

CORPVS
SCRIPTORVM ECCLESIASTICORVM
LATINORVM

EDITVM CONSILIO ET IMPENSIS
ACADEMIAE LITTERARVM VINDOBONENSIS.

VOL. LXVII.
ANICII MANLI SEVERINI BOETHII

SCRIPTORVM PARTEM IV.:
PHILOSOPHIAE CONSOLATIONIS
LIBRVS QVISQVE

REGENSVIT

† GVILELMVS WEINBERGER.

VINDOBONAE.	LIPSIAE.
HOELDER-PICHLER-	AKADEMISCHE VERLAGS-
TEMPSKY A. G.	GESELLSCHAFT M. B. H.

MCMXXXIV.

ANICII MANLII SEVERINI BOETHII
PHILOSOPHIAE CONSOLATIONIS
LIBRI QVINQVE.

4

RVDO LFI PEIPERI ATQVE GEORGH SCHEPSSII COPIIS
ET AVGVSTI ENGELBRECHTII STUDIIS VSVS
AD FIDEM CODICVM RECENSVIT

† GVILELMVS WEINBERGER.

RECEIVED
JAN 10 1905
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF CHICAGO

VINDOBONAE.	LIPSIAE.
HOELDER-PICHLER-	AKADEMISCHE VERLAGS-
TEMPSKY A. G.	GESELLSCHAFT M. B. H.

MCMXXXIV.

OMNIA IVRA RESERVATA.

YRA 9811
76 5100
31111 11101

Nr. 11.713

Vindobonae
Ex universitatis Vindobonensis officina typographica
Adolphi Holzhausen Successorum.

BR60
C817
V.67
MEDIAEVAL
INSTITUTE

163833

PROLEGOMENA.

I. QUANDO LIBRI DE CONSOLATIONE CONSCRIPTI SINT.

Anicius Manlius Severinus Boethius¹⁾ nobili familia ortus²⁾ summis honoribus functus inde a Kal. Sept. a. 522. magister officiorum erat, cum Veronae Albinum a Cypriano delatum et *universi innocentiam senatus defendit* et ipse ab Opilione, Cypriani fratre, et Basilio, Opilionis adtine, et Gaudentio accusatus est.³⁾ *De compositis falso litteris, quibus libertatem argueretur sperasse Romanam*, ipse verba facit; Constantino-polim missae esse dicebantur. Condemnatus a. 524., si cum Usenero l. l. p. 74 et 77 Fastis Ravennatibus⁴⁾ fidem habemus,

¹⁾ H. Usener, *Anecdota Holderi*. Festschr. d. XXXII. Philol.-Vers. Wiesbaden. Bonnæ 1877, p. 43 sq. de genuina nominis forma et de plebeia *Boethius* egit; cf. etiam S. Brandt in *Corp. scr. eccl. Lat. (CSEL.)* XXXVIII, p. VII, adn. 1.

²⁾ Usener l. l. p. 37; cf. Schepss, *N. Arch. f. ält. deutsche Gesch.* XI 125. Boethii aliorumque locoa v. in *Indice nominum*. Librorum de Boethii Consolatione conscriptorum paucos adferam, cum congesti sint in Ueberwegii libro notissimo I² (1926), 199, 634. II¹¹ (1928), 139, 670.

³⁾ Cf. L. Cipolla, *Per la storia del processo di Bocconio*. Studi e docum. di stor. e diritto XXI (1909), 335. 1. Sundwall, *Abhandl. z. Gesch. d. ausgehenden Römertums. Öfversigt af Finlänka Vetenskaps-Societeten's förhandlingar* LX (1917/18) Abt. B No. 2 (Helsingfors 1919), 246: 'wegen Amtsverrats Spätherbst 523. Im Verlaufe des Prozesses kam es dann zur Beschuldigung wegen staatsgefährlicher Machinationen. Das Urteil erfolgte Sommer 524, die Hinrichtung etwa 23. Oktober' (v. adnotationem sequentem). De causis condemnationis cf. R. Bonnaud, *L'éducation scientifique de Boèce*, *Speculum* IV 199.

⁴⁾ *Mon. Germ. Auct. Ant.* IX 274. XI 323; aliis fontibus, quibus vicesimus tertius dies mensis Octobris a. 525. traditur (v. Migne LXIV 1555; Norden in opere, quod Hinneberg inscripsit 'Die Kultur der Gegenwart' I³, viii 487 [p. 494: a. 521.]; Goedeckemeyer in *enchiridio Muelleriano* V 1, 1^a 299, cum Usenero fides deneganda videtur esse.

interfectus est in agro Mediolanensi, Anonymo Valesiano¹⁾ teste in Calventiano. Cum in custodia²⁾ esset, fontibus, de quibus in proxima praefationis parte verba faciam, usus quinque *Philosophiae consolationis* libros ita composuit, ut Varronis Satirarum Menippearum aliorumque exemplum secutus carmina³⁾ pedestri orationi interponeret.

II. DE FONTIBVS.

De Consolatione multi Graeci et Romani libellos vel carmina confecerunt, quorum pauca integra servata, quaedam singulis locis vel titulo allatis nota sunt.⁴⁾ Boethii *Philosophiae Consolationis* magnam partem ad

¹⁾ *Mon. Germ. A. A.* IX 306. Calvenzano nunc nomen est vico prope oppidum Treviglio sito. G. Pfeilschifter, 'Der Ostgotenkönig Theoderich der Große' (*Kirchengesch. Stud.* III 1/2, Münster 1896, 175. 1) cum Suttner (v. libellum scholasticum Eichstettense a. 1852) de Chiavenna cogitat, cuius nomen Latinum Clavenna est; recte autem iis obloquitur, qui Boethium Ticini mortuum esse contendunt (*Migne* LXIV 1503).

²⁾ Quominus de carcere cogitetur, obstare verba, quae leguntur in edit. p. 29, 26 sq., observat Biraghi, *Boetio filosofo, teologo, martire a Calvenzano Milanese*. (Mediol. 1863) 23.

³⁾ De carminibus (v. Indicem carminum, p. 129), quae hic illic laudibus iusto maioribus efferuntur, Useneri iudicium est hoc (p. 42): 'die zwar eine äußerst geringe Begabung zur Poesie und große Ungeschicklichkeit in dichterischer Gestaltung des Gedankens, aber doch auch eine für die Zeit aberkennenswerte Schulung und Vielseitigkeit der Versifikation bekunden': v. tamen Rand. *Harvard Stud. in Class. Phil.* XV 4 sq. Galdi, *Athenaeum* 1929, 363 sqq.

⁴⁾ Cf. A. C. van Heusde, *Diatriba in locum phil. moralis, qui est De consolatione*. Traiecti ad Rhen. 1840, 169. C. Buresch, *Consolationum a Graecis Romanisque scriptarum historia*. Stud. Lips. IX 1887, 1—170. I. van Wageningen, *De Ciceronis libro Consolationis*, Groningae 1916 (eundem in *Verlagen en Mededeelingen der k. Ak. van Wetenschappen. Afdel. Letterk.* III 2, 175 de consolatione mortis egisse comperio; v. *Woch. f. kl. Phil.* 1919, 87). De commentatione, quam W. Schaeffer inscripsit *Argumenta consolatoria quae apud veteres Graecos scriptores interveniunt* (*Ann. facultatis philos. Göttingensis* II [1922]), v. *Phil. Woch.* 1924, 377.

Aristotelis Protrepticum et, cuius mentio fit in Boethii *De differentiis topicis* libro II. (Migne LXIV 1188 a), *Ciceronis Hortensium* redire contenderunt Bywater (*Journ. of Philology* 1869, 55) et Usener.¹⁾ Cum complures scriptores (*Ciceronis Tusc.*, ad quas commentationes quaedam Pohlenzii spectant,²⁾ Crantoris Περὶ πένθους³⁾), tum libros a *Plutarcho* conscriptos aut falso ei attributos, *Consolationes* ad Apollonium (*Apoll.*) et ad uxorem (*Ad ux.*) et librum de exilio (*De ex.*), protulit Georgius Schepss; praeter ea, quae exposuit in *Comment. in honorem E. Woelfflini* (Lips. 1891, 275), praesto mihi erant copiae ab ipso collectae eoque mortuo ab uxore Academiae Vindobonensi traditae.

Anno h. s. IV. Rand⁴⁾ evicit Boethium neque *Aristotelis Protrepticum* neque alium librum exscripsisse, sed iis, quae legerat et reminiscebatur, usum novum sui generis⁵⁾ opus, cuius partes inter se cohaerent, ita contexuisse, ut usque ad finem tertii libri *Platonem* et *Aristotelem*, quos

¹⁾ *Anecd. Holderi* p. 51 sq.; Mus. Rhen. XXVIII 390; Gött. gel. Anz. 1892, 377. Cf. Diels in *Comment. in honorem Buecheleri et Useneri*. Bonnæ 1873, 66. Arch. f. Gesch. d. Philos. I (1888), 176; P. Hartlich, *De exhortationum a Graecis Romanisque script. hist.* Stud. Lips. XI 1889, 207—236; O. Plasberg, *De Ciceronis Hortensio dialogo*. Lips. 1892; G. A. Müller, *Die Trostschrift des Boeth.* Berol. 1912 (qui de suo pauca addidit); Dienelii commentationes ad *Hortensium* spectantes programmatia gymnasii Academici Vind. 1912, 1913, 1914 et Plaumanni Herm. LI 413 insertas. De Angustino Boethii fonte v. p. 96, 12, de Cicerone Augustini fonte ea, quae ab I. H. van Haeringen, *De Aug. ante baptismum rusticantis operibus*, Groningae 1917 referuntur (cf. Woch. f. kl. Phil. 1918, 54); de Favari editione Senecae *Dialogorum* v. Phil. Woch. 1919, 1064.

²⁾ Cf. Ph. Finger, *Die beiden Quellen des 3. Buches der Tusculanen Cicerons*. Philol. LXXXIV 51, 320.

³⁾ Quem librum et Ciceroni et Pseudo-Plutarcho per Panaetium propter verba illa Callimachena et ea, quae in *Tusc.* I 93 et apud *Apoll.* 113 F tradita sunt, innotuisse puto; v. Buresch I. L. 40 sqq. Heusde I. L. 72.

⁴⁾ *On the Composition of Boethius' Cons. Phil.*, *Harvard Studies* XV 1—28; cf. Rand, *Founders of the Middle Ages*. Cambridge Mass. 1923, 135 sqq.

⁵⁾ Boethius primus Scholasticorum dicitur.

inter se conciliandos esse putabat, sequeretur, tum *Platonicos recentiores* impugnaret. Similiter F. Klingner¹⁾ commentationis Randianae ignarus plurimis scriptorum locis tractatis²⁾ (Plutarcho autem neglecto) exposuit Boethium investigatas a doctoribus ecclesiae quaestiones ad rationes ex antiqua philosophia sumptas revocasse et accommodasse.³⁾ Verner Jaeger (Aristoteles. Berol. 1923) de *Protreptico* et de locis operum ab Aristotele aetate proveciore conscriptorum, quae ad *Protrepticum* redire videntur, bene disputat; p. 65. 1 Boethium Hortensio non usum esse monet.

His igitur commentationibus usus *Aristotelis, Augustini, Ciceronis, Epicuri, Eusebii, Galeni et Iamblichi Protrepticorum, Platonis, Plotini, Procli*⁴⁾, aliorum verba congeSSI, quae Boethio obversata aut ad communem fontem cognoscendum alicuius momenti videntur esse.⁵⁾ Locos similes

¹⁾ *De Boethii Cons. phil.* Phil. Untersuch. editae a Kiesslingio et Wilamowitzio XXVII., Berol. 1921; cf. censuram Randii (*Am. Journ. of Philol.* XLIV 861) et meam (*Phil. Woch.* 1922, 722).

²⁾ De populari philosophia adde, quae Philippson (*Phil. Woch.* 1917, 501) de *gnomologiis* exposuit.

³⁾ Cf. Wilamowitz, *Platon* I² 742: 'Alle christliche Dogmatik, über die er doch geschrieben hatte, ist verschwunden, seit es sich für ihn um Leben und Sterben handelt. Nichts von einem Himmel, nichts von einer Hölle des Jenseits. Aber Platons Glaube an die ewige Schönheit des Kosmos und an ein Reich des wahrhaft Seienden bewahrt seine stärke und erhebende Kraft, allerdings verbunden mit einem persönlich gefaßten Gottesglauben, wie ihn Poseidonios, Epiktet und die edelsten Christen teilten.' P. Wickhoff, *Schriften* II. Berol. 1913, 420: 'des Boethius Trostbüchlein, ein Labsal für alle, die im Christentum der Weisheit der alten Werke nicht entraten wollten.'

⁴⁾ Procli et Plotini sententias inter se Boethium coniunxisse disputat H. R. Patch, *Fate in B. and the Neoplatonists*. *Speculum* IV (1929), 62—72 (cf. *Bursians Jahresber.* CCXXXII 15).

⁵⁾ De Posidonio cf. huius edit. p. 13, 29; P. Corssen, *De Posid. Ciceronis in Tusc. et in Somnio Scip. auctore*, Bonnæ 1872 et *Mus. Rhen.* XXXVI 513; Gerhäuser, *Der Protrept. des Pos.*, Heidelberg 1912. *N. Jahrbh.* XXXIX (1917) 145; Klingner 45 (Hoffmann, *Jahresber. d. phil. Ver.* XLVII 60; Jaeger 77, 148 sq., 3. *Phil. Woch.* 1925, 827, 891. De Stoicis v. huius edit. p. 118, 23 sqq. et Zelleri librum illum III² 2, 923, 6; 925 ('gestattet dem Stoizismus größeren Einfluß, als er sich vielleicht selbst gestand'). At

cum scriptorum pedestrium tum poetarum satis multos attulerunt Murmellius (Migne LXIII 885 sqq.), Schepss, Henricus Huettinger.¹⁾ Fontibus eos tantum locos similes inserui, quorum Boethium memorem fuisse pro certo habeo velut Martiani Capellae. De reliquis hic ad editiones commentationesque relegare satis mihi visum est. Quid enim quaeso inde redundare potest, quod exempli gratia Boethius I m. II, 6 *caelo aperto*, Seneca bis *aperto caelo (aethere)*, Boethius III m. VIII, 17 et Seneca *polum stelliferum* habet, *Tityos* et apud Boethium III m. XII, 39 et apud Horatium Carm. III 4, 77 inducitur? De Seneca rectius quam Sitzmannum (*nullus fere est versus in Boethio, qui non e Seneca depromptus esse videatur*) Huettingerum iudicasse puto (1902, 72: *hand scio an parum recte Peiper opinetur omnes illos Senecae locos revera Boetio ob oculos versatos esse*): cf. Indicem locorum et metra. quae Peiper p. 219 sqq. e Senecae tragoediis repetit.

III. DE INTERPRETIBVS ET COMMENTATORIBVS CONSOLATIONIS.

Ad Peiperi Prolegomena,²⁾ Ueberwegii librum iam alatum, Groeberi et Pauli enchiridia (Grundriß der roman.

Klingner 8^a, 4: *quoniam Christianum cum fuisse et opera theologica scripsisse iam constat, non opus est ad Stoicos confugere*. Bonnaud, *Spicilium* IV 201, 4 Neoplatonicos Stoicorum doctrinam moralem secutos esse, physicam reiecisisse monet.

¹⁾ *Studia in Boetii carmina collata*. Programm. gymn. vet. Ratisbonensis 1900 et 1902; v. F. Wilhelm, *Maximianus et Boethius*. Mus. Rheu. LXII 691 sqq. et editionem Adriani a Forti Scudo infra adferendam.

²⁾ P. XLI sqq., LI sqq.; addas G. Huet, *La première édition de la Cons. de Boèce en Néerlandais*. Mélanges Havet. Paris 1895, 561 (agitur de inferioris Germaniae interpretatione primum a. 1485. Gandavi impressa, quae cum interpretatione Flamandica transcripta est in codice quodam Par. N. acqu. 1496) et Thomas in *Notices et extraits des mss. de la Bibl. Nat.* 41 (magistri Petri Parisiensis versio Francogallica et commentarius in codice Vat. Lat. 4788). De versionibus a. 1473, 1794, 1918

[deutschen] Philol.) lectore relegato hos interpretes et commentatores¹⁾ commemorare satis habeo.

Regi *Alfredo*, cum Consolationem in linguam Anglo-saxonicam verteret, praesto fuisse commentarium sive potius paraphrasin ab *Asserio* episcopo, qui non ante a. 880. regis praeceptor erat, confectam constat. Similitudinem quandam intercedere inter *Alfredi* versionem seu paraphrasin et scholia ad Consolationem adscripta docuit Schepss²⁾, cum vetusti illius commentarii specimina e codice W, in quo perpetuus commentarius (quem K littera insignivit) Consolationem sequitur, et e Monacensi 19.452 (Y) deprompta³⁾ programmati Virceburgensi a. 1880/1., p. 32—37 inseruisset.⁴⁾ Idem commentarium illum ante a. 890. confectum *Asserio* praesto fuisse putat. Quaestione de commentarii auctore instituta neque *Lupi Ferrariensis* genera metrorum neque *Trithemii* verba fide non satis

publicatis v. caput quintum huius praefationis. De *imitatoribus* adeas praeter *Peiperum* (p. LVI sqq.) indicem *Patrologiae Migneanae* (CCXVIII 1281), *Wattenbach*, *Benedictus de Pileo* (Festschrift zur Begrüßung der Heidelberger Philol.-Vers. 1865, 106; cf. *Sabbadini* in *Bibl. stor. del rinascimento* V 153 sq.), *A. Auer*, *Joh. v. Damlach und die Trostbücher vom 11. bis 16. Jahrh.* (Beitr. z. Gesch. d. Philos. XXVII) Monach. 1928, *A. Doren*, *Fortuna im Mittelalter*. Vortr. d. Bibl. Warburg 1922/23 I 86, indicem *Alagherianum* editionis, quae infra commemorabitur, et quae *Doren* p. 108 adn. 86, *Klingner* 118, Rand 9, 1; 12, 3 de *Danteo* adnotaverunt; de auctoritate praeter ea, quae *Peiper* p. LX sqq. congessit, *G. P. Dolsen* in *Am. Journ. of Philol.* XLIII (1922), 168 (*Imprisoned English Authors and the Consolation of Philosophy* of B.), 356.

¹⁾ *Grillii*, qui *Sabbadinio* (l. c. 14, 75) *Boethio* aequalis fere fuisse videtur, commentarium in Consolationem errori cuidam (fortasse *Amplonii Ratinc*) deberi exponit *Martin* (Stud. z. Gesch. u. Kultur d. Altert. XIV 2/3, 1927, 183).

²⁾ *Archiv f. d. Stud. d. neueren Sprachen* XCIV (1895), 149.

³⁾ Praeterea p. 157 adiicit *Aurelianensem* 226 (codicis V gemellum), *Escorialensem* e II 1 (de *Gothano* v. *Peiper* p. XXXXII), *Harleianum* 3095, Monac. 15895, Par. 6401, 6401 A, 6402, 6639, 8039, 8308, 10400, 14890, 15090, 16093, 17814, N. acqu. 1470, diversum autem et paulo recentiorum esse commentarium in codice *Sangallensi* 845 contendit et scholia, quae in *Carnotensi*, *Einsidlensi* 179, *Metensi*, Monac. T, Par. 13953, W exstant.

⁴⁾ Aliud specimen exhibet *Arch. f. lat. Lex.* VIII 500.

digna neglexit (Chron. Hirsaug. I 113 ad a. 970.): *Claruit etiam his temporibus in Monasterio Fuldensi post Wernherum Poppo venerabilis monachus magister scholarum consensu omnium constitutus. Hic, ut Meginfridus testatur, libros Boetii De consolatione primus inter omnes suis commentariis explanavit.* Schepss p. 159 a Trithemio confusos esse suspicatur *Popponem* et *Bovonem*, qui initio decimi saeculi abbas Novae Corbeiae erat et hortante Bovone, propinquo episcopo Catalaunensi, commentarium in libri tertii carmen nonum confecit; v. Angeli Maii (qui codice quodam Vaticano usus est; cf. Harl. 3095, Met. 377) *Class. auct.* III 331—345 et Migne LXIV 1239; I. A. Endres in Ann. philos. soc. Goerres XXV (1912), 364. *Genera metrorum Servati Lupi*,¹⁾ qui abbas Ferrariensis paulo post a. 862. mortuus est, apud Peiperum p. XXV habes neque quicquam lucramur codicibus adhibitis, quos Lupi tractatum exhibere in capite IV. huius praefationis adnotatum est (F optimus esse videtur). Arithmeticae et Topicorum Boethianorum codices commemorat (Mon. Germ. Epist. VI 16, 26; 20, 6; 24, 24); commentarium in Consolationem eum confecisse neque adfirmari neque negari potest.²⁾ Specimina commentariorum in commentatione quoque invenies, quam ad *Notkeri* Labeonis versionem Theotiscam³⁾ si minus saeculo X. exeunte attamen XI. ineunte confectam respiciens Naumann inscripsit: *Notkers Boethius*.⁴⁾ Quod *Remigii* Autissiodorensis⁵⁾ commentarium (R, cf. infra codicem Trevericum)

¹⁾ Cf. C. H. Beeson, *Loup of Ferrières as scribe and text critic*, The Mediaeval Acad. of America. Publ. 4. Cambridge Mass. 1930.

²⁾ Cf. Schepss p. 159: 'Außer Aldhelm werden die Größen von Fulda, Ferrières, Auxerre in Betracht zu ziehen und ihre Ansprüche auf die Urheberchaft von KY zu prüfen sein.'

³⁾ E. Sangallensibus 825 et 810 edita est a P. Piper (Germ. Bacherschatz VIII Freiburg i. B. 1892); cf. Ijhrum Lindahlil, qui ad p. 9, v. 10 allatus est.

⁴⁾ Quellen u. Forsch. zur Sprach- u. Kulturgesch. d. germ. Völker. CXXI. Straßburg 1913; cf. Phil. Woch. 1918, 832.

⁵⁾ De Remigio, auctore commentarii in Boethii *Opuscula sacra* conscripti, v. Phil. Woch. 1931, 1304 (*Recherches théol.* III 237).

distinguit a paulo meliore (X), non improbabilis est opinio neque vero a Naumanno satis probata. De vetustioris cuiusdam commentarii auctore si coniecturam proferre licet, in censum veniunt Dunchad,¹⁾ Elias, *Heiricus* Autissiodorensis, Lupi discipulus, Remigii magister,²⁾ Martinus Landunensis,³⁾ *Ioannes Scottus*. Ab E. K. Rand⁴⁾ erutus est Scotti in Boethii *Opuscula sacra* commentarius, cuius cum indole nescio an consentiant glossae interlineares et marginales in codice V litteris, quas dicunt insulares,⁵⁾ conscriptae.⁶⁾ Rand p. 12 propter scripturam

¹⁾ V. Traube Vorles. III 155; M. Esposito in Didaskaleion III 173.

²⁾ L. c. 142 (= N. Arch. f. Alt. dt. Gesch. XVIII 1893, 87); 149 (95); 151, 1 (97, 2); 182, 3 (N. Arch. XVII 404). Mon. Germ. P. L. nevi Car. III 422, 1, 2; 423, 10; 424, 3.

³⁾ Cf. Bull. John Rylands Libr. IX (1925). 130.

⁴⁾ Quellen u. Unters. zur lat. Phil. des MAlt. I 2.

⁵⁾ Compendia tamen plerumque occurrunt, quae in Europae continententi manserunt. De Scotti manu utique diversa v. Acta Acad. Bavar. XXVI 1 (1912), et quae Phil. Woch. 1924, 788 de commentationum quadam Randii exposui.

⁶⁾ En habes specimina quaedam: (12, 9 o) *interiectio*. (12, 10) *convinci* ut se delatori vel principi opponeret pro salute totius senatus. (12, 12) *fuscant*; *maculant*. (12, 14) *instita* o *magistra*. (12, 19) *captare* desiderare (item T). (12, 20) *consimilem* rationalem. (12, 21) *penetral* secretum (item T). (domus) *gens* (?). (12, 22) *symmachus similiter* vel aequaliter. (13, 5) *ultro* *inimpr.* (13, 9 quo) *unda*. (13, 10) ipsa opinio. (13, 14) *affingitur* componitur. (13, 20) *gestum animi exprimentes*. (13, 22) *incitari* provocari. (*insonles*) *innocentes*. (non modo) non solum. (13, 23) *privatos* alienatos; cf. Corp. Gloss. IV 182, 9. (ad II m. II): Verba ista sunt philosophi (sic) nunc; haec tunc fuerunt fortuna. (26, 23) *selle* quae anteferebantur et erat maxima dignitas, si qui ea resider(et) (f. 30r; in marg. f. 29r: Curules sellae sunt, ubi consules de curru descendentes residebant). (26, 24 sqq.) pro triumpho locus genus dignitatis aut corona dabatur aut dicebatur. hic laudem oratoris intelligebatur. (II m. VI) *triones* dicuntur quasi terribiles quod terram terunt unde et hoc graece *trion*. Ipse auster calidus atque fulminens (praeter Isid. Et. III 71, 7 cf. Festi locum lacunosum 330 M. 540 Thewr., 456, 1 l.). (43, 15) *Fabricius* fuit rex Romanorum, qui propterea dicitur *fidelis*, quia rem publicam servavit. Ipse respondit legatis Samnitium eqs. (v. Serv. Aen. VI 844). (I. l. 16) propterea *rigidus* dicitur, quia semetipsum interfecit. (55, 4) scilicet ut non habeant sollicitudinem nec ipse sollicitudines eorum

insularem fide digniorem esse dicit Laur. LXXVIII 19, ubi vitae III. Peiperi, quae praefationis in glossas speciem prae se fert (Rand 96), praemittitur: *Verba Iohannis Scoti*. Explicationes metricae, quae in V eadem manu insulari satis multae adscriptae sunt, non omni ex parte cum Lupo consentiunt¹⁾; velut haec verba restant I m. v (quod ad Lupi quintum anapaesticum Pindaricum pertinet) in margine adscripta: . . . *daricum metrum* | . . . *daro dictum non quod* | *invenisset ille* | . . . *stans anapaestum et spondeum*. Ut diiudicari possit, num Heiricus (cf. Rand 15—78, 83) Ioannis glossas, Remigius²⁾ Heirici commentarium adhibuerit, totam scholiorum farraginem perscrutari opus est, quod an operae pretium non sit dubito.

Adalboldi, qui episcopus Traiectensis a. 1027. obiit, commentarius ad III m. ix (p. 63, 17 sqq.) traditus quod sciam e Par. 6770 et 7361, Vind. 388 a Gu. Moll editus est.³⁾ Cum *Guillelmi de Cortumelia* commentario, quem Peiper p. XXXV. commemoravit, conferenda sunt, quae M. Cuntze⁴⁾ de Mon. saec. XI. exposuit, qui commentarium exhibet item *ad fratrem G. ordinis praedicatorum missum*. De *Dionysio de Lewis* (*Lewis*) vide nunc Dionysii Cartusiani op. vol. XXVI Tornaci 1906 emissum. E reliquis commentariis maximi momenti sunt ii, quos *Guillelmus de Conchis* (cf. Muelleri Enchirid. IX, II 3, 218) s. XII., Nicolaus *Treveth* et Robertus *Groshead* s. XIII., Thomas *Anglicus* (non Thomas Aquinas) s. XIV. confecerunt.

mentem remordeant, oculus dicitur vinculum, oculus tamen acumen unius cuiusque rei. (60, 4 echinus) cf. Corp. gloss. V 19, 14. (ad mediam fere prosam III 9) *Augustinus dicit: Quid malum nisi privatio boni et vitium boni?*

¹⁾ Consentit cum Lupo explicatio metri Phalaecii, quae ad Martianam Capellam (p. 17, 15 editionis Dickianae) adfertur e codice Benedictoburano (Mon. 4559) s. XI.

²⁾ Cum Remigio aliquo modo (v. Manitium in Enchir. Muelleri IX 2, 509) cohaeret Aynardus de S. Apro Tullensi, qui Par. 15090 scripsit.

³⁾ Kerkhistorisch Archief III (Amstelodami 1862) 163.

⁴⁾ Die Hs. 14836 der k. Hof- u. Staatsbibl. in München. Suppl. z. hist. Abteil. der Zschr. f. Math. u. Phys. XL (1895) 79.

Ad sermonem, qui a provincia Gallica nomen habet, carminis anno fere millesimo¹⁾ *De captivitate et morte Boethii* conditi adfero specimen²⁾ codicis Aurelianensis, quem Peiper saec. IX. tribuere voluit.

Graecae interpretationis saec. XIII. a *Maximo Planude* confectae, quam integram neque vero omnibus codicibus adhibitis (cf. S. B. Kugéas, *Philol.* LXXIII [1914/6], 318. Vat. Gr. 328, 329. Vind. phil. Gr. 251) primus edidit E.-A. Bétant (Genavae 1871) non omnibus locis, quos tractavit Sp. Bases, *De locis quibusdam Boethii librorum*. *Αῤῥῶ* IV (1892) 341—363, sed hic illic ratio habenda est, v. p. 86, 22; 92, 14.

IV. DE CODICIBVS.³⁾

En habes codices a. 1100 vetustiores, qui a Peipero et Schepssio aut a nobis in huius editionis usum adhibiti sunt, recentioribus quibusdam ob causas, quae suo loco allatae sunt, intermixtis.

1. *Alenconiensis* 12 (S. Ebrulphi Uticensis), a. X. ut videtur, a Schepssio familiae K (v. supra p. X.) adscriptus. Epigr. inc. *Ut gaudere solet*.

2. *Antrerpiensis* musei Plantiniani M. 190 (prius 38), quo in altera editione Peiper usus erat, initio IX. saeculi scriptus, Gallicae originis cum scholiis et glossis; insunt emendationes Pulmanni; 116 f., 18 v.⁴⁾ Signavimus *Antv.*⁵⁾.

3. *Aurelianensis* 270 (226; Floriacensis), s. IX. (Schepssio, qui eum inspexit, auctore) 320 f., 240 × 160, 20 vv. Continentur Consol. et (inde a f. 231) quinque *Opuscula sacra*.

¹⁾ Cf. C. Voretzsch, *Einführ. in d. Stud. d. altfranz. Lit.* 1913, 31.

²⁾ Monaci, *Facsimili di antichi mss. per uso delle scuole di filol. neolat.* tab. 33—39.

³⁾ De carminibus a verbis *Ut gaudere solet* et *Ut lactus ponti* incipientibus v. Peiper p. XIII.

⁴⁾ Alter *Antrerpiensis* musei Plant. (M. 250, prius 100, 112) in catalogo, quem publici iuris fecit Seymour de Ricci (*Rev. des Bibl.* XX 1910, p. 227), XIII. saec. attribuit, initio saec. XIV. ab J. Denucé (*Catalogue des mss. du Musée Plantin-M.*, Anvers 1927), ut benevole nos certiores fecit rector Musei Plant. M. Sabbe.

⁵⁾ De Argenteratensi 3762, a. XI.: Consol. III 10—m. XII v. *Cat. général des mss. des bibl. publ. de France. Départ. XLVII.*

Ex iis, quae Schepss enotavit, magnus cum codice V (no. 78) consensus patet, qui ad correcturas quoque pertinet; in margine raro scholia adscripta sunt, saepius Lupi explicationes metricae ad singula carmina exstant. Cf. Delisle in *Notices et extraits* 1884 et de Albino, codicis librario, *Bibl. école d. chart.* LXII 157. Nobis *Aur.*

4. *Aurelianensis* 271 (227), s. XI.

5. *Bambergensis* M IV 2 (F 7 Dombibl.), s. X. (cf. Jaeck, *Schrifttafeln* III 4, 8), binis columnis neglegenter exaratus, a Peipero (*B*) collatus. Continentur: *Consol.* et Ambros. *De excessu fratris*. Epigr. inc. *Ut gaudere solet.*

6. *Bambergensis* M V 12 (F 21), s. XI., in margine metrorum nomina e Lupi commentario repetita sunt. Peipero, qui librum contulit (*C*), aut ex ipso Bernensi 179, antequam is correctus est, aut ex eius simillimo codice descriptus esse videbatur; neque vero dubium esse puto, quā ex codice *T* correcto fluxerit. Siglum item *C*.

7. *Bernensis* 179, s. IX./X., 64 f. (quorum ultimum continet *Prisciani grammatici Particiones versuum duodecim Aeneidos principalium*: Gr. L. III 457). Inest: *Consol.* cum scholiis et vitis. Contextus, ut verbis utar Peiperi, qui collationem habuit Kurzianam, scatet mendis, quibus librarius negligentissimus in scribendo verba auctoris depravavit; cf. Naumann l. l. 9. Siglum retinuimus *K*.

8. *Bernensis* 181 (olim magistrorum de Sorbona), s. X./XI., 83 f. (v. Peiper p. VIII), desinit p. 126, 25 *praestare*, saec. XIV. suppletus est; a Bloeschio bibliothecario Schepssii gratia inspectus.

9. *Bernensis* 421, s. XI., 70 f. Insunt: *Tract. metr.*, *Vitae*, *Consol.* Peiper (ed. p. VIII, XXXV sq.), cui est *G*, eum maxime interpolatum esse dicit.

10. *Bernensis* 455 et A 92, s. IX./X. Insunt: fragmenta quaedam, quae videsis apud Peiperum p. VIII sq. (*β*).

11. *Bonnensis* 175 (36), s. IX./X. (non XII., ut in Klettei et Staenderi catalogo scriptum exstat), cuius bonitatem Peiper, qui eum contulit, praedicat. Textus incipit p. 34, 14, desinit 120, 23; praeterea exciderunt 40, 6—41, 21; 43, 16—44, 27; 52, 20—53, 24; 65, 22—66, 27; 114, 3—116, 27; cf. Naumann 14; 17; 21; 22, l. E. Steinmeyer, *Althochd. Glossen* IV 388. Siglum Peiperi *D* servavimus.

12. *Cantabrigiensis* Coll. Corp. Christi 214, s. X./XI., cuius folia non integra servata sunt, quia mures ea corroseverunt. Insunt: *Tract. metr., Vitae, Consol.* Insuper Henricus Schenkl.

13. *Cantabrigiensis* Coll. Trinitatis 1179 (O 3, 7; S. Augusti Cantuariensis), s. X., 52 f. Insunt: *Tract. metr., Vitae, Consol.*

14. *Cantabrigiensis* Universitatis 1552, s. XI., f. 171—210 carmina quaedam exhibet; v. *Zchr. f. dt. Altert.* 1860, 433.

15. *Cantabrigiensis* Univ. 1567 (Gg V 35), s. XI. Insunt: *Iuvenius, Sedulius, Arator, Prosper, Prudentius, Consol., Rabani Mauri, Aldhelmi, aliorum carmina.* Insuper Henricus Schenkl.

16. *Cantabrigiensis* Univ. 2007 (Kh III 21), s. XI.

17. *Cantabrigiensis* Univ. Na IV 25, 26: notae Askewii in *Consol.* plerumque ad codices Cantabrigienses, Londinenses, Parisinos spectantes.

18. *Carnotensis* 59 (91), s. XI., 95 f., 285 × 185, 21 vv. Insunt: *Vitae, initium tract. metr., Consol.* cum schol. Metensi et Sangallensi 844 similibus; Schepssii gratia inspexerunt C. R. Gregory et G. Gundermann.

19. *Einsidlensis* 149, s. X., 178 p., 238 × 178. Continentur: *Prosperi epigrammata, Vita I., Consol., tract. metr.* Insuper Gabriel Meier. Cf. Naumann 14, 17, 21; Steinmeyer 423.

20. *Einsidlensis* 179, s. X., 190 p., 266 × 220. Insunt: *Gregorii epistolae, Vita, commentar. in Consol., tract. metr.* Insuper G. Meier.

21. *Einsidlensis* 302, s. X., 144 p., 280 × 220. Continentur: *Arator, Consol. cum Vita et tract. metr., Prosper, Prudentius, Bonifacius, Aldhelmus;* collatus in Peiperi usum (Jf.). Epigr. inc. *Ut gaudere solet;* cf. Naumann 14 sqq., Steinmeyer 424.

22. *Einsidlensis* 322, s. X., 310 p., 193 × 192. Insunt: *Vita I., Consol. cum explicationibus metr.* Insuper G. Meier. Cf. Naumann 14, 17, 21; Steinmeyer 426.

22 a. *Erfurtensis* Amplon. 27, s. XI./XII. (Erfurt)

23. *Erlangensis* 301, s. XI., cum editione Sitzmanni collatus ab A. Pfeiffero, *Beiträge zur Kenntnis aller Bücher u. Hss.*, Hof 1783, I 139, II 149. Signavimus: *Erlang.*

24. *Escorialensis* e II 1, s. XI. (cf. Sitz.-Ber. d. Akad. Wien CXI 461, CXII 470 et Antolini catalogum; de nota Anglosaxonica Schepss, *Arch. f. Stud. neuer Sprachen* XCIV, 1896, 137). Insunt: *Tract. metr., Consol. cum schol.*

25. Florentinus *Laurentianus* XIV 15, s. IX. in. (non XI.), 90 f., 242 × 188, 26 vv. Continentur: *Opuscula sacra et Consol.* Epigr. inc. *Ut laetus ponti. Ut gaudere solet.* Collatus ab A. Soutero Oxoniensi. Siglum: L.

26. Florentinus *Laurentianus* LXXVIII 19, s. XII./XIII., 47 f., 33 vv.; commemorandus est propter Vitas iam a Mabillonio *Mus. Ital.* I 219 editas; cf. Vitelli-Paoli, *Collezione Fiorentina*, lat. IV.

27. *Glasgow*. Hunterian Museum U 5, 12, s. XI.

28. *Gothanus* 103, 104, s. XI./XII. Peipero A; propter Vitas adferendus. Insunt praeterea: Tract. metr., Opuscula sacra, Consol.

29. *Laudunensis* 439 (C 319, 182), s. IX., 54 f., 250 × 170, 23 vv.; incipit 34, 27, lacunis deformatus, metrica explicatio semel adscripta est. Inspexit Schepss. Signavimus: *Laud.*

30. *Londiniensis*, Mus. Brit., Additional Ms. 15601, s. X./XL

31. *Londiniensis*, Mus. Brit., Additional Ms. 19726, s. XI.

32. *Londiniensis Arundelianus* 514, s. XIV., unum solum fol. s. XI. habere dicitur.

33. *Londiniensis Harleianus* 2685, s. X., praeter Consol. Fulgentium et Martianum Capellam continet.

34. *Londiniensis Harleianus* 3068, s. XI. Inest Consol. liber I.

35. *Londiniensis Harleianus* 3095, s. IX./X. (Ruodberti liber, v. Gottlieb, *Über mittelalt. Bibliotheken* II 279) cum Opusc. sacris et Consol.; cf. tab. LVII. in *Cat. of Ancient Mss.*, ubi specimen commentarii et explicationum metr. habes. W. M. Lindsay, vir doctissimus, mea gratia inspexit.

36. *Maihingensis* bibliothecae Wallersteinianae I 2 Lat. in 4°, ms. 3, s. X./XI. (*W*) a Froumundo¹⁾ scriptus, 113 f., 270 × 220; cum scholiis et comment. Schepssius in programm. Virceb. a. 1880/1 codicem parvi pretii contulit et iusto pluris fecit. Explicit: *Ut gaudere solet*. Cf. Naumann 2, 14.

37. *Metensis* (S. Avoldi) 377 (*O* Peipero²⁾), nobis *Met.* s. X./XI., 100 f. Insunt: Tract. metr., Vitae, Consol. cum schol. ad Carnot. et Sangall. 844 proxime accedentibus (cf. Studemund, *Bresl. phil. Abh.* II 3, 1888, 75), titulus opusculi De trinitate; inspectus ab H. Burtin Metensi. Expl.: *Ut gaudere solet. Ut laetus ponti*.

38. *Monacensis* 14324 (Emmeranus 324), s. X./XI., a Peipero collatus (*E*), qui similitudinem quandam cum *F* intercedere vidit.

39. *Monacensis* 15925 (Salisburgensis), s. X./XI., 250 × 180, 24 vv. Continentur: Vitae, Consol. cum schol. et nonnullis explicationibus metr. Inspexit Schepss.

40. *Monacensis* 18765 (*Tegernseensis* 765), s. IX. in., cum Peipero siglo T insignivimus, 74 f., 222 × 165, 28 vv. Insunt: Ludicra quaedam arithmetica (f. 1 et 2^r), Opuscula

¹⁾ Cf. J. Kempf, *Froumund von Tegernsee*. Progr. d. Ludwig-Gymn., München 1900. *Mon. Germ. Epist. sel.* III 1, 1926, p. XI sq., 18, 6. 49, 20.

LXVII. Boethius, Cons. (Weinberger.)

sacra (praeter librum contra Eutychen), Consol. cum scholiis quibusdam (v. Naumann 14, 17), metrica explicatio ad I m. v (p. 13, 25 sqq.); carmina litteris uncialibus minio exarata sunt. Quintus quaternio olim excidit; quae nunc f. 33—39 leguntur, saec. XI. e codice Maihingensi (v. Schepssii progr. Virceb. 27) suppleta nullius pretii sunt. Codex T, cum ex eo descriptus sit Sangallensis 844 (v. infra 69) anno 872. utique antiquior, saec. X. adscribi nequit, immo si litterarum formas (crassas hastas superiores et litteras velut *r* et *t* inter se coniunctas) spectas, initio saec. IX. tribuendus est.

41. *Monacensis* 19452 (Tegerns. 1452), s. XI., 76 f.; cf. Schepssii progr. Virceb. 30 (Y), Naumann 2 sqq.

42. *Montepessulanus* II 306, s. IX. exeuntis, 222 f., 230 × 160, 27 vv. Insunt: Opuscula sacra, Consol. II m. v; inspexit C. R. Gregory (huius ed. p. 36, 20: *quis*).

43. *Oxonienis Bodleianus* 38 (olim Petri Danielis et Nicolai Heinsii), s. XI., f. 30—57. Carmina praebet.

44. *Oxonienis Bodleianus* 896 (Auct. F 1, 15, olim Leofrici episcopi Exoniensis, v. *Class. Review* IV 241; Sitz.-Ber. d. Akad. Wien 139 X 67). s. X. Insunt: Tract. metr., Vitae, Consol., Persius (cf. Paris. 15090): A. C. Clark, vir doctissimus Oxoniensis, mea gratia inspexit.

45. *Oxonienis* Coll. Corp. Christi LXXIV, s. XI. in. Inest Cons. cum tract. metr.

46. *Oxonienis* Coll. S. Trinitatis 17, s. XI. Continentur: Consol., Arithmetica, Aratus.

47. *Parisinus* Graec. 3069 continet fragmenta ab Angelo Politiano e multis scriptoribus Graecis et e Boethii scriptis excerpta; cf. C. E. Ruelle, *Mélanges Picot* I, 1913, 306, 2.

48. *Parisinus* Lat. 1151 (S. Martialis Lemovicensis), s. XI., f. 118—121 (210 × 160, 16 vv.). Insunt: I m. 5. III m. 5. IV m. 7; inspectus a Schepssio. Cf. Dämmeler, *N. Arch. f. alt. dt. Gesch.* IV 114. Notarum musicarum imaginem exhibet Coussemaker, *Hist. de l'harmonie du moyen âge*. Paris 1852, tab. II (cf. p. 100 sqq.).

49. *Parisinus* 6401 (Colbertinus), s. X./XI., 151 f., 280 × 200, 25 vv. Praebet: Tract. metr., Consol. (Expl.: *Ut laetus ponti, ut gaudere sole*), Arithm.; cf. *N. Arch. f. dt. Gesch.* XI 138. Inspectus a Schepssio.¹⁾

50. *Parisinus* 6401 A (Philiberti de la Mare), s. XI., 94 f., 280 × 220, 22 vv. Continent: Consol. cum nonnullis explanationibus metr. Schepssio monet et in huius codicis et in manuscripti 14380 (cf. 17814, infra

¹⁾ Idem reliquos Parisinos usque ad 65 (praeter 54 et 55) inspexit.

no. 60 et 64) subscriptionibus formam C (= C) occurrere et utriusque codicis scholia cum KY consentire.

51. *Parisinus* 6539 (Puteanus, Colbertinus), s. X., 148 f., 230 × 185, 26 vv. Continentur: Consol. cum schol. et paucis explicationibus metr., Arithm.; cf. Schepssium, *N. Arch. f. dt. Gesch.* XI 134.

52. *Parisinus* 7181 (Puteanus, Regius 5365) P, s. IX. a Schepssio recte adscriptus, ut ectypo f. 168 comprobatur, quod ab Henrico Omont, viro doctissimo, acceptum medio fere saeculo tribuerim; 174 f., 280 × 220, 35 vv. Insunt: Arithmetica, Musica, Consol. (usque ad 120, 28; desunt 51, 24—52, 21) sine schol. Explicationes metr. rarissimae adscriptae sunt; 48, 15 et 51, 4 notae marginales irrepserunt. Menda non desunt, sed consulto textus immutatus esse non videtur; cf. 2, 26; 9, 7; 19, 11; 21, 23sq.; 26, 20; 29, 13; 35, 17; 37, 27; 45, 13; 49, 12. 16; 51, 5; 54, 1. 21. 27; 58, 14; 59, 26; 60, 12; 116, 30; 120, 10. 12.

53. *Parisinus* 7183 (S. Dionysii, Colbertinus 5078, Reg. 5449), s. X./XL Pars tertia (280 × 190, 26 vv.) Consol. (inde a 16, 6 *meorum*) exhibet; raras explicationes metr. cum Lupo non congruunt, scholia item rara cum Froumundo (F) consentiunt.

54. *Parisinus* 7730, s. XI. Insunt: Tract. metr., Consol.

55. *Parisinus* 7925 (S. Martialis Lemovicensis, ut vid.), s. IX., v. S. G. de Vries, *Boethii fragmentum notis Tironianis descriptum* in Sylloge commentationum, quam viro clarissimo Constantino Conto obtulerunt philologi Batavi. Lugd. Bat. 1893, 127—135 (Consol. III m. v [p. 55, 26 sqq.]: v. 3 *ne* = T², 7 *ile* = K, 9 *querellas* = DK).

56. *Parisinus* 8039 (Thuaneus), s. X., 77 f. Continentur: Lucanus, Consol. cum schol. et explicationibus quibusdam metr.

57. *Parisinus* 10400, s. X., f. 90—93 (240 × 160, 32 vv.). Inest: Consol. 104, 1—113, 5 (*iudicat*).

58. *Parisinus* 12961 (S. Mauri Fossatensis, Sangermanensis), s. XI., 129 l. Continet: Tract. metr., Consol. cum schol. et explicationibus metr., Opuscula sacra.

59. *Parisinus* 13026 (Corbeiensis, Sangerm.), s. IX., 181 f., 260 × 190; crimina exhibet.

60. *Parisinus* 14380 (S. Victoria Parisiensis 303), s. X., 64 f., 400 × 240, 30 vv. Insunt: Vita, tract. metr., Consol. cum schol. (cf. Par. 6401), in fine ff. 1—36 additus est commentarius Linconiensis s. XIV. scriptus.

61. *Parisinus* 15090 (S. Victoris 751), s. X., 89 f., 240 × 220, 20 vv. Exhibet Vitas, partem tract. metr. (item explica-

tiones), Consol. cum schol.; codicem ab Ainardo scriptum (cf. f. 12 et 26), quod e verbis f. 89 (a Vallino?) exaratis efficitur, etiam Persium praebuisse alicuius momenti esse videtur (Par.).

62. *Parisinus* 16093 (*Chartreuse de Scillon près Bourg-en-Bresse*, Sorbon. 355), s. XI., 69 f., 280 × 210, 25 vv. Insunt: Pars tract. metr., Consol. cum schol.

63. *Parisinus* 16078 (Sorbon. 1573), s. XI., 213 f., 230 × 170, 34 vv. Insunt: Macrobius, Consol. inde a p. 2, 14 ([*ex*]tulinect). (Ugatio scripsit).

64. *Parisinus* 17814 (Buberianus C 45), s. XI., 123 f., 290 × 210, 25 vv. Continentur: Vitae, Tract. metr., Consol. cum schol. (cf. Par. 6401A. supra no. 50).

65. *Parisinus*, Nouv. acquis. 1478 (Cluniacensis 49), s. XI., 91 f., 273 × 182, 2 laterc. 56 vv. Insunt: Consol. cum schol., scripta philos.

66. *Pommersfeldensis* 786 Schepssio teste non a. XI., sed XIV.

67. *Romonus Angelicus* R 6, 14; 33 f., 252 × 170, mutilus; in Narducci catalogo saec. XIV., a Stangelio, qui eum Schepssii gratia inspexit, X. describitur.

68 a, b. *Sangallensis* 810 et 825 s. XI. Notkeri textum et versionem exhibent (v. supra p. XI.).

69. *Sangallensis* 844 (F, 186 p., 225 × 160, 21 vv.) inter libros Grimoaldi abbatis (847—871) recensitus (v. P. Lehmann, *Mittelalt. Bibl.-Kat. Deutschlands u. d. Schweiz* I 89, 9; de Hartmuto cf. 87, 21); cui aetati conveniunt litterarum formae speciminis intercedente bibliothecae praefecto lucis ope confecti. In codice, quem Schepss accurate contulit, et 29, 4 (ex quo loco rationem inter *F* et *T* intercedentem cognosci posse Schepss suspicatus est) et 100, 20 verba a manu priore omissa a manu altera, quae scholia quoque addidit, suppleta sunt, quae in *T* unum ipsum versum efficiunt. Cum utriusque libri lectiones mirum quantum consentiant (p. 75, 1), dubium non est, quin *F* e *T* correcto descriptus sit; adhibendus igitur erat in codicis *T* lacuna. De Lupi tractatu supra p. XI., de scholiis Naumann p. 14: 'Von untergeordneter Bedeutung, weil durch starke Benutzung ein großer Teil namentlich der unteren Marginalscholien unleserlich geworden ist.'

70. *Sangallensis* 845, s. X., commentarium praebet in Schepssii progr. Virceburgensi 1890/1. 4, 31 sqq. *S* littera insignitum; cf. Naumann 14 sqq.

71. De *Selestadiensi* 1189 (s. X.?) v. Urtel, Jahrbh. CIX, 1874, 215.

De *T(egernseensi)* Monac. Lat. 18765. v. p. XVII, no. 40.

72—74. De *Treverico* 1093 (1464; L Peiperi) et duobus fragmentis, item s. XI., v. Langen (*Symbol. phil. Bonn.* 263), Steinmeyer II 64, IV 622, Rand, *Ioh. Scottus* 96, Naumann p. 1. Codex praeter Boethium exhibet Prudentium, Sedulium, Aratorem, Avianum; f. 115 b incipit *Expositio in libro Boetii De consol. phil. Remigii Autissiodorensis magistri* (sequuntur Vitae III. et IV. et reliquarum partes).

75. *Turonensis* 803 (749, 130, C 803, S. Martini 21), s. IX./X., 103 f., 289 × 220, 2 interc. 33 vv. Continent: Arithm., Consol. cum paucis scholiis. Tract. metr. Inspexit Gregory. Cf. Rand, *A Survey of the Man. of Tours (Mediaeval Acad. of America. Public. 3, 1929)* I 193; tab. CLXXXIV 3, 4, CLXXXV 1.

76. *Valentianensis* 354 (288; F 3, 5. S. Amandi Elnonensis), s. XI./XII., a Brandio et Holdero inspectus, propter Lupum adferendus.

77. De Vaticano 3362 v. E. Narducci, *Intorno all'autenticità di un codice Vat. contenente il trattato di Boezio De cons. phil. scritto di mano di Giovanni Boccaccio*. Atti dell'Acc. Lincei. Mem. della classe di scienze morali stor. e fil. VIII (1882), 3, 243.

78. *Vaticanus* 3363, s. IX. (V); 60 f., 260 × 185, 28 vv. Inest: Consol. cum schol. et eiusdem (v. supra p. XII, adn. 6 et p. 100, 10) et posterioris aetatis. In initio folia quaedam s. XV. suppleta, alia prorsus evanida sunt. Adhibere potui St. Sedlmayeri collationem et imaginem, quae dicitur photographica.

79. *Vaticanus* 3865, s. X., 57 f., 248 × 230, 23 vv. Praebet Consol. (usque ad p. 121, 20) cum schol. et explicatione metrica; partem contulit Wartenberg.

80. *Veronensis* LXXXVIII (83), s. IX./X. Insunt: I m. II, III m. IV, V, VI.

81. *Vindobonensis* 271, s. IX./X., 80 f. Continentur: Vita II., imago Boethii, Consol. cum schol. et explicat. metr. (f. 76 sq. *Somniale Danielis prophetae quod vidit in Babylon*), Lupus (duo fol. excisa); contulit C. Schenkl. Signavi *Vind.*

82, 83. *Vratislaviensis* Rehdigeriani S I 4, 3 (54 f., s. XII.) et 4 (77 f., s. XI./XII., s. X. adscribitur in libro: *Aus Breslauer öff. Bibl. u. Archiven* 1926, 11; olim S. Michaelis Hildesheimensis), a Peipero collati et R et H litteris insigniti. Expl. R: *Ut lactus ponti. Ut gaudere solet.*

84. *Vratislaviensis* Rehdigerianus S IV 3 a: Vitam VI. margini f. 32 manu s. XIII. adscriptam deprompsit Peiper.

De codicibus amissis satis habeo ad Beckeri Catalogos relegare, unde apparet et Augiensem et Dobiensem librum exstiterunt. In n. 175

Boethius cum Sedulio, 185 sq. cum Persio coniunctus est. Codicem Froehlichii cuiusdam opera Mosquam (*Reichsarchiv*) translatus ibi non reperiri testatur Olga Dobias, mulier humanissima; in eo fuisse commentarium rectoris cuiusdam Selestadiensis edocemur ab E. Thraemero (*Auf der Suche nach der Bibl. Icana des Schrecklichen*. Allgem. Zeitung 1892, 2, Beil. 1 p. 4; 4, Beil. 2 p. 1).

Iam paucis comprehendamus, quae singulis codicibus examinatis de *archetypo* (*X*) statui possunt. Qui scriptura maiuscula ita confectus, ut carmina capitalibus litteris distinguerentur, bonae notae fuit, quippe qui aut Boethii temporibus aut non multo post scriptus esset; ex Italia autem in Galliam ablatu est. Nescio an e codicibus *P* et Turonensi concludi possit scripta Boethiana secundum litterarum ordinem digesta fuisse (*Arithm.* [Mus. cum *Arithm.* cohaerens], *Consol.*). *P* magni pretii est, cum ex eo genuina codicis *T* lectio correcturis oblitterata erui possit. Aequae ac *T* codices *Aur*(elianensis) et *L* cum *Consolatione*, quae Christianae indolis esse videbatur, *Opuscula sacra* coniungunt et lectionibus ipsis librum *Vad* eandem familiam pertinere evincitur. Quod Rand (*Jahrbb. Suppl.* XXVI 1901, 412 sq.) quattuor familias codicum, qui *Opuscula sacra* exhibent, statuit, Corbeiensem, Dionysianam, Floriacensem, Turonensem, et codices *LT* Turonensi adscribit, p. VIII. autem editionis, quam infra commemorabimus, *Opusculorum sacrorum* fata eadem fuisse quae *Consolationis* dicit, satis habeo adnotare *A* cum Floriacensi, *V* gemellum eius glossis Hibernica scriptura additis cum Laudunensi cohaerere, *Lupum*, cuius metrorum Boethii exemplar antiquissimum in *F* apographo codicis *T* exstat, operam textui Boethiano navasse veri simile esse; Turonensem iam commemoravi. In aliis codicibus, quos longius ab archetypo distare consentaneum est (*Cantabr.* Gg V 35, *Einsidl.* 302, *Harl.* 2685, 3095, *Trev.* 1464), *Consolatio* cum poetarum Christianorum velut Aratoris, Fulgentii, Prosperi, Sedulii scriptis coniuncta est.

Quamquam enucleare non licet, qui codices simul eodem archetypi verba legente quique deinceps ex eodem fonte descripti quique inter se collati correcti sive cor-

rupti sint, tamen, qui locos, quos statim adferam, inspexerit, eum iudicaturum esse confido praeter **LPTV** cum quibusdam ad eos proxime accedentibus, *Bernensem* 179 dico (*K*), *Bonnensem* (*D*), *Laud(unensem)*, utrumque mutilum, reliquos vix ullius pretii esse. Sunt autem loci hi:

11, 26 *eccuius* T¹ *haec cuius* L¹PT² et c. (in mg. T) rel.

15, 21 *oriundo* A¹LPT¹V Par. 14380¹, Tur., Valent., Rehd. S I 4, 3 (no. 82), *oriundus* rel.

66, 25 sq. *ab suerius* Laud.¹, *ab seuerius* Laud.² P et fort. V¹ *ah se(u.)* Bern. om. L¹T¹ *hac* T² *ipsa* L² Bodl. Auct. F 1, 15 V².

96, 13 *rebus gerendis* E, F in mg., Met.², Monac. 14324, *rebus regendis* W (Klussinann), *rege *** dis* V, *reg ** endis* Laud. (in archetypo *reb. gerendis* fuisse, *b* autem et *er* vix legi potuisse videntur; librarios Laud. et V archetypum iterum adhibuisse putare licet), *regendis* rel.

106, 19 *pressurus* KL² Carnot., Harl. 3095², Met., Bodl. Auct. F 1, 15, Par. 1154, 6401 A, 17814, Valent., *compressus* T²E Harl. 3095¹, *pressus* rel.

44, 14 (ubi *T* deest) *Desine* interpolatum est in omnibus codd. praeter FLPV¹ Aur., Cant., Carnot., Laud., Bodl. Auct. F 1, 15, Par. 6401, 6639, 8039, 12961, 17814, Nouv. acquis. 1478, Tur.

LPT propter errores quosdam, qui scriptura minuscula explicantur, non e *X*, sed e minusculo archetypo *Z* fluxisse videntur saec. VIII. scriptura eius generis confecto, quo *a* et *cc* difficillime distinguuntur (95, 26 *suarecant* P). *L* et *T* enim si minus saec. VIII., at tamen IX. ineunte conscripti sunt. *Z* scholia et explicationes (cum Lupo non semper consentientes) habuisse videtur, cf. 7, 23 et quae supra ad codicem *P* adnotavimus. Verba, quae leguntur 91, 5—9 in *Z* suo loco tradita fuisse mihi persuasi. De glossis codicis *V* ad alium textum spectantibus cf. 100, 10.

Quae cum ita essent, non dubitavi primum consensum *PT* sequi; in lacuna codicis *T*, ubi *L* et *F* consentiunt, nulla de codicis *T* lectione dubitatio relinquitur, raro aliqua, ubi discrepant. Fuit, cum pro *T* codice lacunoso

integrum *L* adhibere mallem; sed *L* codice *T* aliquantum deterior est (v. 32, 6) et suam habet orthographiam, ad quam iam delabimur.

In orthographia constituenda praeter codices *P* (qui quaedam velut *coherceo* et *urgeo*¹⁾ fidelius servavit, recentiores autem scripturas velut *iocundus* plerumque exhibet), *T* (cuius apographum *F* in orthographicis rebus non omnino consentit), *V* (aeque ac *P* medio fere saec. IX. conscriptum) respicienda sunt, quae *Cassiodorus*, De orthographia adnotavit aut excerpserit.²⁾ Formae velut *illuminatio*, *irrisio*³⁾, *immutabilis*, *impius*, *improbis* commendantur adsimulata praepositione ante *m* et *n*, quae in Augustini Civitatis codicibus Lugdunensi et Veronensi observatur (CSEL. XXXIX, p. VIII). Cum tamen Boethius diversis formis uti⁴⁾ et locis quibusdam (velut 28, 10 *inlaesum inviolatumque*, 42, 7 *inlatas iniurias*, cf. 92, 28) formas dissimulatas⁵⁾ praeferre maluerit, praepositionum *ad* et *in* formas primarias hic illic cum codicibus retinui neque vero prorsus negari licet archetypum uncialem aequae ac Puteanum⁶⁾ Livii adsimulatas ubique formas exhibuisse. Item Cassiodorus praefert *exsilium*, *exsors* (*P¹TV¹*), *expectare* (*L¹* saepius, *T* bis), *extirpare* (*P²TL¹V*), similia.

¹⁾ V. Indicem verborum s. v. *orthographia* (p. 224 sq.). Codicum depravatas formas velut *conditio*, *herere*, *spe*, *sepire*, *surpitio* non curavi.

²⁾ Gramm. Lat. VII 163, 3; 200, 18; 201, 11; 202, 11. 18. 25; 203, 14; 211, 2 (Instit. c. 15 LXX 1129 Migne).

³⁾ *3, 1* in *PTV* correctum est *irridenens*. Utrum unius codicis *T* correctoris errores inter scribendum nati sublatis an novae lectiones intrusae sint, difficile diiudicari potest.

⁴⁾ Cf. quae Mommsen exposuit in *Mon. Germ. Auct. ant.* XII, p. CXVI.

⁵⁾ Rand, *On the hist. of the De Vita Caesarum of Suetonius* (Harv. Stud. of Class. Phil. XXXVII 1926) 35, 5 editores codicibus saec. IX. iusto plaris aestimatis iusto plures formas dissimulatas admittere censet. Adsimulationem in pronuntiatione semper adhibitam, in scribendo plerumque omissam esse contendit Linderbauer in editione Regulae S. Benedicti (*Florileg. Patrist.* XVII Bonnae a. 1928.), p. 7 sq.

⁶⁾ Cf. Shipley, *Certain sources of corruption in Latin Mss.* Am. Journ. of Arch. 2. Ser. VII (1903), 413 sqq.

V.

DE CONSOLATIONIS EDITIONIBVS ET VERSIONIBVS.

Boethii libri De philosophiae consolatione primum typis excusi sunt ab Ioanne Glim Savigliani (ut videtur) a. fere 1471, deinde Norimbergae a. 1473 adiecta et translatione *Alemannica*, de cuius auctore non constat (v. Goedeke, *Grundriß* 1° 443) et expositione Thomae Aquinati falso (v. p. XIII.) adscripta. Quinto decimo saeculo omnino plus sexagies¹⁾ publicati sunt et soli et inde ab a. 1491 inter cetera Boethii scripta; neque vero qui codices ad has editiones adhibiti sint, compertum habemus. Ioannis *Murmelli*, cuius editio prior Coloniae 1511 apud Quentelium, altera Daventriae 1514 apud Albertum Pafract prodiit, et Rudolphi Agricolae adnotationes in LXIII 886 sqq. (M.) repetitas esse moneo. In praefatione (v. LXIII 542 M.) operum Boethianorum editionis Basileae 1546 ab Henrico *Lorrito* (Glareano) curatae tres codices commemorantur: Ioannis Kerr, abbatis Divi Georgi in Hercynia silva, Bonifacii Amerbach, ex bibliotheca editoris. Theodori *Pulmanni* (cuius textus saepius repetitus est) editiones 1562 et 1580 Antverpiae a Christophoro Plantinio typis mandatae sunt. A. 1607 Antverpiae Ioannes Bernart suo codice (Berchemiano) et Iusti Lipsii usus, Hanoviae Theodorus *Sitzmann* Erfurtensi et Rittershusiano Consolationem emisit; Bernartianae editionis exemplar cum mss. Riccardi Bentlei collatum in Museo Britannico adservari dicitur. Bene meritis est Renatus *Vallinus* (Lugduni 1656), quod et quinque codices Parisinos excussit et commentarium hand spernendum confecit. Ex quo pendet Callyi editio in usum Delphiui (Paris. 1680, 1695), quae repetita est in vol. LXIII 547 sqq. M. Carmina Polycarpus Leyser tribus codicibus Helmstadiensibus usus *Historiae poetarum mediæ æri* (Halis 1721) inseruit. Consolationis editionem Glas-

¹⁾ no. 4511—4572 (Gesamtkatalog der Wiegendrucke).

goviensem a. 1751, cui additae esse dicuntur lectiones codicum Glasgoviensis et Oxoniensium, non vidi. Codices quosdam parvi pretii adhibuit Theodorus Obbarius (Ienae 1843), qui editiones veteres composuit atque ea auxit, quae F. C. Freytag, *Trost der Philosophie*, aus d. Lat. des B. (Riga 1794) ex versionibus¹⁾ congegesserat.

Multo plures codices praesto erant Rudolfo Peiper ad editionem Teubnerianam parandam, quae a. 1871 prodiiit. *T* codicum suorum optimum esse recte cognovit, ita ut si partem excipias, quam e codice *W* suppletam esse Schepss demum perspexit, a textu eius haud ita saepe recedendum sit; saepissime autem interpunctio corrigenda est.²⁾ Alteram quam Peiper parabat editionem negligere licebit, cum longe deteriorem futuram fuisse recte exposuerit Augustus Engelbrecht³⁾ p. 4. Peipero mortuo uniuersus Consolationis edendae suscepit Georgius Schepss; trecentos quinquaginta fere codices aut inspexit aut inspiciendos curavit, sex libros a Peipero non adhibitos integre collatos habuit. Cuius indefesso labore⁴⁾ et Engelbrechtii⁵⁾ commentatio, quae Schepssio praematura morte

¹⁾ I. H. Weingaertneri versionem Germanicam (Lentii 1827) haud contemnendam Freytagianae postpono; Richardi Scheven a. 1893 Bibliothecae univ. a Ph. Heclam editae inserta est. Quibus melior mihi videtur interpretatio, quam ab Eberhardo Gothein relictam publici iuris lecit Maria Luise Gothein uxor, quae mortua est, antequam liber prodiiit, qui inscribitur: *Boethius, Trost der Philosophie* (Berolini a. 1932); errores quosdam attigi ipse in censura, quae inserta est ephem. Phil. Woch. 1933, 414 sqq. Textus Latinus nullius fere momenti est, cum hic illic Engelbrechtii, qui mox commemorabitur, ratione habita a Peipero pendet. Adde versiones Anglicas, quas confecerunt Cooper New York 1902, H. R. James Londini 1897; cf. G. Bertoni, *Intorno a due volgariamenti di Boezio*, Bull. Soc. fil. Rom. NS. I 5.

²⁾ Usener (*Anecd. Holderi* p. 49): *folternde Missinterpunktion*.

³⁾ *Die Consolatio philosophiae des Boethius*. Sitz.-Ber. d. Akad. Wien CXLIV 190 sqq. (III 1 sqq.) = *Eng.* Eiusdem *Boethians* Wiener Stud. XXXIX 154 significantur *Eng.*¹⁾ — Recte (v. *Eng.* 54) neglexit coniecturas, q⁷²³ *Eur¹* (supra p. VI, adn. 4) sine iusta causa protulit.

⁴⁾ De opusculis, quae ad Consolationem pertinent, v. supra p. X et infra XXXI, praeterea Jahresber. CXLI 138.

abrepto conscripta est, et haec editio nititur. Engelbrecht imprimis codices *P* et *T*, tum *V* et *L* respiciendos esse recte perspexit et multos locos bene explicatos a coniecturis prolatis defendit. Ut diligenter attendant, quae docuit, eos, qui hac editione utentur, iterum iterumque rogo.

Anno 1918 in *The Loeb Classical library* Consolatio prodiit cum Anglica versione I(oannis) T(horpe)¹); annotationem criticam iis tantum locis *E. K. Rand* addidit, quibus a codicum memoria recessit. Editionem post mortem Adriani a Forti Scudo (Fortescue) per G. T. Smith Londini a. 1925 publicatam a Peipero et Engelbrechtio pendere e censura Gustavi Krueger²) comperi.

Iam, antequam praefandi finem faciam, de sermone ad Indicem verborum et locutionum relegare et pauca de clausulis addere liceat. F. di Capua, *Il Coursus nella Consolatio philosophiae e nei trattati teologici di Boezio* (Didaskaleion III 1914, 269—303) practer cursum planum³) [$\times \times (\times \times)$], tardum [$\times \times (\times) \times \times$], velocem [$\times \times \times \times (\times)$] distinguit trispondiacum et celerem [$\times \times \times \times$]; sed Boethius 26, 28 si suas artissime cum voce *delicias* coniunxit, *delicias suas fovet* vix ad celerem illum, sed ad velocem cursum referre poterat, si voculae *inquam* rationem non habuit, *haereant, inquam, precor* ad tardum. De extremis verbis II 8: *amicos invenisti* (ad cursum utique planum referendis), tenendum est, in Consolatione clausulas occurrere, quae metricae videntur esse (22, 19 *esse desistit*, 27, 11 sq. *illa fugiendo*); cf. A. W. de Groot, *Gnomon* III 337. Unde factum

¹) Cf. Am. Journ. Phil. XLII 266 et censuram meam: Phil. Woch. 1922, 1205.

²) Theol. Lit.-Zeit. 1926, 296. Libri, quem L. Cooper inscripsit *A Concordance of Boethius, The five Theological Tractates and the Consolation of Philosophy*. Cambridge Mass. 1928, censuram egerunt Rand, Speculum IV 223 et E. Löstedt, Deutsche Lit.-Zeit. 1929, 1435 sqq.

³) Signo \times syllabae ictu carentes notantur.

est, ut A. C. Clark, *The Cursus in Mediaeval and Vulgar Latin*, Oxford 1910, duodecim clausulas Consolationis metricas esse contenderet; cf. etiam Ioh. Möller, *De clausulis a Q. Aurelio Symmacho adhibitis*. Monasterii Guestfalorum 1912.

Restat, ut grato animo recolam Augusti *Engelbrecht* memoriam, qui operis socius mihi exstitit optimus et benevolentissimus (cf. *Jahresber.* CCX 47) et gratias quam maximas agam cum viris doctis, qui mea gratia codices inspexerunt et bibliothecis Brunensibus et Vindobonensibus, quarum copiis usus sum, tum Edmundo *Hautler*, qui in editione adornanda et emendanda, deinde in plagulis corrigendis docte et benigne me adiuvere non destitit.

Dabam Brunae mense Aprili a. h. s. XXXII.

Guilelmus Weinberger.

Guilelmus Weinberger, professor Brunensis non philologiae solum, sed etiam palaeographiae peritissimus, quamquam diu aegrotabat, tamen a. d. XI. Kal. Iul. a. MCMXXXII. praeter omnium expectationem repentina morte extinctus est. Tum hanc Boethii Consolationis editionem iam dudum praeparatam usque ad paginam 48. mecum typis imprimendam curaverat, ceteras *textus* partes semel bisve correxerat. *Prolegomena* quidem supra publicata ipse confecerat, sed *Indices rerum et verborum* tantummodo adumbratos reliquit. Quos post eius obitum me adhortante atque moderante doctor *Ludovicus Bieler*, lector universitatis Vindobonensis, strenue retractavit et partim auxit; praeterea *Indicem grammaticum, rhetoricum, prosodiacum, metricum* adiunxit. *Prolegomena* nobiscum qua solet diligentia legit *Carolus Prinz*, professor doctissimus universitatis Graeciensis.

Tragicæ sortis editorum cum *Peiperi* et *Schepssii*, tum *Engelbrechtii* nostri et *Weinbergeri*, qui studiorum laborumque suorum finem non viderunt, pie memor elaboravi, ut editio imperfecta secundum horum sententias continuaretur et, quoad eius fieri potuit, absolveretur, iamque confectam benevolo virorum doctorum iudicio commendatam esse velim.

Vindobonæ Kal. Apr. MCMXXXIV.

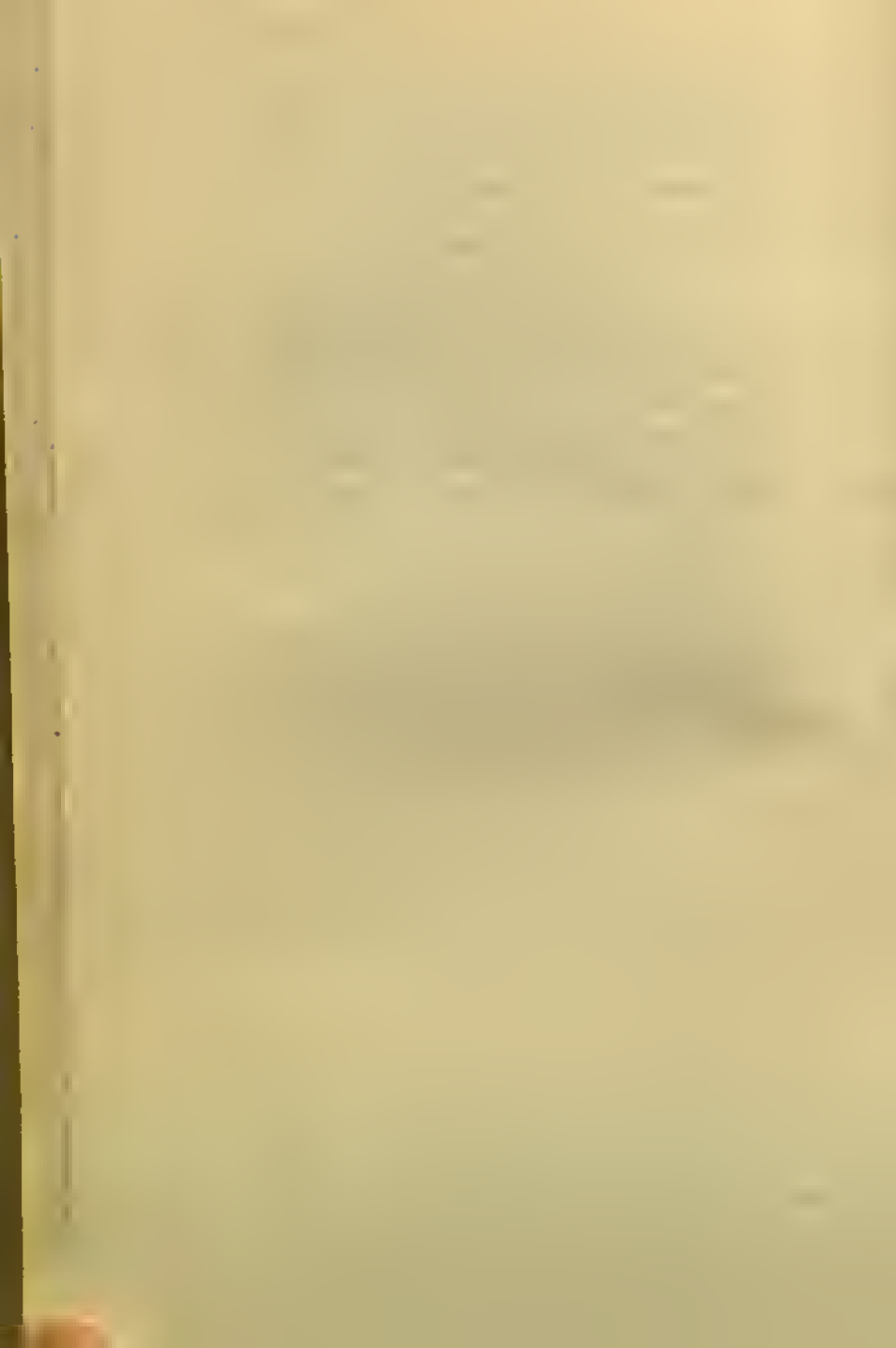
Edmundus Hauler.

CONSPECTVS SIGLORVM.

<i>P</i>	=	Parisinus Lat. 7181, saec. IX. med.
<i>P</i> ¹	=	<i>P</i> ante corr., <i>P</i> ² = <i>P</i> e corr.
<i>T</i>	=	Tegernseensis Monac. Lat. 18765, s. IX. in. In lacuna e codice <i>W</i> suppleta ratio habenda est codicum e <i>T</i> integro descriptorum:
<i>F</i>	=	Sangallensis 844, s. IX. med. et
<i>C</i>	=	Bambergensis M V 12, s. XI.
<i>L</i>	=	(Florentinus) Laurentianus XIV 15, s. IX. in.
<i>V</i>	=	Vaticanus 3363, s. IX.
<i>Aur.</i>	=	Aurelianensis 270, s. IX. (compluribus locis inspectus).
<i>Laud.</i>	=	Laudunensis 439, s. IX. (locis quibusdam collatus).
<i>D</i>	=	Bonnensis 175, s. IX./X.
<i>K</i>	=	Bernensis 179, s. IX./X.
<i>E</i>	=	Emmeranus Monac. Lat. 14324, s. X./XI.
<i>W</i>	=	Maihingensis bibl. Wallersteinianae I 2 Lat. in 4 ^o , n. 3, s. X./XI.
<i>Antv.</i>	=	Antverpiensis Plantin. M. 190 (prius 38), s. IX. in.; emendationes partim saltem ad Pulmannum redeunt.
<i>Erfurt.</i>	=	Erfurtensis Amplon. 27, s. XI./XII.
<i>Erlang.</i>	=	Erlangensis 301, s. XI.

- Met.* = Metensis 377, s. X./XI.
Par. = Parisinus 15090, s. X.
Vind. = Vindobonensis 271, s. IX./X.
Plan. = Planudis versio Graeca (ed. E. A. Bétant, Boëce, *De la consol. de la philos.* Genève 1871).
-
- Bas.* = Spir. Bases ἈΘΗΝΑ IV 1892, 341 sqq.
Bednarz = G. Bednarz, *De universo orationis colore et syntaxi Boethii*. I. *De B. univ. orationis colore*. Vratisl. 1883; II. *De syntaxi B.* Striegau 1892, 1907, 1910.
Brakman = C. Brakman: *Sidoniana et Boethiana*. Traiecti ad Rhenum 1904.
Bywater = I. Bywater, *Journal of philol.* II (1869), 55 sqq.
Dienel = R. Dienel, *Zu Ciceros Hortensius*, Progr. d. Akad. Gymn. Wien 1912, 1913, 1914.
Eng. = A. Engelbrecht. *Die Consolatio philosophiae des Boethius*. Sitz.-Ber. d. Wiener Akad. Philos.-hist. Cl. CXLIV 190sqq. (III 1—60).
Eng.² = A. Engelbrecht, *Wien. Stud.* XXXIX 154 sqq.
Hartlich = P. Hartlich, *Studia Lips.* XI (1889), 207 sqq.
Hüttlinger = H. Hüttlinger, *Studia in Boetii carmina collata*, Progr. Regensburg 1900, 1902.
Kinlay = A. P. Mac Kinlay, *Harvard Studies* XVIII (1907), 123 sqq.
Klingner = F. Klingner, *De Boethii Cons. phil.* (Phil. Unters. Kiessling u. Wilamowitz, XXVII), Berlin 1921.
Kluss. = R. Klussmann, *Philol.* 1891, 573 sqq.
Naumann = H. Naumann, *Notkers Boethius* (Quellen u. Forsch. z. Sprach- u. Kulturgesch. der germ. Völker CXXI), Straßburg 1913.
Nolte = H. Nolte, *Zeitschr. f. d. öst. Gymn.* XXXI 187sqq.
Obb. = Th. Obbarii editio (Ienae 1843).

- Peip.* = R. Peiperi editio (Lipsiae 1871).
*Peip.*² = R. Peiperi editio altera, quae publici iuris
facta non est.
Plasberg = O. Plasberg, *De Ciceronis Hortensio dialogo*.
Lips. 1892.
Rand = E. K. Rand, *Harvard Studies* XV (1904),
1—28. — *Jahrb. f. Phil. Suppl.* XXVI 401sqg.
— *Boethius*, The theolog. tract., The Consol.
of Phil. with the Engl. transl. of I. T(horpe).
revised by H. F. Stewart (The Loeb Class.
library 1918).
Schepss = G. Schepss, *Handschriftliche Studien zu*
Boethius De cons. phil. Progr. Würzburg
1880/1. — *Philol.* 1893, 380 sq. — *Archiv f. d.*
Stud. der neueren Sprachen XCIV (1895),
149 sqq.
Sitzm. = Th. Sitzmanni editio (Hanoviae 1607).
Vall. = Ren. Vallini editio (Lugduni 1656).
Volkmann = R. Volkmann, *In Beethii De Cons. phil. libros*
commentariolum crit. Gymn. Jauer 1866.
Vulpinus = Ant. Vulpii editio (Paduae 1721, 1724; *cum*
notis variorum, Glasgov. 1751).
-

ANICI MANLI SEVERINI BOETHII PHILOSOPHIAE CONSOLATIONIS

LIBER I.

I. Carmina qui quondam studio florente peregi,
flebilis heu maestos cogor inire modos.

Ecce mihi lacerae dictant scribenda Camenae
et veris elegi fletibus ora rigant.

5 Has saltem nullus potuit pervincere terror, (5)
ne nostrum comites prosequerentur iter.

Gloria felicis olim viridisque iuventae.
solantur maesti nunc mea fata senis.

10 Venit enim properata malis inopina senectus (10)
et dolor aetatem iussit inesse suam.

Intempestivi funduntur vertice eani
et tremit effeto corpore laxa cutis.

Mors hominum felix, quae se nec dulcibus annis
inserit et maestis saepe vocata venit.

15 Eheu, quam surda miseros avertitur aure (15)
et flentes oculos claudere saeva negat!

Dum levibus male fida bonis fortuna faveret,
paene caput tristis merserat hora meum;

Inscriptio deest V Boethii de consolatione philosophiae L Mallii P PTLVKE
Boethii PT¹, cf. Schepas, *Blaett. bayr. Gymn. XXIV 25* Boec(t)ii VC
ET INL(ustris) K Vind. Peip. EX CONS(OL) (CONS rel.) ORD (ORDI. P)
T Peip. (EXMAG OFF. ATQE) Vind. Peip. (PATRICI (PATR E
PATRIC T)) rel., Peip. patricii de consolatione K PHYLOSO-
PHYAE T philosophicae E LIB. I. INCIP P INCIPIT LIBER I
TAE (FELICITER) T; cf. libros II. IV. V., CSEL III p. LXXXII sq.

1 quae T¹ 4 veri selei* P elegis Leyser 7 fel. quondam Peip.

8 facta T¹ 9 inopia T¹ 15 neu P¹ heu P¹ 18 ora PT¹ L¹

LXVII. Boethias, Cons. (Weinberger.)

(80) Nunc quia fallacem mutavit nubila vultum,
 protrahit ingratas impia vita moras.
 Quid me felicem totiens iactastis, amici?
 Qui cecidit, stabili non erat ille gradu.

- 1 1. Haec dum mecum tacitus ipse reputarem que-
 rimoniāque lacrimabilem stili officio signarem, astitisse
 mihi supra verticem visa est mulier reverendi admodum
 vultus oculis ardentibus et ultra communem hominum
 valentiam perspicacibus, colore vivido atque inexhausti
 vigoris, quamvis ita aevi plena foret, ut nullo modo nostrae 10
- 2 crederetur aetatis, statura discretionis ambiguae. Nam
 nunc quidem ad communem sese hominum mensuram
 cohibebat, nunc vero pulsare caelum summi verticis
 cacumine videbatur; quae cum altius caput extulisset,
 ipsum etiam caelum penetrabat respicientiumque hominum 15
- 3 frustrabatur intuitum. Vestes erant tenuissimis filis subtili
 artificio indissolubili materia perfectae, quas, uti post eadem
 prodente cognovi, suis manibus ipsa texuerat; quarum
 speciem, veluti fumosas imagines solet, caligo quaedam
- 4 neglectae vetustatis obduxerat. Harum in extremo margine 20
 Π Graecum, in supremo vero Θ legebatur intextum
 atque in utrasque litteras in scalarum modum gradus
 quidam insigniti videbantur, quibus ab inferiore ad superius
- 5 elementum esset ascensus. Eandem tamen vestem violen-
 torum quorundam sciderant manus et particulas, quas 25
- 6 quisque potuit, abstulerant. Et dextra quidem eius libellos,
 sceptrum vero sinistra gestabat.

7 De similibus Falgentii et Mart. Cap. (lib. III. et VII.) exordiis
 cf. Klingner 114 17 *infra* p. 6, 13 22 Boeth. in Porph. Dial. I 3 (OSEL
 III S, 1 sq.): est . . philosophia genus, species vero eius duae, una quae
 theoretica dicitur, altera quae practica

PTLVKE 6 designarem VKE² 9 calore P 11 futura P¹ 20 extrema
 T¹ Peip. 22 inter utr. T² VE 23 ad inf. P 25 sciderunt T² 26 dextera
 T¹ Peip. eius om. P

Quae ubi poeticas Musas vidit nostro assistentes toro 7
 fletibusque meis verba dictantes, commota paulisper ac
 torvis inflammata luminibus: Quis, inquit, has scenicas 8
 meretriculas ad hunc aegrum permisit accedere, quae
 5 dolores eius non modo nullis remediis foverent, verum
 dulcibus insuper alerent venenis? Hae sunt enim, quae 9
 infructuosis affectuum spinis uberem fructibus rationis
 segetem necant hominumque mentes assuefaciunt morbo,
 non liberant. At si quem profanum, uti vulgo solitum vobis, 10
 10 blanditiae vestrae detraherent, minus moleste ferendum
 putarem — nihil quippe in eo nostrae operae laederentur —
 hunc vero Eleaticis atque Academicis studiis innutritum?
 Sed abite potius, Sirenes usque in exitium dulces, meisque 11
 eum Musis curandum sanandumque relinquire. His ille 12
 15 chorus increpitus deiecit humi maestior vultum confessusque
 rubore verecundiam limen tristis excessit. At ego, cuius 13
 acies lacrimis mersa caligaret nec dinoscere possem,
 quatenam haec esset mulier tam imperiosae auctoritatis,
 obstupui visuque in terram defixo, quidnam deinceps esset
 20 actura, exspectare tacitus coepi. Tum illa propius accedens 14
 in extrema lectuli mei parte consedit meumque intuens
 vultum luctu gravem atque in humum maerore deiectum his
 versibus de nostrae mentis perturbatione conquesta est:

II. Heu quam praecipiti mersa profundo
 mens hebet et propria luce relicta
 tendit in externas ire tenebras,

1 Plat. Rep. 607b: *παλαιὰ τις διαφορά φιλοσοφίας τε καὶ ποιητικῆς* 14 Plat. Rep. 548b: *τῆς ἀληθινῆς Μουσῆς τῆς μετὰ λόγων καὶ φιλοσοφίας; de Cic. Hort. fr. 84 (91): ponendae sunt fides et tibiae cf. Plasberg 68sq. Usener, Gött. Anz. 1892, 387. Müller 21. Diemel 1913, 16. Klingner 115, 2*

1 ibi T¹ thoro PT² 7 affectu T¹ affectum Peip. 10 feren- PTLVKE
 dem T¹ 12 achad. PT²K 13 syr. P sirene T² exitum T¹L Peip.
 15 confossusque P 17 possim PT¹ 19 obstip. T¹L Peip.

- terrenis quotiens flatibus aucta
 crescit in immensum noxia cura!
 Hic quondam caelo liber aperto
 suetus in aethrios ire meatus
 cernebat rosei lumina solis,
 visebat gelidae sidera lunae
 et quaecumque vagos stella recursus
 exercet varios flexa per orbes,
 comprehensam numeris victor habebat.
 Quin etiam causas, unde sonora
 flamina sollicitent aequora ponti,
 quis volvat stabilem spiritus orbem
 vel cur Hesperias sidus in undas
 casurum rutilo surgat ab ortu,
 quid veris placidas temperet horas,
 ut terram roseis floribus ornet,
 quis dedit. ut pleno fertilis anno
 autumnus gravidis influat uvis,
 rimari solitus atque latentis
 naturae varias reddere causas:
 nunc iacet effeto lumine mentis
 et pressus gravibus colla catenis
 declivemque gerens pondere vultum
 cogitur heu stolidam cernere terram.

- 1 2. Sed medicinae, inquit, tempus est quam querelae.
 2 Tum vero totis in me intenta luminibus: Tune ille es, ait,
 qui nostro quondam lacte nutritus, nostris educatus
 3 alimentis in virilis animi robur evaseras? Atqui talia
 contuleramus arma, quae nisi prior abiecisses, invicta te
 4 firmitate tuerentur. Agnoscisne me? Quid taces. pudore an
 stupore siluisti? Mallem pudore, sed te, ut video, stupor

PTLVKE

1 aem F¹K¹ 12 qui T¹ 26 promptis P (signo addito, quo
ad marginem relegari solet, ubi nihil tamen existat) 29 prius(?) T¹
30 agnoscesne T¹L¹V¹ Aur. 31 videor P¹

oppressit. Cumque me non modo tacitum, sed elinguem 5
 prorsus mutumque vidisset, ammovit pectori meo leniter
 manum et: Nihil, inquit, periculi est, lethargum patitur,
 communem illusarum mentium morbum. Sui paulisper 6
 5 oblitus est; recordabitur facile, si quidem nos ante
 cognoverit, quod ut possit, paulisper lumina eius mortalium
 rerum nube caligantia tergamus. Haec dixit oculosque meos 7
 fletibus undantes contracta in rugam veste siccavit.

III. Tunc me discussa liquerunt nocte tenebrae
 10 luminibusque prior rediit vigor,
 ut, cum praecipiti glomerantur sidera Coro
 nimborisque polus stetit imbris,
 sol latet ac nondum caelo venientibus astris (5)
 desuper in terram nox funditur;
 15 hanc si Threicio Boreas emissus ab antro
 verberet et clausum reseret diem,
 emicat et subito vibratus lumine Phoebus
 mirantes oculos radiis ferit. (10)

3. Haud aliter tristitiae nebulis dissolutis hausi caelum 1
 20 et ad cognoscendam medicantis faciem mentem recepi.
 Itaque ubi in eam deduxi oculos intuitumque defixi, respicio 2
 nutricem meam, cuius ab adolescentia laribus obversatus
 fueram, Philosophiam. Et quid, inquam, tu in has exsillii 3
 nostri solitudines, o omnium magistra virtutum, supero
 25 cardine delapsa venisti, an ut tu quoque mecum rea falsis
 criminationibus agiteris? — An, inquit illa, te, alumne, 4
 desererem nec sarcinam, quam mei nominis invidia

1 elingem *T*¹ 7 tergeamus *P*¹*T*² tergemus *L*² 11 gl. nabila *PTLVKE*
Schrader, R. Volkmann, Peip. (coll. Sen. Phaedr. 737: ocior nubes
glomerante Coro); cf. Eng. choro coid. 12 nimbo-sisque T stetit
(i e corr.) T 15 threicios L threicius P theicius T² threicius T¹
emissus T¹ 16 verberet T¹L¹V¹ clausum P¹ clarum Wakefield ad
Lucr. VI 174 17 ut T¹L¹V¹KE Peip., cf. Verg. Aen. V 319: emicat
et Phoebus T¹

- 5 sustulisti, communicato tecum labore partirer? Atqui Philosophiae fas non erat incommittatum relinquere iter innocentis, meam scilicet criminationem vererer et quasi
 6 novum aliquid accideret, perhorrescerem? Nunc enim primum censes apud improbos mores lacessitam periculis esse sapientiam? Nonne apud veteres quoque ante nostri Platonis aetatem magnum saepe certamen cum stultitiae temeritate certavimus eodemque superstite praeceptor eius Socrates iniustae victoriam mortis me astante promeruit?
 7 Cuius hereditatem cum deinceps Epicureum vulgus ac Stoicum ceterique pro sua quisque parte raptum ire molirentur meque reclamantem renitentemque velut in partem praedae traherent, vestem, quam meis texueram manibus, disciderunt abreptisque ab ea panniculis totam me sibi
 8 cessisse eredentes abiere. In quibus quoniam quaedam nostri habitus vestigia videbantur, meos esse familiares imprudentia rata nonnullos eorum profanae multitudinis
 9 errore pervertit. Quodsi nec Anaxagorae fugam nec Socratis venenum nec Zenonis tormenta, quoniam sunt peregrina, novisti, at Canios, at Senecas, at Soranos, quorum nec pervetusta nec incelebris memoria est, scire
 10 potuisti. Quos nihil aliud in cladem detraxit, nisi quod nostris moribus instituti studiis improborum dissimillimi videbantur. Itaque nihil est, quod ammirare, si in hoc vitae
 11 salo circumstantibus agitemur procellis, quibus hoc maxime propositum est pessimis displicere. Quorum quidem tametsi est numerosus exercitus, spernendus tamen est, quoniam
 12 nullo duce regitur, sed errore tantum temere ac passim lymphante raptatur. Qui si quando contra nos aciem struens
 13 valentior incubuerit, nostra quidem dux copias suas in arcem contrahit, illi vero circa diripiendas inutiles

25 Plut. Ex. 602 d. 607 e: *ὡςπερ ἐν νῆσσι σάρον ἐχούσῃ παύειν καὶ ἀπὸ τῆς γῆς δὲ διδόναι* (Phaedr. 250 c) 31 cf. Klingner 3, 1

sarcinulas occupantur. At nos desuper irridemus vilissima 14
rerum quaeque rapientes securi totius furiosi tumultus eoque
vallo muniti, quo grassanti stultitiae aspirare fas non sit.

IV. Quisquis composito serenus aevo

fatum sub pedibus egit superbum
fortunamque tuens utramque rectus
invictum potuit tenere vultum.

non illum rabies minaeque ponti (5)

versum funditus exagitantis aestum

nec ruptis quotiens vagus caminis

torquet fumificos Vesaevus ignes

aut celsas soliti ferire tures

ardentis via fulminis movebit. (10)

Quid tantum miseri saevos tyrannos

mirantur sine viribus furentes?

Nec speres aliquid nec extimescas,

exarmaveris impotentis iram;

at quisquis trepidus pavet vel optat, (15)

quod non sit stabilis suique iuris,

abiecit clipeum locoque motus

nectit, qua valeat trahi. catenam.

4. Sentisne, inquit, haec atque animo illabuntur tuo 1
an ὄρος λήρας? Quid fles, quid lacrimis manas? Ἐξάρδα,
μή κεύθε νόον. Si operam medicantis exspectas, oportet

23 Hom. A 363

5 regit Bednars (coll. Verg. Aen. VII 101) iecit Rand (coll. Verg. PTLVKE
Georg. II 492) dedit Agricola, Peip. tegit Kluss.; cf. Eng. 9 agitantis P
exitantis interpres W (Lange coll. IV m. 4, 1) Peip. exigentis Obb. (Barth.
Adv. V 16); cf. Eng. 10 camenis T¹L¹V¹ 14 suos Peip.² feros Lange,
Peip., cf. Eng. 20 loco ut rid. T¹ loque V¹ 23 ad ANONOC schol.
sine merito add. PLV expers P, in mg. V ἔαρδα—νόον. P EZATA V
(ἐξάρδα Aur.) 24 ME (s. s. II et ne) KEYΘEN (s. s. abscondas) *HN*
(s. s. lo, 16, solum) T MH KEYΘENIAI L MH (s. s. ne) NH KEYΘEN (N sub
versu, s. s. 1 abscondas) OAYC V

- 2 vulnus detegas. — Tum ego collecto in vires animo: Anne
adhuc eget ammonitione nec per se satis eminent fortunae
in nos saevientis asperitas? Nihilne te ipsa loci facies
3 movet? Haecine est bibliotheca, quam certissimam tibi
sedem nostris in laribus ipsa delegeras, in qua mecum
4 saepe residens de humanarum divinarumque rerum scientia
disserebas? Talis habitus talisque vultus erat, cum tecum
naturae secreta rimarer, cum mihi siderum vias radio
describeres, cum mores nostros totiusque vitae rationem ad
caelestis ordinis exempla formares? Haecine praemia
— 5 referimus tibi obsequentes? Atqui tu hanc sententiam Pla-
tonis ore sanxisti beatas fore res publicas, si eas vel studiosi
sapientiae regerent vel earum rectores studere sapientiae
6 contigisset. Tu eiusdem viri ore hanc sapientibus
capessendae rei publicae necessariam causam esse monuisti.
ne improbis flagitiosisque civibus urbium relicta gubernacula
7 pestem bonis ac perniciem ferrent. Hanc igitur auctoritatem
secutus, quod a te inter secreta otia didiceram, transferre
8 in actum publicae amministrationis optavi. Tu mihi et, qui
te sapientium mentibus inseruit, deus conscii nullum me ad
magistratum nisi commune bonorum omnium studium detu-
9 lisse. Inde cum improbis graves inexorabilesque discordiae
et, quod conscientiae libertas habet, pro tuendo iure spreta
potentiorum semper offensio.

3 Cic. in Cat. I 1: nihilne te . . hic . . locus . . moverunt?
S⁹ Verg. Aen. VI 849sq.: caelique meatus describent radio 10 Plat.
Rep. 592b: *ἐν οὐρανῷ ὥσως παράδειγμα ἀνέκταται τῷ βουλευμένῳ ὁρᾶν
καὶ ὁρᾶν: ἑαυτὸν κατοικίσειν* 11sq. Rep. 473d, 487e; de Arist. fr. 52 c.
Jaeger 53sq. 97, 1; cf. Inl. Capit. Vita M. Ant. 27, 7. Val. Max. VII 2
ext. 4. Prud. C. Symm. I 32 14 Plat. Epist. X 250b: *ἀμα γὰρ ἐν μέρει
καὶ χαίρειν καταλιμπάνειν γὰρ τοῖς ἀνθρώποις*: Rep. I 347c: *τῆς ἐξουσίας
μείζων τὸ ἐπὶ ποττοτέρου ποιεῖσθαι*, cf. F. Novotný (Opera facult.
philos. Univ. Masaryk. Brn. XXX 1930, 272)

PTLVAE 4 biblyotheca T biblioteca P 8 varias P 10 exemplar T¹
haecinae P (extr. -ae in ras.) 15 capessendae (s. s. et ae in ras.) P
rei p. PTLVE 16 improvis T¹V¹ 21 magisteriatum Fall.

Quotiens ego Conigastum in imbecilli cuiusque fortunas 10
 impetum facientem obvius excepi, quotiens Trigguillam
 regiae praepositum domus ab incepta, perpetrata iam
 prorsus iniuria deieci, quotiens miseros, quos infinitis
 5 calumniis impunita barbarorum semper avaritia vexabat,
 obiecta periculis auctoritate protexi! Numquam me ab iure
 ad iniuriam quicquam detraxit. Provincialium fortunas 11
 tum privatis rapinis, tum publicis vectigalibus pessumdari
 non aliter quam qui patiebantur indolui. Cum acerbae famis 12
 10 tempore gravis atque inexplicabilis indicta coemptio pro-
 fligatura inopia Campaniam provinciam videretur, cer-
 tamen adversum praefectum praetorii communis commodi
 ratione suscepi, rege cognoscente contendere et, ne coemptio
 exigeretur, evici. Paulinum consularem virum, cuius opes 13
 15 Palatinae canes iam spe atque ambitione devorassent, ab
 ipsis hiantium faucibus traxi. Ne Albinum consularem 14
 virum praeiudicatae accusationis poena corripere, odiis me
 Cypriani delatoris opposui. Satisne in me magnas videor 15
 exacerbasse discordias? Sed esse apud ceteros tutior debui,
 20 qui mihi amore iustitiae nihil apud aulicos, quo magis essem
 tutior, reservavi. Quibus autem deferentibus perculsi
 sumus? Quorum Basilius olim regio ministerio depulsus in 16
 delationem nostri nominis alieni aeris necessitate compulsus
 est. Opilionem vero atque Gaudentium cum ob innumeras 17
 25 multiplicesque fraudes ire in exsilium regia censura decre-
 visset cumque illi parere nolentes sacrarum sese aedium

7 Plat. Apol. 33a: οὐδενὶ πώποτε ξυγχωρήσας οὐδὲν παρὰ τὸ δίκαιον

2 trigguillam *P* trigguillam *T*¹ tringuillam *T*² 3 propositum *P* *PTLVKE*
 (a) perpetrata *Kluss.* (ac) p. *Met.*² *Nolle Bas.* 6 iuro (quis eras.) *P*
 7 quicquam *P* quisquam *rel. Peip.* 10 inextricabilis *Lindahl, Glossar*
 11 *Notkers Boeth. De cons. Ups. 1916, 99, 1* 12 praef. *TLV* præ-
 tori *L* pretii *P* praetorii (ii m. 2) *T* praet *V* 15 Palatini *F*¹ (*Schepss*)
 17 corripere *P* 18 cipr. *PE* 19 exacerb. *PL*² exaceru. *rel. Peip.*
 (exacerbasse tractum est ab acervare s. s. *V*; cf. *infra* p. 101, 6) 20 ali-
 quos *P* alicos *γ*¹

- defensione tuerentur compertumque id regi foret, edixit, uti, ni intra praescriptum diem Ravenna urbe decederent.
- 18 notas insigniti frontibus pellerentur. Quid huic severitati posse astrui videtur? Atquin eo die deferentibus eisdem
- 19 nominis nostri delatio suscepta est. Quid igitur, nostraene artes ita mernerunt an illos accusatores iustos fecit praemissa damnatio? Itane nihil fortunam puduit si minus accusatae innocentiae, at accusantium vilitas?
- 20 At cuius criminis arguimur summam quaeres? Senat
- 21 tum dicimur salvum esse voluisse. Modum desideras? Delatorem, ne documenta deferret, quibus senatum
- 22 maiestatis reum faceret, impedisse criminamur. Quid igitur, o magistra, censes? Infitiabimur crimen, ne tibi pudor simus? At volui nec unquam velle desistam. Fate-
- 23 bimur? Sed impediendi delatoris opera cessavit. An optasse illius ordinis salutem nefas vocabo? Ille quidem suis de
- 24 me decretis, uti hoc nefas esset, effecerat. Sed sibi semper mentiens imprudentia rerum merita non potest immutare nec mihi Socratico decreto fas esse arbitror vel oculuisse
- 25 veritatem vel concessisse mendacium. Verum id quoque modo sit, tuo sapientiumque iudicio aestimandum relinquo. Cuius rei seriem atque veritatem, ne latere posteros queat.
- 26 stilo etiam memoriaeque mandavi. Nam de compositis falso litteris, quibus libertatem arguor sperasse Romanam, quid attinet dicere? Quarum fraus aperta patuisset, si nobis ipsorum confessione delatorum, quod in omnibus negotiis
- 27 maximas vires habet, uti licuisset. Nam quae sperari reliqua

19 sq. Theaet. 151 d: *Ἡ δὲ τοῦ τε ἐγγυμῶτος καὶ ἀληθείας διαφοράς οὐδαμῶς ὁλως*; cf. Rep. 435c

PTLVKE

2 ut intra PT¹ nisi V (m2 ut cīd.), K 4 atquin PT²L¹ atqui in rel. Peip. 8 vilitas interpretis esse censuit Peip. vilitatis Glareanus (Petri Fabri codex apud Barthium Adv. 49, 3*) Peip.; cf. Eng. 9 quaeres PTV² quaeris rel. Peip. 12/13 quid itur ē mag. c. P 14 pudori T² Peip. 14/15 fatehamur P 15 cessabit K Aur.² Peip. 16 hordinis ex hominis P iudicabo T² 21 est L 27 namque PT¹K² namque V

libertas potest? Atque utinam posset ulla! Respondissem
 Canii verbo, qui cum a Gaio Caesare Germanici filio conscius
 contra se factae coniurationis fuisse diceretur: 'Si ego'.
 inquit, 'scissem, tu nescisses'. Qua in re non ita sensus 28
 5 nostros maeror hebetavit, ut impios scelerata contra vir-
 tutem querar molitos, sed, quae speraverint, effecisse vehe-
 menter ammiror. Nam deteriora velle nostri fuerit fortasse 29
 defectus, posse contra innocentiam, quae sceleratus quisque
 conceperit, inspectante deo monstri simile est. Unde haud 30
 10 iniuria tuorum quidam familiarium quaesivit: 'Si quidem
 deus', inquit, 'est, unde mala? bona vero unde, si non est?'
 Sed fas fuerit nefarios homines, qui bonorum omnium 31
 totiusque senatus sanguinem petunt, nos etiam, quos pro-
 pugnare bonis senatuique viderant, perditum ire voluisse.
 15 Sed num idem de patribus quoque merebamus? Meministi, 32
 ut opinor, quoniam me dicturum quid facturumve praesens
 semper ipsa dirigebas, meministi, inquam, Veronae cum rex
 avidus exitii communis maiestatis crimen in Albinum
 delatae ad cunctum senatus ordinem transferre moliretur,
 20 universi innocentiam senatus quanta mei periculi
 securitate defenderim. Scis me haec et vera proferre et in 33
 nulla umquam mei laude iactasse; minuit enim quodam
 modo se probantis conscientiae secretum, quotiens osten-
 tando quis factum recipit famae pretium. Sed innocentiam 34
 25 nostram quis exceperit eventus, vides; pro verae virtutis
 praemiis falsi sceleris poenas subimus. Eccnius umquam 35

9—11 Epicur. fr. 374 (Lactant. De ira dei 13, 21): si et vult (*tollere mala*) et potest, quod solum deo convenit, unde ergo sunt mala? aut cur illa non tollit?; *sed v.* Schündeleu, Theol. Lit.-Bl. 1871, 60; Rand. Jahrb. Suppl. XXVI 430, 1

5 hebit. T¹ 6 quaerar PY¹ 9 aud E ant P¹ haut ut eid. V¹ PTLVKE
 10 delatam T¹E Notker (*ἐπιεργάμενον Plan.*) molliretur P 22 post
 nulla repetituri erant et in PY 26 falsis P eccnius T¹ haec cuius
 PL¹ hęc T² (in mg. at et) et c. rei. Peip.: cf. Prud. Apoth. 492, Arch.
 f. lat. Lex. XV 76, Phil. Woch. 1913, 1145, Jahrb. CXV 761

- facinoris manifesta confessio ita iudices habuit in severitate concordēs, ut non aliquos vel ipse ingenii error humani vel fortunae condicio cunctis mortalibus incerta summitteret?
- 36 Si inflammare sacras aedes voluisse, si sacerdotes impio iugulare gladio, si bonis omnibus necem struxisse dicremur. praesentem tamen sententia, confessum tamen convictumve punisset; nunc quingentis fere passuum milibus procul muti atque indefensi ob studium propensius in senatum morti proscriptionique damnatur. O meritos de simili crimine neminem posse convinci!
- 37 Cuius dignitatem reatus ipsi etiam qui detulere viderunt; quam uti alicuius sceleris ammixtione fuscarent, ob ambitum dignitatis sacrilegio me conscientiam
- 38 polluisse mentiti sunt. Atqui et tu insita nobis omnem rerum mortalium cupidinem de nostri animi sede pellebas et sub tuis oculis sacrilegio locum esse fas non erat. Instillabas enim auribus cogitationibusque cotidie meis
- 39 Pythagoricum illud $\varepsilon\pi\omicron\upsilon\ \theta\epsilon\acute{\omega}$. Nec conveniebat vilissimorum me spirituum praesidia captare, quem tu in hanc excellentiam componebas, ut consimilem deo faceres.
- 40 Praeterea penetralis innocens domus, honestissimorum coetus amicorum, socer etiam sanctus et aequae ac tu ipsa reveren-

17sq. Stob. I 137 (Sosiades); Sen. De vita beat. 15, 5 (deum sequere). Ad Lucil. (II) 16, 5; Iambl. Vita Pyth. 18 (86): $\acute{\alpha}\nu\alpha\varsigma\ \delta\ \beta\iota\omicron\varsigma\ \alpha\upsilon\tau\acute{\iota}\tau\epsilon\lambda\epsilon\alpha\iota\alpha\varsigma\ \pi\acute{\rho}\omicron\varsigma\ \tau\omicron\ \delta\iota\omicron\lambda\omicron\upsilon\theta\epsilon\iota\upsilon\tau\ \tau\omicron\ \theta\epsilon\acute{\omega}$ 19 Sen. Ad Lucil. (VII) 48, 11: quod mihi philosophia promittit, ut parem deo faciat. Iambl. Protr. 3 (11, 14 P.): $\eta\ \dots\ \gamma\rho\omega\tau\iota\varsigma\ \tau\omicron\ \theta\epsilon\acute{\omega}\nu\ (\theta\epsilon\acute{\iota}\omega\upsilon\ \text{Reinesius, cf. Diels, Doxogr. 273, 12})\ \alpha\upsilon\tau\iota\ \dots\ \eta\ \eta\mu\acute{\iota}\nu\ \tau\omicron\ \theta\epsilon\acute{\omega}\varsigma\ \delta\iota\omicron\lambda\omicron\upsilon\tau\varsigma$

PTLVKE 3 summitteret PT sumiteret K¹ 6 alterum tamen del. TLV om. Peip. convictumve P⁴K 7 moti T³L³V³KE² Notker 9 merito T³LV³; cf. Pfeilschifter (Kirchengesch. Stud. III 1/2, Münster 1896, p. 178), qui vertit: „In der Tat, die Senatoren wären es wert, daß keiner eines solchen Verbrechens überführt werden könnte“ simile P dissimili T³ 18 pithag. L pythag. VE phitag. PK $\theta\epsilon\acute{\omega}\nu\ \text{libri (AlfO 8f } \theta\epsilon\acute{\omega}\nu\ \text{T}^3) \theta\epsilon\acute{\omega}\iota\varsigma\ \text{Eng. (de non diis s. s. TLV sed de deo sperare auxilium add. T)} 19 praesidium L 22 aequae T ac tu ipsa Sitzm. actu ipso libri Peip.$

dus ab omni nos huius criminis suspicione defendunt.
 Sed — o nefas! illi vero de te tanti criminis fidem capiunt 41
 atque hoc ipso videbimur affines fuisse maleficio, quod tuis
 imbuti disciplinis, tuis instituti moribus sumus. Ita non est 42
 5 satis nihil mihi tuam profuisse reverentiam, nisi ultro tu
 mea potius offensione lacereris. At vero hic etiam nostris 43
 malis cumulus accedit, quod existimatio plurimorum non
 rerum merita, sed fortunae spectat eventum eaque tantum
 iudicat esse provisa, quae felicitas commendaverit; quo fit,
 10 ut existimatio bona prima omnium deserat infelices. Qui 44
 nunc populi rumores, quam dissonae multiplicesque senten-
 tiae, piget reminisci; hoc tantum dixerim ultimam esse
 adversae fortunae sarcinam, quod, dum miseris aliquod
 crimen affingitur, quae perferunt, meruisse creduntur. Et 45
 15 ego quidem bonis omnibus pulsus, dignitatibus exutus,
 existimatione foedatus ob beneficium supplicium tuli. Vide 46
 re autem videor nefarias sceleratorum officinas gaudio
 laetitiaeque fluitantes, perditissimum quemque novis
 delationum fraudibus imminentem, iacere bonos nostri
 20 discriminis terrore prostratos, flagitiosum quemque ad
 audendum quidem facinus impunitate, ad efficiendum vero
 praemiis incitari, insontes autem non modo securitate,
 verum ipsa etiam defensione privatos. Itaque libet
 exclamare:

25 V. O stelliferi conditor orbis,
 qui perpetuo nixus solio
 rapido caelum turbine versas
 legemque pati sidera cogis,
 ut nunc pleno lucida cornu

(5)

29 ad Posidonium redire putat Galdi (Boll. fil. class. XXXVI
 1929. 139)

5 ultra V² 11 multiplices quae T¹ 14 affingitur T² Notker PTLVKE
 17 feneratorum P 21 audiendum T¹ V² K 22 insontis T¹ 25 ad
 deum invocatio adscribunt TL

- totis fratris obvia flammis
 condat stellas luna minores,
 nunc obscuro pallida cornu
 Phoeboprorior lumina perdat
 (10) et, qui primae tempore noctis
 agit argentes Hesperos ortus,
 solitas iterum mutet habenas
 Phoebi pallens Lucifer ortu.
 Tu frondifluae frigore brumae
 (15) stringis lucem breviora mora,
 tu, cum fervida venerit aestas,
 agiles nocti dividis horas.
 Tua vis varium temperat annum,
 ut, quas Boreae spiritus aufert,
 (20) revehat mites Zephyrus frondes,
 quaeque Arcturus semina vidit,
 Sirius altas urat segetes;
 nihil antiqua lege solutum
 linquit propriae stationis opus.
 (25) Omnia certo fine gubernans
 hominum solos respuis actus
 merito rector cohibere modo.
 Nam cur tantas lubrica versat
 Fortuna vices? Premit insontes
 (30) debita sceleri noxia poena,
 at perversi resident celso
 mores solio sanctaque calcant
 iniusta vice colla nocentes.
 Latet obscuris condita virtus
 (35) clara tenebris iustusque tulit

30 cf. 1 Petr. 3, 18: Christus semel pro peccatis nostris mortuus est, iustus pro iniustis

PTLVKE 1 fratris totis Peip. totis fratris et Pulman 6 hesperus
 PT¹LV¹KE¹E; cf. infra p. 44, 22 10 stringis T¹ 12 noctis V²Aur.
 15 reveat PV¹E 17 urat T¹ 25 demta Peip. sceleri debita
 L. Müller, De re m. 147. 2 158

crimen iniqui.

Nil periuria, nil nocet ipsis

fraus mendaci compta colore.

Sed cum libuit viribus uti,

quos innumeri metuunt populi,

(40)

summos gaudet subdere reges.

O iam miseras respice terras,

quisquis rerum foedera nectis!

Operis tanti pars non vilis

homines quatimur fortunae salo.

(45)

Rapidos, rector, comprime fluctus

et, quo caelum regis immensum,

firma stabiles foedere terras.

5. Haec ubi continuato dolore delatravi, illa vultu pla- 1
 15 cido nihilque meis questibus mota: Cum te, inquit, maestam 2
 lacrimantemque vidissem, ilico miserum exsulemque cognovi;
 sed quam id longinquum esset exsilium, nisi tua prodidisset
 oratio, nesciebam. Sed tu quam procul a patria non quidem 3
 pulsus es, sed aberrasti ac, si te pulsum existimari mavis,
 20 te potius ipse pepulisti; nam id quidem de te numquam
 cuiquam fas fuisset. Si enim, cuius oriundo sis patriae, 4
 reminiscare, non uti Atheniensium quondam multitudinis
 imperio regitur, sed εἰς κοίρανός εἰσιν, εἰς βασιλεύς, qui
 frequentia civium, non depulsione laetetur, cuius agi frenis
 25 atque obtemperare iustitiae libertas est. An ignoras illam 5
 tuae civitatis antiquissimam legem, qua sanctum est ei ius
 exulare non esse, quisquis in ea sedem fundare maluerit?
 Nam qui vallo eius ac munimine continetur, nullus metus

23 Hom. B 204 sq.

3 mendali * T¹ 6 gaudet K¹ (*Agricola*) gaudent *rel.* Peip. PTLVKE
 10 sale Peip. 11 rabidos T¹ 13 stabili Wakefield ad Lucr. V1001
 15 quaest. PL¹ 16 exsulemquae T¹ 21 ** fas T oriundus I²
 Aur.² KE 22 reminiscaris V 23 ΚΟΥΡΑΝΟC PT 26 s. sanctum I¹
 sancitum T²V²K eius PL¹

VI. Cum Phoebe radiis grave
 Cancri sidus inaeuat,
 tum qui larga negantibus
 sulcis semina credidit,
 elusus Cereris fide (13)
 quernas pergat ad arbores.
 Numquam purpureum nemus
 lecturus violas petas,
 cum saevis Aquilonibus
 stridens campus inhorruit, (10)
 nec quaeras avida manu
 vernos stringere palmites,
 uvis si libeat frui;
 autumnno potius sua
 Bacchus munera contulit. (15)
 Signat tempora propriis
 aptans officiis deus
 nec, quas ipse cohercuit,
 misceri patitur vices.
 Sic quod praecipit via (20)
 certum deserit ordinem,
 lactos non habet exitus.

6. Primum igitur paterisne me pauculis rogationibus 1
 statum tuae mentis attingere atque temptare, ut, qui modus 2
 sit tuae curationis, intellegam? — Tu vero arbitrato, in- 3
 quam, tuo quae voles ut responsurum rogato. — Tum illa: 4
 Huncine, inquit, mundum temerariis agi fortuitisque casibus 5
 putas an ullum credis ei regimen inesse rationis? — Atqui. 6
 inquam, nullo existimaverim modo, ut fortuita temeritate 7
 tam certa moveantur, verum operi suo conditorem prae- 8
 sidere deum scio nec umquam fuerit dies, qui me ab hac 9
 sententiae veritate depellat. — Ita est, inquit: nam id etiam 10

23 de fontibus capitis C r. Müller 23

15 Bacchus PTK 23 nullum K putas? nullum P rationes P¹ PTLVKE
 LIVII Boethius, Coas (Waldberg?)

- paulo ante cecinisti hominesque tantum divinae exsortes
curae esse deplorasti. Nam de ceteris, quin ratione
6 regerentur, nihil movebare. Papae autem vehementer
ammiror, cur in tam salubri sententia locatus aegrotas.
Verum altius perscrutemur; nescio quid abesse coniecto.
7 Sed dic mihi, quoniam deo mundum regi non ambigis,
8 quibus etiam gubernaculis regatur, advertis? — Vix, inquam,
rogationis tuae sententiam nosco, nedum ad inquisita
9 respondere queam. — Num me, inquit, fefellit abesse aliquid,
per quod velut hiante valli robore in animum tuum per-
10 turbationum morbus inrepserit? Sed dic mihi, meministine,
quis sit rerum finis quoque totius naturae tendat intentio?
— Audieram, inquam, sed memoriam maeror hebetavit. —
11 Atqui scis, unde cuncta processerint. — Novi, inquam,
12 deumque esse respondi. — Et qui fieri potest, ut principio
13 cognito, quis sit rerum finis, ignores? Verum hi perturba-
tionum mores, ea valentia est, ut movere quidem loco
hominem possint, convellere autem sibique totum exstirpare
14 non possint. Sed hoc quoque respondeas velim, hominemne
15 te esse meministi. — Quidni, inquam, meminerim? — Quid
igitur homo sit, poterisne proferre? — Hocine interrogas.
an esse me sciam rationale animal atque mortale? Scio et
16 id me esse confiteor. — Et illa: Nihilne aliud te esse novisti?
17 — Nihil. — Iam scio, inquit, morbi tui aliam vel maximam
causam: quid ipse sis, nosse desisti. Quare plenissime vel
aegritudinis tuae rationem vel aditum reconciliandae
18 sospitatis invenī. Nam quoniam tui oblivione confunderis,
et exsulem te et expoliatum propriis bonis esse doluisti.
19 Quoniam vero, quis sit rerum finis, ignoras, nequam homines
atque nefarios potentes felicesque arbitraris; quoniam vero,
quibus gubernaculis mundus regatur, oblitus es, has for-

1 c. *supra* 14, 21 22 Boeth. In Porph. III 4 (CSEL III 208, 21 sq.):
si rationali mortale subieceris, hominem feceris. Plat. Apoll. 115b:
ἄπορ... ἀνθρώπῳ

tunarum vices aestimas sine rectore fluitare: magnae non
 ad morbum modo, verum ad interitum quoque causae; sed
 sospitatis auctori grates, quod te nondum totum natura
 destituit. Habemus maximum tuae fomitem salutis veram 20
 de mundi gubernatione sententiam, quod eam non casuum
 temeritati, sed divinae rationi subditam credis; nihil igitur
 pertimescas, iam tibi ex hac minima scintillula vitalis calor
 illuxerit. Sed quoniam firmioribus remediis nondum tempus 21
 est et eam mentium constat esse naturam, ut, quotiens
 abiecerint veras, falsis opinionibus induantur, ex quibus
 orta perturbationum caligo verum illum confundit intuitum,
 hanc paulisper lenibus mediocribusque fomentis attenuare
 temptabo, ut dimotis fallacium affectionum tenebris splen-
 dorem verae lucis possis agnoscere.

VII. Nubibus atris
 condita nullum
 fundere possunt
 sidera lumen.
 Si mare volvens (5)
 turbidus Auster
 misceat aestum,
 vitrea dudum
 parque serenis
 unda diebus (10)
 mox resoluta
 sordida caeno
 visibus obstat
 quique vagatur
 montibus altis (15)
 defluus amnis,
 saepe resistit

1 c. *infra* 72, 128 c. *supra* 16, 202 modum vero P
 10 imbuantur *Süsm.*3 nōdum T
 11 confundit P4 distuit T¹
 16 candida P5 casum T¹ Peip. PTLVKE

rupe soluti
 obice saxi.
 (20) Tu quoque si vis
 lumine claro
 cernere verum,
 tramite recto
 carpere callem:
 (25) gaudia pelle,
 pelle timorem
 spemque fugato,
 nec dolor adsit.
 Nubila mens est
 (30) vinctaque frenis,
 haec ubi regnant.

LIBER II.

- 1 1. Post haec paulisper obticuit atque, ubi attentionem
 2 meam modesta taciturnitate collegit, sic exorsa est: Si
 penitus aegritudinis tuae causas habitumque cognovi.
 fortunae prioris affectu desiderioque tabescis; ea tantum
 3 animi tui, sicuti tu tibi fingis, mutata pervertit. Intellego
 multiformes illius prodigii fucos et eo usque cum his, quos
 eludere nititur, blandissimam familiaritatem, dum intolera-
 4 bili dolore confundat. quos insperata reliquerit. Cuius si

4 Mart. Cap. 54, 13D. (35, 38E.): lumine claro .. cernere vultus
 8 sqq. cf. Verg. Aen. V 812; VI 733: hinc capiunt metuuntque dolent
 gaudentque

PTLVKE 11 timor T (dolor in mg.), V¹

Anicii Manlii (Mallii P Manilii LE) Severini Boethii (Boethi L
 Boethii PT¹ V¹ Boethi Aur.) (ŷc ex (sic) inl) P Excons Ord (Exmag.
 Off. Atq.) P Patr. (Patricio (sic) P) Philosophine (-ie T¹ -ice T¹
 Consolationis Explicit Lib I Incipit Lib II Feliciter PTLV Aur. E

18 statum in ras. F ἡν τῆς αἵς διαβολῆς κατὰστατον τὰ τοσοῦτα
 μετρηνομένης Plan.) 19 post tui s. r. s. virtutem T

naturam, mores ac meritum reminiscare, nec habuisse te in
 ea pulchrum aliquid nec amisisse cognosces, sed, ut arbitror,
 haud multum tibi haec in memoriam revocare laboraverim.
 Solebas enim praesentem quoque blandientemque virilibus
 5 incessere verbis eamque de nostro adyto prolatis insectabare
 sententiis. Verum omnis subita mutatio rerum non sine
 6 quodam quasi fluctu contingit animorum; sic factum est, ut
 tu quoque paulisper a tua tranquillitate descisceres. Sed
 7 tempus est haurire te aliquid ac degustare molle atque
 10 iucundum, quod ad interiora transmissum validioribus
 haustibus viam fecerit. Adsit igitur rhetoricae suadela
 dulcedinis, quae tum tantum recto calle procedit, cum
 nostra instituta non deserit enimque hac musica laris nostri
 vernacula nunc leviores, nunc graviores modos succinat.

15 Quid est igitur, o homo, quod te in maestitiam luctum.
 que deiecit? Novum, credo, aliquid inusitatumque vidisti.
 Tu fortunam putas erga te esse mutatam: erras. Hi semper
 10 eius mores sunt, ista natura. Servavit circa te propriam
 potius in ipsa sui mutabilitate constantiam; talis erat, cum
 20 blandiebatur, cum tibi falsae illecebris felicitatis alluderet.
 11 Deprehendisti caeci numinis ambiguos vultus. Quae sese
 adhuc velat aliis, tota tibi prorsus innotuit. Si probas, utere
 12 moribus, ne queraris. Si perfidiam perhorrescis, sperne
 atque abice perniciose ludentem; nam quae nunc tibi est
 15 tanti causa maeroris, haec eadem tranquillitatis esse de-
 buisset. Reliquit enim te, quam non relicturam nemo
 umquam poterit esse securus. An vero tu pretiosam 13

11 v. supra 16, 20 sq. et Klingner 12sq., qui de populari philosophia
 verba facit

4 bland. quoque T¹L¹V¹ Aur.¹ Peip. 5 adyto L¹ aditu PE² PTLVKE
 adyto V² 7 contingat P¹ 8 descisceres PT¹L¹V¹ discesseris
 V²Aur.K 11 reth. PTLVK 12 recta PL¹E¹, ut vid. T¹V¹
 13 hanc P¹T¹V¹ misce ut vid. T¹ 17 mutatum Peip. (typothetarum
 ut vid. errore) 18 servabit PT¹LV servabat Aur. 21 nominis T¹
 23 perfidiam W¹ Erfurt. Par. 15090 (probat Schepss) 23 sq. sperne
 atque om. P

- aestimas abituram felicitatem et cara tibi est fortuna
 praesens nec manendi fida et, cum discesserit, allatura
 14 maerorem? Quodsi nec ex arbitrio retineri potest et calamitosos fugiens facit, quid est aliud fugax quam futurae
 15 quoddam calamitatis indicium? Neque enim, quod ante oculos situm est, suffecerit intueri; rerum exitus prudentia metitur eademque in alterutro mutabilitas nec formidandas
 16 fortunae minas nec exoptandas facit esse blanditias. Postremo aequo animo tolere oportet, quicquid intra fortunae
 17 aream geritur, cum semel iugo eius colla summiseris. Quodsi manendi abeundique scribere legem velis ei, quam tu tibi dominam sponte legisti, nonne iniurius fueris et impatientia sortem exacerbes, quam permutare non possis?
 18 Si ventis vela committeres, non quo voluntas peteret, sed quo flatus impellerent, promoveres; si arvis semina crederes, feraces inter se annos sterilesque pensares. Fortunae te
 19 regendum dedisti, dominae moribus oportet obtemperes. Tu vero volventis rotae impetum retinere conaris? At, omnium mortalium stolidissime, si manere incipit, fors esse desistit.

I. Haec cum superba verterit vices dextra
 et aestuantis more fertur Euripi,
 dudum tremendos saeva proterit reges
 humilemque victi subleuat fallax vultum.

(5) Non illa miseros audit aut curat fletus

6/11 Plat. Apoll. 102f seq.: σωφρόνων ἀνδρῶν πρὸς τε τὰ δοκίμασι εὐτελής τὸν αὐτὸν εἶναι καὶ πρὸς τὰ εὐτελής φηλάσαι τὸ πρῶτον. (111 c:) οὐ γὰρ τοκοδειτήσοιτες πάρεσμεν εἰς τὸν βίον, ἀλλὰ πεσόμενοι τοῖς .. τῆς εὐαφμενῆς καὶ προτοίας θεσμοῖς. 18 ibid. 103f: τροχῷ περιστρέχοντος ἄλλοθ' ἡτέρα ἁπλῆς περιθεὶ γίγνεται ἄλλοθ' ἡτέρα. Euseb. Praep. ev. VI 8, 22: ἐπὶ σφαίρας βιβηχτίαν τὴν κύκλῳ ἐδεύσαν: cf. Hardlich 319; Rainfurt, Quellenkrit. von Galens Protr. 15 (2 γὰρ ἐστὶν ἐπὶ τῷ κύκλῳ ἐπὶ τὸν κύκλῳ ἐπὶ τὸν κύκλῳ), infra 24, 8; R.-E. VII 41, 60

19 Epicteti ἡ ταλαίπωροι cf. Klingner 12, 4

PTLVKE 1 habituram PTLV¹ 6 sufficerit PT¹L¹KE S blanditas P
 16 sterelisque P¹ 19 foras P 21 exaest. 7¹L¹ Peip. eurapi K, ut
 rid. P¹ eurypi L¹ 23 que om. P

ultroque gemitus, dura quos fecit, ridet.

Sic illa ludit, sic suas probat vires

magnumque su(ae v)is monstrat ostentum, si quis
visatur una stratus ac felix hora.

2. Vellem autem pauca tecum Fortunae ipsius verbis 1
agitare; tu igitur, an ius postulet, animadvertete. 'Quid tu. 2
homo, ream me cotidianis agis querelis, quam tibi fecimus
iniuriam, quae tibi tua detraximus bona? Quovis iudice de 3
opum dignitatumque mecum possessione contende et, si
cuiusquam mortalium proprium quid horum esse monstra- 4
veris, ego iam tua fuisse, quae repetis, sponte concedam.
Cum te matris utero natura produxit, nudum rebus omnibus
inopemque suscepi, meis opibus fovi et, quod te nunc
impatientem nostri facit, favore prona indulgentius educavi,
omnium, quae mei iuris sunt, affluentia et splendore circum- 5
dedi. Nunc mihi retrahere manum libet: babes gratiam
velut usus alienis, non habes ius querelae, tamquam prorsus
tua perdidideris. Quid igitur ingemescis? Nulla tibi a nobis 6
est allata violentia. Opes, honores ceteraque talium mei
sunt iuris, dominam famulae cognoscunt, mecum veniunt, 7
me abeunte discedunt. Audacter affirmem, si tua forent,
quae amissa conquereris, nullo modo perdidisses. An ego 8

† Plat. Apoll. 103 d. 101 a, b: δοθῶς δ' ἀπαληρῆς Δημήτριος εἰπόντος
Ἐπιτίδου (fr. 420, 2) μικρὰ τὰ (μικρότατα librī) σφάλλοντα καὶ μί-
ῆμέρα | τὰ μὲν καθύπαινον ὑποδοῖν, τὰ δ' ἡρ' ἄνω | τὰ μὲν ἔλλα καὶ ὡς
ἔφη λέγειν αὐτόν, βέλτιον δ' ἂν ἔχειν, εἰ μὴ μίαν ἡμέραν, ἀλλὰ στιγμὴν
εἴτε χρόνον 6 Dio Chrys. LXV 8 δοκίμ' μοι ἢ τύχῃ πρὸς αὐτοὺς
δίκαια ἂν εἰπεῖν (cf. Klingner 15) 7 seqq. Cic. Tusc. I 93: quid est
quod querare, si repetit, cum vult: ea enim condicione acceperas. Plat.
Apoll. 116 a: ἐπὶ πάντων λέγειν χρῆ· τὰ τῶν θεῶν ἔχοντες ἐπιμελού-
μεθα. | διὰ δὲ χρῆζωσ', αὐτ' ἀφαιροῦνται πάλιν. | οὐδ' οὐδ' οὐδ' ἀσφαλεῖν.
ἐάν, ἢ ἔχρησαν ἡμῖν πρὸς δόλον, ταῦτ' ἀπαιτῶσιν

3 suae vis Eng. 36 suis librī ei quis certui sequ. add. PT¹V¹ PTLVKE
8 tua tibi TV Peip. 13 te s. c. P 15 iuri P 16 debes Peip. cf.
Nolte habe Vall. c conī. ut vid. Crescī 20 iuris s. c. P 22 per-
didisse P

- sola meum ius exercere prohibebor? Licet caelo proferre
 lucidos dies eisdemque tenebrosis noctibus condere, licet
 anno terrae vultum nunc floribus frugibusque redimire,
 nunc nimbis frigoribusque confundere, ius est mari nunc
 strato aequore blandiri, nunc procellis ac fluctibus inhor-
 rescere: nos ad constantiam nostris moribus alienam in-
 9 expleta hominum cupiditas alligabit? Haec nostra vis est.
 hunc continuum ludum ludimus: rotam volubili orbe
 versamus, infima summis, summa infimis mutare gaudemus.
 10 Ascende, si placet, sed ea lege, ne, uti cum ludicri mei ratio
 11 poscet, descendere iniuriam putes. An tu mores ignorabas
 meos? Nesciebas Croesum regem Lydorum Cyro paulo ante
 formidabilem, mox deinde miserandum rogi flammis
 12 traditum, misso caelitus imbrequens defensum? Num te praeterit
 Paulum Persi regis a se capti calamitatibus pias impendisse
 lacrimas? Quid tragoediarum clamor aliud deflet nisi
 13 indiscreto ictu fortunam felicia regna vertentem? Nonne
 adulescentulus δύο πίδου, τὸν μὲν ἔνα κακῶν, τὸν δὲ ἑσπερ
 14 λέων in Iovis limine iacere didicisti? Quid si uberius de
 bonorum parte sumpsisti, quid si a te non tota discessi.

3,3 Plut. Apoll. 103b: ὡς περ γὰρ ἐν γυμνασίοις ποτὲ μὲν πολιμαρχίας
 γίγνεται, ποτὲ δ' ἀναρχίας . . καὶ ἐν θαλάττῃ εὐδίας τε καὶ χειμῶντι.
 οὐκ οὐδὲν ἐν βίῃ πολλὰ καὶ ποικίλα περιστάσεις γιγνώσκειται πρὸς τὰς
 ἑταίρας περιέχονται τοῖς ἀνθρώποις τύχαις. 8sq. (cf. supra 22, 18, infra
 13, 10) Hor. Carm. 131, 12: valet lima summis mutare; III 29, 49sq.:
 fortuna . . ludum insolentem ludere pertinat. Plut. Apoll. 103c: ὁ δὲ λόγος
 τὸ ἐκ τῆς γύμναστος ταπεινὰ καὶ τὰ χαλεπὰ πάλιν ἐκποῦται ταῖς ἀντιστάσεσιν
 μεθιστάμενα τῆς τύχης μεταβολαῖς. Otto. Sprichwört. 142; Arch. lat.
 Lat. III 219sq. 18 Hom. Q 527sq.: δοιοὶ γὰρ τε πίδου κατακτείνονται ἐν
 Διὶς οὐδὲν δῶκεν, οὐδὲ δίδωσι, κακῶν, ἑσπερ δὲ λέων (Plut. Apoll. 105c:
 Fr. 600d. Eur. Pr. ev. XIII 3, 12)

PTLVKE 2 eademque P 3 redimere PT¹L¹V¹, in ras. K 7 allegabit L¹
 allegavit T¹V¹ alligavit PV¹E 10 uti ne Vall. ne utique Kluss. ne
 ta Feip. cf. Eng.² cum om. Par. 15000 13 'miserandum' Burmann ad
 Arch. Lat. I 196 regi P flammis T¹ 15 inpedisse P¹ 18 ΔΥΟΥC
 L¹ ΔΥΟΥC TE δωκεῖς Feip. ΠΕΥC K, (θ in ras.) P ΤΟΝ ΝΕΝ P
 ΤΟΝ ΑΕ PL¹ ΣΑΜΩΝ KE ΚΑΛΩΝ T¹V 19 ovīs P

quid si haec ipsa mei mutabilitas iusta tibi causa est sperandi meliora, tamen ne animo contabescas et intra commune omnibus regnum locatus proprio vivere iure desideres?

II. Si quantas rapidis flatibus incitus

- 5 pontus versat harenas
aut quot stelliferis edita noctibus
caelo sidera fulgent,
tantas fundat opes nec retrahat manum (8)
pleno Copia cornu,
10 humanum miseras haud ideo genus
cesset flere querelas.
Quamvis vota libens excipiat deus
multi prodigus auri (10)
et claris avidos ornet honoribus,
15 nil iam parta videntur,
sed quaesita vorans saeva rapacitas
alios pandit hiatus.
Quae iam praecipitem frena cupidinem (15)
certo fine retentent,
20 largis cum potius muneribus fluens
sitis ardescit habendi?
Numquam dives agit, qui trepidus gemens
sese credit egentem. (20)

3. His igitur, si pro se tecum Fortuna loqueretur, quid
5 profecto contra hisceres, non haberes; aut, si quid est, quo
querelam tuam iure tuearis, proferas oportet, dabimus
dicendi locum. — Tum ego: Speciosa quidem ista sunt, 2

273 Plut. Apoll. 103c, d (Menander): *ἢ δ' ἐπὶ τοῖς αἰροῖς νόμοις* | *ἐφ' αἰσιν ἡμῶν ἔσονται*; τὸν δέπου || τὸν κοινόν . . δότωρ ἑαυτοῦ ταῦτα καὶ λογιστοῦ 9 Hor. Carm. saec. 59

4 rabidis T³ L V¹ E 6 quod P quo V¹ stelligeris L 10 haudid. PTLVKE
eo continuaturus erat T¹ 11 cesse T¹ 15 parte T¹ 17 altas deter.,
Rand 20 largus PT¹ L V¹; cf. Eng.² 22 erit V¹ 23 creditentem
continuaturus erat T¹ aeg. P 24 fortune P

- inquam, oblitaque rhetoricae ac musicae melle dulcedinis
 tum tantum, cum audiuntur, oblectant, sed miseris malorum
 altior sensus est; itaque cum haec auribus insonare desierint.
- 3 insitus animum maeror praegravat. — Et illa: Ita est.
 inquit; haec enim nondum morbi tui remedia, sed adhuc
 contumacis adversum curationem doloris fomenta quaedam
- 4 sunt. Nam quae in profundum sese penetrent, cum tem-
 pestivum fuerit, ammovebo, verumtamen ne te existimari
 miserum velis; an numerum modumque tuae felicitatis
- 5 oblitus es? Taceo, quod desolatum parente summorum te
 virorum cura suscepit delectusque in affinitatem principum
 civitatis, quod pretiosissimum propinquitatis genus est.
- 6 prius carus quam proximus esse coepisti. Quis non te
 felicissimum cum tanto splendore socerorum, cum coniugis
 pudore, tum masculae quoque prolis oportunitate prae-
- 7 dicavit? Praetereo — libet enim praeterire communia —
 sumptas in adolescentia negatas senibus dignitates: ad
- 8 singularem felicitatis tuae cumulum venire delectat. Si
 quis rerum mortalium fructus ullum beatitudinis pondus
 habet, poteritne illius memoria lucis quantalibet ingruen-
 tium malorum mole deleri, cum duos pariter consules liberos
 tuos domo provehi sub frequentia patrum, sub plebis
 alacritate vidisti, cum eisdem in curia curules insidentibus
 tu regiae laudis orator ingenii gloriam facundiaeque meru-
 isti, cum in circo duorum medius consulum circumfusae
 multitudinis expectationem triumphali largitione satiasti?
- 9 Dedisti, ut opinor, verba Fortunae, dum te illa demulcet, dum
 te ut delicias suas fovet. Munus, quod nulli umquam privato
 commodaverat, abstulisti. Visne igitur cum Fortuna cal-
 culum ponere? Nunc te primum liventi oculo praestinxit.

PTLVKE

1 reth. PTV³E

melles dulcedine Wakefield ad Lucr. III 948

6 curationum T¹V¹dolores PT²K¹

7 namque P 11 affinitate

PVK principium P

13 te s.r. T

15 cum V³E, Peip. (typothetarumerror: 20 lucis om. P (beatitudinis s.s. V¹) 24 facundiae quae

T 25 cons. PTLVE

27 tum (te illa) PT²

30 te s.r. T libenti

PT¹V¹ dur.¹K¹

praestinxit P praestrixit K

Si numerum modumque laetorum tristiumve consideres,
 adhuc te felicem negare non possis. Quodsi idcirco te 11
 fortunatum esse non aestimas, quoniam, quae tunc laeta
 videbantur, abierunt, non est, quod te miserum putes,
 5 quoniam, quae nunc creduntur maesta, praetereunt. An tu 12
 in hanc vitae scenam nunc primum subitus hospesque
 venisti? Ullamne humanis rebus inesse constantiam reris,
 cum ipsum saepe hominem velox hora dissolvat? Nam 13
 etsi rara est fortuitis manendi fides, ultimus tamen vitae
 10 dies mors quaedam fortunae est etiam manentis. Quid igitur 14
 referre putas, tunc illam moriendo deseras an te illa
 fugiendo?

III. Cum polo Phoebus roseis quadrigis

15 lucem spargere coeperit,
 pallet albentes hebetata vultus
 flammis stella prementibus.

Cum nemus flatu Zephyri tepentis (5)
 vernis inrubit rosis,

spiret insanum nebulosus Auster,
 20 iam spinis abeat decus.

Saepe tranquillo radiat sereno
 inmotis mare fluctibus, (10)

saepe ferventes Aquilo procellas
 verso concitat aequore.

25 Rara si constat sua forma mundo,
 si tantas variat vices,
 crede fortunis hominum caducis, (15)
 bonis crede fugacibus!

30 Constat aeterna positumque lege est,
 ut constet genitum nihil.

²⁹ cf. Stob. IV 34, 67 (*Clitomachi Consol., quam Carthagine patria deleta ad populares scripsit*, c. Cic. Tusc. III 54: οὐδὲν γὰρ ἀρδρῆστιον βέλτατον, ἀλλὰ πάντα γέγοναι γρηγορῶς καὶ παρὰ λόγον)

¹³ poli Wakefield ad Lucr. II 143 ¹⁵ habentes P ²⁰ habeat PTLVKE
 PT¹ ²² iam motis P ²⁸ donis T² (probat Kluss., Schepss.)

- 1 4. Tum ego: Vera, inquam, commemoras, o virtutum
 2 omnium nutrix, nec infitiri possum prosperitatis meae
 3 velocissimum cursum. Sed hoc est, quod recolentem vehe-
 4 mentius coquit; nam in omni adversitate fortunae infeli-
 5 cissimum est genus infortunii fuisse felicem. — Sed quod
 6 tu, inquit, falsae opinionis supplicium luas, id rebus iure
 7 imputare non possis. Nam si te hoc inane nomen fortuitae
 8 felicitatis movet, quam pluribus maximisque abundes.
 9 mecum reputes licet. Igitur si, quod in omni fortunae tuae
 10 censu pretiosissimum possidebas, id tibi divinitus inlaesum
 11 adhuc inviolatumque servatur, poterisne meliora quaeque
 12 retinens de infortunio iure causari? Atqui viget incolumis
 13 illud pretiosissimum generis humani decus Symmachus
 14 socer et — quod vitae pretio non segnīs emerēs — vir totus
 15 ex sapientia virtutibusque factus suarum securus tuis inge-
 16 mescit iniuriis. Vivit uxor ingenio modesta, pudicitia
 17 pudore praecellens et, ut omnes eius dotes breviter in-
 18 cludam, patri similis, vivit, inquam, tibi que tantum vitae
 19 huius exosa spiritum servat, quoque uno felicitatem minui
 20 tuam vel ipsa concesserim, tui desiderio lacrimis ac dolore
 21 tabescit. Quid dicam liberos consulares, quorum iam ut in
 22 id aetatis pueris vel paterni vel aviti specimen elucet
 23 ingenii? Cum igitur praecipua sit mortalibus vitae cura
 24 retinendae, o te, si tua bona cognoscas, felicem, cui sup-
 25 petunt etiam nunc, quae vita nemo dubitat esse cariora.
 26 Quare sicca iam lacrimas; nondum est ad unum omnes
 27 exosa fortuna nec tibi nimium valida tempestas incubuit,

24 Verg. Georg II 458: O fortunatos nimium, sua si bona norint,
 agricolas!

PTLVKE

5 fel. fuisse PVE 6 luis T² 8 maximis quae T¹ 13 simu.
 PTL symmachus K 14 quod et Barth vir ** T 16 sq. pudici-
 tia PT:V¹ Aur.² (cf. Sall. Cat. 12, 2. Cic. in Cat. II 25; pro Mil. 77)
 pudicitiae T²LV² del. Volkman pudicitia et Kluss. p. ac Eng.
 pudicitiae flore Peip. (p. LXVI) pudore del. Baer.; cf. Schepss. Philol.
 1893, 381 19 exosa P 20 tuo PV¹ 22 avi P 23 praecipue P
 24 cuius P 27 exosa PL¹

quando tenaces haerent ancorae, quae nec praesentis solameu nec futuri spem temporis abesse patiantur. —

Et haereant, inquam, precor; illis namque manentibus, 10
utcumque se res habeant, enatabimus. Sed quantum orna-
mentis nostris decesserit, vides. — Et illa: Promovimus, 11
inquit, aliquantum, si te nondum totius tuae sortis piget.
Sed delicias tuas ferre non possum, qui abesse aliquid tuae 12
beatitudini tam luctuosus atque anxius conqueraris. Quis
est enim tam compositae felicitatis, ut non aliqua ex parte
cum status sui qualitate rixetur? Anxia enim res est 13
humanorum condicio bonorum et quae vel numquam tota
proveniat vel numquam perpetua subsistat. Huic census
exuberat, sed est pudori degener sanguis; hunc nobilitas
notum facit, sed angustia rei familiaris inclusus esse mallet 14
ignotus. Ille utroque circumfluus vitam caelibem deflet, ille
nuptiis felix orbus liberis alieno censum nutrit heredi; alius
prole laetatus filii filiaeve delictis maestus illacrimat. 15
Idcirco nemo facile cum fortunae suae condicione concordat;
inest enim singulis, quod inexpertus ignoret, expertus ex-
horreat. Adde, quod felicissimi cuiusque delicatissimus 16
sensus est et, nisi ad nuntum cuncta suppetant, omnis ad-
versitatis insolens minimis quibusque prosternitur: adeo
perexigua sunt, quae fortunatissimis beatitudinis summam
detrahunt. Quam multos esse coniectas, qui sese caelo 17
proximos arbitrentur, si de fortunae tuae reliquiis pars eis
minima contingat? Hic ipse locus, quem tu exsiliu[m] vocas.

8,9 Plat. Apoll. 103b: οὐκ ἔστιν ὅστις παρ' ἀλλοῦ εὐδαιμονεῖ. Hinc
usque ad IV 6 Protreptici Aristotelis excerptis Boethium usum esse ad-
firmat Usener 51, obloquuntur Müller (II 5—III 9), Band, Klingner 8 sq.
21 Plat. Ex. 600a: οὐ γὰρ οἶμαι πολλοὺς εἶναι συνεδιστῶν, οἳ μὴ τὰ
ἐν πράγματα καὶ μετὰ φύγῃς μᾶλλον ἐτελέσσειν αὐτοῖς ὑπάρχουσιν.
Ad ux. 611b: δεινὸν ἔστιν ἑτέρους μὲν ἡδέως ἀνέλεσθαι τὴν σὴν τύχην . .
τηλικαύτως ἔχει τὰ συμβόμενα χάριτας

S atque s. r. T² 9 est om. P aliqui P 13 (vel) degener P PTL'KE
17 laetatur P delectis P dilectis T¹ delectis V¹ 23 summa P 24 quis
esse T¹

- 18 incolentibus patria est. Adeo nihil est miserum, nisi cum
 putes, contraque beata sors omnis est aequanimitate tole-
 19 rantis. Quis est ille tam felix, qui cum dederit impatientiae
 20 manus, statum suum mutare non optet? Quam multis
 amaritudinibus humanae felicitatis dulcedo respersa est!
 Quae si etiam fruenti iucunda esse videatur, tamen quo-
 21 minus, cum velit, abeat, retineri non possit. Liquet igitur,
 quam sit mortalium rerum misera beatitudo, quae nec apud
 aequanimos perpetua perdurat nec anxios tota delectat.
- 22 Quid igitur, o mortales, extra petitis intra vos positam
 23 felicitatem? Error vos inscitiaeque confundit. Ostendam
 breviter tibi summae cardinem felicitatis. Estne aliquid tibi
 te ipso pretiosius? Nihil, inquires; igitur si tui compos
 fueris, possidebis, quod nec tu amittere umquam velis nec
 24 fortuna possit auferre. Atque ut agnoscas in his fortuitis
 25 rebus beatitudinem constare non posse, sic collige. Si
 beatitudo est summum naturae bonum ratione degentis nec
 est summum bonum, quod eripi ullo modo potest, quoniam
 praecellit id, quod nequeat auferri, manifestum est, quin ad
 beatitudinem percipiendam fortunae instabilitas aspirare
 26 non possit. Ad haec, quem caduca ista felicitas vehit, vel
 scit eam vel nescit esse mutabilem. Si nescit, quoniam
 beata sors esse potest ignorantiae caecitate? Si scit, metuat
 necesse est, ne amittat, quod amitti posse non dubitat;
 quare continuus timor non sinit esse felicem. An vel si
 27 amiserit, neglegendum putat? Sic quoque perexile bonum
 28 est, quod aequo animo feratur amissum. Et quoniam tu

1 Menandri Epitr. fr. 179 K. (8 Koerte; Stob. IV 44, 57): οὐδὲν
 πένοντα; δειρόν, ἂν μὴ προσποιῇ *adfertur a Plut. Ex. 599 c. Sen. Ad
 Lucil. I 9, 20 (Epicr. fr. 474): miser est, qui se beatissimum non indicat*

PTLVKE 4 mutari T¹LV² 7 habeat PT¹ retinere T¹V¹ 9 perpetuo T¹L
 10 peatitiz P 11 insciti atque T¹ 14 tuam mittere T¹E 15 co-
 gnoscas T¹ Peip. (agnoscas in *Aur. ita exaratum est, ut facile cogn-*
legi possit) 19 quoniam (ad) *Band. sed r. supra 18, 2 et Phil. Woch.*
 1922, 1206 22 nescit P 23 an om. T¹L¹ an si vel P¹ 28 amiseris P¹
 27sq. tui demens P¹

idem es, cui persuasum atque insitum permultis demonstra-
 tionibus scio mentes hominum nullo modo esse mortales,
 cumque clarum sit fortuitam felicitatem corporis morte
 finire, dubitari nequit, si haec afferre beatitudinem potest,
 6 quin omne mortalium genus in miseriam mortis fine labatur.
 Quodsi multos scimus beatitudinis fructum non morte solum, 29
 verum etiam doloribus supplicisque quaesisse, quonam
 modo praesens facere beatos potest, quae miseros transacta
 non efficit?

10 IV. Quisquis volet perennem

cautus ponere sedem

stabilisque nec sonori

sterni flatibus Euri

et fluctibus minantem

(5)

15 curat spernere pontum,

montis cacumen alti,

bibulas vitet harenas;

illud protervus Auster

totis viribus arguet,

(10)

20 hae pendulum solutae

pondus ferre recusant.

Fugiens periculosam

sortem sedis amoenae

humili domum memento

(15)

certus figere saxo.

Quamvis tonet minis

miscens aequora ventus,

tu conditus quieti

felix robore valli

(20)

20 duces serenus aevum

ridens aetheris iras.

¹ auferre V² S praesens (vita) P¹ (vita s. s. T felicitas, vita PILVKE
 s. s. V); cf. Eng. 9 efficit P¹ Aur.¹ 26 tenet P

- 1 5. Sed quoniam rationum iam in te mearum fomenta
 2 descendunt, paulo validioribus utendum puto. Age enim.
 si iam caduca et momentaria fortunae dona non essent, quid
 in eis est, quod aut vestrum umquam fieri queat aut non
 3 perspectum consideratumque vilescat? Divitiaene vel
 vestrae vel sui natura pretiosae sunt, quid earum potius.
 4 aurumne ac vis congesta pecuniae? Atqui haec effundendo
 magis quam coacervando melius nitent, si quidem avaritia
 5 semper odiosos, claros largitas facit. Quodsi manere apud
 quemque non potest, quod transfertur in alterum, tunc est
 pretiosa pecunia, cum translata in alios largiendi usu
 6 desinit possideri. At eadem, si apud unum, quanta est
 ubique gentium, congeratur, ceteros sui inopes fecerit: et
 vox quidem tota pariter multorum replet auditum, vestrae
 vero divitiae nisi comminutae in plures transire non
 possunt; quod cum factum est, pauperes necesse est faciant.
 7 quos relinquunt. O igitur angustas inopesque divitias, quas
 nec habere totas pluribus licet et ad quemlibet sine cetero-
 rum paupertate non veniunt.
- 8 An gemmarum fulgor oculos trahit? Sed si quid est in
 hoc splendore praecipui, gemmarum est lux illa, non
 hominum: quas quidem mirari homines vehementer ammiror.
 9 Quid est enim carens animae motu atque compage, quod
 animatae rationabilique naturae pulchrum esse iure vides.

1 v. supra 16, 20. 21, 11: de sollemni *Protrepticorum* ordine, qui
 neque ob divitias neque ob nobilitatem neque ob pulchritudinem artium
 studium spernendum esse ostenditur, Hartlich 320, qui praeter hunc
 locum et III 3—7 adfert Plat. Euth. 281 b, Galeni Protr. 6—8, Iamblichi 8
 (de Aristotelis fr. 59 r. infra II 6 p. 36, 21), Hortens. fr. 65/73 sq., 68, 69/74,
 73/80 sq., Plut. *Περὶ καλῶς διαγίγης* 8, Epict. III 22, 27 7/8 Hor. Carm.
 II 2, 1 confert Rand 11, 1

PTLYKE 6 vestrae PT¹, ut rid. V¹ vestri V² vestra rel. Peip. 7 ac PT¹LE
 aut T² an KV bis PT¹ his E congestae V² pecunia PV¹E²; cf.
 Eng.²; Phil. Woch. 1922, 1206 aut qui P hae V² 10 quaeque T¹
 11 pretiosa om. P¹ 14 replet in raz. P 20 quidem in P 21 prae-
 cipua T² 23 quidem enim P

tur? Quae tametsi conditoris opera suique distinctione 10
postremae aliquid pulchritudinis trabunt, infra vestram
tamen excellentiam collocatae admirationem vestram nullo
modo mereantur.

5 An vos agrorum pulchritudo delectat? Quidni? Est 11
enim pulcherrimi operis pulchra portio. Sic quondam sereni 12
maris facie gaudemus, sic caelum, sidera, lunam solemque
miramur: num te horum aliquid attingit, num audes alicuius
talium splendore gloriari? An vernis floribus ipse distin- 13
10 gueris aut tua in aestivos fructus intumescit ubertas? Quid 14
inanibus gaudiis raperis, quid externa bona pro tuis
amplexaris? Numquam tua faciet esse fortuna, quae a te
natura rerum fecit aliena. Terrarum quidem fructus ani- 15
mantium procul dubio debentur alimentis; sed si, quod
15 naturae satis est, replere indigentiam velis, nihil est, quod
16 fortunae affluentiam petas. Paucis enim minimisque natura
contenta est; cuius satietatem si superfluis arguere velis,
aut iniucundum, quod infuderis, fiet aut noxium.

Iam vero pulchrum variis fulgere vestibis putas. Quarum 17
20 si grata intuitu species est, aut materiae naturam aut
ingenium mirabor artificis. An vero te longus ordo famu- 18

5 de Cic. Hort. fr. 70/77 (amoenitas) v. Plasberg 66, Müller 37

7 l. l. 43/53 (caeli signorum admirabilem ordinem) 12/13 Sen. Ad Marc.

19, 5: non potest id fortuna tenere, quod natura dimisit. 15/16 Cic.

Hort. 65/73: intellegas, quam illud non sit necessarium, quod redundat,

85/92 (v. Plasberg 67; schol. Crnqu. ad Hor. Sat. II 6, 79: eundem non

modo mediocri pecunia, sed etiam tenui percipere possumus: Tusc.

V 89: hic (philosophus) quam parvo est contentus; 99, 102. Aug. Solil.

I 17 (Ciceronis liber); cf. Diels, Arch. f. Gesch. Philos. I 1888, 479

19/20 Arist. fr. 57 (Stob. III 3, 25 + Pap. Oxyrh. 666): . . τὴν εὐδαι-

μονίαν οὐκ ἔν τῳ πολλὰ περιττῶδες γίνεσθαι μᾶλλον ἢ ἔν τῳ ἰν-

φρητῇ εἰ διακρίσθαι. καὶ γὰρ οὐδὲ τὸ αἶμα οὐ τὸ λαμπρὸν ἐστὶν

κίχουμηνον γὰρ τις ἂν εἴποι μωρότερον . . συμβαίνει τοῖς μωροῖς

ἀξίως αἶσαι, ἔστιν ὑγίαινα χορηγία καὶ τὰν διὰ τῆς νύκτος ἀγαθῶν, πλείους

δύνασθαι αὐτῶν εἶναι τὰ κίχματα, ἢ πάντων εὐχαισίων . . cf. Hartlieb 265.

2 postremo T¹ Peip. 4 mereantur Eng. merebantur librī Ssq. num PTL'KE
audes—gloriari am. P 17 superfluis (is in ras.) V superflui sur-
gere T¹ superfluis surgere L¹

- lorum facit esse felicem? Qui si vitiosi moribus sint, pernicio-
 sin vero probi, quonam modo in tuis opibus aliena probitas
 19 numerabitur? Ex quibus omnibus nihil horum, quae tu in
 tuis computas bonis, tuum esse bonum liquido monstratur.
 Quibus si nihil inest appetendae pulchritudinis, quid est
 20 quod vel amissis doleas vel lacteris retentis? Quodsi natura
 pulchra sunt, quid id tua refert? Nam haec per se a tuis
 21 quoque opibus sequestrata placuissent. Neque enim ideo
 sunt pretiosa, quod in tuas venire divitias, sed quoniam
 pretiosa videbantur, tuis ea divitiis annumerare maluisti.
 22 Quid autem tanto fortunae strepitu desideratis? Fugare,
 23 credo, indigentiam copia quaeritis. Atqui hoc vobis in con-
 trarium cedit, pluribus quippe amminiculis opus est ad
 tuendam pretiosae suppellectilis varietatem verumque illud
 est permultis eos indigere, qui permulta possideant, contra-
 que minimum, qui abundantiam suam naturae necessitate,
 24 non ambitus superfluitate metiantur. Itane autem nullum
 est proprium vobis atque insitum bonum, ut in externis ac
 25 sepositis rebus bona vestra quaeratis? Sic rerum versa
 condicio est, ut divinum merito rationis animal non aliter
 sibi splendere nisi inanimatae suppellectilis possessione
 26 videatur? Et alia quidem suis contenta sunt, vos autem
 deo mente consimiles ab rebus infimis excellentis naturae
 ornamenta captatis nec intellegitis, quantam conditori vestro
 27 faciatis iniuriam. Ille genus humanum terrenis omnibus
 praestare voluit, vos dignitatem vestram infra infima
 28 quaeque detruditis. Nam si omne cuiusque bonum eo, cuius
 est, constat esse pretiosius, cum vilissima rerum vestra

16 Gell. IX 8: verum est profecto, quod observato rerum usu
 sapientes viri dixere, multis egere, qui multa habeat: XIII 24

PTLV DKE

3 sint P 6 inest om. P 7 vel prius om. P quodsi (sui) Schep²¹
 Eng.² 8 haec s. v. P 12 (in) tanto Kluss.; cf. Eng. 14 ab opus
 incipit D 17 minimo I² suae L 28 (quod) c. bonum (est) Laud¹ E¹
 (quod) c. b. (id) V¹ D Laud² (quod) c. b. (est id) T² LE¹; cf. Eng.

bona esse indicatis, eisdem vosmet ipsos vestra existima-
 tione summittitis, quod quidem haud immerito cadit. Hu- 29
 manae quippe naturae ista condicio est, ut tum tantum
 ceteris rebus, cum se cognoscit, excellat, eadem tamen infra
 5 bestias redigatur, si se nosse desierit; nam ceteris ani-
 mantibus sese ignorare naturae est, hominibus vitio venit.
 Quam vero late patet vester hic error, qui ornari posse 30
 aliquid ornamentis existimatis alienis! At id fieri nequit; 31
 nam si quid ex apposis luceat, ipsa quidem, quae sunt
 10 apposita, laudantur, illud vero his tectum atque velatum in
 sua nihilo minus foeditate perdurat. Ego vero nego ullum 32
 esse bonum, quod noceat habenti. Num id mentior? Minime,
 inquis. Atqui divitiae possidentibus persaepe nocuerunt. 33
 cum pessimus quisque eoque alieni magis avidus, quicquid
 15 usquam auri gemmarumque est, se solum, qui habeat,
 dignissimum putat. Tu igitur, qui nunc contum gladiumque 34
 sollicitus pertimescis, si vitae huius callem vacuus viator
 intrasses, coram latrone cantares. O praeclara opum mor- 35
 talium beatitudo, quam cum adeptus fueris, securus esse
 20 desistis!

V. Felix nimium prior aetas

contenta fidelibus arvis

nec inerti perditā luxu,

facili quae sera solebat

ieiunia solvere glande. (3)

Non Bacchica munera norant

liquido confundere melle

11 Arist. fr. 57 (v. *supra* ad 33, 19): τοῖς γὰρ ἀκαταμέτροις τὰ περὶ τῆς
 ψυχῆς κακῶς οὐκ ἐπὶ τοῖς οὖτοις οὐκ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις τῶν ἀγαθῶν ἐστίν·
 ἀλλ' ὅσῳ περ ἂν αἰεὶ μᾶλλον καὶ διαθλοῖς καὶ ἐπερὶ πολλὴν ἐκέρχεται.
 τοσοῦτον καὶ πλεον καὶ μετῶ τὸν καταμέτρον βλέπονται... cf. Müller 38

16 Iuven. X 20sq.: nocte her ingressus gladium contumque timebis
 ... cantabit vacuus coram latrone viator (de *terminis Planuāca* cf.
 Kugéas, Philol. LXXIII, 1914, 315)

7 qui ornari in *raz. P* 10 tecum *PT¹V¹* 15 gemmarum quae *PTL¹DAKE*
T¹L¹ 17 huius *om. P* 24 faciliūque *PTV²A*

nec lucida vellera Serum
Tyrio miscere veneno.

(10) Somnos dabat herba salubres,
potum quoque lubricus amnis,
umbras altissima pinus.

Nondum maris alta secabat
nec mercibus undique lectis
(15) nova litora viderat hospes.

Tunc classica saeva tacebant
odii neque fusus acerbis
crur horrida tinxerat arva.
Quid enim furor hosticus ulla

(20) vellet prior arma movere,
cum vulnura saeva viderent
nec praemia sanguinis ulla?
Utinam modo nostra redirent
in mores tempora priscos!

(25) Sed saevior ignibus Aetnae
fervens amor ardet habendi.

Heu primus quis fuit ille,
auri qui pondera tecti
gemmasque latere volentes
(30) pretiosa pericula fodit?

1 6. Quid autem de dignitatibus potentiaque disseram.
qua vos verae dignitatis ac potestatis inscii caelo ex-
aequatis? Quae si in improbissimum quemque ceciderunt.

23 cf. Ov. Met. I 140: effodiuntur opes, irritamenta malorum
24 Arist. fr. 59: τιμαὶ δὲ καὶ δόξαι τὰ ἐπιθυμητά μᾶλλον τῶν λοιπῶν
ἐδιηγῆσαν γέμει ἐλπεύσας (Iambl. c. 8; cf. Müller 39). Cic. Tusc. III 3:
nihil melius homini, nihil magis expetendum, nihil praestantius hono-
ribus, imperiis, populari gloria. Plut. Apoll. 103e: ἐπαιροδύτης ἢ διὰ
χρημάτων περιουσίαν ἀφθονον ἢ διὰ μεγίστου ἀρχῆς ἢ διὰ τινος προ-
εδρίας πολιτικῆς ἢ διὰ τιμῆς καὶ δόξης

PTLVDEKE

6 altus ut rid. T¹ 11 arma W (probat Hüttinger 1900, p. 19, n. 1)
18 aethnae L¹KE 25 qua TELaud² quam P quae LV¹AurK²Laud¹
quas(?) DK¹ 26 ceciderunt D¹E, (i ex u, u m 2 s. s.) T

quae flammis Aetnae eructantibus, quod diluvium tantas
 strages dederint? Certe, uti meminisse te arbitror, con- 2
 sulare imperium, quod libertatis principium fuerat, ob
 superbiam consulum vestri veteres abolere cupiverunt, qui
 ob eandem superbiam prius regium de civitate nomen 3
 abstulerant. At si quando, quod perrarum est, probis de- 3
 ferantur, quid in eis aliud quam probitas utentium placet?
 Ita fit, ut non virtutibus ex dignitate, sed ex virtute digni- 4
 tatibus honor accedat. Quae vero est ista vestra expetibilis 4
 ac praeclara potentia? Nonne, o terrena animalia, con- 5
 sideratis, quibus qui praesidere videamini? Nunc si inter
 mures videres unum aliquem ius sibi ac potestatem prae
 ceteris vindicantem, quanto movereris cachinno! Quid vero, 5
 si corpus spectes, imbecillius homine repperire queas, quos
 saepe muscularum quoque vel morsus vel in secreta quaeque 6
 reptantium necat introitus? Quo vero quisquam ius aliquod 6
 in quempiam nisi in solum corpus et quod infra corpus est
 —fortunam loquor— possit exserere? Num quicquam libero 7
 imperabis animo, num mentem firma sibi ratione cohaeren- 8
 tem de statu propriae quietis amovebis? Cum liberum 8
 quendam virum supplicii se tyrannus adacturum putaret,
 ut adversum se factae coniurationis conscios proderet, lin-
 guam ille momordit atque abscidit et in os tyranni saevientis
 abiecit; ita cruciatus, quos putabat tyrannus materiam
 crudelitatis, vir sapiens fecit esse virtutis. Quid autem est, 9
 quod in alium facere quisque possit, quod sustinere ab alio
 ipse non possit? Busiridem accepimus necare hospites 10

21 de Zenone cf. 6, 19; Pict. *Hopl. adolox.* 505d, Euseb. Praep. ev. X
 14, 15sq., Laert. Diog. IX 5, 27; alii de Anaxarcho (Diogen. IX 59) co-
 gitant: de Anaxagora, qui in schol. commemoratur. c. Schepss, Progr.
 Würzburg 1881, p. 44 et supra 6, 18

1 quae (incendia) F² (a) etho(a) e PT¹L¹V²K Aetna D²(Voll.) PTLVDSE
 eructuant. T¹L¹V²DK Peip.; cf. Verg. Aen. III 576. Gell. XVII 10, 9.
 Macr. V 17, 14. 2 dederunt P 11 num D, ut rid. T¹ 12 videris
 T¹L¹ 19 nunc P 21 puteret P 26 quisquam *codd. quidam* Obb.
 27 ipse om. P accipimus PT¹V²DK; cf. infra 40, 2. 75, 9.

- 11 solitum ab Hercule hospite fuisse mactatum. Regulus plures
 Poenorum bello captos in vincla coniecerat, sed mox ipse
 12 victorum catenis manus praebuit. Ullanne igitur eius
 hominis potentiam putas, qui, quod ipse in alio potest, ne id
 in se alter valeat, efficere non possit?
- 13 Ad haec, si ipsis dignitatibus ac potestatibus inesset
 aliquid naturalis ac proprii boni, numquam pessimis pro-
 venirent; neque enim sibi solent adversa sociari, natura
 14 respuit, ut contraria quaeque iungantur. Ita cum pessimos
 plerumque dignitatibus fungi dubium non sit, illud etiam
 15 patiantur. Quod quidem de cunctis fortunae muneribus
 dignius existimari potest, quae ad improbissimum quemque
 16 uberiora perveniunt. De quibus illud etiam considerandum
 puto, quod nemo dubitat esse fortem, cui fortitudinem inesse
 conspexerit, et, cuicumque velocitas adest, manifestum est
 17 esse velocem. Sic musica quidem musicos, medicina medi-
 cos, rhetorica rhetores facit; agit enim cuiusque rei natura,
 quod proprium est, nec contrariarum rerum miscetur effecti-
 18 bus et ultro, quae sunt adversa, depellit. Atqui nec opes
 inexpletam restinguere avaritiam queunt nec potestas sui
 compotem fecerit, quem vitiosae libidines insolubilibus
 adstrictum retinent catenis, et collata improbis dignitas non
 modo non efficit dignos, sed prodit potius et ostendat indi-
 19 gnos. Cur ita provenit? Gaudetis enim res sese aliter
 habentes falsis compellare nominibus, quae facile ipsarum
 rerum redarguuntur effectui; itaque nec illae divitiae nec il-
 20 la potentia nec haec dignitas iure appellari potest. Postre-
 mo idem de tota concludere fortuna licet, in qua nihil

11/12 cf. Klingner 21, 1 (Dio Chrys. LXV 10: *χρηματα τοις δόξαις*
δόξα τιμὰς)

PTLV DKE

11 sepius PL¹ 12 paciatur P 16 est om. P 17 misicos
 T¹ 18 rethorica PTV¹ KE -cae T¹ D¹ K -cc Peip. 19 contrarium
 P 20 auersa Peip. (*typothetarum errore*) 24 sed — indignos in
 mg. P ostendat PL¹ 25 reesse P 27 redarguntur T¹, ut rid. T¹
 (cf. Peip. p. LXVI)

expetendum, nihil nativae bonitatis inesse manifestum est.
quae nec se bonis semper adiungit et bonos, quibus fuerit
adiuncta, non efficit.

VI. Novimus, quantas dederit ruinas
urbe flammata patribusque caesis,
fratre qui quondam ferox interempto
matris effuso maduit cruore
corpus et visu gelidum pererrans (3)
ora non tinxit lacrimis, sed esse
censor extincti potuit decoris.
Hic tamen sceptro populos regebat,
quos videt condens radios sub undas
Phoebus, extremo veniens ab ortu. (10)
quos premunt septem gelidi triones,
quos Notus sicco violentus aestu
torret arduos recoquens harenas.
Celsa num tandem valuit potestas
vertere pravi rabiem Neronis? (15)
Heu gravem sortem, quotiens iniquus
additur saevo gladius veneno! —

7. Tum ego: Scis, inquam, ipsa minimum nobis ambi- 1
tionem mortalium rerum fuisse dominatam; sed materiam
gerendis rebus optavimus, quo ne virtus tacita con-
senesceret. — Et illa: Atqui hoc unum est, quod praestantes 2
quidem natura mentes, sed nondum ad extremam manum
virtutum perfectione perductas allicere possit. gloriae
scilicet cupido et optimorum in rem publicam fama meri-
torum. Quae quam sit exilis et totius vacua ponderis, sic 3

28 Cic. Tusc. I 40. Sen. Ad Marc. 21. Plut. Ex. 601c. Ptol. Syntax.
I 6. Macrob. Somn. II 9, 10; 10, 3. Mart. Cap. 290, 6 (197, 21). Amm.
Marc. XV 1, 4

12 subundans P 13 Phoeb. (in) PT¹V¹D¹ 15 montas T¹ nothas PFCLVDAE
T¹L¹V¹E 18 ignavi Peip. impuri Peip.¹ insani Pulman 26 inde a per-
ductas usque ad puto quae nec (infra 56, 22) codex T suppletas est e W

- considera. Omnem terrae ambitum, sicuti astrologicis demonstrationibus accepisti, ad caeli spatium puncti constat obtinere rationem, id est, ut, si ad caelestis globi magnitudinem conferatur, nihil spatii prorsus habere iudicetur.
- 4 Huius igitur tam exiguae in mundo regionis quarta fere portio est, sicut Ptolomaeo probante didicisti, quae nobis
- 5 cognitis animantibus incolatur. Huic quartae si. quantum maria paludesque premunt quantumque siti vasta regio distenditur, cogitatione subtraxeris, vix angustissima in-
- 6 habitaudi hominibus area relinquetur. In hoc igitur minimo puncti quodam puncto circumsaepti atque conclusi de pervulganda fama, de proferendo uomine cogitatis, ut quid habeat amplum magnificentique gloria tam angustis ex-
- 7 guisque limitibus artata? Adde, quod hoc ipsum brevis habitaculi saeptum plures incolunt nationes lingua. moribus. totius vitae ratione distantes, ad quas tum difficultate itinerum, tum loquendi diversitate, tum commercii insolentia non modo fama hominum singulorum, sed ne nrbiū quidem
- 8 pervenire queat. Aetate denique M. Tullii, sicut ipse quodam loco significat, nondum Caucasum montem Romanae rei publicae fama transcenderat et erat tunc adulta Parthis
- 9 etiam ceterisque id locorum gentibus formidolosa. Videsne igitur, quam sit angusta, quam compressa gloria, quam dilatare ac propagare laboratis? An ubi Romani nominis transire fama nequit, Romani hominis gloria progredietur?

6 Ptol. Syntax. II, cf. Macrobi. Somn. II 5 8 Verg. Aen. VI 42: deserta siti regio 16 Cic. Hort. 27/37: quantum inter se homines studiis moribus omni vitae ratione differunt (Dienel 1913. 7 sq.)
 19/20 Cic. Rep. VI 22 23 Cic. Hort. 80,87 (Usener, Rhein. Mus. XXVIII 397. Hartlich 252. Dienel 15. Plasberg 62)

PFCLVDKE

3 [id est] Usener, Rhein. Mus. XXVIII 401 6 partio *P* inde a cc. quae nobis usque ad 41, 21 poterit esse *deci* in *D* 8 sit in *P* siti*** *V* s. s. 1 in via, in *mg.* id est nbi pluvia non est sicut in arabia, quae ab ariditate nomen accepit 9 dest. *F*¹ *V*¹ 12 at *eras*.
VKE at *L*² aut *F*² aliquid *F*¹ 19 in *F* (s. s. *muci*), *CLV* *Marci* *Peip.* men *tulli P* (in) quodam *W*² *Peip.* 24 propagare ac dilatare *P*

Quid quod diversarum gentium mores inter se atque instituta 10
discordant, ut, quod apud alios laude, apud alios supplicio
dignum iudicetur. Quo fit, ut, si quem famae praedicatio 11
delectat, huic in plurimos populos nomen proferre nullo
modo conducatur. Erit igitur pervagata inter suos gloria 12
quisque contentus et intra unius gentis terminos praeclara
illa famae immortalitas coartabitur.

Sed quam multos clarissimos suis temporibus viros 13
scriptorum inops delevit oblivio. Quamquam quid ipsa
10 scripta proficiant, quae cum suis auctoribus premit longior
atque obscura vetustas? Vos vero immortalitatem vobis 14
propagare videmini, cum futuri famam temporis cogitatis.
Quod si ad aeternitatis infinita spatia pertractes, quid habes, 15
quod de nominis tui diuturnitate laeteris? Unius etenim 16
15 mora momenti, si decem milibus conferatur annis, quoniam
utrumque spatium definitum est, minimam licet, habet
tamen aliquam portionem; at hic ipse numerus annorum
eiusque quamlibet multiplex ad interminabilem diuturnita-
tem ne comparari quidem potest. Etenim finitis ad se 17
20 invicem fuerit quaedam, infiniti vero atque finiti nulla
umquam poterit esse collatio. Ita fit, ut quamlibet prolixi 18
temporis fama, si cum inexhausta aeternitate cogitetur, non
parva, sed plane nulla esse videatur. Vos autem nisi ad 19
populares auras inanesque rumores recte facere nescitis et

1 cf. Usener, Gött. Anz. 1892, 388 (Cic. fragm. in schol. ad Luc. II 375
serv.) 9 Cic. Rep. VI 25: oblivione posteritatis exstinguitur 10 Hor.
Epist. II 2, 118 (premit . . . vetustas) 13 sqq. Plut. Apoll. 111 c.
117 e: ὁ μακρότατος βίος ὁ μύθος τοῦ καὶ στυγνέος πρὸς τὸν ἀνεῖπον
αἰῶνα; cf. Cic. Hort. 25/35 (annorum, quos in fastis habemus, magnus
12954 complectitur). Rep. VI 21 Tac. Dial. 16. Usener L1.392. Plasberg
63. Diemel 7, 11. Rand 12, 1 *Macrobio* (Sonn. II 11, 13) collato *Boethium*
aliam rationem inire potuisse disputat

1 quidquid P¹ quid quod in ras. V¹ s. s. s. (scilicet: est) quid est PFCLVDKE
quod W Peip., cf. Usener p. 402 5 pervulgata coll. quidam Obb.
10 quem cum P¹V¹ 13 ad om. L¹W¹ Peip. aeternitates P 15 decem
aut a Boethio aut a librario pro duodecim positum esse dicit Usener
19 nec FCV Peip. 20 (in) infin. P 21 aures PL¹, ut rid. V¹

- relicta conscientiae virtutisque praestantia de alienis
 20 praemia sermunculis postulatis. Accipe in huius modi
 arrogantiae levitate quam festive aliquis illuserit; nam
 cum quidam adortus esset hominem contumeliis, qui non
 ad verae virtutis usum, sed ad superbam gloriam falsum
 sibi philosophi nomen induerat, adiecissetque iam se sci-
 turum, an ille philosophus esset, si quidem inlatas iniurias
 leniter patienterque tolerasset, ille patientiam paulisper
 assumpsit acceptaque contumelia velut insultans: 'Iam
 tandem', inquit, 'intellegis me esse philosophum?' Tum ille
 21 nimium mordaciter: 'Intellexeram', inquit, 'si tacuisses'. Quid
 autem est, quod ad praecipuos viros — de his enim sermo
 est —, qui virtute gloriam petunt, quid, inquam, est, quod
 ad hos de fama post resolutum morte suprema corpus
 22 attineat? Nam si, quod nostrae rationes credi vetant, toti
 moriuntur homines, nulla est omnino gloria, cum is, cuius
 23 ea esse dicitur, non exstet omnino. Sin vero bene sibi mens
 conscia terreno carcere resoluta caelum libera petit, nonne
 omne terrenum negotium spernat, quae se caelo fruens
 terrenis gaudet exemptam?

VII. Quicumque solam mente praecipiti petit
 summumque credit gloriam,
 late patentes aetheris cernat plagas
 artumque terrarum situm;

12 cf. Plut. De vit. pud. 532f: τὴν γὰρ σωπῆν ὁ μὲν Εὐριπίδης (fr. 975.
 cf. Men. Mon. 222) ἰρηαὶ τοῖς σοφοῖς ἀποκρίσιν εἶναι. Prov. 11, 12: vir
 prudens tacebit. 17, 28; Eccli. 20, 5, 6, 7. Macrobi. Sat. VII 1, 11: philo-
 sophus non minus tacendo quam loquendo philosophatur. Praeclat.
 Herm. XLII 1907, 159. Achelis, Philol. LXXIII 470 15 cf. Plut. Ad ul.
 611d: ὡς οὐδὲν οὐδαμῇ τῷ διαλυθῆντι κακὸν οὐδὲ λυπηρὸν ἐστὶν . .
 κωλύει σε πιστεύειν ὁ πάτριος λόγος καὶ τὰ μυστικὰ σύμβολα τῶν
 περὶ τὸν Διόνυσον ὀργασμῶν: Epicur. fr. 502a 18 Plat. Phaedo 87c:
 τὴν ψυχὴν . . ἐκλυομένην ὥσπερ [εἰ] δεσμῶν ἐκ τοῦ σώματος

PFCLVDKE

4 adhortus P adortus B¹ Pcip., in mg. V 18 soluta D¹ W Pcip.
 19 spernet F¹ LV² spernit W, ut vid. C et (s. s. despicit) V¹ 21 sola
 PF² 22 summamque F² LV¹ E

brevem replere non valentis ambitum (15)
pudebit aucti nominis.

Quid, o superbi, colla mortali iugo
frustra levare gestiunt?

Licet remotos fama per populos means
diffusa linguas explicet (16)

et magna titulis fulgeat claris domus,
mors spernit altam gloriam,

involvit humile pariter et celsum caput
acquatque summis infima.

Ubi nunc fidelis ossa Fabricii manent, (17)
quid Brutus aut rigidus Cato?

Sigunt superstes fama tenuis pauculis
inane nomen litteris.

Sed quod decora novimus vocabula,
num scire consumptos datur? (18)

Iacetis ergo prorsus ignorabiles
nec fama notos efficit.

Quodsi putatis longius vitam trahi
mortalis aura nominis,

cum sera vobis rapiet hoc etiam dies, (19)
iam vos secunda mors manet.

8. Sed ne me inexorabile contra fortunam gerere 1
bellum putes, est aliquando, cum de hominibus fallax illa
nihil bene mereatur, tum scilicet, cum se aperit, cum frontem
detegit moresque profitetur. Nondum forte, quid loquar, 2
intellegis; mirum est, quod dicere gestio, eoque sententiam
verbis explicare vix queo. Etenim plus hominibus reor 3
adversam quam prosperam prodesse fortunam, illa enim

5 sq. cf. Verg. Aen. IV 174 (Fama), 183 (linguae) 24 fallax illa nihil
poetae cuiusdam esse suspicatur Kluss.; Sen. Agam. 58 sqq. (fallax Fortuna)

16 verba inde a num usque ad terminos (p. 44, 27) exciderunt in D PFCLVKE
24 (illa eras.) fallax FLV Land 25 nihil eras. Land non nihil V²
(† κατεσχηματισμένη ἐκείνη Plan.) 26 quod P

semper specie felicitatis, cum videtur blanda, mentitur,
 haec semper vera est, cum se instabilem mutatione demon-
 4 strat. Illa fallit, haec instruit, illa mendacium specie
 bonorum mentes fruentium ligat, haec cognitione fragilis
 felicitatis absolvit; itaque illam videas ventosam fluentem
 suique semper ignaram, hanc sobriam succinctamque et
 5 ipsius adversitatis exercitatione prudentem. Postremo felix
 a vero bono devios blanditiis trahit, adversa plerumque ad
 6 vera bona reduces unco retrahit. An hoc inter minima
 aestimandum putas, quod amicorum tibi fidelium mentes
 haec aspera, haec horribilis fortuna detexit, haec tibi certos
 sodalium vultus ambiguosque secevit, discedens suos
 7 abstulit, tuos reliquit? Quanti hoc integer et, ut videbaris
 tibi, fortunatus emissus? Nunc amissas opes querere, quod
 pretiosissimum divitiarum genus est, amicos invenisti. 15

VIII. Quod mundus stabili fide
 concordēs variat vices,
 quod pugnantia semina
 foedus perpetuum tenent,
 (5) quod Phoebus roseum diem
 curru provehit aureo,
 ut, quas duxerit Hesperos,
 Phoebe noctibus imperet,
 ut fluctus avidum mare
 (10) certo fine coerceat,
 ne terris liceat vagis
 latos tendere terminos,

17sq. cf. Mart. Cap. 3. 7 (1, 5): semina . . pugnantia . . elementa
 ligas vicibus . . foedere . . aenus concilians et sub amore fidem

PFCLVKE 1 helanda P 2 mutationem P 6 ex P 13 et F¹LE om. rel.
 Peip. uti W Peip. 14 [fortunatus] Baz. emisser L¹, ut rid. V¹
 nunc F¹L nunc et PF¹, V¹ ut rid., Aur. Laud desine (dess. E) nunc
 et V¹E (nunc m 2 s. s.), K (rasura ante nunc) desine W Peip., in ras. C
 t desine in mg. F) quaerere P, V (schol.: alia ira habet: amissae
 opes querere, melius et erit yronia), Peip. 22 hesperos V¹K, cf. su-
 pra p. 14, 6 26 nec F

hanc rerum seriem ligat
 terras ac pelagus regens
 et caelo imperitans amor. (15)
 Hic si frena remiserit,
 quicquid nunc amat invicem,
 bellum continuo geret
 et, quam nunc socia fide
 pulchris motibus incitant, (20)
 certent solvere machinam.
 Hic sancto populos quoque
 iunctos foedere continet,
 hic et coniugii sacrum
 castis nectit amoribus, (25)
 hic fidis etiam sua
 dictat iura sodalibus.
 O felix hominum genus,
 si vestros animos amor,
 quo caelum regitur, regat! (30)

LIBER III.

1. Iam cantum illa finiverat, cum me audiendi avidum 1
 stupentemque arrectis adhuc auribus carminis mulcedo
 defixerat. Itaque paulo post: O, inquam, summum lassorum 2
 solamen animorum, quam tu me vel sententiarum pondere
 vel cauendi etiam iucunditate refovisti, adeo ut iam me

20 Plat. Procl. 328d: ἀπεπαύσατο . . κεκλημένος . . ἐπεθυμῶν ἀκούειν

9 certant V², ut rid. L¹, K 12 hinc P 13 nectat P

PFCLVDKE

ANICII MANLII (MALLII P) SEVERINI BOETHII (BOETHI
 PL¹ V² Laud BOECHI K) EXCONS ORD (ORDI P) PATRIC (VIRI
 CONSUL ET ILLVSTRI C) PHILOSOPHIAE (ICE K) CON-
 SOLATIONIS LIB II EXPL INCIPIT LIB III FELICITER PCLV
 Aur. D Laud, K (om. feliciter)

23 quam tu PV¹ D, pro quantum s. s. Aur. Laud quantum vel. Peip.,
 cf. infra 75, 4 quantum tu Obb.

- posthac imparem fortunae ietibus esse non arbitrer! Itaque remedia, quae paulo acriora esse dicebas, non modo non perhorresco, sed audiendi avidus vehementer efflagito. —
- 3 Tum illa: Sensi, inquit, cum verba nostra tacitus attentusque rapiebas, eumque tuae mentis habitum vel exspectavi vel, quod est verius, ipsa perfeci; talia sunt quippe, quae restant, ut degustata quidem mordeant, interiorius autem
- 4 recepta dulcescant. Sed quod tu te audiendi cupidum dicis, quanto ardore flagrares, si, quonam te ducere aggrediamur.
- 5 agnosceres! — Quonam? inquam. — Ad veram, inquit. felicitatem, quam tuus quoque somniat animus, sed occupato ad imagines visu ipsam illam non potest intueri. —
- 6 Tum ego: Fac, obsecro, et quae illa vera sit, sine cunctatione demonstra. — Faciam, inquit illa, tui causa libenter; sed quae tibi causa notior est, eam prius designare verbis
- 7 atque informare conabor, ut ea perspecta, cum in contrariam partem flexeris oculos, verae specimen beatitudinis possis agnoscere.

I. Qui serere ingenuum volet agrum,
 liberat arva prius fruticibus,
 falce rubos filicemque resecat,
 ut nova fruge gravis Ceres eat.
 (5) Dulciior est apinum mage labor,
 si malus ora prius sapor edat.
 Gratius astra nitent, ubi Notus
 desinit imbriferos dare sonos.

12 Plat. Rep. 515ce. 516ab. 518c (Klingner 30, 1) 13/14 Meno 71a-82a (σοῦ ἔρετα) 16/17 Rep. 514b. 518cde. 519 (περίάγω, περιερέτω, Klingner 30, 3) 22 cf. Mart. Cap. 37, 4 (24, 5): Ceres admodum gravis femina

PFCLVDKE 1 post haec F¹L¹V¹Aur¹D Laud KE arbitror PE 6 (vorl. quae P 7 deangustata P (us in ras. V) 12 potes F²V¹ 15 quae e corr. CD Laud, ut cid. V qm P quo L¹ quō Aur¹E causa del. Peip.¹, cf. infra p. 68, 1 sqq. Eng. 17 beat. specimen W beat. speciem Peip. (errore quodam) 25 nothus FV²KE

Lucifer ut tenebras pepulerit,
 pulchra dies roseos agit equos. (10)
 Tu quoque falsa tuens bona prius
 incipe colla ingo retrahere:
 5 vera dehinc animum subierint.

2. Tum defixo paululum visu et velut in angustam 1
 suae mentis sedem recepta sic coepit: Omnis mortalium 2
 cura, quam multiplicium studiorum labor exercet, diverso
 quidem calle procedit, sed ad unum tamen beatitudinis
 10 finem nititur pervenire. Id autem est bonum, quo quis
 adepto nihil ulterius desiderare queat. Quod quidem est 3
 omnium summum bonorum cunctaque intra se bona con-
 tinens, cui si quid aforet, summum esse non posset,
 quoniam relinqueretur extrinsecus, quod posset optari.
 15 Liqueat igitur esse beatitudinem statum bonorum omnium
 congregatione perfectum. Hunc, uti diximus, diverso 4
 tramite mortales omnes conantur adipisci; est enim menti-
 bus hominum veri boni naturaliter inserta cupiditas, sed
 ad falsa devius error abducit. Quorum quidem alii summum 5
 20 bonum esse nihilo indigere credentes, ut divitiis affluant,
 elaborant, alii vero, bonum quod sit dignissimum, venera-
 tione iudicantes adeptis honoribus reverendi civibus suis
 esse nituntur. Sunt qui summum bonum in summa potentia 6
 esse constituent: hi vel regnare ipsi volunt vel regnantibus
 25 adherere conantur. At quibus optimum quiddam claritas

9 Plat. *Enth.* 278e: ἀγά γε πάντες ἀρδρανός σοφίσματα εἰς ἀπάτην;
 (Jambl. V 24, 22; c. Jaeger 62). Cic. *Hort.* 26/36: beati certe omnes
 esse volumus, unde *disputationis* (alterius partis iudice *Bynatero* 36)
sumptum esse initium August. *Trin.* XIII 4, 7 testatur; cf. contra *Ac.* I 5.
Civ. VIII 8. XIX 1. *Hort.* 29/39 13/16 c. Plasberg 39 de Cic. *Hort.*
 61/70: ex ea (certa via) multis vitiis et erroribus depravata deducitur,
 Tuse. III 1—6

5 dehinc P 6 angustam KE, (n in ras) L ag. P 13 aforet PFCLVDKE
 (n in ras.) I¹ abforet F²CV² 16 hanc F⁷ vel hunc F² (vel del.) L
 20 esse bonum F

videtur, hi vel belli vel pacis artibus gloriosum nomen
 7 propagare festinant. Plurimi vero boni fructum gaudio
 laetitiaque metiuntur; hi felicissimum putant voluptate
 8 diffluere. Sunt etiam, qui horum fines causasque alterutro
 permulent, ut qui divitias ob potentiam voluptatesque
 desiderant vel qui potentiam seu pecuniae causa seu
 9 proferendi nominis petunt. In his igitur ceterisque talibus
 humanorum actuum votorumque versatur intentio veluti
 nobilitas favorque popularis, quae videntur quandam
 claritudinem comparare, uxor ac liberi, quae iucunditatis
 gratia petuntur; amicorum vero quod sanctissimum quidem
 genus est, non in fortuna, sed in virtute numeratur.
 reliquum vero vel potentiae causa vel delectationis assu-
 10 mitur. Iam vero corporis bona promptum est ut ad
 superiora referantur; robur enim magnitudoque videtur
 praestare valentiam, pulchritudo atque velocitas celebra-
 11 tem, salubritas voluptatem. Quibus omnibus solam beatitu-
 dinem desiderari liquet; nam quod quisque prae ceteris
 petit, id summum esse iudicat bonum. Sed summum bonum
 beatitudinem esse definivimus; quare beatum esse iudicat
 statum, quem prae ceteris quisque desiderat.

12 Habes igitur ante oculos propositam fere formam
 felicitatis humanae: opes, honores, potentiam, gloriam.
 voluptates. Quae quidem sola considerans Epicurus con-
 sequenter sibi summum bonum voluptatem esse constituit.
 quod cetera omnia iucunditatem animo videantur afferre.
 13 Sed ad hominum studia revertor, quorum animus etsi
 caligante memoria tamen bonum suum repetit, sed velut
 14 ebrius, domum quo tramite revertatur, ignorat. Num enim

24 Epic. fr. 348 (Aug. Civ. XIX 1) 27/28 cf. Plat. Rep. 518c.
 Klingner 30, 33

videntur errare hi, qui nihilo indigere nituntur? Atqui non
 est aliud, quod aequè perficere beatitudinem possit quam
 copiosus bonorum omnium status nec alieni egens, sed sibi
 ipse sufficiens. Num vero labuntur hi, qui, quod sit 15
 optimum, id etiam reverentiae cultu dignissimum putent?
 Minime; neque enim vile quiddam contemnendumque est,
 quod adipisci omnium fere mortalium laborat intentio. An 16
 in bonis non est numeranda potentia? Quid igitur, num
 imbecillum ac sine viribus aestimandum est, quod omnibus
 rebus constat esse praestantius? An claritudo nihili pen- 17
 denda est? Sed sequestrari nequit, quin omne, quod ex-
 cellentissimum sit, id etiam videatur esse clarissimum. Nam 18
 non esse anxiam tristemque beatitudinem nec doloribus
 molestiisque subiectam quid attinet dicere, quando in
 minimis quoque rebus id appetitur, quod habere fruique 19
 delectet? Atqui haec sunt, quae adipisci homines volunt
 eaque de causa divitias, dignitates, regna, gloriam
 voluptatesque desiderant, quod per haec sibi sufficientiam,
 reverentiam, potentiam, celebritatem, laetitiam credunt esse
 venturam. Bonum est igitur, quod tam diversis studiis 20
 homines petunt; in quo quanta sit naturae vis, facile
 monstratur, cum licet variae dissidentesque sententiae
 tamen in diligendo boni fine consentiunt.

II. Quantas rerum flectat habenas

natura potens, quibus immensum
 legibus orbem provida servet
 stringatque ligans inresoluto
 singula nexu, placet arguto
 fidibus lentis promere cantu.
 Quamvis Poeni pulchra leones
 vincula gestent manibusque datas
 captent escas metuantque truce[m]
 soliti verbera ferre magistrum,

(5)

(10)

5 putant *EW* Peip. 12 est id *PW* Peip. 16 sunt *om. P*

LIVII. Boethius, Cons. (Weinberger.)

- si cruor horrida tinxerit ora,
 resides olim redeunt animi
 fremituque gravi meminere sui,
 laxant nodis colla solutis
 (15) primusque lacer dente cruento
 domitor rabidas imbuit iras.
 Quae canit altis garrula ramis
 ales, caveae clauditur antro;
 huic licet inlita pocula melle
 (20) largasque dapes dulci studio
 ludens hominum cura ministret,
 si tamen arto saliens texto
 nemorum gratas viderit umbras,
 sparsas pedibus proterit escas,
 (25) silvas tantum maesta requirit,
 silvas dulci voce susurrat.
 Validis quondam viribus acta
 pronum flectit virga cacumen;
 hanc si curvans dextra remisit,
 (30) recto spectat vertice caelum.
 Cadit Hesperias Phoebus in undas.
 sed secreto tramite rursus
 currum solitos vertit ad ortus.
 Repetunt proprios quaeque recursus
 (35) redituque suo singula gaudent
 nec manet ulli traditus ordo,
 nisi quod fini iunxerit ortum
 stabilemque sui fecerit orbem.

- 1 3. Vos quoque, o terrena animalia, tenui licet imagine
 vestrum tamen principium somniatis verumque illum bea-
 titudinis finem licet minime perspicaci. qualicumque tamen
 cogitatione prospicitis eoque vos et ad verum bonum na-

PFCLVDEE

12 tecto F³L³ Aur.³E (hoc est tecto s. c. V²) 20 spectat P re-
 spectat F² 23 currum solitus P 32 perspicitis P Laud² (3εαδδ²
 Plan.)

turalis ducit intentio et ab eodem multiplex error abducit.
 Considera namque, an per ea, quibus se homines adepturos
 beatitudinem putant, ad destinatum finem valeant per-
 venire. Si enim vel pecunia vel honores ceteraque tale
 5 quid afferunt, cui nihil bonorum abesse videatur, nos quo-
 que fateamur fieri aliquos horum adeptione felices. Quod-
 4 si neque id valent efficere, quod promittunt, bonisque plu-
 ribus carent, nonne liquido falsa in eis beatitudinis species
 deprehenditur? Primum igitur te ipsum, qui paulo ante
 10 divitiis affluebas, interrogo: inter illas abundantissimas
 opes numquamne animum tuum concepta ex qualibet in-
 iuria confudit anxietas? — Atqui, inquam, libero me fuisse
 animo, quin aliquid semper angerer, reminisci non queo. —
 Nonne quia vel aberat, quod abesse non velles, vel aderat,
 15 quod adesse noluiesses? — Ita est, inquam. — Illius igitur
 praesentiam, huius absentiam desiderabas? — Confiteor,
 inquam. — Eget vero, inquit, eo, quod quisque desiderat?
 — Eget, inquam. — Qui vero eget aliquo, non est usque-
 10 quaque sibi ipse sufficiens. — Minime, inquam. — Tu
 20 itaque hanc insufficientiam plenus, inquit, opibus sustine-
 bas? — Quidni? inquam. — Opes igitur nihilo indigentem
 sufficientemque sibi facere nequeunt et hoc erat, quod
 promittere videbantur. Atqui hoc quoque maxime consi-
 12 derandum puto, quod nihil habeat suapte natura pecunia-
 25 ut his, a quibus possidetur, invitis, nequeat auferri. —
 Fateor, inquam. — Quidni fateare, cum eam cotidie valen-
 13 tior aliquis eripiat invito? Unde enim forenses queri-
 moniae, nisi quod vel vi vel fraude nolentibus pecuniae
 repetuntur ereptae? — Ita est, inquam. — Egebit igitur, 14

2 cf. *infra* p. 52, 15, Hartlich 312 (Plat. *Karê xioxirov* fr. 21 D, VII 123 B [Stob. IV 31 c 86]). 24/25 cf. Usener, *Gött. Anz.* 1892, 381 (Aug. Beat. vit. 4, 26. 2, 14), Plasberg 70 (Cic. Hort. 76/83)

4 pecuniae D¹ KW Peip. pecunia (beatos non fieri) P 5 of- PFCLVDKE
 ferant P nil P 6 fateamur L¹ 13 nequeo W Peip., ut vid.
 FC 14 adesse PC¹ V¹ Aur.¹ 15 abesse P 16 desiderabas om. W¹
 ancis inclusit Peip. 24 pecunia — bove p. 52, 21) om. P

- inquit, extrinsecus petito praesidio, quo suam pecuniam
 15 quisque tueatur. — Quis id, inquam, neget? — Atqui non
 egeret eo, nisi possideret pecuniam, quam possit amittere.
 16 — Dubitari, inquam, nequit. — In contrarium igitur relapsa
 res est; nam quae sufficientes sibi facere putabantur opes,
 17 alieno potius praesidio faciunt indigentes. Quis autem
 modus est, quo pellatur divitiis indigentia? Num enim
 divites esurire nequeunt, num sitire non possunt. num
 18 frigus hibernum pecuniosorum membra non sentiunt? Sed
 adest, inquires, opulentis, quo famem satient, quo sitim
 frigusque depellant. Sed hoc modo consolari quidem
 divitiis indigentia potest, auferri penitus non potest; nam
 si haec hians semper atque aliquid poscens opibus expletur.
 19 maneat necesse est, quae possit expleri. Taceo, quod naturae
 minimum, quod avaritiae nihil satis est. Quare si opes nec
 summovere indigentiam possunt et ipsae suam faciunt.
 quid est, quod eas sufficientiam praestare credatis?

III. Quamvis fluente dives auri gurgite

- non expleturas cogat avarus opes
 oneretque bacis colla rubri litoris
 ruraque centeno scindat opima bove,
 (3) nec cura mordax deseret superstitem
 defunctumque leves non comitantur opes.

- 1 4. Sed dignitates honorabilem reverendumque, cui pro-
 venerint, reddunt. Num vis ea est magistratibus, ut utentium
 2 meutibus virtutes inserant, vitia depellant? Atqui non
 fugare, sed inlustrare potius nequitiam solent, quo fit, ut
 indignemur eas saepe nequissimis hominibus contigisse;
 unde Catullus licet in curuli Nonium sedentem strumam

20 cf. Hor. Epod. 8. 14: onusta bacis 29 Catull. 52, 2: sella in
 curuli struma Nonius sedet (Plin. N. h. XXXVII 81)

(P)FCLV(D)KE

2 id om. VE 3 eo del. F² posset Par. 15090, Vind. 13 (non)
 expletur F² Vall. 16 possunt indig. W Peip. 20 verba inde ab
 oneretque usque ad offū (cio 53, 24) exciderunt in D 22 deserit FW
 Peip. deserat F² (οὐρ ἢ ἐκρύβος Plin.), cf. Eng.

tamen appellat. Videsne, quantum malis dedecus adiciant 3
 dignitates? Atqui minus eorum patebit indignitas, si
 nullis honoribus inlarescant. Tu quoque num tandem tot 4
 periculis adduci potuisti, ut cum Decorato gerere magistra-
 tum putares, cum in eo mentem nequissimi scurrae delatoris- 5
 que respiceres? Non enim possumus ob honores reverentia
 dignos iudicare, quos ipsis honoribus iudicamus indignos. 6
 At si quem sapientia praeditum videres, num posses eum
 vel reverentia vel ea, qua est praeditus, sapientia non 7
 dignum putare? — Minime. — Inest enim dignitas propria 8
 virtuti, quam protinus in eos, quibus fuerit adiuncta, trans-
 fundit. Quod quia populares facere nequeunt honores, 9
 liquet eos propriam dignitatis pulchritudinem non habere.
 In quo illud est animadvertendum magis: nam si eo abiectior 10
 est, quo magis a pluribus quisque contemnitur, cum re-
 verendos facere nequeat, quos pluribus ostentat, despec-
 tiores potius improbos dignitas facit. Verum non impune; 11
 reddunt namque improbi parem dignitatibus vicem, quas
 sua contagione commaculant.

Atque ut agnoscas veram illam reverentiam per has 12
 umbratiles dignitates non posse contingere: si qui multi-
 plici consulatu functus in barbaras nationes forte devenerit,
 venerandumne barbaris honor faciet? Atqui si hoc natu- 13
 rale munus dignitatibus foret, ab officio suo quoquo gentium
 nullo modo cessarent, sicut ignis ubique terrarum numquam 14
 tamen calere desistit. Sed quoniam id eis non propria vis,
 sed hominum fallax adnectit opinio, vanescunt ilico, cum
 ad eos venerint, qui dignitates eas esse non aestimant. Sed 15
 hoc apud exterarum nationes; inter eos vero, apud quos ortae
 sunt, num perpetuo perdurant? Atqui praetura magna olim
 potestas, nunc inane nomen et senatorii census gravis

5 putareris Mommson (Cassiod. Var. p. 492 s. r. Decoratus) optares PFCLV(D)KE
 Brakman: cf. Eng.* 14 eo om. F²CLV²E 16 ostendat PK Laud
 21 umbratiles CL¹V Aur.¹ KLaud¹W Peip. (cf. Amm. Marc. XXI 16, 21:
 imperium . . cassum et umbratile) contingere (sic collige) W² Peip.
 (sic accipe) s. r. F²; cf. p. 30, 16 30 praefectura F²CV²D²W Peip.

- sarcina; si quis quondam populi curasset annonam, magnus
 16 habebatur, nunc ea praefectura quid abiectius? Ut enim
 paulo ante diximus, quod nihil habet proprii decoris.
 opinione utentium nunc splendorem accipit, nunc amittit.
 17 Si igitur reverendos facere nequeunt dignitates, si ultro
 improborum contagione sordescunt, si mutatione temporum
 splendere desinunt, si gentium aestimatione vilescent, quid
 est, quod in se expetendae pulchritudinis habeant, nedum
 aliis praestent?

IV. Quamvis se Tyrio superbus ostro

comeret et niveis lapillis,

invisns tamen omnibus vigeat

luxuriae Nero saevientis.

- (5) Sed quondam dabat improbus verendis
 patribus indecores curules.

Quis illos igitur putet beatos,

Quos miseri tribuunt honores?

- 1 5. An vero regna regumque familiaritas efficere poten-
 tem valet? Quidni, quando eorum felicitas perpetuo per-
 2 durat? Atqui plena est exemplorum vetustas, plena etiam
 praesens aetas, qui reges felicitatem calamitate mutaverint.
 O praeclara potentia, quae ne ad conservationem quidem sui
 3 satis efficax invenitur. Quodsi haec regnorum potestas beati-
 tudinis auctor est, nonne, si qua parte defuerit, felicitatem
 4 minuat, miseriam importet? Sed quamvis late humana ten-
 dantur imperia, plures necesse est gentes relinqui, quibus
 5 regum quisque non imperet. Qua vero parte beatos faciens
 desinit potestas, hac impotentia subintrat, quae miseros facit:
 hoc igitur modo maiorem regibus inesse necesse est miseriae

12 *de Pompeio Magno* v. Cassiod. Var. VI 18

3 v. *supra* 53, 24

20 Cic. Arch. 14: plena exemplorum vetustas

PFCLVDKE

1 pop. quondam *W Peip.* an non iam *P* an non nam *V*
 21 regis *P* (*probat Schepas*) mutuaverint *V Aur. K Laud.* cf. *Eng.*
 22 nec *W Peip.* 27 regnum *PV* imperet regum quisque *W Peip*

portionem. Expertus sortis suae periculorum tyrannus 6
 regni metus pendentis supra verticem gladii terrore
 simulavit. Quae est igitur haec potestas, quae sollicitudinum 7
 morsus expellere, quae formidinum aculeos vitare nequit?
 Atqui vellent ipsi vixisse securi, sed nequeunt; dehinc de
 potestate gloriantur. An tu potentem censes, quem videas 8
 velle, quod non possit efficere. potentem censes, qui satellite
 latus ambit, qui, quos terret, ipse plus metuit, qui ut potens 9
 esse videntur, in servientium manu situm est? Nam quid ego
 de regum familiaribus disseram — cum regna ipsa tantae 10
 imbecillitatis plena demonstram — quos quidem regia po-
 testas saepe incolumis, saepe autem lapsa prosternit? Nero 10
 Senecam familiarem praeceptoremque suum ad eligendae
 mortis coegit arbitrium, Papinianum diu inter aulicos
 potentem militum gladiis Antoninus obiecit. Atqui uterque 11
 potentiae suae renuntiare voluerunt, quorum Seneca opes
 etiam suas tradere Neroni seque in otium conferre conatus
 est: sed dum ruituros moles ipsa trahit, neuter, quod voluit,
 effecit. Quae est igitur ista potentia, quam pertimescunt 12
 habentes, quam nec cum habere velis, tutus sis et, cum
 deponere cupias, vitare non possis? An praesidio sunt 13
 amici, quos non virtus, sed fortuna conciliat? Sed quem
 felicitas amicum fecit, infortunium faciet inimicum. Quae 14
 vero pestis efficacior ad nocendum quam familiaris ini-
 micus?

V. Qui se volet esse potentem,
 animos domet ille feroces
 nec victa libidine colla
 foedis summittat habenis:
 etenim licet Indica longe

(5)

7 cf. Cic. Off. II 24sq. Claud. Hon. IV 290 13 Hor. Carm. III
 4, 65: vis consili expert mole ruit sua 24sq. cf. Matth. 10, 36: inimici
 homines domestici eius

2 metum *Folkmann* 3 sollicitudinem *W¹DK* 24 efficacior *PFCLVDE*
 (est) *W Peip.*

tellus tua iura tremescat
et serviat ultima Thyle,
tamen atras pellere curas
miserasque fugare querelas
non posse potentia non est.

(10)

- 1 6. Gloria vero quam fallax saepe, quam turpis est!
Unde non iniuria tragicus exclamat:

ὦ δόξα, δόξα, μνηίοισι δὴ βροτῶν
αὐδὲν γεγῶσι βίοντορ ὀγκώσας μέγαν.

- 2 Plures enim magnum saepe nomen falsis vulgi opinionibus
abstulerunt, quo quid turpius excogitari potest? Nam
qui falso praedicantur, suis ipsi necesse est laudibus
3 erubescant. Quae si etiam meritis conquisitae sint, quid
tamen sapientis adiecerint conscientiae, qui bonum suum
non populari rumore, sed conscientiae veritate metitur?
4 Quodsi hoc ipsum propagasse nomen pulchrum videtur.
5 consequens est, ut foedum non extendisse indicetur. Sed
cum, uti paulo ante disserui, plures gentes esse necesse sit,
ad quas unius fama hominis nequeat pervenire, fit, ut, quem
tu aestimas esse gloriosum, proxima parte terrarum videatur
6 inglorius. Inter haec vero popularem gratiam ne commemoratione
quidem dignam pnto, quae nec iudicio pro-
7 venit nec umquam firma perdurat. Iam vero quam sit
inane, quam fattile nobilitatis nomen, quis non vident?
Quae si ad claritudinem refertur, aliena est; videtur namque
esse nobilitas quaedam de meritis veniens laus parentum.

2 Verg. Georg. 130: tibi serviat ult. Thule 8sq. Eur. Andr. 319sq.
18 v. p. 40, 14sq.; 54, 25sq. 24/25 Arist. Rhet. 1399b 16 (εὐχεσθαι...
φιλοτιμώτερον εἶναι τὸν περὶ μέγαν... εὐχ. ἐπιμύθεως προγόρου), Sall. lug.
85, 21—25, Hartlich 321

PFCLVDEE 9 EIOTON PV Aur. Laud EIOTON F HQTON L OTKON Peip.
13 conquisita PF¹C¹LV¹DE sit PC¹LV¹DE¹, v. Eng.² 18 esse
gentes W Peip. 20 proxima FC¹LAur.², † maxima m 2 s. s. E (rot;
πλησιχώροις Plan.) pro maxima rel. 22 iudicio inde denuo T (v. p. 39, 26

Quodsi claritudinem praedicatio facit, illi sint clari necesse est, qui praedicantur; quare splendidum te, si tuam non habes, aliena claritudo non efficit. Quodsi quid est in nobilitate bonum, id esse arbitror solum, ut imposita nobilibus necessitudo videatur, ne a maiorum virtute degeneret.

VI. Omne hominum genus in terris simili surgit ab ortu; unus enim rerum pater est, unus cuncta ministrat.

Ille dedit Phoebo radios, dedit et cornua lunae,
ille homines etiam terris dedit ut sidera caelo,
hic clausit membris animos celsa sede petitos;
mortales igitur cunctos edit nobile germen.

Quid genus et proavos strepitis? Si primordia vestra auctoremque deum spectes, nullus degener exstat, ni vitiis peiora fovens proprium deserat ortum.

7. Quid autem de corporis voluptatibus loquar, quarum appetentia quidem plena est anxietatis, satietas vero paenitentiae? Quantos illae morbos, quam intolerabiles dolores quasi quendam fructum nequitiae fruentium solent referre corporibus! Quarum motus quid habeat iucunditatis, ignoro; tristes vero esse voluptatum exitus, quisquis reminisci libidinum suarum volet, intelleget. Quae si beatos explicare possunt, nihil causae est, quin pecudes quoque beatæ esse dicantur, quarum omnis ad explendam corporalem lacunam festinat intentio. Honestissima quidem coningis foret liberorumque iucunditas, sed nimis e natura dictum est nescio quem filios invenisse tortores; quorum

8 Mart. Cap. 427, 7 (299, 26): cornua lunae 13 cf. Cic. Hort. 66/74, 73/80, 74/81, Plasberg 77, Dienel 1914, 7 26 cf. Soph. Ant. 645 sqq.:
ἔστις δ' ἀρωφελῆτα γένει τέκτα, | τί τόνοδ' ἀν εἰποις ἄλλο πλην αἰτίῃ
πόνους | γένει; Euen. fr. 6: ἡ δόλος ἢ λύπη παρὰ πάντα χρόνον
(Arist. Eth. 1119b 8sq. non recte adferri videtur)

5 degenerent T²L Aur.²DE (probat Schepss) 9 ori. P et PTLVDKE
sid. T²LV² Aur. K Laud²E (Cally) 24 lacinam P lucinam ut rid. V¹
(s. s. i. retentio aqne dī) 26 tortorem PLV² Aur. DK Laud E²

quam sit mordax quaecumque condicio, neque alias ex-
 6 pertum te neque nunc anxium necesse est ammonere. In
 quo Euripidis mei sententiam probo, qui carentem liberis
 infortunio dixit esse felicem.

VII. Habet hoc voluptas omnis,

stimulis agit fruentes

apiumque par volantum,

ubi grata mella fudit,

(5) fugit et nimis tenaci

ferit icta corda morsu.

1 8. Nihil igitur dubium est, quin hae ad beatitudinem
 viae devia quaedam sint nec perducere quemquam eo
 2 valeant, ad quod se perducturas esse promittunt. Quantis
 vero implicitae malis sint, brevissime monstrabo. Quid
 3 enim, pecuniamne congregare conaberis? Sed eripies
 habenti. Dignitatibus fulgere velis? Danti supplicabis
 et, qui praeire ceteros honore cupis, poscendi humilitate
 4 vilesces. Potentiamne desideras? Subiectorum insidiis
 5 obnoxius periculis subiacebis. Gloriam petas? Sed per
 aspera quaeque distractus securus esse desistis. Volup-
 6 tariam vitam degas? Sed quis non spernat atque abiciat
 7 vilissimae fragilissimaeque rei, corporis, servum? Iam vero
 qui bona praese corpore ferunt, quam exigua, quam fragili
 possessione nituntur! Num enim elephantos mole, tauros
 robore superare poteritis, num tigres velocitate praeibitis? 5

3 Ear. Andr. 420: δυστυχῶν εὐδαιμονίῃ 21 Plut. Apoll. 104a: δρ-
 ωντων δυτως θυητά καί ἐξημέρα τὰ σώματα. 114d 21 Gal. Protr.
 9 (21, 12sq. K.): τίς λείπτων ἢ λεπάρτων ἀκριμώτερος; Plut. II. καθ.
 47. 5e: πόσιον γάρ ἐστιν ἰσχύς ἀνθρώπου τῆς τῶν ἄλλων ἔφον . . οἷον
 λεπάρτων καί κατέρων καί λείπτων;

PTLVFKE 5 omnis hoc vol. Pulman Peip. 6 1 furentes s. s. T 11 nil
 (s. s. hil) d. i. P 12 vitae P¹ 14 demonstrabō PE¹, cf. Eng.² et infra
 p. 81, 22 15 conaberis P¹T²Aur.² conaveris E conabaeris T¹ cona-
 baris P¹LV Aur.¹DKLaud Peip. conaris Eng. coneris Bar. eripias PK
 19 petis T²V¹E² (probat Schepss) 21 degas (a e corr.) V
 deligis T¹, s. s. 1 degas 1 degere vis F 25 praeibitis PT¹

Respicite caeli spatium, firmitudinem, celeritatem et ali- 8
quando desinite vilia mirari. Quod quidem caelum non his 9
potius est quam sua, qua regitur, ratione mirandum. For-
mae vero nitor ut rapidus est, ut velox et vernalium florum
mutabilitate fugacior! Quodsi, ut Aristoteles ait, Lyncei 10
oculis homines uterentur, ut eorum visus obstantia pene-
traret, nonne introspectis visceribus illud Alcibiadis super-
ficie pulcherrimum corpus turpissimum videretur? Igitur
te pulchrum videri non tua natura, sed oculorum spectan- 11
tium reddit infirmitas. Sed aestimate quam vultis nimio
corporis bona, dum sciatis hoc, quodcumque miramini.
triduanae febris igniculo posse dissolvi. Ex quibus omnibus 12
illud redigere in summam licet, quod haec, quae nec
praestare, quae pollicentur, bona possunt nec omnium
bonorum congregatione perfecta sunt, ea nec ad beatitu- 13
dinem quasi quidam calles ferunt nec beatos ipsa perficiunt.

VIII. Eheu quae miseros tramite devios

abducit ignorantia!

Non aurum in viridi quaeritis arbore

nec vite gemmas carpitis.

non altis laqueos montibus additis,

(5)

ut pisce ditetis dapes.

nec vobis capreas si libeat sequi,

Tyrrhena captatis vada;

ipsum quin etiam fluctibus additos

norunt recessus aequoris,

109

1 Gal. 8 (16, 7sq.): τὴν τῶν μεγάλων ἔσται τοῖς ἡγενοῖς ἀνδρῶν
τοιαύτη διανοητικὴ καὶ τὴν τῶν μικρῶν ἔσται 5 Arist. fr. 59 (Aamb.
Protr. 8: 47, 12): εἰ γὰρ τις ἐδύνατο βλέπειν καθάπερ τὸν Λυχνέα φασί, ὁ
διὰ τῶν τοῦτων ἐπὶ καὶ τῶν δένδρων. καὶ ἂν ἴδοιτο εἰς τὰ νεφελὰ (de Alci-
biade v. Annyl. post. 1397b 18, Hartlich 250. Jaeger 101) τὴν ὄψιν ἀνθρώπου
ὄψιν, ἐξ οὗτων συνέστηκε κακῶς; cf. R. E. XII 2450, 35; Roscher II 2218.

5 aristotelis PTL¹VD Lyncei PV¹Aur.¹Laud¹lincei T¹Lynceis PTLVDKE
V¹Aur.¹DKE linceis T¹L (Alypius Plan.) 13 sūma P 17 devio
T¹Laud¹E¹W¹; cf. Philol. 1893, 381; Hattinger 1900, 38, 1 26 nove-
rant P

quae gemmis niveis unda feracior
 vel quae rubentis purpurae
 nec non quae tenero pisce vel asperis
 praestent echinis litora.

- (15) Sed quonam lateat, quod cupiunt, bonum,
 nescire caeci sustinent
 et, quod stelliferum transabit polum,
 tellure demersi petunt.
 Quid dignum stolidis mentibus imprecer?
 (20) Opes honores ambiant
 et, cum falsa gravi mole paraverint,
 tum vera cognoscant bona.

- 1 9. Hactenus mendacis formam felicitatis ostendisse
 suffecerit, quam si perspicaciter intueris, ordo est deinceps.
 2 quae sit vera, monstrare. — Atqui video, inquam. nec
 opibus sufficientiam nec regnis potentiam nec reverentiam
 dignitatibus nec celebritatem gloria nec laetitiam voluptati-
 bus posse contingere. — An etiam causas, cur id ita sit.
 3prehendisti? — Tenui quidem veluti rimula mihi videor
 4intueri, sed ex te apertius cognoscere malim. — Atqui
 promptissima ratio est. Quod enim simplex est indivisum-
 que natura, id error humanus separat et a vero atque per-
 fecto ad falsum imperfectumque traducit. An tu arbitraris.
 quod nihilo indigeat, egere potentia? — Minime, inquam.
 5 — Recte tu quidem; nam si quid est, quod in ulla re
 imbecillioris valentiae sit, in hac praesidio necesse est egeat
 6 alieno. — Ita est, inquam. — Igitur sufficientiae potentiae-
 7que una est eademque natura. — Sic videtur. — Quod vero
 huius modi sit, spernendumne esse censes an contra rerum

20 cf. *infra* 73, 19; 82, 12. Plat. Phaedr. 263 a (*δοξὴ μὲν ὁ ἀφ' ἑαυτοῦ
 μαρτυρεῖται, ἐπεὶ δ' ἄλλοι ἀσφάλεισιν*) *similesque locos adfert* Klingner 70.

PTLVDE 6 nec scire T¹ 12 tunc P 14 sufficerit PTDK¹E¹ 17 gloriae
 T¹ ut *cid.*, V¹ Laud¹E¹ 20 apertius ex te D¹ cognoscere apertius
 LT¹ ex te cogn. malim apertius V 24 agere in potentia P

omnium veneratione dignissimum? — At hoc, inquam, ne
dubitari quidem potest. — Addamus igitur sufficientiae 8
potentiaeque reverentiam, ut haec tria unum esse indi-
cemus. — Addamus, si quidem vera volumus confiteri. —
⁹ Quid vero, inquit, obscurumne hoc atque ignobile censes ⁹
esse an omni celebritate clarissimum? Considera vero, ne, ¹⁰
quod nihilo indigere, quod potentissimum, quod honore
dignissimum esse concessum est, egere claritudine, quam
sibi praestare non possit, atque ob id aliqua ex parte
¹¹ videatur abiectius. — Non possum, inquam, quin hoc, uti ¹¹
est, ita etiam celeberrimum esse confitear. — Consequens ¹²
igitur est, ut claritudinem superioribus tribus nihil differre
fateamur. — Consequitur, inquam. — Quod igitur nullius ¹³
egeat alieni, quod suis cuncta viribus possit, quod sit
¹⁴ clarum atque reverendum, nonne hoc etiam constat esse ¹⁴
laetissimum? — Sed unde huic, inquam, tali macror ullus ¹⁴
obrepat, ne cogitare quidem possum, quare plenum esse
laetitiae, si quidem superiora manebunt, necesse est con-
fiteri. — Atqui illud quoque per eadem necessarium est ¹⁵
¹⁶ sufficientiae, potentiae, claritudinis, reverentiae, incun- ¹⁶
ditatis nomina quidem esse diversa, nullo modo vero dis-
crepare substantiam. — Necesse est, inquam. —

Hoc igitur, quod est unum simplexque natura, prae- ¹⁶
humana dispertit et, dum rei, quae partibus caret, partem
¹⁷ conatur adipisci, nec portionem, quae nulla est, nec ipsam. ¹⁷
quam minime affectat, assequitur. — Quonam, inquam. ¹⁷
modo? — Qui divitias, inquit, petit penuriae fuga, de
potentia nihil laborat, vilis obscurusque esse mavult, multas
etiam sibi naturales quoque subtrahit voluptates, ne pe-
¹⁸ cuniam, quam paravit, amittat. Sed hoc modo ne suf- ¹⁸
ficientia quidem contingit ei, quem valentia deserit, quem

20 cf. Plat. Prot. 329 c. d

1 ad PT'L'VK 11 confiteor T'L' 14 posset P 24 dis- PTLVDKE
petit P' 27 fugat PK' 27sq. deponentia PT' 29 nec T'
30 nec T'K Peip.

- molestia pungit, quem vilitas abicit, quem recondit obscuri-
 19 tas. Qui vero solum posse desiderat, profligat opes, despiciit
 voluptates honoremque potentia carentem, gloriam quoque
 20 nihili pendit. Sed hunc quoque quam multa deficient, vides:
 fit enim, ut aliquando necessariis egeat, ut anxietatibus
 mordeatur, cumque haec depellere nequeat, etiam id, quod
 21 maxime petebat, potens esse desistat. Similiter ratiocinari
 de honoribus, gloria, voluptatibus licet; nam cum unum-
 quodque horum idem quod cetera sit, quisquis horum aliquid
 sine ceteris petit, ne illud quidem, quod desiderat.
 22 apprehendit. — Quid igitur, inquam, si qui cuncta simul
 cupiat adipisci? — Summam quidem ille beatitudinis velit:
 sed num in his eam repperiet, quae demonstravimus id.
 23 quod pollicentur, non posse conferre? — Minime, inquam.
 — In his igitur, quae singula quaedam expetendorum
 praestare creduntur, beatitudo nullo modo vestiganda est.
 — Fateor, inquam. et hoc nihil dici verius potest. —
 24 Habes igitur, inquit, et formam falsae felicitatis et
 causas. Dedece nunc in adversum mentis intuitum: illi
 25 enim veram, quam promisimus, statim videbis. — Atqui
 haec, inquam, vel caeco perspicua est eamque tu paulo ante
 26 monstrasti, dum falsae causas aperire conaris. Nam nisi
 fallor, ea vera est et perfecta felicitas, quae sufficientem-
 27 potentem, reverendum, celebrem laetumque perficiat. Atque
 ut me interius animadvertisse cognoscas, quae unum horum.
 quoniam idem cuncta sunt, veraciter praestare potest, hanc
 esse plenam beatitudinem sine ambiguitate cognosco. —
 28 O te, alumne, hac opinione felicem, si quidem hoc, inquit,
 29 adieceris! — Quidnam? inquam. — Essene aliquid in his

13 r. supra 59, 13sq. 22 r. 60, 15 28 cf. Klingner 79 (l'haedr.
 263 c d: *Epictet. M'et' d'ill' et: i xul rōdēi*)

PTLVDE

1 obicit T¹ 2 dispiciit PT¹V¹ dispiciit K¹Aur.¹ 5 ut prius
 om. P 6 (etiam) hic (quod) P 11 quis V¹ 12 in illis T¹
 16 investiganda V¹ 22 conabar V¹K¹ conareris Aur.¹E (probat
 Schepes) 29 quinam PT¹V¹

mortalibus caducisque rebus putas, quod huius modi statum
possit afferre? — Minime, inquam, puto idque a te, nihil ut
amplius desideretur, ostensum est. — Haec igitur vel 30
imagines veri boni vel imperfecta quaedam bona dare
mortalibus videntur, verum autem atque perfectum bonum
conferre non possunt. — Assentior, inquam. — Quoniam 31
igitur agnovisti, quae vera illa sit, quae autem beatitudinem
mentiantur, nunc superest, ut unde veram hanc petere
possis, agnoscas. — Id quidem, inquam, iam dudum
vehementer exspecto. — Sed cum, ut in Timaeo Platoni, 32
inquit, nostro placet, in minimis quoque rebus divinum
praesidium debeat implorari, quid nunc faciendum censes,
ut illius summi boni sedem repperire mereamur? — In- 33
vocandum, inquam, rerum omnium patrem, quo praetermisso
nullum rite fundatur exordium. — Recte, inquit, ac simul
ita modulata est:

IX. O qui perpetua mundum ratione gubernas,
terrarum caelique sator, qui tempus ab aeo
ire inbes stabilisque manens das cuncta moveri,
quem non externae pepulerunt fingere causae
materiae fluitantis opus, verum insita summi (5)
forma boni livore carens, tu cuncta superno
ducis ab exemplo, pulchrum pulcherrimus ipse
mundum mente gereus similique in imagine formans
perfectasque iubens perfectum absolvere partes.
Tu numeris elementa ligas, ut frigora flammis. (10)
arida convenient liquidis, ne purior ignis
evolet aut mersas deducant pondera terras.

10 Tim. 27c 17sq. reluti quondam *ἐκστράτη* primae partis Timaei
dicit Vall.; cf. Klingner 42sq. 21 Proeli *ἡρώων* obstat et Synes.
Hymn. II 9: πολυκέρως *ἔλκ* adfert Klingner 43 24 Gen. 1, 26:
faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram. Sap. 2, 23

2 auferre (a del.) P id T¹ idque PV¹ 4 dare bona PA¹. DK PTLVDKE
(bonam V¹D¹) 8 metiantur PV¹ 10 ut in L² uti in T¹ uti rel.
Peip. timaeo V²D timoeo T² timaeus V¹ timeo rel.

- Tu triplicis mediam naturae cuncta moventem
 conectens animam per consona membra resolvis;
 (15) quae cum secta duos motum glomeravit in orbes.
 in semet reditura meat mentemque profundam
 circuit et simili convertit imagine caelum.
 Tu causis animas paribus vitasque minores
 provehis et levibus sublimes curribus aptans
 (20) in caelum terramque seris, quas lege benigna
 ad te conversas reduci facis igne reverti.
 Da, pater, augustam menti conscendere sedem,
 da fontem lustrare boni, da luce reperta
 in te conspicuos animi defigere visus.
 (25) Dissice terrenae nebulas et pondera molis
 atque tuo splendore mica; tu namque serenum,
 tu requies tranquilla piis, te cernere finis,
 principium, vector, dux, semita, terminus idem.

- 1 10. Quoniam igitur, quae sit imperfecti, quae etiam
 perfecti boni forma, vidisti, nunc demonstrandum reor.
- 2 quonam haec felicitatis perfectio constituta sit. In quo
 illud primum arbitror inquirendum, an aliquod huius modi
 bonum, quale paulo ante definisti, in rerum natura possit
 existere. ne nos praeter rei subiectae veritatem cassa
- 3 cogitationis imago decipiat. Sed quin existat sitque hoc
 veluti quidam omnium fons bonorum, negari nequit: omne
 enim, quod imperfectum esse dicitur, id imminutione per-
- 4 fecti imperfectum esse perhibetur. Quo fit, ut, si in quolibet
 genere imperfectum quid esse videatur, in eo perfectum
 quoque aliquid esse necesse sit; etenim perfectione sublata,
 unde illud, quod imperfectum perhibetur, exstiterit, ne fingi

10 Mart. Cap. 74, 13 (49, 4): Da, pater, aetherios mentem con-
 scendere coetus 11 Eucler. (Anth. Lat. ed. Riese 789) 8: qua luce
 reperta 15sq. cf. Plat. Leg. 715e: δ . . θεός . . δεξιῇ τε καὶ ἡγεσίῃ
 καὶ μέσῃ τῶν ὁρίων ἀνάσσειν ἔχων (adfert Plat. Ex. 601b); Apoc. 1, 8: ego
 sum A et Ω, principium et finis. De rectore Klingner 38sq. 21 c. 63, 5

quidem potest. Neque enim ab deminutis inconsummatis- 5
que natura rerum cepit exordium, sed ab integris absolutis-
que procedens in haec extrema atque effeta dilabitur.
Quodsi, uti paulo ante monstravimus, est quaedam boni 6
fragilis imperfecta felicitas, esse aliquam solidam per-
fectamque non potest dubitari. — Firmissime, inquam,
verissimeque conclusum est. —

Quo vero, inquit, habitet, ita considera. Deum, rerum 7
omnium principem, bonum esse communis humanorum con-
ceptio probat animorum; nam cum nihil deo melius ex- 10
cogitari queat, id, quo melius nihil est, bonum esse quis
dubitet? Ita vero bonum esse deum ratio demonstrat, ut 8
perfectam quoque in eo bonum esse convincat. Nam ni 9
tale sit, rerum omnium princeps esse non poterit; erit enim
eo praestantius aliquid perfectum possidens bonum, quod 15
hoc prius atque antiquius esse videatur; omnia namque
perfecta minus integris priora esse claruerunt. Quare ne in 10
infinite ratio prodeat, confitendum est summum deum
summi perfectique boni esse plenissimum; sed perfectum
bonum veram esse beatitudinem constituimus: veram igitur 20
beatitudinem in summo deo sitam esse necesse est. —
Accipio, inquam, nec est, quod contra dici ullo modo queat.
— Sed quaeso, inquit, te, vide, quam id sancte atque in- 11
violabiliter probes, quod boni summi summum deum diximus
esse plenissimum. — Quonam, inquam, modo? — Ne hunc 12
rerum omnium patrem illud summum bonum, quo plenus
esse perhibetur, vel extrinsecus accepisse vel ita natura-
liter habere praesumas, quasi habentis dei habitaeque
beatitudinis diversam cogites esse substantiam. Nam si 13
extrinsecus acceptum putes, praestantius id, quod dederit.
ab eo, quod acceperit, existimare possis, sed hunc esse
rerum omnium praecellentissimum dignissime confitemur.

1 diminutis T²K deminutis P 2 cepit K coepit rel. Peip. PTLVDKE
5 fragilis om. L fragilis (et) Bca. 8 considerandum rerum T¹
22 ab ullo usque ad Super (66, 27) deest D 31 ab eras. V 32 dignis-
sime (q. s. r. add.) P

- 14 Quod si natura quidem inest, sed est ratione diversum,
cum de rerum principe loquamur deo, fingat, qui potest,
15 quis haec diversa coniunxerit. Postremo quod a qualibet
re diversum est, id non est illud, a quo intellegitur esse
diversum; quare quod a summo bono diversum est sui
natura, id summum bonum non est, quod nefas est de eo
16 cogitare, quo nihil constat esse praestantius. Omnino enim
nullius rei natura suo principio melior poterit exsistere,
quare, quod omnium principium sit, id etiam sui substantia
summum esse bonum verissima ratione concluderim. —
17 Rectissime, inquam. — Sed summum bonum beatitudinem
esse concessum est. — Ita est, inquam. — Igitur, inquit,
deum esse ipsam beatitudinem necesse est confiteri. — Nec
propositis, inquam, prioribus refragari queo et illis hoc
inlatum consequens esse perspicio. —
- 18 Respice, inquit, an hinc quoque idem firmitus approbetur.
quod duo summa bona, quae a se diversa sint, esse non
19 possunt. Etenim quae discrepant bona, non esse alterum.
quod sit alterum, liquet; quare neutrum poterit esse per-
fectum, cum alterutri alterum deest. Sed quod perfectum
non sit, id summum non esse manifestum est; nullo modo
20 igitur, quae summa sunt bona, ea possunt esse diversa. At-
qui et beatitudinem et deum summum bonum esse collegi-
mus, quare ipsam necesse est summam esse beatitudinem.
21 quae sit summa divinitas. — Nihil, inquam, nec reapse
verius nec ratiocinatione firmitus nec deo dignius concludi
22 potest. — Super haec, inquit, igitur veluti geometrae solent
demonstratis propositis aliquid inferre, quae porismata ipsi
23 vocant, ita ego quoque tibi veluti corollarium dabo. Nam
quoniam beatitudinis adeptione fiunt homines beati, beati-
tudo vero est ipsa divinitas, divinitatis adeptione beatos
24 fieri manifestum est. Sed uti iustitiae adeptione iusti, sa-

PTLVKE 6 de dō P 25sq. reapse verius Scheps re ab severius PLaud²,
ut rid. V¹ re ab severius Laud² re ab severius (se tras.) K re verius L¹
re verius T¹ re hac verius T¹ re ipsa verius rel. Peip.

1 pientiae sapientes fiunt, ita divinitatem adeptos deos fieri
 simili ratione necesse est. Omnis igitur beatus deus, sed 25
 natura quidem unus; participatione vero nihil prohibet esse
 quam plurimos. — Et pulchrum, inquam, hoc atque pretio- 26
 2 sum, sive porisma sive corollarium vocari mavis. — Atqui 27
 hoc quoque pulchrius nihil est, quod his adnectendum esse
 ratio persuadet. — Quid? inquam. — Cum multa, inquit, 28
 beatitudo continere videatur, utrumne haec omnia unum
 veluti corpus beatitudinis quadam partium varietate con-
 10 iungant an sit eorum aliquid, quod beatitudinis substantiam
 compleat, ad hoc vero cetera referantur? — Vellem, in- 29
 quam, id ipsarum rerum commemoratione patefaceres. —
 Nonne, inquit, beatitudinem bonum esse censemus? — Ac
 summum quidem, inquam. —

11 Addas, inquit, hoc omnibus licet. Nam eadem sufficien- 30
 tia summa est, eadem summa potentia, reverentia quoque,
 claritas ac voluptas beatitudo esse iudicatur. Quid igitur, 31
 haecine omnia, bonum, sufficientia, potentia ceteraque veluti
 quaedam beatitudinis membra sunt an ad bonum veluti ad
 20 verticem cuncta referuntur? — Intellego, inquam, quid in- 32
 vestigandum proponas, sed, quid constituas, audire desi-
 dero. — Cuius discretionem rei sic accipe. Si haec omnia 33
 beatitudinis membra forent, a se quoque invicem discrepa-
 rent; haec est enim partium natura, ut unum corpus diversa
 25 componant. Atqui haec omnia idem esse monstrata sunt. 34
 minime igitur membra sunt; alioquin ex uno membro beati-
 tudo videbitur esse coniuncta, quod fieri nequit. — Id qui- 35
 dem, inquam, dubium non est, sed id, quod restat, exspecto.
 — Ad bonum vero cetera referri palam est. Idcirco enim 36
 30 sufficientia petitur, quoniam bonum esse iudicatur, idcirco

19 Klingner 72 cum Plat. Phaed. 60b: *ἑνὶ τῷ ἐκ μίης χορηγῆς*
ἡμῶν confert Themist. I, p. 5c 20 c. supra 60, 13

4 ut pulchrum *Bac.* (δ; *Plan.*) 8 videtur *PL²D* 11 velle *FTLV²DKE*
PD 12 ad (ipsarum) *P¹*, ut *vid. V¹* ut *V²* 13 bona *T²*

37 potentia, quoniam id quoque esse creditur bonum; idem de
 reverentia, claritudine, incunditate coniectare licet. Omnium
 igitur expetendorum summa atque causa bonum est; quod
 enim neque re neque similitudine ullum in se retinet bonum,
 38 id expeti nullo modo potest. Contraque etiam, quae natura
 bona non sunt, tamen si esse videantur, quasi vere bona
 sint, appetuntur. Quo fit, uti summa, cardo atque causa
 39 expetendorum omnium bonitas esse iure credatur. Cuius
 vero causa quid expetitur, id maxime videtur optari, veluti
 si salutis causa quispiam velit equitare, non tam equitandi
 40 motum desiderat quam salutis effectum. Cum igitur omnia
 boni gratia petantur, non illa potius quam bonum ipsum
 41 desideratur ab omnibus. Sed propter quod cetera optantur,
 beatitudinem esse concessimus; quare sic quoque sola quae-
 42 ritur beatitudo. Ex quo liquido apparet ipsius boni et beati-
 tudinis unam atque eandem esse substantiam. — Nihil
 43 video, cur dissentire quispiam possit. — Sed deum veram-
 que beatitudinem unum atque idem esse monstravimus. —
 Ita, inquam. — Securo igitur concludere licet dei quoque
 in ipso bono nec usquam alio sitam esse substantiam.

X. Huc omnes pariter venite capti,
 quos fallax ligat improbis catenis
 terrenas habitans libido mentes,
 haec erit vobis requies laborum,
 (3) hic portus placida manens quiete,
 hoc patens unum miseris asylum.
 Non quicquid Tagus aureis harenis
 donat aut Hermus rutilante ripa
 aut Indus calido propinquus orbi
 (10) candidis miscens virides lapillos,
 inlustrent aciem magisque caecos

18 r. *supra* 66, 13 21 cf. Matth. 11, 28 24 Verg. Aen. VIII 46:
 hic locus urbis erit, requies ea certa laborum

PTLVDKE 1 creditur esse P 4 ullum inseret bonum T¹ 22 ligat fallax
 roseis Peip.

in suas condunt animos tenebras.
 Hoc, quicquid placet excitatque mentes,
 infimis tellus aluit cavernis;
 splendor, quo regitur vigetque caelum, (15)
 vitat obscuras animae ruinas;
 hanc quisquis poterit notare lucem,
 candidos Phoebi radios negabit.

11. Assentior, inquam; cuncta enim firmissimis nexa 1
 rationibus constant. — Tum illa: Quanti, inquit, aestimabis, 2
 si. bonum ipsum quid sit, agnoveris? — Infinito, inquam, si 3
 quidem mihi pariter deum quoque, qui bonum est, continget 4
 agnoscere. — Atqui hoc verissima, inquit, ratione pate- 5
 faciam, maneant modo, quae paulo ante conclusa sunt. — 6
 Manebunt. — Nonne, inquit, monstravimus ea, quae appe- 7
 tuntur pluribus, idcirco vera perfectaue bona non esse, 8
 quoniam a se invicem discreparent, cumque alteri abesset 9
 alterum, plenum absolutumque bonum afferre non posse, 10
 tum autem verum bonum fieri, cum in unam veluti formam
 atque efficientiam colliguntur, ut, quae sufficientia est,
 eadem sit potentia, reverentia, claritas atque iucunditas,
 nisi vero unum atque idem omnia sint, nihil habere, quo
 inter expetenda numerentur? — Demonstratum, inquam, 6
 nec dubitari ullo modo potest. — Quae igitur, cum discre- 7
 pant, minime bona sunt, cum vero unum esse coeperint,
 bona fiunt, nonne, haec ut bona sint, unitatis fieri adeptione 8
 contingit? — Ita, inquam, videtur. — Sed omne, quod bo- 9
 num est, boni participatione bonum esse concedis an
 minime? — Ita est. — Oportet igitur idem esse unum atque
 bonum simili ratione concedas; eadem namque substantia
 est eorum, quorum naturaliter non est diversus effectus. —
 Negare, inquam, nequeo. — Nostine igitur, inquit, omne, 10
 quod est, tam diu manere atque subsistere, quamdiu sit
 unum, sed interire atque dissolvi, pariter atque unum esse

13 c. supra 66, 18 sqq.

14 Klingner 81 (Crito 45b: ἀλλὰ μὴν)

- 11 destiterit? — Quonam modo? — Ut in animalibus, inquit,
cum in unum coeunt ac permanent anima corpusque, id
animal vocatur; cum vero haec unitas utriusque separatione
12 dissolvitur, interire nec iam esse animal liquet. Ipsum quo-
que corpus cum in una forma membrorum coniunctione per-
manet, humana visitur species; at si distributae segrega-
taeque partes corporis distraxerint unitatem, desinit esse.
13 quod fuerat. Eoque modo percurrenti cetera procul dubio
patebit subsistere unumquodque, dum unum est, cum vero
unum esse desinit, interire. — Consideranti, inquam, mihi
plura minime aliud videtur. —
- 14 Estne igitur, inquit, quod, in quantum naturaliter agat,
relicta subsistendi appetentia venire ad interitum corrup-
15 tionemque desideret? — Si animalia, inquam, considerem.
quae habent aliquam volendi nolendique naturam, nihil in-
venio, quod nullis extra cogentibus abiciant manendi inter-
16 tionem et ad interitum sponte festinent. Omne namque
animal tueri salutem laborat, mortem vero perniciemque
17 devitat. Sed quid de herbis arboribusque, quid de inanimatis
18 omnino consentiam rebus, prorsus dubito. — Atqui non est,
quod de hoc quoque possis ambigere, cum herbas atque
arbores intuearis primum sibi convenientibus innasci locis,
ubi, quantum earum natura queat, cito exarescere atque
19 interire non possint. Nam aliae quidem campis, aliae mon-
tibus oriuntur, alias ferunt paludes, aliae saxis haerent.
20 aliarum fecundae sunt steriles barenae, quas si in alia
quispiam loca transferre conetur, arescant. Sed dat cuique
natura, quod convenit, et ne, dum manere possunt, intendant,
21 elaborat. Quid quod omnes velut in terras ore demerso
trahunt alimenta radicibus ac per medullas robur corti-

22 Plut. Ex. 607e: *ἐν τῷ ἔστι τις χώρα μᾶλλον ἐτέρας ἐτέρα πρόσφορος*
ἐν ᾧ τρέφεται καὶ βλαστᾷται βέλτιον

PTLVDEKE 8 percurrenti (tibi s. v.) T¹ 12 (aliquid s. v.) quod T¹ 22
s. v. T¹ s. s. ut vid. vivet (vivat in mg. F) 16 nullus P

cemque diffundant? Quid quod mollissimum quidque, sicuti 22
 medulla est, interiore semper sede reconditur, extra vero
 quadam ligni firmitate, ultimus autem cortex adversum
 caeli intemperiem quasi mali patiens defensor opponitur?
 5 Iam vero quanta est naturae diligentia, ut cuncta semine 23
 multiplicato propagentur! Quae omnia non modo ad tem- 24
 pus manendi, verum generatim quoque quasi in perpetuum
 permanendi veluti quasdam machinas esse quis nesciat?
 Ea etiam, quae inanimata esse creduntur, nonne, quod suum 25
 10 est, quaeque simili ratione desiderant? Cur enim flammam 26
 quidem sursum levitas vchit, terras vero deorsum pondus
 deprimit, nisi quod haec singulis loca motionesque con-
 veniunt? Porro autem, quod cuique consentaneum est, id 27
 unumquodque conservat; sicuti ea, quae sunt inimica, cor-
 15 rumpunt. Iam vero, quae dura sunt ut lapides, adherent 28
 tenacissime partibus suis et, ne facile dissolvantur, resi-
 stunt. Quae vero liquentia ut aer atque aqua facile quidem 29
 dividantibus cedunt, sed cito in ea rursus, a quibus sunt
 abscisa, relabuntur, ignis vero omnem refugit sectionem.
 20 Neque nunc nos de voluntariis animae cognoscentis 30
 motibus, sed de naturali intentione tractamus, sicuti est,
 quod acceptas escas sine cogitatione transigimus, quod in
 somno spiritum ducimus nescientes. Nam ne in animalibus 31
 quidem manendi amor ex animae voluntatibus, verum ex 32
 25 naturae principiis venit. Nam saepe mortem cogentibus 32
 causis, quam natura reformidat, voluntas amplectitur, con-
 traque illud, quo solo mortalium rerum durat diuturnitas,
 gignendi opus, quod natura semper appetit, interdum co-
 hercet voluntas. Adeo haec sui caritas non ex animali 33
 30 motione, sed ex naturali intentione procedit; dedit enim
 providentia creatis a se rebus hanc vel maximam manendi
 causam, ut, quoad possunt, naturaliter manere desiderant.
 Quare nihil est, quod ullo modo queas dubitare cuncta. 34

1 secuti T¹ V² 7 permanendi verum generatum P 19 ab- PTLVDKE
 scissa V¹ 20 cognoscentes P 30sq. dedit ei providentia P

- quae sunt, appetere naturaliter constantiam permanendi.
 35 devitare perniciem. — Confiteor, inquam, nunc me indubi-
 36 tato cernere, quae dudum incerta videbantur. — Quod
 autem, inquit, subsistere ac permanere petit, id unum esse
 desiderat; hoc enim sublato ne esse quidem cuiquam per-
 37 manebit. — Verum est, inquam. — Omnia igitur, inquit,
 unum desiderant. — Consensi. — Sed unum id ipsum mon-
 38 stravimus esse, quod bonum. — Ita quidem. — Cuncta
 igitur bonum petunt, quod quidem ita describas licet ipsum
 39 bonum esse, quod desideretur ab omnibus. — Nihil, inquam.
 verins excogitari potest; nam vel ad nihil unum cuncta
 referuntur et uno veluti vertice destituta sine rectore flui-
 tabunt aut, si quid est, ad quod universa festinant, id erit
 40 omnium summum bonorum. — Et illa: Nimium, inquit,
 alumne, laetor; ipsam enim mediae veritatis notam mente
 fixisti. Sed in hoc patuit tibi, quod ignorare te paulo ante
 41 dicebas. — Quid? inquam. — Quis esset, inquit, rerum
 omnium finis; is est enim profecto, quod desideratur ab
 omnibus, quod, quia bonum esse collegimus, oportet rerum
 omnium finem bonum esse fateamur.

XI. Quisquis profunda mente vestigat verum
 cupitque nullis ille deviis falli,
 in se revolvat intimi lucem visus
 longosque in orbem cogat inflectens motus
 (S) animumque doceat, quicquid extra molitur,
 suis retrusum possidere thesauris;

8 v. supra 69, 18 12 Quint. VII Proem. 3: sine rectore fluitet
 16 r. 18, 13, 16, 29 23 Procl. in Tim. II 244, 14 (Diehl): ὡς ἐξελκασται;
 ἀπὸς ἐαυτοῦ. Augustin. Conf. VII 10: admonitus redire in memet ipsam
 intravi in intima mea .. et vidi .. lucem incommutabilem

PTLV DKE 4 appetit T²L²E 6 est om. T¹ 8 bonum {est} P¹ 11 ad
 nihilum cuncta T²V²KE, cf. Bednarz 21 (Liv. XLI 20, 7: nihil unum)
 13 festinent LV DLaud 17 dicebas bis ut cid. T¹ 18 est om. T¹
 19 colligimus F¹KE

dudum quod atra textit erroris nubes,
lucebit ipso perspicacius Phoebō.

Non omne namque mente depulit lumen
obliviosam corpus invehens molem;

(10)

haeret profecto semen introrsum veri,
quod excitatur ventilante doctrina;

nam cur rogati sponte recta ceusetis,
nī mersus alto viveret fomes corde?

Quodsi Platonis Musa personat verum.

(15)

quod quisque discit, immemor recordatur.

12. Tum ego: Platoni, inquam, vehementer assentior; 1
nam me horum iam secundo commemoras, primum quod
memoriam corporea contagione, dehinc cum maeroris mole
pressus amisi. — Tum illa: Si priora, inquit, concessa respi- 2
cias, ne illud quidem longius aberit, quin recorderis, quod
te dudum nescire confessus es. — Quid? inquam. — Quibus, 3
ait illa, gubernaculis mundus regatur. — Memini, inquam,
me inscitiam meam fuisse confessum, sed quid afferas, licet
iam prospiciam, planius tamen ex te audire desidero. —
Mundum, inquit. hunc deo regi paulo ante minime dubi- 4
tandum putabas. — Ne nunc quidem arbitror, inquam, nec
umquam dubitandum putabo, quibusque in hoc rationibus
accedam, breviter exponam. Mundus hic ex tam diversis 5
contrariisque partibus in unam formam minime convenisset,
nisi unus esset, qui tam diversa coniungeret. Coniuncta 6
vero naturarum ipsa diversitas invicem discors dissociaret
atque divelleret, nisi unus esset, qui quod nexuit contineret.
Non tam vero certus naturae ordo procederet nec tam 7
dispositos motus locis, temporibus, efficientia, spatiis, qua-
litatibus explicarent, nisi unus esset, qui has mutationum

9 Phaed. 76a 16sq. v. *supra* 18, 7 19 r. 60, 19sq. 20 r. 18, 6sq.;
63, 17

18 inscientiam *P* (*glossa in V*) 20 (a) deo *Met.* minime i. e. *PTLYDKE*
nemini *T² E²* 28 praecederet *T¹* 30 explicaret *V² Aur.² E*

- 8 varietates manens ipse disponderet. Hoc quicquid est, quo
condita manent atque agitantur, usitato cunctis vocabulo
deum nomino. —
- 9 Tum illa: Cum haec, inquit, ita sentias, parvam mihi
restare operam puto, ut felicitatis compos patriam sospes
10 revisas. Sed, quae proposuimus, intueamur. Nonne in bea-
titudine sufficientiam numeravimus deumque beatitudinem
11 ipsam esse consensimus? — Ita quidem. — Et ad mundum
igitur, inquit, regendum nullis extrinsecus amminiculis
indigebit; alioquin si quo egeat, plenam sufficientiam non
12 habebit. — Id, inquam, ita est necessarium. — Per se igitur
13 solum cuncta disponit? — Negari, inquam, nequit. — At-
qui deus ipsum bonum esse monstratus est. — Memini, in-
14 quam. — Per bonum igitur cuncta disponit, si quidem per
se regit omnia, quem bonum esse consensimus, et hic est
veluti quidam clavus atque gubernaculum, quo mundana
15 machina stabilis atque incorrupta servatur. — Vehementer
assentior, inquam, et id te paulo ante dicturam tenui licet
16 suspicione prospexi. — Credo, inquit; iam enim, ut arbitror,
vigilantius ad cernenda vera oculos deducis, sed, quod
dicam, non minus ad contuendum patet. — Quid? inquam.
17 — Cum deus, inquit, omnia bonitatis clavo gubernare iure
credatur eademque omnia, sicuti docui, ad bonum naturali
intentione festinent, num dubitari potest, quin voluntaria
regantur seque ad disponentis nutum veluti convenientia
18 contemperataque rectori sponte convertant? — Ita, inquam,
necesse est; nec beatum regimen esse videretur, si quidem
detrectantium ingum foret, non obtemperantium salus. —
19 Nihil est igitur, quod naturam servans deo contra ire con-
20 tur? — Nihil, inquam. — Quodsi conetur, ait, num tandem
proficiet quicquam adversum eum, quem iure beatitudinis
potentissimum esse concessimus? — Prorsus, inquam, nihil

PTLYDÆE 1 varietates P 8 concessimus T²E² (15 T²E) 20 deducis
18 e corr, s. s. deflectis) T 21 contineudum T¹ 24 voluntaris T¹
26 contemperataeque T¹ 31 adversus P¹T²D Peip.

valeret. — Non est igitur aliquid, quod summo huic bono 21
 vel velit vel possit obsistere? — Non, inquam, arbitror. —
 Est igitur summum, inquit, bonum, quod regit cuncta for- 22
 titer suaviterque disponit. — Tum ego: Quam, inquam, me 23
 non modo ea, quae conclusa est, summa rationum, verum
 multo magis haec ipsa, quibus uteris, verba delectant, ut
 tandem aliquando stultitiam magna lacerantem sui
 pudeat! —

Accepisti, inquit, in fabulis lacescentes caelum Gigan- 24
 tas; sed illos quoque, uti condignum fuit, benigna fortitudo 25
 disposuit. Sed visne rationes ipsas invicem collidamus? 26
 Forsitan ex huius modi conflictatione pulchra quaedam
 veritatis scintilla dissiliat. — Tuo, inquam, arbitrata. —
 Deum, inquit, esse omnium potentem nemo dubitaverit. — 26
 Qui quidem, inquam, mente consistat, nullus prorsus am- 27
 bigat. — Qui vero est, inquit, omnium potens, nihil est, 27
 quod ille non possit. — Nihil, inquam. — Num igitur deus 28
 facere malum potest? — Minime, inquam. — Malum igitur, 29
 inquit, nihil est, cum id facere ille non possit, qui nihil non 30
 potest. — Ludisne, inquam, me inextricabilem labyrinthum 30
 rationibus texens, quae nunc quidem, qua egrediaris, in-
 troeas, nunc vero, quo introieris, egrediare, an mirabilem
 quendam divinae simplicitatis orbem complicas? Etenim 31
 paulo ante beatitudine incipiens eam summum bonum esse
 dicebas, quam in summo deo sitam loquebare. Ipsum quo- 32
 que deum summum esse bonum plenamque beatitudinem
 disserebas, ex quo neminem beatum fore, nisi qui pariter
 deus esset, quasi munusculum dabas. Rursus ipsam boni 33
 formam dei ac beatitudinis loquebaris esse substantiam

3^{eq.} Sap. 8, 1: attinget . . fortiter et disponit omnia suaviter (*con-*
sensum fortuitum existimat Rand 26, 1) 12 Plat. Rep. 434e: τὰς δὲ ἑταίρας
ἐκ πρῶτον ἐκλάμψαι ποιεῖται τῆς δικαιοσύνης 24 c. *supra* 68, 11

1 valet F^1 , in *mg.* E valebit V^2 bono ex homo T homo F^1 *PTLVDEK*
 9 lacescentes P gigantes PLV^2KE 16 potest PT^1D^1 21 nunc-
 que egredieris (*om.* quidem) T^2 24 (a) beat. V^2 (*proba?* Schepss)

- ipsumque unum id ipsum esse bonum docebas, quod ab
 34 omni rerum natura peteretur. Deum quoque bonitatis gu-
 bernaculis universitatem regere disputabas volentiaque
 35 cuncta parere nec ullam inali esse naturam. Atque haec nullis
 extrinsecus sumptis, sed ex altero (altero) fidem trabente
 36 insitis domesticisque probationibus explicabas. — Tum illa:
 Minime, inquit, ludimus remque omnium maximam dei mu-
 37 nere, quem dudum deprecabamur, exegimus. Ea est enim
 divinae forma substantiae, ut neque in externa dilabatur
 nec in se externum aliquid ipsa suscipiat, sed, sicut de ea
 Parmenides ait,

πάντοθεν εἰνέκλον σφαίρης ἐναλίγκιον ὄγκῳ

- rerum orbem mobilem rotat, dum se immobilem ipsa con-
 38 servat. Quodsi rationes quoque non extra petitas, sed intra
 rei, quam tractabamus, ambitum collocatas agitavimus,
 nihil est, quod ammirare, cum Platone sanciente didiceris
 cognatos, de quibus loquuntur, rebus oportere esse ser-
 mones.

XII. Felix, qui potuit boni

fontem visere lucidum.

felix, qui potuit gravis

terrae solvere vincula.

39

Quondam funera coniugis

vates Threicius gemens,

postquam flebilibus modis

silvas currere mobiles,

amnes stare coegerat

12 VIII 43 Diels (Plat. Soph. 241 e) 16 Tim. 29 b 26 sqq. Mar-
 Cap. 481, 3 (339, 9): silvas currere monte suas carmine quo Strymon
 continuit latices . . et lepus immitti contulit ora cani; cf. Ov. Fast.
 II 83; Marx, N. Jahrb. I, 1898, 105; Hüttinger 1902, 16

PTLVDEE 5 (altero) Par. 15090 (altero ex altero m. 2), c. Philol. 1892 433:
 1893, 391: Eng. 12 ΕΥΚΛΑΟΥΣ (ΕΥΚΛΟΥΣ P) ΦΕΡΗΣ PTLVDEE
 ΕΥΚΛΑΟΥ ΦΕΡΗΣ Γ' ENAMPEYON L ENAMPEIN V OSEON L
 OTEON T²L² 14 si om. P

iunxitque intrepidum latus (10)
 saevis cerva leonibus
 nec visum timuit lepus
 iam cantu placidum canem,
 cum flagrantior intima
 fervor pectoris ureret (15)
 nec, qui cuncta subegerant,
 mulcerent dominum modi,
 immites superos querens
 infernas adiit domos.
 Illic blanda sonantibus (20)
 chordis carmina temperans,
 quicquid praecipuis deae
 matris fontibus hauserat,
 quod luctus dabat impotens.
 quod luctum geminans amor, (25)
 deflet Tacnara commovens
 et dulci veniam prece
 umbrarum dominos rogat.
 Stupet tergeminus novo
 captus carmine ianitor, (30)
 quae fontes agitant metu
 ultrices scelerum deae
 iam maestae lacrimis madent;
 non Ixionium caput
 velox praecipitat rota (35)
 et longa site perditus
 spernit flumina Tantalus;
 vultur, dum satur est modis.
 non traxit Tityi iecur.
 Tandem: 'Vincimur' arbiter (40)
 umbrarum miserans ait.

31 Sen. Herc. fur. 586: Tandem mortis ait Vincimur arbiter

3 lepus T¹L V² Laud E lepos rel. Peip. 17 tenara V¹ trenara TLV² PILVDKE
 tenera K 22 fontes P 27 sit eperditus T¹, ul rtd. V¹ sid L¹D 31 tande P

- (43) 'Donamus comitem viro
emptam carmine coniugem;
sed lex dona coherceat,
ne, dum Tartara liquerit,
fas sit lumina flectere.'
Quis legem det amantibus?
Maior lex amor est sibi.
Heu noctis prope terminos
(50) Orpheus Eurydicen suam
vidit, perdidit, occidit.
Vos haec fabula respicit,
quicumque in superum diem
mentem ducere quaeritis;
(56) nam qui Tartareum in specus
victus lumina flexerit,
quicquid praecipuum trahit,
perdit, dum videt inferos.

LIBER IV.

- 1 1. Haec cum Philosophia dignitate vultus et oris gravitate servata leniter suaviterque cecinisset, tum ego nondum penitus insiti maeroris oblitus intentionem dicere adhuc
- 2 aliquid parantis abrui et: O, inquam, veri praevia luminis, quae usque adhuc tua fudit oratio, cum sui speculatione divina tum tuis rationibus invicta patuerunt eaque mihi, etsi ob iniuriae dolorem nuper oblita, non tamen antehac
- 3 prorsus ignorata dixisti. Sed ea ipsa est vel maxima nostri

PTLYDKE

9 erudicen P

ANICH (ANCH *Laud*) MANLI SEVERINI BOETHII (BOETHI
L BOETHI P *Laud* BOECHI K) EXCONS ORD (EXCONSOL RD T)
PATRICII PHILOSOPHIAE (-PHYAE P -SOPICE K) CONSOLA-
TIONIS LIBER TERTIUS EXPLICIT (CONSOLATI EXPLIC
LIB III PK) INCIPIT LIB QVARTVS ((feliciter) PLK) PTLV *Aur.*
DE, (excons — patricii et lib om.) *Laud*, (lib om.) E

21 parentis P 23 ea quae PT¹L¹ 24sq. antehactenus (anteh
del.) prorsus... P¹

causa maeroris, quod, cum rerum bonus rector existat, vel
 esse omnino mala possint vel impunita praetereant, quod
 solum quanta dignum sit ammiratione, profecto consideras.
 At huic aliud maius adiungitur; nam imperante florentequē 4
 nequitia virtus non solum praemiis caret, verum etiam
 sceleratorum pedibus subiecta calcatur et in locum facino- 5
 rum supplicia luit. Quae fieri in regno scientis omnia, po- 6
 tentis omnia, sed bona tantummodo volentis dei nemo satis
 potest nec ammirari nec conqueri. — Tum illa: Et esset, 6
 inquit, infiniti stuporis omnibusque horribilius monstris, si,
 uti tu aestimas, in tanti velut patris familias dispositissima
 domo vilia vasa colerentur, pretiosa sordescerent. Sed non 7
 ita est; nam si ea, quae paulo ante conclusa sunt, inconvulsa
 servantur, ipso, de cuius nunc regno loquimur, auctore
 cognosces semper quidem potentes esse bonos, malos vero
 abiectos semper atque imbecillos nec sine poena unquam
 esse vitia nec sine praemio virtutes, bonis felicia, malis
 semper infortunata contingere multaque id genus, quae
 sopitis querelis firma te soliditate corroborent. Et quoniam 8
 verae formam beatitudinis me dudum monstrante vidisti,
 quo etiam sita sit, agnovisti, decursis omnibus, quae prac-
 mittere necessarium puto, viam tibi, quae te domum reve-
 hat, ostendam. Pennas etiam tuae menti, quibus se in 9
 altum tollere possit, adfigam, ut perturbatione depulsa
 sospes in patriam meo ductu, mea semita, meis etiam vehi-
 culis revertaris.

I. Sunt etenim pennae volucres mihi.

quae celsa conscendant poli;

quas sibi cum velox mens induit,

terras perosa despicit.

30 de Prudentio cf. Hüttinger 1900, 43 sq.

4 magis T 6 loco V² 12 colerentur TL¹ 16 imbecilles PTLVDEE
 PV¹KE 19 firmate T¹ firmitate PK¹ firmata V 23 pinnae T¹V¹D
 Peip. 25 dictu T¹ ductu s. s. dictione V 26 reue•sris V
 27 pinnae T¹V¹D Peip.

- (5) aeris immensi superat globum
 nubesque postergum videt,
 quique agili motu calet aetheris,
 transcendit ignis verticem,
 donec in astriferas surgat domos
- (10) Phoeboque coniungat vias
 aut comitetur iter gelidi senis
 miles corusci sideris,
 vel, quocumque micans nox pingitur,
 recurrat astri circulum
- (15) atque, ubi iam exhausti fuerit satis,
 polum relinquat extimum
 dorsaque velocis premat aetheris
 compos verendi luminis.
 Hic regum sceptrum dominus tenet
- (20) orbisque habenas temperat
 et volucrem currum stabilis regit
 rerum coruscus arbiter.
 Huc te si reducem referat via,
 quam nunc requiris immemor,
- (25) haec, dices, memini, patria est mihi,
 hinc ortus, hic sistam gradum.
 Quodsi terrarum placeat tibi
 noctem relictam visere,
 quos miseri torvos populi timent,
- (30) cernes tyrannos exsules.
- 1 2. Tum ego: Papae, inquam, ut magna promittis! Nec
 dubito, quin possis efficere, tu modo, quem excitaveris. ne
 2 moreris. — Primum igitur, inquit, bonis semper adesse po-
- 1 Mart. Cap. 40, 12 (26, 13): mundi exsuperat . . globum 7 Verg.
 Georg. I 336: frigida Saturni . . stella 17 Plat. Phaedr. 246 e: Ζῆς
 ἡλίου πηλὸν ἔρμα . . διακοσμῶν πάντα
- PTLV DKE 6 iungat P 12 populum PV¹D¹ 13 praemat PT¹L¹ 15 ex-
 ptum P 19 acire ducem P 28sq. excitaveris memor eris T¹

tentiam, malos cunctis viribus esse desertos agnoscas lice-
 bit, quorum quidem alterum demonstratur ex altero. Nam 3
 cum bonum malumque contraria sint, si bonum potens esse
 constiterit, liquet imbecillitas mali, at si fragilitas clarescat
 5 mali, boni firmitas nota est. Sed uti nostrae sententiae fides 4
 abundantior sit, alterutro calle procedam nunc hinc, nunc
 inde proposita confirmans. Duo sunt, quibus omnis huma- 5
 norum actuum constat effectus, voluntas scilicet ac potestas,
 quorum si alterutrum desit, nihil est, quod explicari queat.
 10 Deficiente etenim voluntate ne aggreditur quidem quisque, 6
 quod non vult, at si potestas absit, voluntas frustra sit.
 Quo fit, ut, si quem videas adipisci velle, quod minime adi- 7
 piscatur, huic obtinendi, quod voluerit, defuisse valentiam
 dubitare non possis. — Perspicuum est, inquam, nec ullo
 15 modo negari potest. — Quem vero effecisse, quod voluerit, 8
 videas, num etiam potuisse dubitabis? — Minime. — Quod 9
 vero quisque potest, in eo validus, quod vero non potest, in
 hoc imbecillis esse censendus est. — Fateor, inquam. —
 Meministine igitur, inquit, superioribus rationibus esse col- 10
 20 lectum intentionem omnem voluntatis humanae, quae diver-
 sis studiis agitur, ad beatitudinem festinare? — Memini.
 inquam, illud quoque esse demonstratum. — Num recor- 11
 daris beatitudinem ipsum esse bonum eoque modo, cum
 beatitudo petitur, ab omnibus desiderari bonum? — Minime,
 25 inquam, recordor, quoniam id memoriae fixum teneo. —
 Omnes igitur homines boni pariter ac mali indiscreta inten- 12
 tione ad bonum pervenire nituntur? — Ita, inquam, con-
 sequens est. — Sed certum ademptione boni bonos fieri. — 13
 Certum. — Adipiscuntur igitur boni, quod appetunt? — Sic
 30 videtur. — Mali vero si adipiscerentur, quod appetunt. 14
 bonum mali esse non possent. — Ita est. — Cum igitur 15

5 sententia P

10 quisquam Kinderling

12 quem si PTLVDKE

T^r 25 memoria Antr.³ (probat Schepes)

28 certum est

F¹ F² Peip.

- ntrique bonum petant, sed hi quidem adipiscantur, illi vero minime, num dubium est bonos quidem potentes esse, qui
 16 vero mali sint, imbecillos? — Quisquis, inquam, dubitat. nec rerum naturam nec consequentiam potest considerare rationum. —
- 17 Rursus, inquit, si duo sint, quibus idem secundum naturam propositum sit, eorumque unus naturali officio id ipsum agat atque perficiat, alter vero naturale illud officium minime amministrare queat, alio vero modo, quam naturae convenit, non quidem impleat propositum suum, sed imitetur
 18 implentem, quemnam horum valentiozem esse decernis? —
 19 Etsi coniecto, inquam, quid velis, planius tamen audire desidero. — Ambulandi, inquit, motum secundum naturam
 20 esse hominibus num negabis? — Minime, inquam. — Eiusque rei pedum officium esse naturale num dubitas? — Ne
 21 hoc quidem, inquam. — Si quis igitur pedibus incedere valens ambulet aliusque, cui hoc naturale pedum desit officium, manibus nitens ambulare conetur, quis horum iure
 22 valentior existimari potest? — Contexe, inquam, cetera; nam qui naturalis officii potens eo, qui idem nequeat.
 23 valentior sit, nullus ambigat. — Sed summum bonum, quod neque malis bonisque propositum boni quidem naturali officio virtutum petunt, mali vero variam per cupiditatem, quod adipiscendi boni naturale officium non est, idem ipsum
 24 conantur adipisci; an tu aliter existimas? — Minime, in-
 25 quam; nam etiam, quod est consequens, patet. Ex his enim, quae concesserim, bonos quidem potentes, malos vero esse
 26 necesse est imbecillos. — Recte, inquit, praecurris idque, uti medici sperare solent, indicium est erectae iam resistentis-
 27 que naturae. Sed quoniam te ad intellegendum promptissi-

FTLV DKE

3 sunt T Peip.

imbecilles PV¹K

6 sunt P

12 plenius

T¹L cf. supra 73, 1920 quidem PV²D21 ambigit L¹

ambigit

T¹L¹ Laud E22 positum P propos. (est) T² Aur.¹ E

23 appetunt

V² varia P varia cupiditate Erfurt.27 esse T² V¹ E am. rel. cf. infra 98, 14. 109, 26. Eng.²28 imbecilles PV²E¹

mum esse conspicio, crebras coacervabo rationes; vide enim,
 quanta vitiosorum hominum pateat infirmitas, qui ne ad
 hoc quidem pervenire queunt, ad quod eos naturalis ducit
 ac paene compellit intentio. Et quid, si hoc tam magno ac
 5 paene invicto praeceuntis naturae desererentur auxilio? Con- 27
 sidera vero, quanta sceleratos homines habeat impotentia.
 Neque enim levia aut ludicra praemia petunt, quae consequi
 atque obtinere non possunt, sed circa ipsam rerum summam
 verticemque deficiunt nec in eo miseris contingit effectus,
 10 quod solum dies noctesque moliantur; in qua re bonorum 29
 vires eminent. Sicut enim eum, qui pedibus incedens ad
 eum locum usque pervenire potuisset, quo nihil ulterius per-
 vium iaceret incessui, ambulandi potentissimum esse cen-
 seres, ita eum, qui expetendorum finem, quo nihil ultra est,
 15 apprehendit, potentissimum necesse est indices. Ex quo fit, 30
 quod huic obiacet, ut idem scelesti, idem viribus omnibus
 videantur esse deserti. Cur enim relicta virtute vitia sectan- 31
 tur, iniscitane bonorum — sed quid enervatius ignorantiae
 caecitate? — an sectanda noverunt, sed transversos eos
 20 libido praecepitat? Sic quoque intemperantia fragiles, qui
 oblectari vitio nequeunt. An scientes volentesque bonum 32
 deserunt, ad vitia deflectunt? Sed hoc modo non solum
 potentes esse, sed omnino esse desinunt; nam qui commu-
 nem omnium, quae sunt, finem relinquunt, pariter quoque
 25 esse desistunt.

Quod quidem cuipiani mirum forte videatur, ut malos, 33
 qui plures hominum sunt, eosdem non esse dicamus; sed ita
 sese res habet. Nam qui mali sunt, eos malos esse non ab- 34
 nuo; sed eosdem esse pure atque simpliciter nego. Nam uti 35
 20 cadaver hominem mortuum dixeris, simpliciter vero homi-
 nem appellare non possis, ita vitiosos malos quidem esse

7 Verg. Aen. XII 764sq.: neque enim levia aut ludicra petuntur pr.

4 ac — magno om. P¹ 5 praeceunt P 6 quantos P 18 in- PTLVDEE
 sciante P 24 pariter quod P 27 non om. P 29 pure in ras. P
 67

- 36 concesserim, sed esse absolute nequeam confiteri. Est enim,
quod ordinem retinet servatque naturam; quod vero ab hac
deficit, esse etiam, quod in sua natura situm est, derelinquit.
37 Sed possunt, inquires, mali; ne ego quidem negaverim, sed
haec eorum potentia non a viribus, sed ab imbecillitate
38 descendit. Possunt enim mala, quae minime valerent, si in
39 bonorum efficientia manere potuissent. Quae possibilitas
eos evidentius nihil posse demonstrat; nam si, uti paulo
ante collegimus, malum nihil est, cum mala tantammodo
possint, nihil posse improbos liquet. — Perspicuum est. —
40 Atque ut intellegas, quaenam sit huius potentiae vis, summo
bono nihil potentius esse paulo ante definivimus. — Ita est,
inquam. — Sed idem, inquit, facere malum nequit. —
41 Minime. — Est igitur, inquit, aliquis, qui omnia posse
homines putet? — Nisi quis insaniat, nemo. — Atqui idem
42 possunt mala. — Utinam quidem, inquam, non possent! —
Cum igitur bonorum tantummodo potens possit omnia, non
vero queant omnia potentes etiam malorum, eosdem, qui
43 mala possunt, minus posse manifestum est. Huc accedit,
quod omnem potentiam inter expetenda numerandam om-
44 niaque expetenda referri ad bonum velut ad quoddam na-
turae suae cacumen ostendimus. Sed patrandi sceleris pos-
sibilitas referri ad bonum non potest, expetenda igitur non
est. Atqui omnis potentia expetenda est; liquet igitur malo-
45 rum possibilitatem non esse potentiam. Ex quibus omnibus
bonorum quidem potentia, malorum vero minime dubitabilis
apparet infirmitas veramque illam Platonis esse sententiam
liquet solos, quod desiderant, facere posse sapientes, impro-
bos vero exercere quidem, quod libeat, quod vero deside-
46 rent, explere non posse. Faciunt enim quaelibet, dum per

8sq. r. supra 76, 4 12 c. 75, 1 27 Klingner 85, 3 Peipero, qui
adnotat: ut in Gorg. 507c Alcib. primo 124c sq., oblocutus adjert
Gorg. 466b—481b; r. infra 90, 18. 91, 4. Rand hoc caput et proximum
Gorgiae paraphrasim esse dicit.

PTLVDE

1 consenserim VK

11 atqui T¹

ut om. T¹

15 nisi qui

T¹V¹

20sq. omnia quae PT¹L¹V¹

ea, quibus delectantur, id bonum, quod desiderant, se adepturos putant; sed minime adipiscuntur, quoniam ad beatitudinem probra non veniunt.

II. Quos vides sedere celsos solii culmine reges,
 5 purpura claros nitente, saeptos tristibus armis,
 ore torvo comminantes, rable cordis anhelos,
 detrahat si quis superbis vani tegmina cultus,
 iam videbūt intus artas dominos ferre catenas; (5)
 hinc enim libido versat avidis corda venenis,
 10 hinc flagellat ira mentem fluctus turbida tollens,
 maeror aut captus fatigat aut spes lubrica torquet.
 Ergo cum caput tot unum cernas ferre tyrannos,
 non facit, quod optat ipse, dominis pressus iniquis. (10)

3. Videsne igitur, quanto in caeno probra volvantur, 1
 15 qua probitas luce resplendeat? In quo perspicuum est numquam bonis praemia, numquam sua sceleribus deesse supplicia. Rerum etenim, quae geruntur, illud, propter quod 2
 unaquaeque res geritur, eiusdem rei praemium esse non iniuria videri potest, uti currendi in stadio, propter quam
 20 curritur, iacet praemium corona. Sed beatitudinem esse 3
 id ipsum bonum, propter quod omnia geruntur, ostendimus; est igitur humanis actibus ipsum bonum veluti praemium commune propositum. Atqui hoc a bonis non potest 4
 separari — neque enim bonus ultra iure vocabitur, qui careat
 25 bono — quare probos mores sua praemia non relinquunt. 5
 Quantumlibet igitur saeviant mali, sapienti tamen corona 6
 non decidet, non arescet; neque enim probis animis proprium decus aliena decerpit improbitas. Quodsi extrinsecus 6

11 Mart. Cap. 16, 1 (9, 25): spes incerta fatigat 21sq. v. *supra*
 47, 7sq. 26sq. Ps. 89, 6: vespere decedat et obduret et arescat. Prov.
 14, 24: Corona sapientium divitiae eorum. Ier. 13, 18

5 nitentes saeptos PT¹ 11 captos T²V²Aur.² (probat Peip.¹) PTLVDKE
 19 ut eni c. (nī in ras.) P currenti T²V² 21 idem T idem L²E²
 Peip. id est rel.; cf. 82, 20. 23

- accepto laetaretur, poterat hoc vel alius quispiam vel ipse
 etiam, qui contulisset, auferre; sed quoniam id sua cuique
 probitas confert, tum suo praemio carebit. cum probus esse
 7 desierit. Postremo cum omne praemium idcirco appetatur.
 quoniam bonum esse creditur, quis boni compotem praemii
 8 iudicet expertem? At cuius praemii? Omnium pulcherrimi
 maximique; memento etenim corollarii illius, quod paulo
 9 ante praecipnum dedi, ac sic collige. Cum ipsum bonum
 beatitudo sit, bonos omnes eo ipso, quod boni sint, fieri
 10 beatos liquet. Sed qui beati sint, deos esse convenit, est
 igitur praemium bonorum, quod nullus deterat dies, nullius
 11 minuat potestas, nullius fuscet improbitas, deos fieri. Quae
 cum ita sint, de malorum quoque inseparabili poena dubi-
 tare sapiens nequeat; nam cum bonum malumque, item
 poenae atque praemium adversa fronte dissideant, quae in
 12 boni praemio videmus accedere, eadem necesse est in mali
 13 poena contraria parte respondeant. Sicut igitur probis pro-
 bitas ipsa fit praemium, ita improbis nequitia ipsa suppli-
 cium est. Iam vero quisquis afficitur poena, malo se affec-
 14 tum esse non dubitat. Si igitur sese ipsi aestimare velint.
 possintne sibi supplicium expertes videri, quos — omnium
 malorum extremum — nequitia non affecit modo, verum
 etiam vehementer infecit?
 15 Vide autem ex adversa parte bonorum, quae improbos
 poena comitetur; omne namque, quod sit, unum esse ipsum-
 que unum bonum esse paulo ante didicisti, cui consequens
 est, ut omne, quod sit, id etiam bonum esse videatur. Hoc
 igitur modo, quicquid a bono deficit, esse desistit. Quo fit,

7 r. *supra* 66, 29 17sq. cf. Ambr. De off. I 12, 46: impius ipse
 sibi poena est, iustus . . gratia et utriusque aut bonorum aut malorum
 operum merces ex se ipso solvitur 26 r. *supra* 76, 1

PTLVDKE 1 ille L 10 sunt T²E 15 poena T² 16 accidere T²Laud.
 r. *infra* 100, 18 17 pro nobis T² 22 extremum Bea. (rō xoloqōrī
 rōr xaxōr Plam.) extrema codd. Paip. afficit P¹Aur.²Laud²E
 23 infecit T²Aur.²Laud²E

ut mali desinant esse, quod fuerant — sed fuisse homines
adhuc ipsa humani corporis reliqua species ostendat —
quare versi in malitiam humanam quoque amisere naturam.
Sed cum ultra homines quemque provehere sola probitas 16
possit, necesse est, ut, quos ab humana condicione deiecit,
infra hominis meritum detrudat improbitas; evenit igitur,
ut, quem transformatum vitiis videas, hominem aestimare
non possis. Avaritia fervet alienarum opum violentus 17
ereptor: lupis similem dixeris. Ferox atque iniques linguam 18
litigiis exercet: cani comparabis. Insidiator occultus sub- 19
ripuisse fraudibus gaudet: vulpeculis exaequetur. Irae in- 20
temperans fremit: leonis animum gestare credatur. Pavidus 21
ac fugax non metuenda formidat: cervis similis habeatur.
Segnis ac stupidus torpet: asinum vivit. Levis atque incon- 22, 23
stans studia permutat: nihil avibus differt. Foedis immu- 24
disque libidinibus immergitur: sordidae suis voluptate deti-
netur. Ita fit, ut qui probitate deserta homo esse desierit, 25
cum in divinam condicionem transire non possit, vertatur in
beluam.

III. Vela Neritii ducis

et vagas pelago rates

Eurus appulit insulae,

pulchra qua residens dea

Solis edita semine

(5)

miscet hospitibus novis

tacta carmine pocula.

16 Loxi De physiognomia librum (r. Script. phys. II 1. Lips. 1893,
Schanz VIII 3², 132) *observatum esse opinatur* Pitra (Spicil. Sol. III 923);
cf. Macrobi. Sat. II 8, 15 23sq. cf. Hom. x 138sq.

2 ostendat P 4 hominis T¹ 6 homines P¹Laud¹, ut vid. T¹. PTLVDEE
cf. Eng.² 9 lupis Aur. lipi T¹lupi rel. Peip. iniques in ras. P
inquietos K¹ inquietus F²K² 11 gaudit P vulpic. T¹V¹DK Peip.
13 cervi V similes P¹ 14 torpit PT¹VDK Peip. 20 niretii
T¹LAur. DK niretu P naretii (a ut vid. ex v) Laud naricii (a in ras.)
Vnericii (e ex i) E; cf. Schepss, Arch. f. Stud. neuer. Sprach. XCIV 155
21 vagos pelagos T¹

Quos ut in varios modos
 vertit herhipotens manus,
 (10) hunc apri facies tegit,
 ille Marmaricus leo
 dente crescit et unguibus;
 hic lupis nuper additus,
 flere dum parat. ululat,
 (15) ille tigris ut Indica
 tecta mitis obambulat.
 Sed licet variis malis
 numen Arcadis alitis
 obsitum miserans ducem
 (20) peste solverit hospitis,
 iam tamen mala remiges
 ore pocula traxerant,
 iam sues Cerealia
 (25) glande pabula verterant
 et nihil manet integrum
 voce, corpore perditis.
 Sola mens stabilis super
 monstra, quae patitur, gemit.
 O levem nimium manum
 (30) nec potentia gramina,
 membra quae valeant licet,
 corda vertere non valent!
 Intus est hominum vigor
 arce conditus abdita.
 (35) Haec venena potentius
 detrahunt hominem sibi
 dira, quae penitus meant,
 nec nocentia corpori
 mentis vulnere saeviunt.

FTLVDKE 6 lupus P²KE super Pulman Peip. 7 ululat T¹ Peip. einlat
 L. Müller 16 suescere alia T¹L¹V¹ 19 praeditis PT¹L¹V¹Aur.¹D
 Laud¹Peip. 32 ulcere Pulman Peip. (Hüttinger 1900, 42, 1 cf.
 Hor. Epist. I 16, 21; Prud. Perist. II 223).

4. Tum ego: Fateor, inquam, nec iniuria dici video vitio- 1
 sos, tametsi humani corporis speciem servant, in beluas
 tamen animorum qualitate mutari; sed quorum atrox scele-
 rataque mens bonorum perniciē saevit, id ipsum eis licere
 5 noluissem. — Nec licet, inquit, uti convenienti monstrabitur 2
 loco, sed tamen, si id ipsum, quod eis licere creditur, aufe-
 ratur, magna ex parte sceleratorum hominum poena rele-
 vetur. Etenim quod incredibile cuicumque forte videatur, in- 3
 feliciores esse necesse est malos, cum cupita perfecērunt,
 10 quam si ea, quae cupiunt, implere non possint. Nam si 4
 miserum est voluisse prava, potuisse miserius est, sine quo
 voluntatis misere langueret effectus. Itaque cum sua sin- 5
 gulis miseria sit, triplici infortunio necesse est urgēantur,
 quos videas scelus velle posse perficere. — Accedo, inquam, 6
 15 sed, uti hoc infortunio cito careant patrāndi sceleris possi-
 bilitate deserti, vehementer exopto. — Carebunt, inquit, 7
 ocus, quam vel tu forsitan velis vel illi sese aestiment esse
 carituros; neque enim est aliquid in tam brevibus vitae
 metis ita serum, quod expectare longum immortalis prae-
 20 aertim animus putet. Quorum magna spes et excelsa faci- 8
 norum machina repentino atque insperato saepe fine
 destruitur, quod quidem illis miseriae modum statuit; nam
 si nequitia miseros facit, miserior sit necesse est diuturnior
 nequam. Quos infelicissimos esse iudicarem, si non eorum 9
 25 malitiam saltem mors extrema finiret; etenim si de pravi-
 tatis infortunio vera conclusimus, infinitam liquet esse
 miseriam, quam esse constat aeternam. — Tum ego: Mira 10
 quidem, inquam, et concessu difficilis inlatio, sed his eam,
 quae prius concessa sunt, nimium convenire cognosco. —

9 cf. Plat. Gorg. 509 d. Cic. Hort. 22/39. Augustin. Civ. V 26 extr.
 (Plasberg 28). Wilhelm 610. Klingner 85sq.

3 atrorum P 8 cuiq̃ K culpam Schepss 12 misere P, ut eid. PTLVDKE
 T¹ miseriae rel. (infelicitate s. s. V) Peip. 22 destruitur T¹K Peip.
 distribuitur D 26 concludimus P¹V² 28 ea P

- 11 Recte, inquit, aestimas. sed qui conclusioni accedere durum putat, aequum est vel falsum aliquid praecessisse demonstret vel collocationem propositionum non esse efficacem necessariae conclusionis ostendat; alioquin concessis praecedentibus nihil prorsus est, quod de inlatione causetur. 5
- 12 Nam hoc quoque, quod dicam, non minus mirum videatur, sed ex his, quae sumpta sunt, aequae est necessarium. —
- 13 Quidnam? inquam. — Feliciores, inquit, esse improbos supplicia luentes, quam si eos nulla iustitiae poena coher-
- 14 ceat. Neque id nunc molior, quod cuivis veniat in mentem, corrigi ultione pravorum mores et ad rectum supplicii terrore deduci, ceteris quoque exemplum esse culpanda fugiendi, sed alio quodam modo infeliciores esse improbos arbitror impunitos, tametsi nulla ratio correctionis, nullus respectus habeatur exempli. — 10
- 15 Et quis erit, inquam, praeter hos alius modus? — Et illa: Bonos, inquit, esse felices, malos vero miseros nonne concessimus? — Ita est, inquam. — Si igitur, inquit, miseriae cuiuspiam bonum aliquid addatur, nonne felicius est eo, cuius pura ac solitaria sine cuiusquam boni amixtione 15
- 17 miseria est? — Sic, inquam, videtur. — Quid si eidem misero, qui cunctis careat bonis, praeter ea, quibus miser est, malum aliud fuerit adnexum, nonne multo infelicius eo censendus est, cuius infortunium boni participatione relevatur? —
- 18 Quidni? inquam. — Habent igitur improbi, cum puniuntur 20 quidem, boni aliquid adnexum, poenam ipsam scilicet, quae

1 de Hort. 42/52, 49/58, 50/59, 51/60 v. Plasberg 41sq. 8 Plat. Gorg. 472e: ὁ ἀδικῶν τε καὶ ὁ ἀδικὸς πάντως μὲν ἄθλιος, ἀθλιώτερος μέρτοι, ἢ ἂν μὴ διδῶν δίκην μὴδὲ τυγχάνει τιμωρίας, ἤττον δ' ἄθλιος, ἢ ἂν διδῶν δίκην; v. supra 81, 27, infra 91, 4

PTLVDAE

1 conclusione PK 3 collationem T¹ Peip. propositionem T¹
7 neque P, ut vid. T¹, V¹K¹ 16 (si) quis V¹K¹ 22 (eo) praeter PT¹V¹K¹E¹, cf. Eng.³ 25sq. post inquam transponunt Sed puniri — Liquere respondi (p. 91, 5-9) Langen (Symb. phil. Bonn. 266) et Eng. Liquere respondi non vertit Plan. malum liquere. — Respondi tum Peip. malum liquet esse (om. respondi) E

ratione iustitiae bona est, idemque cum supplicio carent,
 inest eis aliquid ulterius, mali ipsa impunitas, quam iniqui-
 tatis merito malum esse confessus es. — Negare non pos- 19
 sum. — Multo igitur infeliciores improbi sunt iniusta impu- 20
 5 nitate donati quam iusta ultione puniti. Sed puniri im-
 probos iustum, impunitos vero elabi iniquum esse manifestum
 est. — Quis id neget? — Sed ne illud quidem, ait, quisquam 21
 negabit bonum esse omne, quod iustum est, contraque, quod
 iniustum est, malum. — Liquere respondi. Tum ego: Ista 22
 10 quidem consequentia sunt eis, quae paulo ante conclusa
 sunt; sed quaeso, inquam, te, nullane animarum supplicia
 post defunctum morte corpus relinquis? — Et magna qui- 23
 dem, inquit, quorum alia poenali acerbitate, alia vero pur-
 gatoria elementia exerceri puto, sed nunc de his disserere
 15 consilium non est.

Id vero hactenus egimus, ut, quae indignissima tibi 24
 videbatur malorum potestas, eam nullam esse cognosceres,
 quosque impunitos querebare, videres numquam improbi-
 tatis suae carere suppliciis, licentiam, quam cito finiri pre-
 20 cabaris, nec longam esse disceres infelicioremque fore, si
 diuturnior, infelicissimam vero, si esset aeterna; post haec
 miseriores esse improbos iniusta impunitate dimissos quam
 iusta ultione punitos. Cui sententiae consequens est, ut tum 25
 demum gravioribus suppliciis urgueantur, cum impuniti
 25 esse creduntur. —

Tum ego: Cum tuas, inquam, rationes considero, nihil 26
 dici verius puto, at si ad hominum iudicia revertar, quis ille
 est, cui haec non credenda modo, sed saltem audienda
 videantur? — Ita est, inquit illa. Nequeunt enim oculos 27
 30 tenebris assuetos ad lucem perspicuae veritatis attollere
 similesque avibus sunt, quarum intuitum nox inluminat,
 dies caecat; dum enim non rerum ordinem, sed suos intuen-

5sq. v. 90, 25 8 negavit *PT¹V¹DKE* 9 est *om. P* 13 acer- *PTLV¹DKE*
 vitate *PT¹V¹DK* 15 aut quae *P* 22 dimissos *PVDE*

tur affectus, vel licentiam vel impunitatem scelerum putant esse felicem.

- 28 Vide autem, quid aeterna lex sanciat. Melioribus animum conformaveris: nihil opus est iudice praemium deferente, tu te ipse excellentioribus addidisti. Studium ad
29 peiora deflexeris: extra ne quaesieris ultorem, tu te ipse in deteriora trusisti, veluti, si vicibus sordidam humum caelumque respicias, cunctis extra cessantibus ipsa cernendi
30 ratione nunc caeco, nunc sideribus interesse videaris. At vulgus ista non respicit; quid igitur, hisne accedamus. quos
31 beluis similes esse monstravimus? Quid si quis amisso penitus visu ipsum etiam se habuisse oblivisceretur intuitum nihilque sibi ad humanam perfectionem deesse arbitraretur.
32 num videntes eadem caeco putaremus? Nam ne illud quidem adquiescent, quod aequae validis rationum nititur firmamentis, infeliciores eos esse, qui faciant, quam qui
33 patiantur iniuriam. — Vellem, inquam, has ipsas audire rationes. — Omnem, inquit, improbum num supplicio dignum
34 negas? — Minime. — Infelices vero esse, qui sint improbi. multipliciter liquet. — Ita, inquam. — Qui igitur supplicio
35 digni sunt, miseros esse non dubitas. — Convenit, inquam. — Si igitur cognitor, ait, resideres, cui supplicium inferendum putares, eum qui fecisset an qui pertulisset iniuriam?
— Nec ambigo, inquam. qui perperasso satisfacerem dolore
36 facientis. — Miserior igitur tibi iniuriae inlator quam
37 acceptor esse videretur. — Consequitur, inquam. Hac igitur aliisque causis ea radice nitentibus, quod turpitudine suapte natura miseros faciat, apparet inlatam cuilibet iniuriam non accipientis, sed inferentis esse miseriam. —
- 38 Atqui nunc, ait, contra faciunt oratores; pro his enim, qui grave quid acerbumque perpassi sunt, miserationem

PTLV DKE 5 ipsū P 7 truxisti P 8 cernenda P 14 caeco Bas. (ταρβή τῷ τυφλῷ Plan.) caecos libri Peip. 18 nunquā P 24 dolerem P dolorem D¹ 26 hinc T¹L²E² 27 aliisque de Par. 15090 aliis de rel. Peip. aliisve Eng.² (Plan.: ταῖς . . τῇ αἰτίῃ καὶ ἐξέπαις, cf. Bas.) 31 acerbumque PT¹V acerbumque ut vid. L¹ miserationum P

iudicum excitare conantur, cum magis admittentibus in-
 stior miseratio debeat, quos non ab iratis, sed a propitiis
 potius miserantibusque accusatoribus ad iudicium veluti
 aegros ad medicum duci oportebat, ut culpa morbos sup-
 plicio resecarent. Quo pacto defensorum opera vel tota 39
 frigeret, vel si prodesse hominibus mallet, in accusationis
 habitum verteretur. Ipsi quoque improbi, si eis aliqua 40
 rimula virtutem relictam fas esset aspicere vitiorumque
 sordes poenarum cruciatibus se deposituros viderent, com-
 pensatione adipiscendae probitatis nec hos cruciatus esse
 ducerent defensorumque operam repudiarent ac se totos
 accusatoribus iudiciisque permitterent. Quo fit, ut apud 41
 sapientes nullus prorsus odio locus relinquatur. — nam
 bonos quis nisi stultissimus oderit? — malos vero odisse
 ratione caret. Nam si uti corporum languor ita vitiositas 42
 quidam est quasi morbus animorum, cum aegros corpore
 minime dignos odio, sed potius miseratione iudicemus,
 multo magis non insequendi, sed miserandi sunt. quorum
 mentes omni languore atrocior urget improbitas.

IV. Quid tantos invat excitare motus
 et propria fatum sollicitare manu?

Si mortem petitis, propinquat ipsa
 sponte sua volucres nec remoratur equos.

Quos serpens, leo, tigris, ursus, aper (3)

dente petunt, idem se tamen ense petunt:

an distant quia dissidentque mores,
 iniustas acies et fera bella movent

alternisque volunt perire telis?

Non est iusta satis saevitiae ratio; (10)

vis aptam meritis vicem referre:

dilige iure bonos et miserescere malis.

2 ab propitiis P 4 medicem P 8 virtute relicta .. aspiceret P PTLVDKE
 9 sed depos. P sede pos. T¹L¹, ut vid. V¹ 10 cruciatus PK 11 totis
 P 14 bonus T¹ 16 quiddem ut vid. T¹ quidem (e e corr.) F
 19 viget P 21 apri Vall. acri Obb. Peip. asper Haupt, Herm. V 315
 acer Ant. m. rec.

- 1 5. Hic ego: Video, inquam, quæ sit vel felicitas vel
 2 miseria in ipsis proborum atque improborum meritis con-
 3 stituta. Sed in hac ipsa fortuna populari non nihil boni
 4 malive inesse perpendo; neque enim sapientum quisquam
 5 exsul inops ignominiosusque esse malit potius quam pollens
 6 opibus, honore reverendus, potentia validus in sua perma-
 7 nens urbe florere. Sic enim clarius testatusque sapientiae
 8 tractatur officium, cum in contingentes populos regentium
 9 quodam modo beatitudo transfunditur, cum praesertim car-
 10 cer ceteraque legalium tormenta poenarum perniciosius
 11 potius civibus, propter quos etiam constitutae sunt, de-
 12 beantur. Cur haec igitur versa vice mutantur scelerumque
 13 supplicia bonos premant, praemia virtutum mali rapiant,
 14 vehementer ammiror, quaeque tam iniustae confusionis
 15 ratio videatur, ex te scire desidero. Minus etenim mirarer
 16 si misceri omnia fortuitis casibus crederem. Nunc stuporem
 17 meum deus rector exaggerat. Qui cum saepe bonis iucunda,
 18 malis aspera contraque bonis dura tribuat, malis optata
 19 concedat, nisi causa deprehenditur, quid est, quod a fortui-
 20 tis casibus differre videatur? — Nec mirum, inquit, si quid
 21 ordinis ignorata ratione temerarium confusumque credatur;
 22 sed tu quamvis causam tantae dispositionis ignores, tamen
 23 quoniam bonus mundum rector temperat, recte fieri cuncta
 24 ne dubites.

V. Si quis Arcturi sidera nescit
 propinqua summo cardine labi,
 cur legat tardus planstra Bootes
 mergatque seras aequore flammæ,

25 Verg. Georg. I 201: Arcturi sidera 27 Mart. Cap. 42, 4 (27, 9):
 succendit planstra Bootes, cf. Ov. Met. II 177

PILYDKE 2 in om. P miseritis P 4 sapientium PD¹ 5 pellens P
 7 enim (ut) P 9 sq. carcer** (et eras. videtur) Aur.¹K, (ex s.s.) D car-
 ceres Laud carcer nex Rehd. (Obb.) carcer lex rel. Peip. carcer nex
 Fulpius 11 constituta T¹LK 14 iustae P 22 causa P¹
 27 legat s. s. l. regat Par. 7183 (regat Sitcm. coll. Octav. 234)

cum nimis celeres explicet ortus, (5)

legem stupebit aetheris alti.

Palleant plenae cornua lunae

infecta metis noctis opacae,

quaeque fulgenti texerat ore,
confusa Phoebe detegat astra; (10)

commovet gentes publicus error

lassantque crebris pulsibus aera.

Nemo miratur flamina Cori

litus frementi tundere fluctu

nec nivis duram frigore molem (15)

fervente Phoebi solvitur aestu.

Hic enim causas cernere promptum est,

illuc latentes pectora turbant,

cuncta, quae rara provehit actas

stupetque subitis mobile vulgus; (20)

cedat inscitiae nubilus error,

cessent profecto mira videri!

6. Ita est, inquam; sed cum tui muneris sit latentium 1
rerum causas evolvere velatasque caligine explicare ratio- 2
nes, quaeso, uti, quae hinc decernas, quoniam hoc me mira-
culum maxime perturbat, edisseras. — Tum illa paulisper
arridens: Ad rem me, inquit, omnium quaesitu maximam
vocas, cui vix exhausti quicquam satis sit. Talis namque 3
materia est, ut una dubitatione succisa innumerabiles aliae
velut hydrae capita succrescant; nec ullus fuerit modus,
nisi quis eas vivacissimo mentis igne coherceat. In hac 4
enim de providentiae simplicitate, de fati serie, de repentinis

22sq. *Locos Platonicos velut Phaed. 62a: ὁρῶσα ἐκτετακῶς ἀδέρῃ*
Klingner 82, 6sq.

1 celeres vocem suspectam dicit Peip. 2 stupebit (i ex a) aetheris PTLVDEE
P 9 chori libri 12 solvere T¹ solvere ab T²K 17 inscientiae
P insciti Cally 18 censent PL¹ cessant T¹ 20 volatasque P
21 ut K nūque PTVDE (et) quoniam T¹LV²E 26 suarescant P

- casibus, de cognitione ac praedestinatione divina, de arbitrii libertate quaeri solet, quae quanti oneris sint ipse
 5 perpendis. Sed quoniam haec quoque te nosse quaedam
 medicinae tuae portio est, quamquam angusto limite temporis
 6 saepti tamen aliquid deliberare conabimur. Quodsi te
 musici carminis oblectamenta delectant, hanc oportet paulisper differas voluptatem, dum nexas sibi ordine contexto
 rationes. — Ut libet, inquam.
 7 Tunc velut ab alio orsa principio ita disseruit: Omnium
 generatio rerum cunctusque mutabilium naturarum progressus
 8 et, quicquid aliquo movetur modo, causas, ordinem.
 formas ex divinae mentis stabilitate sortitur. Haec in suae
 simplicitatis arce composita multiplicem rebus gerendis
 modum statuit. Qui modus cum in ipsa divinae intelligentiae
 puritate conspicitur, providentia nominatur; cum vero
 9 ad ea, quae movet atque disponit, refertur, fatum a veteribus
 appellatum est. Quae diversa esse facile liquebit, si
 quis utriusque vim mente conspexerit; nam providentia est
 ipsa illa divina ratio in summo omnium principe constituta,
 quae cuncta disponit, fatum vero inhaerens rebus mobilibus
 10 dispositio, per quam providentia suis quaeque nequit ordini-
 bus. Providentia namque cuncta pariter quamvis diversa,
 quamvis infinita complectitur, fatum vero singula digerit in
 motum locis, formis ac temporibus distributa, ut haec temporalis
 ordinis explicatio in divinae mentis adunata pro-

9 hinc alio fonte eoque Neoplatonico usum esse Boethium putat
 Usener 52. c. Klingner 46, 3 (Plotin. I 7. 1. II 2, 1 sqq. III 1, 7 sqq.: 3, 4 sqq.
 VI 8, 18; 9, 8), 88 sqq. Mäller 26 (Procl. Prov. 5 sqq.: 151 sqq. Tim. 30 b.
 Rand 17, 1 confert Cic. De divin. II 101: tum ego rursus quasi ab alio
 principio sum exorsus dicere 12 Schündelen, Theol. Lit.-Bl. 1870, 809
 coll. Aug. De trin. III 4, 9 probasse non videtur singulas Consolationis
 sententias, si minus ex Augustino fluxerint, at tamen ex eo explicari posse

PTLVDRKE

1 praediat. TLV²D 5 delibare Pulman 8 orationes TLV
 9 tum T¹KE Peip. 13 rebus gerendis E, in mg. F rebus
 gerendis W (Kluss.) regerendis ut vid. V¹Laud¹ regendis rel. (n in ras.
 3 litt. V ras. 2 litt. post g Laud) regendi Antr.² Peip.; cf. infra 97, 15 sqq.
 Philol. 1893, 381 23 sqq. immotum PT¹V

spectum providentia sit, eadem vero adunatio digesta atque explicata temporibus fatum vocetur.

Quae licet diversa sint, alterum tamen pendet ex altero; 11
ordo namque fatalis ex providentiae simplicitate procedit.
6 Sicut enim artifex faciendae rei formam mente praecipiens 12
moveret operis effectum et, quod simpliciter praesentariaeque
prospexerat, per temporales ordines ducit, ita deus provi-
dentia quidem singulariter stabiliterque facienda disponit,
fato vero haec ipsa, quae disposuit, multipliciter ac tempo-
10 raliter administrat. Sive igitur famulantibus quibusdam 13
providentiae divinis spiritibus fatum exercetur seu anima
seu tota inserviente natura seu caelestibus siderum motibus
seu angelica virtute seu daemonum varia sollertia seu ali-
quibus horum seu omnibus fatalis series textitur, illud certe
15 manifestum est immobilem simplicemque gerendarum for-
mam rerum esse providentiam, fatum vero eorum, quae
divina simplicitas gerenda disposuit, mobilem nexum atque
ordinem temporalem.

Quo fit, ut omnia, quae fato subsunt, providentiae quo- 14
20 que subiecta sint, cui ipsum etiam subiacet fatum, quaedam
vero, quae sub providentia locata sunt, fati seriem superent;
ea vero sunt, quae primae propinqua divinitati stabiliter
fixa fatalis ordinem mobilitatis excedunt. Nam ut orbium 15
circa eundem cardinem sese vertentium, qui est intimus, ad
25 simplicitatem medietatis accedit ceterorumque extra loca-
torum veluti cardo quidam, circa quem versentur, existit.
extimus vero maiore ambitu rotatus, quanto a puncti media
individuitate discedit, tanto amplioribus spatiis explicatur,
si quid vero illi se medio conectat et societ, in simplicitatem
30 cogitur diffundique ac diffuere cessat, simili ratione, quod
longius a prima mente discedit, maioribus fati nexibus im-

5 percipiens *PTLV²KE* 6 moveret *om. P* praesentariaeque *P, PTLVDKE*
ut *rid. T¹, DKE* 20 fatum — Nimis quidem (104, 12) *desunt in E*
21 locata *PT¹* 28 ampliatur *P* 29 illis e *T¹LV¹* illis est *P*
illis (e *om.*) *K* connectat *P* (-at in *ras.*) *T¹*

- plicatur ac tanto aliquid fato liberum est, quanto illum
 16 rerum cardinem vicinius petit. Quodsi supernae mentis ha-
 17 serit firmitati, motu carens fati quoque supergreditur neces-
 17 sitatem. Igitur uti est ad intellectum ratiocinatio, ad id
 quod est id quod gignitur, ad aeternitatem tempus, ad
 punctum medium circulus, ita est fati series mobilis ad
 18 providentiae stabilem simplicitatem. Ea series caelum ac
 sidera movet, elementa in se invicem temperat et alterna
 commutatione transformat; eadem nascentia occidentiaque
 omnia per similes fetuum seminumque renovat progressus.
 19 Haec actus etiam fortunasque hominum indissolubili causa-
 rum conexione constringit, quae cum ab immobilis provi-
 dentiae proficiscatur exordiis, ipsas quoque immutabiles
 20 esse necesse est. Ita enim res optime reguntur, si manens
 in divina mente simplicitas indeclinabilem causarum ordi-
 nem promat, hic vero ordo res mutabiles et alioquin temere
 fluituras propria incommutabilitate coherceat.
 21 Quo fit, ut, tametsi vobis hunc ordinem minime consi-
 derare valentibus confusa omnia perturbataque videantur.
 nihilo minus tamen suus modus ad bonum dirigens cuncta
 22 disponat. Nihil est enim, quod mali causa ne ab ipsis qui-
 dem improbis fiat; quos, ut uberrime demonstratum est,
 bonum quaerentes pravus error avertit, nedum ordo de
 summi boni cardine proficiens a suo quoquam deflectat
 23 exordio. Quae vero, inquires, potest ulla iniquior esse con-
 fusio, quam ut bonis tum adversa tum prospera, malis etiam
 24 tum optata tum odiosa contingant? Num igitur ea mentis
 integritate homines degunt, ut, quos probos improbosve
 censuerunt, eos quoque, uti existimant, esse necesse sit?

11 cf. Cic. De divin. I 125: fatum autem id appello, quod Graeci
ἀναγκή, id est ordinem seriemque causarum, cum causae causa
 nexa rem ex se gignat 24 de Tito Bostrensi r. Klingner 89, 4

PTLVDA

3 supergreditur B^{ac}. (coll. Plan.: υπεργαβίσεται) 7 testabi-
 lem P 13 proficiscantur L² ipsam .. immutabilem T² P¹ 21 nec P
 24 proficiscens L² Aur. Peip., cf. Eng. 29 censuerint T² P¹

Atqui in hoc hominum iudicia depugnant et, quos alii prae- 25
mio, alii supplicio dignos arbitrantur.

Sed concedamus, ut aliquis possit bonos malosque dis- 26
cernere; num igitur poterit intueri illam intimam tempe-
riem, velut in corporibus dici solet, animorum? Non enim 27
dissimile est miraculum nescienti, cur sanis corporibus his
quidem dulcia, illis vero amara convenient, cur aegri etiam
quidam lenibus, quidam vero acribus adinvantur. At hoc 28
medicus, qui sanitatis ipsius atque aegritudinis modum
temperamentumque dinoscit, minime miratur. Quid vero 29
aliud animorum salus videtur esse quam probitas, quid
aegritudo quam vitia, quis autem alius vel servator bonorum
vel malorum depulsor quam rector ac medicator mentium
deus? Qui cum ex alta providentiae specula respexit, quid 30
unicuique conveniat, agnoscit et, quod convenire novit,
accommodat. Hic iam fit illud fatalis ordinis insigne mira- 31
culum, cum ab sciente geritur, quod stupeant ignorautes.

Nam ut pauca, quae ratio valet humana, de divina pro- 32
funditate perstringam, de hoc, quem tu iustissimum et aequi
servantissimum putas, omnia scienti providentiae diversum 33
videtur. Et victricem quidem causam dis, victam vero 34
Catoni placuisse familiaris noster Lucanus ammonuit. Hic
igitur quicquid citra spem videas geri, rebus quidem rectus
ordo est, opinioni vero tuae perversa confusio. Sed sit 35
aliquis ita bene moratus, ut de eo divinum iudicium pariter
humanumque consentiat, sed est animi viribus infirmus, cui
si quid eveniat adversi, desinet colere forsitan innocentiam,
per quam non potuit retinere fortunam. Parcit itaque sa- 36
piens dispensatio ei, quem deteriore facere possit adver-

19 sq. Verg. Aen. II 426: iustissimus unus . . et servantissimus aequi

22 Lucan. I 128 victrix causa deis placuit, sed victa Catoni

1 atquin hoc P hominem P 5 veluti P ditio P 7 qui PTLVDE
de P 8 adiuventur T² ad PV¹ 13 mediator P 21 diis
T²L 23 rebus om. P 26 et humanum T¹ Peip. 27 desinat K
devenit P

- 37 sitas, ne, cui non convenit, laborare patiatur. Est alius
cunctis virtutibus absolutus sanctusque ac deo proximus;
hunc contingi quibuslibet adversis nefas providentia iudi-
38 cat adeo, ut ne corporeis quidem morbis agitari sinat. Nam
ut quidam me quoque excellentior:

ἀνθρώπος δὲ ἰσοῦ δέμας αἰθέρες οὐρανόμηνσαν.

- 39 Fit autem saepe, uti bonis summa rerum regenda defe-
40 ratur, ut exuberans retundatur improbitas. Aliis mixta
quaedam pro animorum qualitate distribuit, quosdam ...
remordet, ne longa felicitate luxurient, alios duris (sinit) 10
agitari, ut virtutes animi patientiae usu atque exercitatione
41 confirment. Alii plus aequo metunt, quod ferre possunt,
alii plus aequo despiciunt, quod ferre non possunt; hos in
42 experimentum sui tristibus ducit. Nonnulli venerandum
saeculi nomen gloriosae pretio mortis emerunt, quidam sup- 15
pliciis inexpugnabiles exemplum ceteris praetulerunt in-
victam malis esse virtutem; quae quam recte atque dispo-
site et ex eorum bono, quibus accedere videntur, fiant, nulla
43 dubitatio est. Nam illud quoque, quod improbis nunc tristia,
44 nunc optata proveniunt, ex eisdem ducitur causis. Ac de 20
tristibus quidem nemo miratur, quod eos malo meritos
omnes existimant — quorum quidem supplicia tum ceteros

6 Parmenidi tribuebat Peip. (coll. 8, 56 et 16, 1 Diels)

PTLVDE 6 ANAPOC V^{Aur.} Laud ANAPOC K anapos P All PV^{Aur.} Laud
lipou T¹ ipou D rpon V rpon rel. δέμας Haupt (Herm. III 146) Δ L
αἰθέρες P ανρας V δαυρας Aur. K δαυρας rel. ΑΙΘΕΡΕΣ T οὐρα-
νόμηνσαν V ΟΙΘΟΛΟΘΕΧΑΝ P ΟΙΚΑΟΛΑΧΝΙΚΑΝ K 7 ut P S ex-
uperans P, cf. supra 29, 13 10 remordet (rerum s. s.) V itaque et rerum
et ex quo pendet, ablativus velut mutatione (cf. 21, 6; 44, 2; 54, 6) videtur
excidisse (de glossis codicis V, quae ad aliam lectionem pertinent, cf. 9, 19;
42, 19; 44, 14; 79, 25; 89, 13; 105, 28), remordet corruptum censet Bas. (coll.
Plan.: ἀνδρῶν; συζητοῦν περὶ αὐτῶν), v. Eng. luxurient P¹ T¹ duris
(permittit s. s.) V (sinit) Rand 11 agit. (sinit) Goll. quidam Obb.
s. XV. agit (vult) Kluss. virtute P, ut rid. K virtutis TV¹ D 12 mu-
tuant P possunt — (13) ferre om. V¹ alii — possunt om. P 15 saeculis
Bas. 18 accidere L¹ T¹, cf. 86, 16 20 eis P 21 male P(?), L² Peip.

ab sceleribus deterrent, tum ipsos, quibus invehuntur, emendant — laeta vero magnum bonis argumentum loquuntur, quid de huius modi felicitate debeant indicare, quam famulari saepe improbis cernant. In qua re illud etiam dispen- 45
 5 sari credo, quod est forsitan alicuius tam praeceps atque importuna natura, ut cum in scelera potius exacerbare possit rei familiaris inopia; huius morbo providentia collatae pecuniae remedio medetur. Hic foedatam probris conscientiam spectans et se cum fortuna sua comparans forsitan per- 46
 10 timescit, ne, cuius ei iucundus usus est, sit tristis amissio; mutabit igitur mores ac, dum fortunam metuit amittere, nequitiam derelinquit. Alios in cladem meritam praecipitavit indigne acta felicitas, quibusdam permissum puniendi 47
 ius, ut exercitii bonis et malis esset causa supplicii. Nam 48
 15 ut probis atque improbis nullum foedus est. ita ipsi inter se improbi nequeunt convenire. Quidni, cum a semet ipsis 49
 discerpentibus conscientiam vitii quisque dissentiat faciantque saepe, quae, cum gesserint, non fuisse gerenda de-
 cernant?

20 Ex quo saepe summa illa providentia protulit insigne 50
 miraculum, ut malos mali bonos facerent. Nam dum iniqua 51
 sibi a pessimis quidam perpeti videntur, noxiorum odio flagrant
 ad virtutis frugem redire, dum se eis dissimiles student esse, quos oderant. Sola est enim divina vis, cui 52
 25 mala quoque bona sint, cum eis competenter utendo ali- 53
 cuius boni elicit effectum. Ordo enim quidam cuncta com-
 plectitur, ut, quod adsignata ordinis ratione decesserit, hoc
 licet in alium, tamen ordinem relabatur. ne quid in regno
 providentiae liceat temeritati.

6 exacerbare *PT¹L¹VDE* 9 spectans *T¹L* et spectans *Aur.² PTLVDE*
 expectans *rel. Peip.* (*αἰσθαρόμειρος Plan.*) 10 rei *Pulman;* *cf. Eng.*
 13 ***acta *T* (auct *erasum esse putavit Peip.*) aucta *F* (probat
Schepas) ducta in *mg. T²* ac *P* *ἐπὶ τῆς ἀρχῆς Plan.* 15 foedus ita ut
 ipsi *P* 17 dissentiant faciatque *P* 18 fuissent *P* 23 redire *P*
 redigere *L¹* 24 student *om. P* 27 (ab) adsignata *T²LV²*

- 54 Ἀγαλέον δέ με ταῦτα θεὸν ὧς πάντα ἀγορεύειν.
 55 Neque enim fas est homini cunctas divinae operae machinas
 56 vel ingenio comprehendere vel explicare sermone. Hoc
 tantum perspexisse sufficiat, quod naturarum omnium pro-
 ditor deus idem ad bonum dirigens cuncta disponat dum-
 que ea, quae protulit in sui similitudinem, retinere festinat.
 57 malum omne de rei publicae suae terminis per fatalis seriem
 necessitatis eliminat. Quo sit, ut, quae in terris abundare
 creduntur, si disponentem providentiam spectes, nihil us-
 58 quam mali esse perpendas. Sed video te iam dudum et
 pondere quaestionis oneratum et rationis prolixitate fati-
 gatum aliquam carminis exspectare dulcedinem; accipe igitur
 haustum, quo refectus firmior in ulteriora contendas.

VI. Si vis celsi iura Tonantis

- pura sollers cernere mente;
 aspice summi culmina caeli;
 illic iusto foedere rerum
 (5) veterem servant sidera pacem.
 Non sol rutilo concitus igne
 gelidum Phoebes impedit axem
 nec, quae summo vertice mundi
 flectit rapidos Ursa meatus,
 (10) numquam occiduo lota profundo,
 cetera cernens sidera mergi
 cupit Oceano tingere flammis;
 semper vicibus temporis aequis
 Vesper seras nuntiat umbras

1 Hom. *M* 176 2sq. *Eccle.* 1.8: cunctae res difficiles, non potest esse
 homo explicare sermone 6 *Phil.* 2, 7: in similitudinem hominum factus.
Iac. 3, 9: homines... ad sim. dei facti, r. *Eng.* 27 22sq. cf. *Mart.*
Cap. 427, 7 (299, 25): Phoebes currus rapidosque meatus. *Verg.* *Georg.*
II 481 sq.: quid tantum Oceano properent se tingere soles hiberni

PTLVDE 1 APFAAΘON T³ APRAAΘON L NE V ΘEQN P 4 quo P
 14 celsura P 23 occidua PK 26 vitibus P 27 vespe P
 nuntiat P

revehitque diem Lucifer alnum. (115)
 Sic aeternos reficit cursus
 alternus amor, sic astrigeris
 bellum discors exsultat oris.
 Haec concordia temperat aquis
 elementa modis, ut pugnancia (901)
 vicibus cedant humida siccis
 iungantque fidem frigora flammis,
 pendulus ignis surgat in altum
 terraeque graves pondere sidant.
 His de causis vere tepenti (25)
 spirat florifer annus odores,
 aestas cererem fervida siccet,
 remeat pomis gravis autumnus,
 hiemem defluus inrigat imber.
 Haec temperies alit ac profert. (30)
 quicquid vitam spirat in orbe;
 eadem rapiens condit et aufert
 obitu mergens orta supremo.
 Sedet interea conditor altus
 rerumque regens flectit habenas (35)
 rex et dominus, fons et origo,
 lex et sapiens arbiter aequi,
 et, quae motu concitat ire,
 sistit retrahens ac vaga firmat;
 nam nisi rectos revocans itus (40)
 flexos iterum cogat in orbes,
 quae nunc stabilis continet ordo,
 dissaepta suo fonte fatiscant.
 Hic est cunctis communis amor
 repetuntque boni sine teneri, (45)

1 Verg. Ecl. 8, 17: diem . . age Lucifer alnum 4 Georg. III 225:
 ignotis exsultat oris 17 Maxim. 5, 112: quicquid toto spirat in orbe

6 pugnancia ritiosum censet L. Mueller 11 his de T² hisdem rel. PTLVDE
 hisdem Vulpius isdem Peip. 16 proferat T¹ 18 auferet TK offert P
 19 suppraema P 24 irae P 27 orbes PL¹, ut vid. V¹, D

quia non aliter durare queant,
nisi converso rursus amore
refluant causae, quae dedit esse.

- 1 7. Iamne igitur vides, quid haec omnia, quae diximus,
2 consequatur? — Quidnam? inquam. — Omnem, inquit,
3 bonam prorsus esse fortunam. — Et qui id, inquam, fieri
4 potest? — Attende, inquit. Cum omnis fortuna vel iucunda
5 vel aspera tum remunerandi exercendive bonos, tum pu-
6 niendi corrigendive improbos causa deferatur, omnis bona,
7 quam vel iustam constat esse vel utilem. — Nimis quidem,
8 inquam, vera ratio et, si quam paulo ante docuisti provi-
9 dentiam fatumve considerem, firmis viribus nixa sententia.
10 Sed eam si placet, inter eas, quas inopinabiles paulo ante
11 posuisti, numeremus. — Qui? inquit. — Quia id hominum
12 sermo communis usurpat et quidem crebro quorundam
13 malam esse fortunam. — Visne igitur, inquit, paulisper
14 vulgi sermonibus accedamus, ne nimium velut ab humani-
tatis usu recessisse videamur? — Ut placet, inquam. —
15 Nonne igitur bonum censes esse, quod prodest? — Ita est.
16 inquam. — Quae vero aut exercet aut corrigit, prodest? —
17 Fateor, inquam. — Bona igitur? — Quidni? — Sed haec
18 eorum est, qui vel in virtute positi contra aspera bellum
19 gerunt vel a vitiis declinantes virtutis iter arripiunt. —
20 Negare, inquam, nequeo. — Quid vero iucunda, quae in
21 praemium tribuitur bonis, num vulgus malam esse decernit?
22 — Nequaquam, verum uti est, ita quoque esse optimam
23 censet. — Quid reliqua, quae cum sit aspera, iusto supplicio
24 malos coerceat, num bonam populus putat? — Immo om-
25 nimium, inquam, quae excogitari possunt, iudicat esse miser-
26 rimam. — Vide igitur, ne opinionem populi sequentes quid-
27

11 cf. 96, 15 sq.

PTLVDEKE

1 queant V² 3 refluunt ut *vid.* T¹ 6 quid PT¹VK¹ qui E²
11 inquam *denuo incipit* E 12 fatumque P 19 sq. quod est
(prodest — prod om.) P 27 reliquam T²L²E

dam valde inopinabile confecerimus. — Quid? inquam. —
 Ex his enim, ait, quae concessa sunt, evenit eorum quidem, 15
 qui vel sunt vel in possessione vel in propectu vel in adepti-
 one virtutis, omnem, quaecumque sit, bonam, in impro-
 5 bitate vero manentibus omnem pessimam esse fortunam. —
 Hoc, inquam, verum est, tametsi nemo audeat confiteri. — 16
 Quare, inquit, ita vir sapiens moleste ferre non debet, quo-
 tiens in fortunae certamen adducitur, ut virum fortem non
 decet indignari, quotiens increpuit bellicus tumultus. Utri- 18
 10 que enim huic quidem gloriae propagandae, illi vero con-
 formandae sapientiae difficultas ipsa materia est. Ex quo 19
 etiam virtus vocatur, quod suis viribus nitens non superetur
 adversis; neque enim vos in propectu positi virtutis dif-
 fluere deliciis et emarcescere voluptate venistis. Proelium 20
 15 cum omni fortuna animis acre conseritis, ne vos aut tristis
 opprimat aut iucunda corrumpat. Firmis medium viribus 21
 occupate; quicquid aut infra subsistit aut ultra progreditur,
 habet contemptum felicitatis, non habet praemium laboris.
 In vestra enim situm manu, qualem vobis fortunam formare 22
 20 malitis; omnis enim, quae videtur aspera, nisi aut exercet
 aut corrigit, punit.

VII. Bella bis quinque operatus annis
 ultor Atrides Phrygiae ruinis
 fratris amissos thalamos piavit.
 Ille dum Graiae dare vela classi
 optat et ventos redimit cruore, (15)
 exiit patrem miserumque tristis
 foederat natae iugulum sacerdos.
 Flevit amissos Ithacus sodales,

2 concessit *ev. P* 3 vel primum *om. T²L¹E*, alterum *V²K* PTLVDEE
 propectu *Schepss* 10 sq. confirmandae *Erlang.¹* (100, 12, cf. *Bac.*)
 15 ac nimis *L²K* nimis *T²* (*probat Brakman*; *μάχην ἐκτόπως διοικῆσαι*
Plan., cf. Eng.) a nimis *Peip.* animis ac re *Damsté* (*Mem. XXXIII*
 352) 20 nisi ut *P* nisi at *T¹* 25 gratiae *T¹* 26 redemit *P*
 28 foederat *V²* federat *Erlang.¹* *Met.* *f(10)* edarat *F²E* foderat *T²*
Erlang.² (*σφαιρίσσει Plan.*) foederat *rel.* (turparat *s. s. V*)

- (10) quos ferus vasto recubans in antro
 mersit immani Polyphemus alvo;
 sed tamen caeco furibundus ore
 gaudium maestis lacrimis rependit.
 Herculem duri celebrant labores,
 ille Centauros domuit superbos,
 (15) abstulit saevo spoliū leoni
 fixit et certis volucres sagittis,
 poma cernenti rapuit draconi
 aureo laevam gravior metallo,
 Cerberum traxit triplici catena.
 (20) Victor immitem posuisse fertur
 pabulum saevis dominum quadrigis.
 Hydra combusto periit veneno,
 fronte turpatus Achelous amnis
 ora demersit pudibunda ripis.
 (25) Stravit Antaeum Libycis harenis,
 Cacus Euandri satiavit iras,
 quosque pressurus foret altus orbis,
 saetiger spumis umeros notavit.
 Ultimus caelum labor inreflexo
 (30) sustulit collo pretiumque rursus
 ultimi caelum meruit laboris.
 Ite nunc, fortes, ubi celsa magni
 ducit exempli via. Cur inertes
 terga nudatis? Superata tellus
 (35) sidera donat.

15 Sen. Herc. F. 1178: ora pudibunda obtegit 17 Sen. Med. 643:
 stravit Antaeum, 653: Libycis harenis.

PILVDKE 1 ferus PVD 2 albo PT¹D¹ 17 anteuū PE¹ anteuū K
 antheum rel. libicis P lybicis T¹ lypicis T¹ 19 pressurus L¹K
 depressus Laud¹ compressus T¹E cūpressus (cū in raz.) Aur. pressus
 rel. (praessus P) 21 caelum T¹L¹V caelo rel. caelos Peip.
 22 callo Peip. (typothetarum errore) 26 nudatus PT¹

LIBER V.

1. Dixerat orationisque cursum ad alia quaedam trac- 1
tanda atque expedienda vertebat. Tum ego: Recta quidem, 2
inquam, exhortatio tuaque prorsus auctoritate dignissima,
sed quod tu dudum de providentia quaestionem pluribus
3 aliis implicitam esse dixisti, re experior. Quaero enim, an 3
esse aliquid omnino et quidnam esse casum arbitrere. —
Tum illa: Festino, inquit, debitum promissionis absolvere 4
viamque tibi, qua patriam reveharis, aperire. Haec autem 5
etsi perutilia cognitu, tamen a propositi nostri tramite pau-
10 lisper aversa sunt verendumque est, ne deviis fatigatus ad
emetiendum rectum iter sufficere non possis. — Ne id, in 6
quam, prorsus vereare; nam quietis mihi loco fuerit ea, qui-
bus maxime delector, agnoscere. Simul, cum omne dispu- 7
tationis tuae latus indubitata fide constiterit, nihil de
15 sequentibus ambigatur.

Tum illa: Morem, inquit, geram tibi, simulque sic orsa 8
est: Si quidem, inquit, aliquis eventum temerario motu
nullaque causarum conexione productum casum esse de-
finiat, nihil omnino casum esse confirmo et praeter subiectae
20 rei significationem inanem prorsus vocem esse deceruo; quis
enim coercente in ordinem cuncta deo locus esse ullus
temeritati reliquus potest? Nam nihil ex nihilo existere 9
vera sententia est, cui nemo umquam veterum refragatus

22 v. Epicurea ed. Usener p. 5, 13; 374. Class. Review XXXIV 161;
XXXV 23. Rand, Jahrb. Suppl. XXVI 425. Pers. 3, 84: gigai de
nihilō nihilum.

Inscriptio deest in P ANICII MANLII SEVERINI BOETHII PTLVDEE
(BOETHI Laud) VĀ ET INE EXCONS (EXCONSOL T) ORD
EXMAG OFF ATQE PATRICIO(-CH L) PHILOSOPHICAE
(PHILOSOPHIAE T) CONSOLATIONIS LIB. IIII EXPLICIT
(expl. l. quartus TK) INCIPIT LIB. V FELICITER TLVAur. DLaud.
(om. ve et inl . . exmag off atque) K

3 exortatio L¹VDE exortatio P tua quae T¹V¹ 4 questio-
num P¹, ut vid. T¹ 5 quae enim P 17 eventu P

- est, quamquam id illi non de operante principio, sed de materiali subiecto hoc omnium de natura rationum quasi quoddam iecerint fundamentum. At si nullis ex causis aliquid oriatur, id de nihilo ortum esse videbitur: quodsi hoc fieri nequit, ne casum quidem huius modi esse possibile est. qualem paulo ante definivimus. —
- 11 Quid igitur, inquam, nihilne est, quod vel casus vel fortuitum iure appellari queat? An est aliquid, tametsi vulgus lateat, cui vocabula ista convenient? — Aristoteles meus id. inquit. in *Physicis* et brevi et veri propinqua ratione definivit. — Quonam, inquam, modo? — Quotiens, ait. aliquid cuiuspiam rei gratia geritur aliudque quibusdam de causis, quam quod intendebatur, obtingit, casus vocatur, ut si quis colendi agri causa fodiens humum defossi auri pondus inveniat. Hoc igitur fortuito quidem creditur accidisse, verum non de nihilo est; nam proprias causas habet. quarum inprovisus inopinatusque concursus casum videtur operatus.
- 15 Nam nisi cultor agri humum foderet, nisi eo loci pecuniam suam depositor obruisset, aurum non esset inventum. Hae sunt igitur fortuiti causae compendii, quod ex obviis sibi et confluentibus causis, non ex gerentis intentione provenit.
- 17 Neque enim vel qui aurum obruit vel qui agrum exerevit, ut ea pecunia repperiretur, intendit, sed, uti dixi, quo ille obruit, hunc fodisse convenit atque concurrat. Licet igitur definire casum esse inopinatum ex confluentibus causis in his, quae ob aliquid geruntur, eventum. Concurrere vero atque confluere causas facit ordo ille inevitabili conexione procedens, qui de providentiae fonte descendens cuncta suis locis temporibusque disponit.

6 r. 107, 18

9sq. Aristot. Phys. II 4

PTLVDEE

- 1 id om. Met. 2 hoc (est) Met.; r. Eng. 3 iecerunt P¹ 7 nihilne esse P 8 tam ut si P 9 aristotelis PTLVKE 10 veteri PV¹ 11 qm P quod K 12 de om. P 15 fortuito PT¹V¹E Peip. accedisse L¹VD¹K 18 loco PKE 19 haec T¹L¹Aur.D¹ Peip. 20 fortuito PV¹-(taV¹) causa PT¹L¹V¹Aur.D¹ Peip. ex om. P 22 argentum reuit (sic) P¹ 27 fecit P 28 prudentiae P

1. Rupis Achaemeniae scopulis, ubi versa sequentum
 pectoribus figit spicula pugna fugax,
 Tigris et Euphrates uno se fonte resolvunt
 et mox abiunctis dissociantur aquis.

5 Si coeant cursumque iterum revocentur in unum, (5)

confluat, alterni quod trahit unda vadi,
 convenient puppes et vulsi flumine trunci
 mixtaque fortuitos implicet unda modos;
 quos tamen ipsa vagos terrae declivia casus

10 gurgitis et lapsi defluus ordo regit. (10)

Sic, quae permissis fluitare videtur habenis,
 fors patitur frenos ipsaque lege ment.

2. Animadverto, inquam, idque, uti tu dicis, ita esse 1

consentio. Sed in hac haerentium sibi serie causarum estne 2

15 ulla nostri arbitrii libertas an ipsos quoque humanorum
 motus animorum fatalis catena constringit? — Est, inquit; 3

neque enim fuerit ulla rationalis uatura, quin eidem libertas
 adsit arbitrii. Nam quod ratione uti naturaliter potest, id 4

habet iudicium, quo quidque discernat; per se igitur fu-
 gienda optandave dinoscit. Quod vero quis optandum esse 5

20 indicat, petit; refugit vero, quod aestimat esse fugiendum.
 Quare, quibus in ipsis inest ratio, inest etiam volendi nolen- 6

dique libertas, sed hanc non in omnibus aequam esse con-
 stituo. Nam supernis divinisque substantiis et perspicax 7

25 iudicium et incorrupta voluntas et efficax optatorum praesto
 est potestas. Humanas vero animas liberiores quidem esse 8

necesse est, cum se in mentis divinae speculatione conser-
 vant, minus vero, cum dilabuntur ad corpora, minusque 9

etiam, cum terrenis artibus colligantur. Extrema vero est
 30 servitus, cum vitiis deditae rationis propriae possessione

1 acham. P sequentiam P 2 figit om. T¹ picula P 3 tygris PTLVDKE
 P eufrates PTK fronte P 5 coherent P coeant L¹ 6 con-
 stant P 7 convenient P convenient K 12 fons P 22 in ipsis
 om. T¹ E uncis incl. Peip. 25 voluptas P efficit P 26 esse
 om. P 27 necesse est eras. P

- 10 ceciderunt. Nam ubi oculos a summae luce veritatis ad
inferiora et tenebrosa deiecerint, mox inscitiae nube cali-
gant, perniciosis turbantur affectibus, quibus accedendo
consentiendoque, quam invexere sibi, adiuvant servitute
11 et sunt quodam modo propria libertate captivae. Quae
tamen ille ab aeterno cuncta prospiciens providentiae cernit
intuitus et suis quaeque meritis praedestinata disponit.

II. Πάντ' ἐφορᾷ καὶ παντ' ἐπακούειν

puro clarum lumine Phoebum
melliflui canit oris Homerus,
qui tamen intima viscera terrae

- (5) non valet aut pelagi radiorum
infrima perrumpere luce.

Haud sic magni conditor orbis;

huic ex alto cuncta tuenti

- (10) nulla terrae mole resistunt,
non nox atris nubibus obstat.

Quae sint, quae fuerint veniantque,
uno mentis cernit in ictu;

quem, quia respicit omnia solus,
verum possis dicere solem.

- 1 3. Tum ego: En, inquam, difficiliore rursus ambiguitate
2 confundor. — Quanam, inquit, ista est? Iam enim. quibus
3 perturbare, coniecto. — Nimum, inquam, adversari ac re-
pugnare videtur praenoscere universa deum et esse ullum

8 Hom. Γ 277: Ἥλιός γ', ὃς παντ' ἐφορᾷ καὶ παντ' ἐπακούειν. cf.
2 109. μ 323 9 Hom. Α 605: λαμπρὸν φέος ἡέλιος 18 Verg. Georg.
IV 393: quae sunt, quae fuerint, quae mox ventura trahuntur 20 cf.
Cic. Nat. deor. II 68. III 54. Lact. Inst. II 10. Firm. Mat. De err. prof.
rel. 17, 1. Mart. Cap. 74, 1 (48, 9) 22 sqq. cf. Aug. Civ. V 9—11

PTLV DKE 1 ceciderint V¹ 2 inscientiae V¹E 4 adiuvant T¹V¹DK¹E¹
(-bent E¹) 7 quaque P praedist. TL DK 8 carmini attribuit
Eng. (cf. Plin.) ΠΑΝΦΟΡΑΝ ΕΜΙ ΝΑΝΤΗΑΚΟΙΗ Π ἐφορᾷ . . ἐπα-
κούων Obb. Peip. 24 perturbare DLV¹ perturbaere E perturbare
rel. Peip.

libertatis arbitrium. Nam si cuncta prospicit deus neque 4
falli ullo modo potest, evenire necesse est, quod providentia
futurum esse praeviderit. Quare si ab aeterno non facta 5
hominum modo, sed etiam consilia voluntatesque praenoscit,
nulla erit arbitrii libertas; neque enim vel factum aliud
nullum vel quaelibet exsistere poterit voluntas, nisi quam
nescia falli providentia divina praesenserit. Nam si alior- 6
sum, quam provisae sunt, detorqueri valent, non iam erit
futuri firma praescientia, sed opinio potius incerta, quod
10 de deo credere nefas iudico.

Neque enim illam probo rationem, qua se quidam cre- 7
dunt hunc quaestionis nodum posse dissolvere. Aiunt enim 8
non ideo quid esse eventurum, quoniam id providentia fu-
turum esse prospexerit, sed e contrario potius, quoniam
15 quid futurum est, id divinam providentiam latere non posse
eoque modo necessarium hoc in contrariam relabi partem.
Neque enim necesse esse contingere, quae providentur, sed 9
necesse esse, quae futura sunt, provideri, quasi vero, quae
cuius rei causa sit, praescientiane futurorum necessitatis
20 an futurorum necessitas providentiae, laboretur ac non illud
demonstrare nitamur, quoquo modo sese habeat ordo cau-
sarum, necessarium esse eventum praescitarum rerum, etiam
si praescientia futuris rebus eveniendi necessitatem non
videatur inferre.

25 Etenim si quispiam sedeatur, opinionem, quae eum sedere 10
coniectat, veram esse necesse est atque e converso rursus,
si de quopiam vera sit opinio, quoniam sedet, eum sedere
necesse est. In utroque igitur necessitas inest, in hoc qui- 11
dem sedendi, at vero in altero veritatis. Sed non idcirco 12
20 quisque sedet, quoniam vera est opinio, sed haec potius
vera est, quoniam quempiam sedere praecessit. Ita cum 13

8 provisae P 9 praesentia PK¹ 16 (est eras.) hoc T 19 ne- PTLVDKE
cessitas TV Aur. Laud KE 20 in futurum (an om.) P futurarum L²
futura T² necessitate K¹ 26 at T¹ Peip. est conversa P
27 copiam P 28 est om. P

causa veritatis ex altera parte procedat, inest tamen communis in utraque necessitas.

- 14 Similia de providentia futurisque rebus ratiocinari patet; nam etiam si idcirco, quoniam futura sunt, providentur, non vero ideo, quoniam providentur, eveniunt, nihilo minus tamen a deo vel ventura provideri vel provisa necesse est evenire provisa, quod ad perimendam arbitrii libertatem
15 solum satis est. Iam vero quam praeposterum est, ut aeternae praescientiae temporalium rerum eventus causa esse
16 dicatur! Quid est autem aliud arbitrari ideo deum futura, quoniam sunt eventura, providere, quam putare, quae olim
17 acciderunt, causam summae illius esse providentiae? Ad haec sicuti, cum quid esse scio, id ipsum esse necesse est, ita, cum quid futurum novi, id ipsum futurum esse necesse est; sic fit igitur, ut eventus praescitae rei nequeat evitari.
18 Postremo si quid aliquis aliorum, atque sese res habet, existimet, id non modo scientia non est, sed est opinio fallax
19 ab scientiae veritate longe diversa. Quare si quid ita futurum est, ut eius certus ac necessarius non sit eventus, id
20 eventurum esse praesciri qui poterit? Sicut enim scientia ipsa impermixta est falsitati, ita id, quod ab ea concipitur,
21 esse aliter, atque concipitur, nequit. Ea namque causa est, cur mendacio scientia careat, quod se ita rem quamque habere necesse est, uti eam sese habere scientia comprehendit.
22 Quid igitur, quoniam modo deus haec incerta futura
23 praenoscit? Nam si inevitabiliter eventura censet, quae etiam non evenire possibile est, fallitur, quod non sentire
24 modo nefas est, sed etiam voce proferre. At si ita, uti sunt, ita ea futura esse decernit, ut aequae vel fieri ea vel non fieri posse cognoscat, quae est haec praescientia, quae nihil

PTLV DKE 6 ab TLF¹ DE 7 provisa om. T² V² E² Peip.; cf. Eng. 13 esse — id ipsum in mg. T 14 sq. ita — necesse est om. PD¹ novi — futurum om. V¹ 21 ab om. T² L¹ 23 aereat P 24 uti etiam P 26 qui P 28 quod nec sentire P 30 decernet P

certum, nihil stabile comprehendit? Aut quid hoc refert 25
vaticinio illo ridiculo Tiresiae

Quicquid dicam, aut erit aut non?

Quid etiam divina providentia humana opinione praestiterit, 26

si uti homines incerta iudicat, quorum est incertus eventus?

Quodsi apud illum rerum omnium certissimum fontem nihil 27
incerti esse potest, certus eorum est eventus, quae futura
firmiter ille praescierit.

Quare nulla est humanis consiliis actionibusque libertas, 28

quas divina mens sine falsitatis errore cuncta prospiciens 29
ad unum alligat et constringit eventum. Quo semel recepto
quantus occasus humanarum rerum consequatur, liquet.

Frustra enim bonis malisque praemia poenaeve proponun- 30
tur, quae nullus meruit liber ac voluntarius motus animorum.

Idque omnium videbitur iniquissimum, quod nunc aequissi- 31
mum iudicatur, vel puniri improbos vel remunerari probos,

quos ad alterutrum non propria mittit voluntas, sed futuri 32
cogit certa necessitas. Nec vitia igitur nec virtutes quic-

quam fuerint, sed omnium meritorum potius mixta atque

indiscreta confusio, quoque nihil sceleratius excogitari 33
potest, cum ex providentia rerum omnis ordo ducatur nihil-

que consiliis liceat humanis, sit, ut vitia quoque nostra ad

bonorum omnium referantur auctorem. Igitur nec sperandi 34
aliquid nec deprecandi ulla ratio est; quid enim vel speret

quisque vel etiam deprecetur, quando optanda omnia series

indeflexa conectit?

Anferetur igitur unicum illud inter homines deumque 34

commercium sperandi scilicet ac deprecandi, si quidem

iustae humilitatis pretio inaestimabilem vicem divinae gra-

tiae promeremur, qui solus modus est, quo cum deo colloqui

3 Hor. Sat. II 5, 59; cf. Cic. Nat. deor. I 70

1 fert *P* differt Bentley (ad Horat.) 2 ridiculo om. *P* PTLVDKE

11 futura *P* 21 esset Schepss potest *P* 29 praeconio *P* 30 pro-

meremur (emur in ras.) *T* promereremur Schepss

LXVII Boethius, Cons. (Weinberger.)

- homines posse videantur illique inaccessae luci prius quoque, quam impetrent, ipsa supplicandi ratione coniungi.
- 35 Quae si recepta futurorum necessitate nihil virium habere credantur, quid erit, quo summo illi rerum principi conecti
- 36 atque adhaerere possimus? Quare necesse erit humanum genus, uti paulo ante cantabas, dissaepum atque disiunctum suo fonte fatiscere.

III. Quatenam discors foedera rerum
 causa resolvit? Quis tanta deus
 veris statuit bella duobus,
 ut, quae carptim singula constant,
 (5) eadem nolint mixta iugari?
 An nulla est discordia veris
 semperque sibi certa cohacrent,
 sed mens caecis obruta membris
 nequit oppressi luminis igne
 (10) rerum tenues noscere nexus?
 Sed cur tanto flagrat amore
 veri tectas reperire notas?
 Scitne, quod appetit anxiosa nosse?
 Sed quis nota scire laborat?
 (15) At si nescit, quid caeca petit?
 Quis enim quicquam nescius optet
 aut quis valeat nescita sequi
 quove inveniat? Quis repperitam
 queat ignarus noscere formam?
 (20) An, cum mentem cerneret altam,
 pariter summam et singula norat?
 Nunc membrorum condita nube
 non in totum est oblita sui

6 v. supra 103, 29 20 cf. Plat. Men. 80 d. e

PTLVKE 3 necessitate — eadem (116, 27) exciderunt in D 10 viris P
 13 discordia nulla est Peip. 19 repperire codd. 21 notam vel notas
 (i. e. causas) Peip. laborat T¹ 22 quid (i. e. cur s. s.) T cur in ras. V
 qui P 23 optat PE¹ 25 quisque L² quiaue ut vid. Pulman, Peip.
 repperitam libri

summamque tenet singula perdens.

Igitur quisquis vera requirit, (29)

neutro est habitu; nam neque novit

nec penitus tamen omnia nescit,

sed, quam retinens meminit, summam

consultit alte visa retractans,

ut servatis queat oblitus (30)

addere partes.

4. Tum illa: Vetus, inquit, haec est de providentia 1

10 querela M.que Tullio, cum divinationem distribuit, vehe-

menter agitata tibi que ipsi res diu prorsus multumque quae-

sita, sed haudquaquam ab ullo vestrum hactenus satis dili-

genter ac firmiter expedita. Cuius caliginis causa est, quod 2

humanae ratiocinationis motus ad divinae praescientiae

15 simplicitatem non potest ammoveri, quae si ullo modo cogi-

tari queat, nihil prorsus relinquetur ambigui. Quod ita 3

demum patefacere atque expedire temptabo, si prius ea,

quibus moveris, expendero. Quaero enim, cur illam solven- 4

tium rationem minus efficacem putes, quae quia praescien-

20 tiam non esse futuris rebus causam necessitatis existimat,

nihil impediri praescientia arbitrii libertatem putat. Num 5

enim tu aliunde argumentum futurorum necessitatis trahis,

nisi quod ea, quae praesciuntur, non evenire non possunt?

Si igitur praenotio nullam futuris rebus adiecit necessitatem, 6

25 quod tu etiam paulo ante fatebare, quid est, quod voluntarii

exitus rerum ad certum cogantur eventum?

Etenim positionis gratia, ut, quid consequatur, advertas, 7

statuamus nullam esse praescientiam. Num igitur, quantum 8

ad hoc attinet, quae ex arbitrio veniunt, ad necessitatem

10 Cic. Div. II 8sq. 24 Orig. (Euseb. Praep. ev. VI 11): ἡ ἀρχή τοῦ

τοῦ θεοῦ οὐκ ἀνάγκη ἐπιφέρει τοῖς περὶ αὐτὸ κατελεγε, cf. 116, 33sq.

25 v. 111, 23

10 M.que om. T¹ mensque tulit iocum divinatione P destruit PTLVKE

T¹L¹V describit L² 12 autquaquam P 19 effica computes P

praesentiam bis P 29 eveniunt T Peip.

9 cogantur? — Minime. — Statuamus iterum esse, sed nihil
 rebus necessitatis iniungere; manebit, ut opinor, eadem
 10 voluntatis integra atque absoluta libertas. Sed praescientia,
 inquires, tametsi futuris eveniendi necessitas non est, signum
 11 tamen est necessario ea esse ventura. Hoc igitur modo,
 etiam si praecognitio non fuisset, necessarios futurorum
 exitus esse constaret; omne etenim signum tantum, quid sit,
 12 ostendit, non vero efficit, quod designat. Quare demonst-
 randum prius est nihil non ex necessitate contingere, ut prae-
 notionem signum esse huius necessitatis appareat; alioquin
 13 si haec nulla est, ne illa quidem eius rei signum poterit esse.
 quae non est. Iam vero probationem firma ratione sub-
 nixam constat non ex signis neque petitis extrinsecus argu-
 mentis, sed ex convenientibus necessariisque causis esse
 ducendam.

14 Sed qui fieri potest, ut ea non proveniant, quae futura
 esse providentur? Quasi vero nos ea, quae providentia
 futura esse praenoscit, non esse eventura credamus ac non
 illud potius arbitremur, licet eveniant, nihil tamen, ut eveni-
 15 rent, sui natura necessitatis habuisse. Quod hinc facile
 perpendas licebit; plura etenim, dum fiunt, subiecta oculis
 intuemur, ut ea, quae in quadrigis moderandis atque flecten-
 dis facere spectantur aurigae, atque ad hunc modum cetera.
 16 Num igitur quicquam illorum ita fieri necessitas ulla com-
 pellit? — Minime; frustra enim esset artis effectus, si omnia
 17 coacta moverentur. — Quae igitur, cum fiunt, carent
 existendi necessitate, eadem, prius quam fiant, sine neces-
 18 sitate futura sunt. Quare sunt quaedam eventura, quorum
 19 exitus ab omni necessitate sit absolutus. Nam illud quidem
 nullum arbitror esse dicturum, quod, quae nunc fiunt, prius
 20 quam fierent, eventura non fuerint; haec igitur etiam prae-
 cognita liberos habent eventus. Nam sicut scientia prae-
 sentium rerum nihil his, quae fiunt, ita praescientia futuro-

rum nihil his, quae ventura sunt, necessitatis importat. Sed
 hoc, inquis, ipsum dubitatur, an earum rerum, quae neces- 21
 sarios exitus non habent, ulla possit esse praenotio. Disso- 22
 nare etenim videntur putasque, si praevideantur, consequi
 5 necessitatem, si necessitas desit, minime praesciri nihilque
 scientia comprehendi posse nisi certum. Quodsi, quae in 23
 certi sunt exitus, ea quasi certa providentur, opinionis id
 esse caliginem, non scientiae veritatem; aliter enim, ac sese
 res habeat, arbitrari ab integritate scientiae credis esse
 10 diversum. Cuius erroris causa est, quod omnia, quae quis- 24
 que novit, ex ipsorum tantum vi atque natura cognosci
 aestimat, quae sciuntur. Quod totum contra est; omne enim, 25
 quod cognoscitur, non secundum sui vim, sed secundum
 cognoscentium potius comprehenditur facultatem. Nam, 26
 15 ut hoc brevi liqueat exemplo, eandem corporis rotunditatem
 aliter visus, aliter tactus agnoscit; ille eminus manens totum
 simul iactis radiis intuetur, hic vero cohaerens orbi atque
 coniunctus circa ipsum motus ambitum rotunditatem parti-
 bus comprehendit.

20 Ipsum quoque hominem aliter sensus, aliter imaginatio, 27
 aliter ratio, aliter intellegentia contuetur. Sensus enim 28
 figuram in subiecta materia constitutam, imaginatio vero
 solam sine materia iudicat figuram. Ratio vero hanc quo- 29
 que transcendit speciemque ipsam, quae singularibus inest,
 25 universali consideratione perpendit. Intellegentiae vero 30
 celsior oculis existit; supergressa namque universitatis
 ambitum ipsam illam simplicem formam pura mentis acie
 contuetur. In quo illud maxime considerandum est: nam 31
 superior comprehendendi vis amplectitur inferiorem, infe-

12 (cf. 118, 20) de Ammonio Iamblichum secuto (ἡ γνώσις . . ἐξ ὅλης τοῦ γινώσκοντος) et Proclo (omne quod cognoscitur non secundum sui vim, sed secundum cognoscentium potius comprehenditur facultatem)
 r. Klingner 107

1 necessitas P 2 inquis Schepss 7 incerta PT¹ (s) in (t) certa PTLVDEE
 Eng.² 7sq. id esse e corr. T 23 (constitutam) iudicat P 25 in-
 tellegentia PT² 26 oculis T² existat P

- rior vero ad superiorem nullo modo consurgit. Neque enim
 sensus aliquid extra materiam valet vel universales species
 imaginatio contuetur vel ratio capit simplicem formam, sed
 intelligentia quasi desuper spectans concepta forma, quae
 subsunt, etiam cuncta diiudicat, sed eo modo, quo formam
 ipsam, quae nulli alii nota esse poterat, comprehendit. Nam
 et rationis universum et imaginationis figuram et materiale
 sensibile cognoscit nec ratione utens nec imaginatione nec
 sensibus, sed illo uno ictu mentis formaliter, ut ita dicam,
 cuncta prospiciens. Ratio quoque, cum quid universale
 respicit, nec imaginatione nec sensibus utens imaginabilia
 vel sensibilia comprehendit. Haec est enim, quae conceptio-
 nis suae universale ita definit: homo est animal bipes ra-
 tionale. Quae cum universalis notio sit, tum imaginabilem
 sensibilemque esse rem nullus ignorat, quod illa non ima-
 ginatione vel sensu, sed in rationali conceptione considerat.
 Imaginatio quoque, tametsi ex sensibus visendi forman-
 dique figuras sumpsit exordium, sensu tamen absente sensi-
 bilia quaeque collustrat non sensibili, sed imaginaria ratione
 iudicandi. Videsne igitur, ut in cognoscendo cuncta sua
 potius facultate quam eorum, quae cognoscuntur, utantur?
 Neque id iniuria; nam cum omne iudicium iudicantis actus
 existat, necesse est, ut suam quisque operam non ex aliena,
 sed ex propria potestate perficiat.

IV. Quondam Porticus attulit

obscuros nimium senes,
 qui sensus et imagines
 e corporibus extimis
 credant mentibus imprimi,
 ut quondam celeri stilo
 mos est aequore paginae,
 quae nullas habeat notas,
 pressas figere litteras.

PTLV DKE 13 definivit TL Peip. (*Προσδυερος Plan.*) 15sq. (in) imagina-
 tione T²L 19 illustrat P 22 actu Met² (Volkmann)

Sed mens si propriis vigens (10)

nihil motibus explicat,

sed tantum patiens iacet

notis subdita corporum

cassasque in speculi vicem

rerum reddit imagines, (15)

unde haec sic animis viget

cernens omnia notio?

Quae vis singula perspicit

aut quae cognita dividit?

Quae divisa recolligit (20)

alternumque legens iter

nunc summis caput inserit,

nunc decedit in infima,

tum sese referens sibi

veris falsa redarguit? (25)

Haec est efficiens magis

longe causa potentior,

quam quae materiae modo

impressas patitur notas.

Praecedat tamen excitans (30)

ac vires animi movens

vivo in corpore passio,

cum vel lux oculos ferit

vel vox auribus instrepat.

Tum mentis vigor excitus, (35)

quas intus species tenet

ad motus similes vocans

notis applicat exteris

introrsumque reconditis

formis miscet imagines. (40)

23 cf. Prud. Apoth. 83: passio, quae corpus sibi vindicat

14 decedit *PT¹K* 15 tunc *T¹E* 26 exitus(itus in ras.) *P PTLVDEE*
 exitus *K* 30 reconditis *P¹K¹*

- 1 5. Quodsi in corporibus sentiendis, quamvis afficiant
instrumenta sensuum forinsecus obiectae qualitates animi-
que agentis vigorem passio corporis antecedit, quae in se
actum mentis provocet excitetque interim quiescentes in-
trinsecus formas, si in sentiendis, inquam, corporibus ani- 5
mus non passione insignitur, sed ex sua vi subiectam cor-
pori iudicat passionem, quanto magis ea, quae cunctis cor-
porum affectionibus absoluta sunt, in discernendo non
obiecta extrinsecus sequuntur, sed actum suae mentis ex-
pediunt! Hac itaque ratione multiplices cognitiones diversis 10
2 ac differentibus cessere substantiis. Sensus enim solus
cunctis aliis cognitionibus destitutus immobilibus animanti-
bus cessit, quales sunt conchae maris quaeque alia saxis
haerentia nutriuntur; imaginatio vero mobilibus beluis,
quibus iam inesse fugiendi appetendive aliquis videtur 15
4 affectus. Ratio vero humani tantum generis est sicut intel-
legentia sola divini; quo fit, ut ea notitia ceteris praestet,
quae suapte natura non modo proprium, sed ceterarum quo-
que notitiarum subiecta cognoscit.
- 5 Quid igitur, si ratiocinationi sensus imaginatioque refra- 20
gentur nihil esse illud universale dicentes, quod sese intueri
6 ratio putet? Quod enim sensibile vel imaginabile est, id
universum esse non posse, aut igitur rationis verum esse
iudicium nec quicquam esse sensibile aut, quoniam sibi
notum sit plura sensibus et imaginationi esse subiecta, in- 25
anem conceptionem esse rationis, quae, quod sensibile sit
7 ac singulare, quasi quiddam universale consideret. Ad haec.
si ratio contra respondeat se quidem et quod sensibile et
quod imaginabile sit in universitatis ratione conspiciere, illa
vero ad universitatis cognitionem aspirare non posse, quon- 30
iam eorum notio corporales figuras non posset excedere,

PTLV DKE 1 quam efficiant *P* 10 igitur *PE* cogitationes *PK*¹ 12 co-
gitationibus *P* 13 cesset *T*¹*D*¹ 15 fugiendi appetendive *om. P*
18 sua apte *PK* 20 imaginationique *P*¹ imaginatioq̃q̃ *L* 20sq. re-
fragetur *PT*¹ 21sq. ratio intueri *P* 23 posse *abrupitur D* igitur
desinit *E* 28 si quidem *PT*¹*VK* sensibile *abrupitur P*

de rerum vero cognitione firmiori potius perfectiorique
iudicio esse credendum, in huius modi igitur lite nos, quibus
tam ratiocinandi quam imaginandi etiam sentiendique vis
inest, nonne rationis potius causam probaremus? Simile 8
est, quod humana ratio divinam intellegentiam futura, nisi
ut ipsa cognoscit, non putat intueri. Nam ita disseris: Si 9
qua certos ac necessarios habere non videantur eventus, ea
certo eventura praesciri nequeunt. Harum igitur rerum 10
nulla est praescientia, quam si etiam in his esse credamus,
nihil erit, quod non ex necessitate proveniat. Si igitur, uti 11
rationis participes sumus, ita divinae iudicium mentis
habere possemus, sicut imaginationem sensumque rationi
cedere oportere iudicavimus, sic divinae sese menti huma-
nam summittere rationem iustissimum censeremus. Quare 12
in illius summae intellegentiae cacumen, si possumus, eriga-
mur; illic enim ratio videbit, quod in se non potest intueri,
id autem est, quonam modo etiam, quae certos exitus non
habent, certa tamen videat ac definita praenotio neque id
sit opinio, sed summae potius scientiae nullis terminis in-
clusa simplicitas.

V. Quam variis terras animalia permeant figuris!

Namque alia extento sunt corpore pulveremque verrunt
continuumque trahunt vi pectoris incitata sulcum;
sunt quibus alarum levitas vaga verberetque ventos
et liquido longi spatia aetheris enatet volatu; (5)
haec pressisse solo vestigia gressibusque gaudent
vel virides campos transmittere vel subire silvas.
Quae variis videas licet omnia discrepare formis,
prona tamen facies hebetes valet ingravare sensus;
unica gens hominum celsum levat altius cacumen, (10)
atque levis recto stat corpore despicitque terras.

30 cf. Cic. Leg. I 26. Ov. Met. I 85 sq. Sall. Cat. I, 1. Prud.
Contra Symm. II 262

12 possumus *T¹V¹K* Peip. possemus *L¹* 13 credere *V¹K¹* TLVK
21 permanent *K¹*, ut *cid. T¹*

Haec, nisi terrenus male desipis, ammonet figura:
 Qui recto caelum vultu petis exserisque frontem,
 in sublime feras animum quoque, ne gravata pectus
 (13) inferior sidat mens corpore celsius levato.

1 6. Quoniam igitur, uti paulo ante monstratum est, omne, 5
 quod scitur, non ex sua, sed ex comprehendentium natura
 cognoscitur, intueamur nunc, quantum fas est, quis sit
 divinae substantiae status, ut quatenus etiam scientia eius
 2 sit, possimus agnoscere. Deum igitur aeternum esse cunc-
 3 torum ratione degentium commune iudicium est. Quid sit
 4 igitur aeternitas, consideremus; haec enim nobis naturam
 pariter divinam scientiamque patefacit. Aeternitas igitur
 est interminabilis vitae tota simul et perfecta possessio,
 5 quod ex collatione temporalium clarius liquet. Nam quic-
 quid vivit in tempore, id praesens a praeteritis in futura 15
 procedit nihilque est in tempore constitutum, quod totum
 vitae suae spatium pariter possit amplecti, sed crastinum
 quidem nondum apprehendit, hesternum vero iam perdidit;
 in hodie quoque vita non amplius vivitis quam in illo
 6 mobili transitorioque momento. Quod igitur temporis pati- 20
 tur condicionem, licet illud, sicuti de mundo censuit Aristo-
 teles, nec coeperit umquam esse nec desinat vitaeque eius
 cum temporis infinitate tendatur, nondum tamen tale est,
 7 ut aeternum esse iure credatur. Non enim totum simul
 infinitae licet vitae spatium comprehendit atque complecti- 25
 8 tur, sed futura nondum, transacta iam non habet. Quod
 igitur interminabilis vitae plenitudinem totam pariter com-
 prehendit ac possidet, cui neque futuri quicquam absit nec
 praeteriti fluxerit, id aeternum esse iure perhibetur idque

5sq. v. 117. 12sq. Augustin. De gen. ad litt. I 4. Civ. XII 12. Boeth.
 Trin. 158, 55—72, cf. Rand, Jahrb. Suppl. XXVI 427 21 Aristot.
 libro I De caelo; cf. II 1 (283b 26: οὐδὲ γέγονεν ὁ πᾶς οὐρανὸς οὐκ
 ἐνδέχεται ὑπαρῆναι eqs.)

TLVK 12 patefecit *T*¹ *Peip.* patefecerit *T*² 21 licet ... (mund)o c (en-
 suit) *c* corr. *T* 21sq. aristotelis *T*

necesse est et sui compos praesens sibi semper assistere et infinitatem mobilis temporis habere praesentem.

Unde non recte quidam, qui, cum audiunt visum Platoni 9
mundum hunc nec habuisse initium temporis nec habiturum
esse defectum, hoc modo conditori conditum mundum fieri 10
coeternum putant. Aliud est enim per interminabilem 10
duci vitam, quod mundo Plato tribuit, aliud interminabilis
vitae totam pariter complexum esse praesentiam, quod 11
divinae mentis proprium esse manifestum est. Neque deus 11
conditis rebus antiquior videri debet temporis quantitate, 12
sed simplicis potius proprietate naturae. Hunc enim vitae 12
immobilis praesentarium statum infinitus ille temporalium
rerum motus imitatur, cumque eum effingere atque aequare
non possit, ex immobilitate deficit in motum, ex simplicitate
15 praesentiae decrescit in infinitam futuri ac praeteriti quan-
titatem et, cum totam pariter vitae suae plenitudinem ne-
queat possidere, hoc ipso, quod aliquo modo numquam
esse desinit, illud, quod implere atque exprimere non potest,
aliquatenus videtur aemulari alligans se ad qualemcumque
20 praesentiam huius exigui volucrisque momenti, quae, quon-
iam manentis illius praesentiae quandam gestat imaginem,
quibuscumque contigerit, id praestat, ut esse videantur.
Quoniam vero manere non potuit, infinitum temporis iter 13
arripuit eoque modo factum est, ut continuaret eundo vitam,
25 cuius plenitudinem complecti non valuit permanendo. Itaque 14
si digna rebus nomina velimus imponere, Platonem sequen-
tes deum quidem aeternum, mundum vero dicamus esse
perpetuum.

Quoniam igitur omne iudicium secundum sui naturam, 15
30 quae sibi subiecta sunt, comprehendit, est autem deo semper
aeternus ac praesentarius status, scientia quoque eius

3sq. Plat. Tim. 28sq.; cf. Procl. in Tim. 15a; Augustin. Civ.
X 31. XI 4, 5 28sq. Tim. 37d sqq.

S complexam T¹V Peip. 11 immotam T¹L¹V (et) ex T¹ TLVX
15 futurum ac praeteritum T¹

omnem temporis supergressa motionem in suae manet simplicitate praesentiae infinitaque praeteriti ac futuri spatia complectens omnia, quasi iam gerantur, in sua simplici
 16 cognitione considerat. Itaque si praeventiam pensare velis, qua cuncta dinoscit, non esse praescientiam quasi
 17 futuri, sed scientiam numquam deficientis instantiae rectius aestimabis. Unde non praeventia, sed providentia potius
 18 dicitur, quod porro a rebus infimis constituta quasi ab excelso rerum cacumine cuncta prospiciat. Quid igitur postulas, ut necessaria fiant, quae divino lumine lustrentur, cum
 19 ne homines quidem necessaria faciant esse, quae videant? Num enim, quae praesentia cernis, aliquam eis necessitatem
 20 tuus addit intuitus? — Minime. — Atqui si est divini humanique praesentis digna collatio, uti vos vestro hoc temporario praesenti quaedam videtis, ita ille omnia suo cernit
 21 aeterno. Quare haec divina praenotio naturam rerum proprietatemque non mutat taliaque apud se praesentia spectat, qualia in tempore olim futura provenient. Nec rerum iudicia
 22 confundit unoque suae mentis intuitu tam necessarie quam non necessarie ventura dinoscit, sicuti vos, cum pariter
 23 ambulare in terra hominem et oriri in caelo solem videtis, quamquam simul utrumque conspectum tamen discernitis et hoc voluntarium, illud esse necessarium iudicatis. Ita
 24 igitur cuncta dispiciens divinus intuitus qualitatem rerum minime perturbat apud se quidem praesentium, ad conditionem vero temporis futurarum. Quo fit, ut hoc non sit opinio, sed veritate potius nixa cognitio, cum exstaturum quid esse cognoscit, quod idem existendi necessitate carere non nesciat.

25 Hic si dicas, quod eventurum deus videt, id non evenire non posse, quod autem non potest non evenire, id ex necessitate contingere, meque ad hoc nomen necessitatis adstrin-

TLVK 4 praeventiam V¹ praescientiam V¹ *Laud* (πρόγινωσκ. *Plan.*) praesentiam *rel. Peip.* pensare — (5) praescientiam *om. K* S ab *L Aur.¹ Laud¹* 19sq. *necessariae bis T¹ L¹ V¹* 24 *dispiciens T¹ L¹ V¹*
 32 neque ut *vid. T¹ V¹*

gas, fatebor rem quidem solidissimae veritatis, sed cui vix
 aliquis nisi divini speculator accesserit. Respondebo nam- 26
 que idem futurum, cum ad divinam notionem refertur, neces-
 sarium, cum vero in sua natura perpenditur, liberam pror-
 5 sus atque absolutum videri. Duae sunt etenim necessitates, 27
 simplex una, veluti quod necesse est omnes homines esse
 mortales, altera condicionis, ut, si aliquem ambulare scias,
 eum ambulare necesse est. Quod enim quisque novit, id 28
 esse aliter, ac notum est, nequit, sed haec condicio minime
 10 secum illam simplicem trahit. Hanc enim necessitatem non 29
 propria facit natura, sed condicionis adiectio; nulla enim
 necessitas cogit incedere voluntate gradientem, quamvis
 eum tum, cum graditur, incedere necessarium sit. Eodem 30
 igitur modo, si quid providentia praesens videt, id esse ne-
 15 cesse est, tametsi nullam naturae habeat necessitatem.
 Atqui deus ea futura, quae ex arbitrii libertate proveniunt, 31
 praesentia contuetur; haec igitur ad intuitum relata divi-
 num necessaria fiunt per condicionem divinae notionis, per
 se vero considerata ab absoluta naturae suae libertate non
 20 desinunt. Fient igitur procul dubio cuncta, quae futura 32
 deus esse praenoscit, sed eorum quaedam de libero profi-
 ciscuntur arbitrio, quae quamvis eveniant, existendo tamen
 naturam propriam non amittunt, qua, prius quam fierent,
 etiam non evenire potuissent. Quid igitur refert non esse 33
 25 necessaria, cum propter divinae scientiae condicionem mo-
 dis omnibus necessitatis iustar eveniet? Hoc scilicet, quod 34
 ea, quae paulo ante proposui, sol oriens et gradientis homo,
 quae dum fiunt, non fieri non possunt, eorum tamen unum
 prius quoque, quam fieret, necesse erat existere, alterum
 30 vero minime. Ita etiam, quae praesentia deus habet, dubio 35
 procul existent, sed eorum hoc quidem de rerum necessitate

2 Ammon, p. 135: καὶ ἔστι τὸ αὐτὸ τῇ μὲν φύσει τῇ ταυτοῦ ἐνδεχόμενον
 τῇ δὲ γνώσει τῶν θεῶν οὐκ ἐν δόξῳ, ἀλλ' ὡρισμένον 27 cf. 124, 21

5 enim sunt K 7 (hominem) aliquem K 13 cum om. T¹ TLVK
 16 dñ in ras. quattuor fere litt. T¹ 18 fiant T¹K¹ Peip. 20 an
 deficiunt? 23 quia Aur.² 26 eveniat L² 31 existant TL¹ Peip.

- 36 descendit, illud vero de potestate facientium. Haud igitur
iniuria diximus haec, si ad divinam notitiam referantur,
necessaria, si per se considerentur, necessitatis esse nexibus
absoluta, sicuti omne, quod sensibus patet, si ad rationem
referas, universale est, si ad se ipsa respicias, singulare. ⁵
- 37 Sed si in mea, inquires, potestate situm est mutare pro-
positum, evacuabo providentiam, cum, quae illa praenoscit,
38 forte mutavero. Respondebo propositum te quidem tuum
posse deflectere, sed quoniam et id te posse et, an facias
quove convertas, praesens providentiae veritas intuetur, ¹⁰
divinam te praescientiam non posse vitare, sicuti praesentis
oculi effugere non possis intuitum, quamvis te in varias
39 actiones libera voluntate converteris. Quid igitur, inquires,
ex meane dispositione scientia divina mutabitur, ut, cum
ego nunc hoc, nunc illud velim, illa quoque noscendi vices ¹⁵
40 alternare videatur? — Minime. Omne namque futurum
divinus praecurrit intuitus et ad praesentiam propriae
cognitionis retorquet ac revocat nec alternat, ut aestimas,
nunc hoc, nunc aliud praenoscendi vice, sed uno ictu muta-
41 tiones tuas manens praevenit atque complectitur. Quam ²⁰
comprehendendi omnia visendique praesentiam non ex futu-
rarum proventu rerum, sed ex propria deus simplicitate
42 sortitus est. Ex quo illud quoque resolvitur, quod paulo
ante posuisti, indignum esse, si scientiae dei causam futura
43 nostra praestare dicantur. Haec enim scientiae vis praesen- ²⁵
taria notione cuncta complectens rebus modum omnibus
44 ipsa constituit, nihil vero posterioribus debet. Quae cum
ita sint, manet intemerata mortalibus arbitrii libertas nec
iniquae leges solutis omni necessitate voluntatibus prae-
45 mia poenasque proponunt. Manet etiam spectator desuper ³⁰
cunctorum praescius deus visionisque eius praesens semper

30 cf. Prud. Cath. II 105sq.: Speculator adstat desuper, | qui
nos diebus omnibus | actusque nostros prospicit

TLVK 2 iniuriam T¹VK 5 ipsum V², cf. Eng. 7 cumque T¹L¹V¹
8 tuum quidem ut rid. T¹ 11 praesentiam T¹ 19 illud T¹ Peip.

aeternitas cum nostrorum actuum futura qualitate concurrat
 bonis praemia, malis supplicia dispensans. Nec frustra sunt 46
 in deo positae spes precesque, quae cum rectae sunt, ineffi-
 caces esse non possunt. Aversamini igitur vitia, colite vir- 47
 tutes, ad rectas spes animum sublevate, humiles preces in
 excelsa porrigite. Magna vobis est, si dissimulare non 48
 vultis, necessitas indicta probitatis, cum ante oculos agitis
 iudicis cuncta cernentis.

8 Esth. 16, 4: Dei cuncta cernentis arbitrantur se posse fugere
 sententiam.

4 adversamini *T' Peip.*

TLVK

ANICH MANLI SEVERINI BOECH $\overline{U}\overline{C}$ ET $\overline{I}\overline{N}\overline{L}$ EXCONSE
 ORD EXMAG OFF ATQ PATRICIO PHILOSOPHIAE \overline{C} SOLA-
 TIONIS LIB QVINT' FELICITER EXPLICIT · $\overline{D}\overline{O}$ GRATIAS
 AMHN \overline{K}

$\overline{D}\overline{O}$ GRATIAS EXPLICIT FELICITER *T'Aur.* EXPLICIT
 LIBER QUINTUS FELICITER \overline{L} EXPLICIT FELICITER \overline{V}

I. INDEX CARMINVM.

Bella bis quinis operatus annis (<i>Sapph.</i>)	IV	vu
Carmina qui quondam studio florente peregi (<i>elegiac.</i>)	I	i
Cum Phoebi radiis grave (<i>Glycon.</i>)	I	vi
Cum polo Phoebus roseis quadrigis (<i>Sapph. c. Glycon.</i>)	II	iii
Eheu quae miseros tramite devios (<i>Asclep. min. c. dimetr. iamb.</i>) .	III	viii
Felix nimium prior aetas (<i>paroem.</i>)	II	v
Felix, qui potuit boni (<i>Glycon.</i>)	III	xii
Habet hoc voluptas omnis (<i>Ionici</i>)	III	vu
Haec cum superba verterit vices dextra (<i>choliamb.</i>)	II	i
Ilen quam praecipiti mersa profundo (<i>trim. dact. catal. c. Adon.</i>)	I	ii
Huc omnes pariter venite capti (<i>Phalaec. c. Sapph.</i>)	III	x
Novimus, quantas dederit ruinas (<i>Sapph.</i>)	II	vi
Nubibus atris (<i>Adon.</i>)	I	vu
Omne hominum genus in terris simili surgit ab ortu (<i>tetram.</i> <i>dact. catal. c. dim. Ionic. acat.</i>)	III	vi
O qui perpetua mundum ratione gubernas (<i>hexam. dact.</i>) . . .	III	ix
O stelliferi conditor orbis (<i>dim. anapaest. acat.</i>)	I	v
Πᾶρι' ὑποπᾶρ καὶ ἄδρι' ἐκασοῦσι (<i>tetram. dact. cat.</i>)	V	ii
Quaenam discors foedera rerum (<i>dim. anapaest. acat.</i>)	V	iii
Quam variis terras animalia permeant figuris (<i>tetram. dact. c.</i> <i>dim. troch. cat.</i>)	V	v
Quamvis fluente dives auri gurgite (<i>trim. iamb. c. pentam. eleg.</i>)	III	iii
Quamvis se Tyrio superbus ostro (<i>Phal. c. decasyll. Alc.</i>) . . .	III	iv
Quantas rerum flectat habenas (<i>dim. anapaest. acat.</i>)	III	ii
Quicumque solam mente praecipiti petit (<i>trim. iamb. c. dim. iamb.</i>)	II	vii
Quid tantos invat excitare motus (<i>Phal. c. pentam. eleg.</i>) . . .	IV	iv
Qui se volet esse potentem (<i>paroem.</i>)	III	v
Qui serere ingenium volet agrum (<i>trim. dact. cat. in syll. c.</i> <i>paeone quarto</i>)	III	i
Quisquis composito serenus aëro (<i>Phal.</i>)	I	iv
Quisquis profunda mente vestigat verum (<i>choliamb.</i>)	III	xi
Quisquis volet perennem (<i>dim. iamb. catal. c. Pherecrat.</i>) . . .	II	iv
Quod mundus stabili fide (<i>Glycon.</i>)	II	viii
Quondam Portiens attulit (<i>Glycon.</i>)	V	iv
Quos vides sedere celsos solii cœli reges (<i>dim. troch. acat.</i> <i>c. Ionic. dim. acat.</i>)	IV	ii
Rapis Achæmeniae scopulis ubi versa sequentum (<i>elegiac.</i>) . . .	V	i
Si quantas rapidis flatibus incitas (<i>Asclep. min. c. Pherecr.</i>) . .	II	ii
Si quis Arcturi sidera nescit (<i>troch. et iamb. penthem. c. Adon.;</i> <i>v. Peip. 225.</i>)	IV	v
Si vis celsi iura Tonantis (<i>dim. anapaest. acat.</i>)	IV	vi
Sunt etenim pennae volucres mihi (<i>tetram. dact. acat. et dim. iamb.</i>)	IV	i
Tunc me discussa liquerunt nocte tenebrae (<i>hexam. et tetram.</i> <i>dact. acat.: metrum Aleman.</i>)	I	iii
Vela Neritii ducis (<i>Glycon.</i>)	IV	iii

II. INDEX LOCORVM.

Gen. 1, 26	63, 24	Augustinus	
Ps. 89, 6	85, 26	Civ. V 8	97, 12
Prov. 11, 12, 17, 28	42, 12	9—11	110, 22
14, 24	85, 26	26 extr.	89, 9
Eccle. 1, 8	102, 2 sq.	VIII 7	118, 15 (add.)
Sap. 2, 23	63, 24	8	47, 9
8, 1	75, 3	X 31. XI 4, 5	123, 3
Eccle. 20, 5, 6, 7	42, 12	XII 12	122, 5 sq.
Esth. 16, 4	127, 8	XIX 1	47, 9, 48, 24
Ier. 13, 18	85, 26	Conf. VII 10	72, 23
Math. 10, 36	55, 24	De gen. ad litt. 1 4	122, 5 sq.
11, 28	68, 21	Solil. 1 17	33, 15
Phil. 2, 7	102, 6	Trin. III 4, 9	96, 12
Iac. 3, 9	102, 6	XIII 4, 7	47, 9
1 Petr. 3, 18	14, 30	Boethius in Porph. Dial.	
Apoc. 1, 8	64, 15	I 3	2, 21 sq.
		III 4	18, 22
		Trin. 158, 55—72	122, 5 sq.
Ambros. Off. I 12, 46	86, 17	Cassiod. Var. VI 18	54, 1
Ammianus Marc. XV 1, 4.	39, 28	Catullus 52, 2	52, 29
Ammonius	117, 12, 125, 2	Chrysipp. 106 A (c. August.	
Anonymus Iamblich. p. 97, 27 sqq.		Civ. VIII 7); 1060 A (Gell.	
Pistelli (Diels Vorsokr. II* 331,		VII 2)	109, 15, 118, 15 (add.)
8 sqq.)	cf. 32, 7 sqq.	Cicero	
Aristoteles		Arch. 14	54, 20
Analyt. post. 1397 b 18	59, 5	Cat. I 1	8, 3
De excl. I. II 1.	122, 21	De divin. I 125	98, 11
Edh. Nic. 1119 b 8 sqq.	57, 26	II 8 sqq.	115, 10
Fragm. 52	8, 11	101	96, 9
57	33, 19, 35, 11	140	113, 3
59	32, 1, 36, 24, 59, 5	fragm. (schol. ad Lucan.	
II. ἐμφν. 18 b 5	109, 16 (add.)	II 375)	41, 1
Phys. II 4	108, 9	Hort. 25/35	41, 13
Rhet. 1399 b 16	56, 24	26	47, 9
Augustinus		27	40, 16
Contra Acad. I 5	47, 9	29	47, 9, 89, 9
Beata vita 2, 14, 4, 26	51, 24	42, 49 sqq.	90, 1
LIVH. Boethius, Cons. (Weinberger.)			

Cicero Hort. 43/53	33, 7	Eusebius	
61	47, 15	Praep. ev. VI 8, 22	22, 18
65	32, 1. 33, 15	VI 11 (Origenes)	115, 24
66	37, 15	X 14, 15 sqq.	37, 21
68, 69	32, 1	XIII 3, 12	24, 18
70	33, 5. 40, 23	Firm. Mat. De err. prof. rel.	
73	32, 1	17, 1	110, 20
73, 74	37, 15	Fulgentius Myth. 1. exord.	2, 7
76	51, 24	Galenus Protr. 2	22, 18
80	40, 23	6/8	32, 1
84	3, 14	8	59, 4
85	33, 15	9	58, 24
Leg. I 26	121, 30	Gellius VII 2, 1	109, 16 (add.)
Nat. deorum I 70	113, 3	IX 8. XIII 24	34, 16
II 68. III 54	110, 20	Homerus	
Off. II 24 sq.	55, 7	A 363	7, 23
Res p. VI 22	40, 19	605	110, 9
24	41, 13	B 204 sq.	15, 23
25	41, 9	F 277	110, 8
Tusc. I 40	39, 28	M 176	102, 1
93	23, 7	Q 527 sq.	24, 18
III 1-6	47, 15	* 138 sqq.	87, 23
3	36, 24	λ 109, μ 323	110, 8
54	27, 29	Horatius Carm. I 34, 12	24, 8 sq.
V 89, 99, 102	33, 15	II 2, 1	32, 7
Claudian. Hon. IV 290	55, 7 sq.	III 4, 65	55, 18
Dio Chrys. LXV 8	23, 6	29, 49 sq.	24, 8
10	38, 11	Carm. saec. 59	25, 9
Diogenes Laert. IX 5 (27), 59	37, 21	Epist. II 2, 118	41, 10
Epictetus	22, 19	Epod. 8, 14	52, 20
III 22, 27	32, 1	Sat. II 5, 59	113, 3
Epicurus frag. 348	48, 24	Iamblichus Protr. 3	12, 19
374	11, 10 sq. 107, 22	4	47, 9
474	30, 1	8	32, 1. 36, 24. 59, 5
502 a	42, 15	Vita Pythag. 18	12, 18
Euclerus 8	64, 11	Iulius Capitol. V. M. Ant. 27	8, 11
Eucrus fr. 6	57, 26	Iuvenalis 10, 20 sqq.	35, 16
Euripides		Lactantius Inst. II 10	110, 20
Androm. 319 sq.	56, 8	Ira dei 13, 21	11, 10
420	58, 3	Laertius c. Diogenes.	
frag. 420, 2 sq.	23, 4	Loxus De physiogn.	37, 16
977	42, 12	Lucanus I 123	99, 22

Macrobius Sat. II 8, 15 . . .	87, 16
VII 1, II . . .	42, 12
Somn. I 6, 23 . . .	109, 16 (add.)
II 5	40, 6
9, 10, 10, 3 . . .	39, 28
11, 13	41, 13
Martianus Cap. III, VII. exord. 2, 7	
3, 7	44, 17
16, 1	85, 11
37, 4	46, 22
40, 12	80, 1
42, 4	94, 27
54, 13	20, 4
74, 1	110, 29
74, 18	64, 10
290, 6	39, 28
427, 7	57, 8, 102, 22
481, 3	76, 26
Maximian. 5, 112	103, 17
Mensander (Plut. Apoll.	
103 c, d)	25, 2
Epitr. fr. 179	30, 1
Monosticha 222	42, 12
Origenes v. Eusebius.	
Ovid Fast. II 83	76, 26
Met. I 85 sq.	121, 30
140	36, 23
II 177	94, 27
Oxyrh. Pap. 666	33, 19
Parmenides VIII 43	76, 12; cf. 100, 6
Persius 3, 84	107, 22
Plato	
Alcib. I 124 e sqq.	84, 27
Apol. 33 a	9, 7
Crito 48 b	69, 14
Eplat. X 350 b	8, 14
Euthyd. 278 e	47, 9
281 b	32, 1
Gorg. 466 b-481 b. 507 c.	84, 27
472 e	90, 8
509 d	82, 9
Leges 715 e	64, 15

Plato	
Meno 77 a, 82 a	46, 13 sq.
80 d, e	114, 20
Phaedo 60 b	67, 19
62 a	95, 22
67 c	42, 18
76 a	73, 9
Phaedr. 246 e	80, 17
250 c	6, 25
263 a	60, 20
263 c, d	62, 28
Protag. 328 d	45, 20
329 c, d	61, 20
Res p. 347 c	8, 14
434 e	75, 12
473 d	8, 11
485 c	10, 19
487 e	8, 11
514 b	46, 16
515 c, e. 516 a, b	46, 12
518 c, d, e.	45, 12, 16, 48, 27
519	46, 16
548 b	3, 14
592 b	8, 10
607 b	3, 1
616 c	109, 16 (add.)
Soph. 244 e	76, 12
Theaet. 151 d	10, 19
Tim. 27 c	63, 10
28 sqq.	123, 3
29 b	76, 16
37 d sqq.	123, 25
Plinius N. h. XXXVII 81	52, 29
Plotinus	96, 9
Plutarchus	
II. dJoleoxlas 505 d	37, 21
Apol. 102 a	16, 20
102 f sq.	22, 6 sqq.
103 b	24, 4, 29, 8
103 c, d	23, 4, 25, 2 sq.
103 e	24, 8 sq. 36, 24
103 f	22, 18, 24, 7

Plutarchus

Apoll. 104 a	23, 4, 58, 21
104 b	23, 4
105 c	24, 18
111 c	41, 13
111 e	22, 6 sqq.
114 d	58, 21
116 a	23, 7
116 b	18, 22
117 e	41, 13

Ex. 599 c	30, 1
600 a	29, 24
600 d	24, 18
601 b	64, 15
601 c	39, 28
602 d	6, 25
607 e	6, 25, 70, 22

II. <i>παίδων ἀγωγῆς</i> 5 e	58, 24
8	32, 1

<i>Κατὰ πλοῦτον</i> , frg. 21 D	51, 2
---	-------

De vit. pud. 532 f.	42, 12
-----------------------------	--------

Ux. 611 b	29, 24
d	42, 15

Posidonius	13, 29, 97, 12 (<i>add.</i>)
----------------------	--------------------------------

Proclus	63, 21, 72, 23, 96, 9,
	117, 12, 123, 25

Prudentius	79, 30
----------------------	--------

Apoth. 83	119, 23
---------------------	---------

Cath. II 105 sqq.	126, 30
---------------------------	---------

Contra Symm. I 32	8, 11
11 262	121, 30

Ptolemaeus Synt. I 6	39, 28
--------------------------------	--------

II	40, 6
--------------	-------

Pythagoricum <i>ἔκρον θεῶν</i>	12, 18
--	--------

Quintil. VII proem. 3	19, 1, 72, 12
---------------------------------	---------------

Sall. Cat. 1, 1	121, 30
---------------------------	---------

Iug. 85, 21-25	56, 24
--------------------------	--------

Seneca

Ad Lucil. I 9, 20	30, 1
-----------------------------	-------

II 16, 5	12, 18
--------------------	--------

VII 48, 11	12, 19
----------------------	--------

Marc. 19, 5	33, 12
-----------------------	--------

21	39, 28
--------------	--------

De vita beata 15, 5	12, 17 sq.
-------------------------------	------------

Agam. 58	43, 24
--------------------	--------

Herc. fur. 586	57, 31
--------------------------	--------

1178	106, 16
----------------	---------

Med. 643, 653	106, 17
-------------------------	---------

Soph. Ant. 645 sqq.	57, 26
-----------------------------	--------

Sosiades	12, 18
--------------------	--------

Stob. I 137	12, 18
-----------------------	--------

III 3, 25	33, 19
---------------------	--------

IV 31 c 86	51, 2
----------------------	-------

34, 67	27, 29
------------------	--------

44, 57	30, 1
------------------	-------

Synesius Hymn. 11 9	68, 21
-------------------------------	--------

Tacit. Dial. 16	41, 13
---------------------------	--------

Themist. I p. 5 c	61, 19
-----------------------------	--------

Titus Bostrensis	98, 24
----------------------------	--------

Valerius Max. VII 2 ext. 4	8, 11
--------------------------------------	-------

Vergilius

Aen. II 426	99, 19
-----------------------	--------

IV 174, 183	48, 5
-----------------------	-------

V 812	20, 8
-----------------	-------

VI 42	40, 8
-----------------	-------

533	20, 8
---------------	-------

849 sq.	8, 8
-----------------	------

VIII 46	68, 24
-------------------	--------

XII 764 sq.	83, 7
---------------------	-------

Ecl. 8, 17	103, 1
----------------------	--------

Georg. I 30	56, 2
-----------------------	-------

204	94, 25
---------------	--------

336	80, 7
---------------	-------

II 458	28, 24
------------------	--------

481 sq.	102, 22
-----------------	---------

III 225	103, 4
-------------------	--------

IV 392	110, 18
------------------	---------

III. INDEX NOMINVM.

Academica studia 3, 12.
 Achaemenia rupes 109, 1.
 Achelons amnis ab Hercule turpatus 106, 15.
 Aetnae ignes 36, 18. quae flammis Aetnae eructantibus . . . tantas strages dederint? 37, 1.
 Agamemnon v. Atrides.
 Agrippina 39, 4 sqq. v. Nero.
 Albinus consularis vir *per Boethium defensus* 9, 16, maiestatis accusatus 11, 18 (R.-E. 1 1916, 1).
 Alcibiadis superficie pulcherrimum corpus introspectis visceribus turpissimum videretur 59, 7.
 Anaxagorae fuga 6, 18 (Diog. Laert. II 12); cf. 37, 21.
 Anaxarchus 37, 21.
 Antaeus ab Hercule stratus 106, 17.
 Antoninus *Caracalla* Papinianum militum gladiis obiecit 55, 15 (Spart. Vita Caracall. 4, 1; 8).
 Aquilo 17, 9; 27, 23.
 Arcadis alitis numen (Mercurius) 88, 11.
 Arcturus 14, 16. 94, 25.
 Aristoteles 59, 5. 108, 9.
 Atheniensium multitudinis imperium 15, 22.
Atlantem caeli onere liberavit Hercules 104, 21 sq.
 Atrides ultor fratris 105, 23; foederat natae iugulum sacerdos 28.
 Auster 27, 19. 31, 18.
 Bacchus autumnu munera contulit 17, 15.ica munera 35, 26.
 Basilus regio ministerio depulsus in delationem *Boethii* alieni aeris

necessitate compulsus 9, 19 (Cassiod. Var. IV 22).
Boethius carmina scripsit 1, 1. criminis seriem stilo mandavit 10, 22. -i intempestivi vertice cani 1, 11. dum fortuna faveret, paene caput tristis meraserat hora 1, 17. *B. aeger* 3, 4. studiis Eleaticis et Academicis innutritus 3, 12. lethargum patitur 5, 3. -i exsilium 5, 23. 15, 17. bibliotheca 8, 4. 16, 3. *B. naturae secreta rimatur* 8, 8. quod a Philosophia didicerat, transferre in actum publicae amministrationis optavit 8, 18. pro tuendo iure spreuit potentiorum offensionem, graves cum improbis inde discordiae 8, 22. provincialium fortunae vectigalibus pessumdari indoluit 9, 7. senatum defendit 10, 10. 11, 20. compositae falso litterae, quibus libertatem arguebatur sperasse Romanam 10, 23. *adeo* indefensus morti proscriptionique damnatus 12, 8. bonis expulsus, dignitatibus exutus 13, 15. affluentia et splendore fortunae circumdatus 23, 15. -um desolatum parente virorum summorum cura suscepit 26, 10. *B. negatae senibus dignitates in adulescentia sumpsit* 26, 17. triumphalem largitionem in circo *exhibet pro* liberis consularibus, quorum iam ut in id aetatis pueris vel paterni vel aviti specimen eluceat ingenii 26, 21—26. 23, 22. prosperitatis velocissimus cursus 28, 2. cf. Albinus, Basilus, Conigastus, Cyprianus, Decoratus.

- Opilio, Paulinus, Rusticiana, Symmachus, Theodericus, Trigguilla.
— *Practerea v. Proleg. cap. I.*; p. XXX sqq. ed. Peiperi (Vitae). Cassiod. (v. Mon. Germ. Auct. ant. XII 489; Procop. Bell. Goth. I 1, 39); *de coemptione et sacrilegio Ind. rer.*
- Bootes: tardus B. 94, 27.
Boreas 5, 15. 14, 14.
Britannicus a Nerone fratre interemptus 39, 6.
Brutus 43, 12.
Busiris necare hospites solitus ab Hercule mactatus 37, 27 (R.-E. III 1074, 53 sqq.).
- Cacus Enandri satiavit iras 106, 18.
Caesar, Germanici filius 11, 2.
Calliope dea mater Orphi 77, 13 sq.
Camenae lacerae 1, 3.
Campania provincia 9, 11.
Canius: -os scire potuisti 6, 20. respondissem -ii verbo 11, 2 (Seneca De tranqu. 14, 4).
Cato rigidus 31, 12. -oni victam causam placuisse Lucanus ammonnit 99, 22.
Catullus 52, 29.
Caucasum Romanae rei publicae fama aetate M. Tullii nondum transcendierat 40, 20.
Centaurus Hercules domuit 106, 6.
Cerberus tergeminus ianitor 77, 20. 106, 11.
Cereris fide elusus 17, 5. Ceres nova fruge gravis 46, 22; cf. aestas cere-rem siccant 103, 13.
Cicero 40, 19. 115, 10.
Circe dea Solis semine edita 87, 23 sqq. (Verg. Aen. VII 11).
Conigastus in imbecilli cuiusque fortunas impetus faciens exceptus a Boethio 9, 1 (R.-E. IV 1753, 11).
- Copia 25, 9; cf. 34, 13.
Corus 5, 11. 95, 9.
Croesus 24, 12.
Cyprianus delator 9, 18 (R.-E. IV 1942, 27).
Cyrus 24, 12.
- Decoratus: noluit cum eo Boethius magistratum gerere 53, 4 (Mon. Germ. Auct. ant. XII 492; R.-E. IV 2289, 7).
Diomedes, rex Thraciae 106, 13 (v. Hercules).
Dionysius tyrannus regni metus pendens supra verticem gladii terrore simulavit 55, 1 (Cic. Tusc. V 62. Hor. Carm. III 1, 17).
- Eleatica studia 3, 12.
Epicurus 43, 24; cf. ream vulgus 6, 10. quidam Philosophiae familiarium 11, 10.
Erymanthus saetiger 106, 20.
Euander 106, 18.
Eufrates 109, 3.
Euripides 58, 3.
Euripus aestuans 22, 21; cf. Scid. II 2, 1256: *παροϊμία Τύχη εἴματος ἐπὶ τῶν ῥῆστα μεταβαλομένων καὶ ἀσταθμῶν ἀνθρώπων*. R.-E. VI 1282, 29. Mon. Germ. Auct. ant. X 21 (Clandian. In Ruf. I 91).
Eurus 31, 13. 87, 22.
Eurydice 76, 23. 78, 9.
- Fabricii fidelis . . oesa 43, 11 (R.-E. VI 1931, 23).
Fortuna: lubrica F. 14, 23 sq.; v. Ind. rerum.
Furiae, ultrices scelorum deae, Orphi carmine commotae lacrimis madent 77, 23.

- Gaius Caesar, Germanici filius 11, 2.
 Gaudentius (v. Opilio) 9, 24.
 Germanicus v. Gaius.
 Gigantes (acc. -as) caelum lacescentes
 75, 9.
 Graia classis 105, 25.
 Hercules 38, 1 (Basilis). 106, 5 (-is
 labores).
 Hermus rutilante ripa 68, 28.
 Hesperidum poma 106, 9.
 Hesperos 14, 6. 44, 22. -rius 4, 13.
 50, 21. Vesper 102, 27.
 Homerus mellifui oris 110, 10.
 Hydra 95, 25 sq. 106, 14; v. *Ind. rerum*.
 Indica tellus 55, 30. tigris 87, 8. tecta
 88, 8 sq.
 Indus candidis miscens virides la-
 pillos 68, 29.
 Iovis limen (Ω 527) 24, 19.
 Iphigenia 105, 28.
 Ithaci sodales a Polyphemo necati
 105, 29 sqq.
 Ixionium caput rota non praecipitat
 77, 25.
 Libycae harenae 106, 17.
 Lucanus familiaris Philosophiae 99,
 22.
 Lucifer 14, 8. 47, 1. 103, 1.
 Lydi: Croesus -orum rex 24, 12.
 Lyncei oculi 59, 5.
 Marmaricens leo 88, 4.
 Menelai amissi thalami 105, 24.
 Mercurius, numen Arcadis alitis.
 Ulixem peste Circes solvit 88, 11.
 Musae poeticae 3, 1; philosophiae
 3, 14; aevientis vota 16, 17; Pla-
 tonis 73, 9; cf. Sirenes.
 Nemeus leo 106, 7.
 Neritius dux 87, 20. 88, 12; v. Circe.
 Neronis rabies 39, 4—18 (Dio Cass.
 LXI 13. LXII 16. Octav. 247. Suet.
 VI 33, 34, 38). invisus omnibus
 Nero luxuriae saevientis dabat pa-
 tribus indecores curules 54, 12—15
 (Suet. VI 26, 32, 55). Senecam fami-
 liarem praeceptoremque suum ad
 eligendae mortis coegit arbitrium
 55, 13 sq. 16 sq. (Tac. Ann. XI V 54).
 Nonius struma 52, 29.
 Notus 39, 15. 46, 25.
 Oceanus 102, 25.
 Opilio, *Cypriani frater*, in exilium
 missus, sed eo deferente Boethii
 delatio accepta est 9, 24 (Cassiod.
 Var. VIII 16).
 Orpheus infernas adiit domos 76, 24.
 77, 10. 78, 9.
 Palatinae canes 9, 15.
 Papinianus 55, 15; v. Antoninus.
 Parmenides 76, 11: cf. 100, 6.
 Parthis Romani formidolosi 40, 21;
 cf. 119, 1.
 Paulinus consularis per Boethium
 defensus a Palatinis canibus 9, 14
 (Cassiod. Var. IX 22).
 Paulus Persi regis calamitatibus
 lacrimas impendit 24, 15.
 Perses v. Paulus.
 Philosophia v. *Ind. rerum*.
 Phoebe noctibus imperat 42, 3. astra
 detegit 95, 6. -es axem sol non
 impedit 120, 20.
 Phoebus 5, 17. 14, 1, 4, 8. 17, 1. 27, 13
 (roseis quadrigis; 44, 26). 39, 13 sq.
 (populi, quos videt condens radios
 sub nudas Ph. extremo veniens ab
 ortu). 50, 21. 57, 8 (*deus* -bo radios
 dedit). 69, 7. 73, 2. 80, 6. 95, 12.
 110, 9.
 Phrygiae ruinis Agamemnon ultor
 Menelai 105, 23.

- Plato 6, 7, 8, 11, 14. 63, 10. 73, 9, 11.
76, 16. 84, 27. 123, 3, 7, 26.
Pluto umbrarum arbiter 77, 19, 31.
Poeni 49, 30; v. *Regulus*.
Polyphemus 106, 2 sqq.; v. *Ithacus*.
Pompeius Magnus 54, 1.
Porticus (*Stoa*) 110, 25.
Proserpina cf. 77, 19 (et *Pluto*, umbrarum domin).
Ptolomaens 40, 6.
Pythagoricum illud "*Ερον Σεφ*" 12, 18.

Ravenna 10, 2.
Regulus plures Poenorum bello captos in vincla coniecerat, mox ipse victorum catenis manus praebebat 38, 2 (R.-E. II 2088 sqq.).
Roma flammata 39, 5.
Romana libertas 10, 24. -nae rei publicae fama 40, 20 (v. *Caucasus*). -ni nominis fama, hominis gloria 40, 24.
Rusticana, *Boethii* uxor, *Symmachus* patri simulis *Boethii* desiderio tabescit 26, 14. 28, 16.

Saturni gelidi senis sidus 80, 7.
Seneca (v. *Nero*) 6, 20 (Tac. Ann. XV 60). 55, 13 sqq.
Serum vellera 36, 1.
Sirenes in exitium dulces (*Musae*) 3, 13.
Sirius 14, 17.
Socrates, praeceptor Platonis, iniustae victoriam mortis promeruit 6, 9, venenum 19. -aticum decretum 10, 19.
Sol, sol: (*Phoebus*) verum possis dicere solem 110, 21; lunam -lemque miramur 33, 7; oriens 124, 21. 125, 27. v. *Ciree*, *Phoebe*, *Phoebus*.
Soranus 6, 20 (Tac. Ann. XVI 23).
Stoicum vulgus 6, 10. Porticus, obscuri senes 118, 25.

Stymphalides volucres sagittis fuit Hercules 106, 8.
Symmachus socer sanctus et aequae ac *Philosophia* reverendus 12, 22. viget et *Boethii* iniuriis ingemescit 28, 13 (R.-E. IV A 1160, 8).

Taenara commovet *Orpheus* 77, 15.
Tagns aureis harenis 68, 27.
Tantalus flumina spernit 77, 28.
Tartara 78, 4; -reum specus 78, 14.
Theodericus: rege cognoscente *Boethius*, ne coemptio Campaniam prodigatura exigeretur, ericit 9, 13. Opilionem atque Gandentium in exsilium misit 9, 25, Ravenna pelli iussit 10, 1 sq. maiestatis crimen ad cunctum senatum transfert 11, 17. *Boethius* regiae laudis orator 26, 24.
Threicium Boreae antrum 5, 15. -us vates 76, 24.
Thyle ultima 56, 2.
Tigris 109, 3.
Tiresiae vaticinium 113, 2.
Tityi iecur vultur non trahit 77, 30.
Tonans: celsi iura -ntis 102, 14.
Triguilla regiae praepositus domus per *Boethium* ab iniuria delectus 9, 2.

Troianum bellum v. *Phrygia*.
M. Tullius 40, 19. 115, 10.
Tyrium venenum 36, 2. ostrum 54, 10.
Tyrrena vada 59, 24.

Ulixes v. *Ithacus*, *Neritius*.
Ursa 102, 22.

Verona 11, 17.
Vesaeus 7, 11 (Verg. Georg. II 224).
Vesper 102, 27; v. *Hesperos*.

Zenonis tormenta 6, 19 (Cic. Nat. d. III 82; Tusc. II 52. Val. Max. III 3 ext. 2); 37, 29.
Zephyrus 14, 15; 27, 17.

IV. INDEX RERVM.

- absolutus: -tum bonum 69, 17. ab integris -tisq[ue] procedens 65, 2 sq. — *v. etiam Ind. verb.*
- accusatio praeiudicata 9, 17; *cf.* 10, 6 sq.
- accusatores *Boethii* 10, 6; *cf.* 12, 7 sqq. *et* Basilius, Gaudentius, Opilio in *Ind. nom.* — non irati, sed propitii potius miserantes-que -res 93, 2 sq. *cf.* 11 sq.
- actiones humanae 113, 9. quamvis te in varias -nes .. converteris 126, 12 sq.
- actus: omne iudicium iudicantis a. existit 118, 23. a. mentis 120, 4. humanorum -tuum .. intentio 48, 8. (voluntate ac potestate) omnis humanorum -tuum constat effectus 81, 7 sq.
- visionis *dei* praesens semper aeternitas cum nostrorum -tuum futura qualitate concurrit 126, 31 sq. est ... humanis -tibus ipsum bonum veluti praemium commune propositum 85, 22 sq.
- hominum solos respuit (*deus*) -tus ... rector cohibere 14, 21 sq. (*fati series*) -tus fortunasque hominum indissolubili causarum conexione constringit 98, 11 sq. — *cf.* administratio.
- adversitas fortunae 28, 4. (ali-quem) deteriorem facere possit a. 99, 29. -tis insolens 29, 21 sq. -tis exercitatione prudentem (*fortunam videas*) 44, 7.
- aedes sacrae: -arum -ium defensio 9, 26. inflammare -as -es 12, 4.
- aeger: (admittentes) ad iudicium veluti aegros ad medicum duci oportebat 93, 3 sq. *cf.* 16. -i quidam lenibus, quidam acribus adiuvantur 99, 7.
- aegritudo *animorum* quid aliud videtur esse quam vitia? 99, 12.
- ae. animi *Boethii* 18, 25; 20, 17.
- aequanimitas: beata sors omnis est -tate tolerantis 30, 2.
- aequanimus: (beatitudo) apud -mos non perpetua perdurat 30, 8 sq.
- aër: -ris globus 80, 1.
- aes: Basilius ... in delationem nostri nominis aeris alieni necessitate compulsus est 9, 22 sqq. — lassant crebris pulsibus aera (*cf.* Tibull. I 8, 21) 95, 8.
- aestimatio: (dignitates) gentium -ne vilescunt 34, 7.
- aetas: prior a. 35, 21. praesens a. 54, 21.
- aeternitas: a. ... est interminabilis vitae tota simul et perfecta possessio 122, 12 sq. *dei* praesens semper a. 127, 1. -tis infinita spatia 41, 13. -tati opponitur tempus 98, 5. inexhausta -tate 41, 22.
- aeternus: -ni cursus 103, 2. -na lex 27, 29; 92, 3. licentia 91, 21. miseria 89, 27. praescientia 112, 8 sq. — *cf.* deus.

aether: -ris motus 80, 3. lex 95, 2.
 irae 31, 31. plagae 42, 23. dorsa
 velocis -ris 80, 13. longi spatia
 -ris 121, 25.

affectio: -nes fallaces 19, 13.
 cunctis corporum -nibus abso-
 luta 120, 7 sq.

affectus: belnis ... inesse fugiendi
 appetendive aliquis videtur a.
 120, 14 sqq. fortunae prioris
 -tu desiderioque tabescis 20, 18.
 infructuosae -tuum spinae 3, 7.
 -tuum tumultus 16, 18. — *prae-
 terea* 92, 1; 110, 3.

affinitas principum civitatis 26, 11.
 ales cavea *clausa* 50, 8; *cf.* Mer-
 curius.

alimenta: *Philosophiae* educatus
 -tis (*Boethius*) 4, 27 sq. terrarum
 fructus animantium .. debentur
 -is 33, 13 sq.

amarus: sanis corporibus his dul-
 cia, illis -ra conveniunt 99, 7.

ambitus: qui abundantiam -us
 superfluitate metiantur 34, 18;
 ob -um dignitatis 12, 13.

amicus: quem felicitas -um fecit,
 infortunium faciet inimicum 55,
 22 sq. coetus -orum 12, 22.
 -orum mentes aspera fortuna
 detexit 44, 10. -orum genus non
 in fortuna, sed in virtute nu-
 meratur 48, 11. pretiosissimum
 divitiarum genus -os invenisti
 44, 15.

amministrationis publicae actus
 8, 19.

amnis: -nes stare coegerat *Orpheus*
 76, 27; *cf.* *Achelous*.

amor habendi 36, 19. iustitiae
 9, 20. terras ac pelagus regens

et caelo imperitans 45, 2 sq.
cf. 103, 3. 30; 104, 2. populos
 iunctos foedere continet 45,
 10 sq. felix hominum genus, si
 (a.) animos regat 45, 16 sqq. ne
 in animalibus quidem manendi
 a. ex animae voluntatibus.
 verum ex naturae principis
 venit 71, 23 sqq. luctum *Orphei*
 geminans a. 77, 16. cur mens
 tanto flagrat -re veri tectas re-
 perire notas? 114, 18 sq. con-
 iugii sacrum castis nectit -ribus
 45, 12 sq. — *cf.* lex.

angelica virtus 97, 13.

anima: carens -mae motu ... pul-
 chrum non videtur 32, 23. -mae
 ruinae 69, 5. de voluntariis -mae
 cognoscentis motibus 71, 20. seu
 -mā (fatum exercetur) 97, 11.
 -mas — in caelum terramque
 seris (deus), quas ad te reduci
 facis igne reverti 64, 6 sqq. *cf.* 2.
 humanas .. -mas liberiores ..
 esse necesse est, cum se in
 mentis divinae speculatione
 conservant 109, 26 sqq. — *cf.*
etiam animal, mens, suppli-
 cium.

animal: *homo est* rationale a. at-
 que mortale 18, 22; *cf.* 118,
 13 sq. divinum merito rationis
 a. 34, 21. cum in unum coeunt
 ac permanent anima corpusque,
 id a. vocatur 70, 2 sq. -lia ter-
 rena 37, 10; 50, 29. -lia, quae
 habent aliquam volendi nolen-
 dique naturam, non abiciunt ma-
 nendi intentionem 70, 14. *cf.*
 18. — quam variis terras -lia
 permeant figuris 121, 21. — *cf.*
 amor.

animalis: ex -i motione 71, 29 sq.
 animantes: quarta fere portio ter-
 rae nobis cognitis -tibus in-
 colitur 40, 7. sensus solus im-
 mobilibus -tibus cessit 120, 12.
 animata natura 32, 24.
 animus: liber a. 37, 19; 51, 13. a.
 somniat 46, 11. a. bonum suum
 repetit 48, 27 sq. in brevibus
 vitae metis *nihil* expectare
 longum immortalis a. putat 89,
 18 sqq. -mi virilis robur 4, 28.
 tantum -mi ... (fortuna) mutata
 pervertit 20, 18 sq. praecedit
 vires -mi movens vivo in cor-
 pore passio 119, 22 sq.; cf. 120,
 2 sq. 5 sq. in -mum perturba-
 tionum morbus inrepsit 18,
 10 sq. bona ... vera .. -mum
 snbierint 47, 3 sqq. -mum ...
 confudit anxietas 51, 11 sq.
 (quisquis vestigat verum) -mum
 doceat, quicquid extra molitur,
 suis retrusum possidere the-
 sauris 72, 25 sq. irae intem-
 perans ... leonis -mum gestare
 credatur 87, 12. -mum con-
 formaveris: nihil opus est iudice
 praemium deferente 92, 3 sq.
 in sublime feras -mum 122, 3;
 cf. 127, 5. collecto in vires -mo
 8, 1. redeunt -mi *leonum* 50, 2.
 lassorum solamen -morum *Philo-*
sophia nominat 45, 22 sq. viti-
 ositas quidam est quasi morbus
 -morum 93, 15. salus 90, 11.
 temperies -morum 90, 4 sq. an
 humanorum motus -morum fa-
 talis catena constringit? 109,
 15 sq.; cf. 113, 14. -mis viget
 cernens omnia notio 119, 7 sq.
 -mos domet feroces 55, 27. clau-

sit (deus) membris -mos celsa
 sede petitos 57, 10. — cf. amor.
 anxietas: numquamne animam
 tuam confudit a.? 51, 12.
 (voluptatum) appetentia plena
 est -tis 57, 16. fit ..., ut -tibus
 mordeatur 62, 5.
 aper: hunc apri facies tegit 88, 3.
 quos ... ursus a. dente petunt
 93, 24.
 apes: -ium labor i.e. mel 46, 23.
 voluptas cum apibus comparatur
 58, 7.
 appetentia (voluptatum) 57, 16.
 subsistendi 70, 13.
 apposita: si quid ex -tis luceat,
 ipsa, quae sunt -ta, laudantur
 35, 9 sq.
 arbiter umbrarum 77, 31 sq. rerum
 coruscus a. 80, 18. a. aequi
 103, 23.
 arbitrium: eligendae mortis a. 35,
 13 sq.
 arbor: non aurum in viridi quae-
 ritis -re 59, 19. quernas pergat
 ad -res 17, 6. herbae atque -res
 70, 21 sq.
 argumentum: laeta magnum bonis
 a. loquuntur 101, 2. ex petitis
 extrinsecus -tis 116, 13.
 arida convenient liquidis 63, 27.
 arrogantiae levitas 42, 3.
 artifex faciendae rei formam mente
 praecipiens 97, 3. ingenium -cis
 33, 21.
 artificium: vestes (Philosophiae)
 erant subtili -cio perfectae 2,
 16 sq.
 arx: hominum vigor -ce conditus
 abdita 88, 27. (divina mens) in
 suae simplicitatis -ce composita
 96, 13; cf. Augustin. Civ. XIV 19.

asinum vivit (stupidus) 87, 14.
 astrologicae demonstrationes 40,
 1 sq.
 astrum: astri circulus 80, 10. astra
 5, 13; 46, 25; 93, 6.
 anlici 9, 20; 55, 14.
 aureus: Phoebus diem curru pro-
 vehit -reo 44, 20 sq. Tagus -reis
 harenis 68, 27. -reo .. gravior
 metallo 106, 10.
 auriga: quae in quadrigis mo-
 derandis facere spectantur -gae,
sine necessitate sunt 116, 22 sqq.
 aurum 23, 13; 32, 7; 35, 15; 36, 21;
 52, 18; 59, 19; 108, 14. 22.
 autumnus gravidis influat nvis 4,
 18. remeat pomis gravis a. 103,
 14. -no ... sua Bacchus munera
 contulit 17, 14 sq.
 auxilium naturae 83, 5.
 avaritia: impenita barbarorum sem-
 per a. 9, 5. a. semper odiosos
 facit 32, 8. -ae nihil satis est
 52, 15. inexpletam restinguere
 -am 38, 21. -a fervet alienarum
 opum violentus ereptor 87, 8.
 avarus: non expleturas cogat a.
 opes 52, 19.
 avibus nihil differt, qui inconstans
 studia permutat 87, 14 sq. similes
 -bus sunt *homines*, quarum in-
 tuitum nox inluminat, dies
 caecat 91, 31 sq.
 axis: sol gelidum Phoebes impedit
 axem 102, 19 sq.
 baca: oneretque -cis colla rubri
 litoris 52, 20.
 barbarae nationes 53, 22.
 barbari (= Gothi) 9, 5; 53, 33.
 beatitudo: misera b., quae nec
 apud aequanimos perpetua per-

durat nec anxios tota delectat
 30, 8 sq. plena b. 62, 27. praec-
 clara opum mortalium b. 35,
 18 sq. vera b. 46, 17; cf. 63, 7;
 79, 20. b. (est) status bonorum
 omnium congregatione perfec-
 tus 47, 15 sq.; cf. 49, 3; 54,
 2 sqq. 8 sq. in contingentes
 populos regentium .. b. trans-
 funditur 94, 8 sq. si quis rerum
 mortalium fructus ullum -nis
 pondus habet 26, 19 sqq. -inis
 finis 50, 30. mortalium cura ...
 ad ... -nis finem nititur per-
 venire 47, 7 sqq.; cf. 81, 21.
 regnorum potestas -nis auctor
 54, 23. summa -nis 62, 12. cf.
 16. (ne) habentis dei habitae-
 que -nis diversam cogites esse
 substantiam 65, 28 sq.; cf. 66,
 13. 21 sq. 24 sq. 30 sqq.; 67, 10.
 15 sqq. 22 sq. 26 sq.; 68, 17 sq.;
 74, 7 sq. 31 sq.; 75, 26 sq. 29.
 corpus -nis 67, 9. qui abesse
 aliquid tuae -ni conqueraris 29,
 7 sq. cf. 23 sq. in fortuitis
 rebus -nem constare non posse
 30, 15 sq. 20; 31, 3 sq. 6 sqq.
 non esse anxiam tristemque -nem
 49, 13. hae ad -nem viae (*volup-
 tates*) devia quaedam sunt 53,
 11 sq.; cf. 59, 15 sq. ad -nem
 probra non veniunt 85, 2 sq. —
 b. est summum naturae bonum
 30, 17; cf. 48, 17 sqq.; 66, 11 sq.
 23 sq.; 68, 14 sqq.; 75, 24; 81,
 24; 85, 20 sq.; 86, 8 sqq. *v. etiam*
 bonum, deus.
 beatus: status 48, 20. -ta sors 30,
 23. -tum regimen 74, 27. omnis
 b. deus 67, 2. neminem -tum
 fore, nisi qui pariter deus esset

75, 27 sq. beatitudinis adeptione sunt homines -ti 66, 30. -tae pecudes 57, 22 sq. -tos explicare 57, 21 sq. facere 31, 8; 54, 27 (perficere 59, 16). fieri 66, 31; 86, 10. putare 54, 16. -tas fore res publicas, si eas .. studiosi sapientiae regerent 8, 12 sq.

bellicus: virum fortem non decet indignari, quotiens increpuit b. tumultus 105, 8 sq.

bellum: astrigeris b. discors exsulat oris 103, 3 sq. -li vel pacis artibus gloriosum nomen propagare 48, 1. contra fortunam gerere -lum 43, 24 (cf. 104, 22 contra aspera -lum gerunt). quicquid nunc amat invicem, -lum continuo geret 45, 5 sq. -lo capti 38, 2. deus veris statuit -la duobus 114, 9 sq. -la .. operari 105, 22.

belus: probitate deserta homo vertitur in -am 87, 17 sq. (cf. 89, 2 sq.: in -as .. animorum qualitate mutari; 92, 10 sq.). mobilibus -is inesse fugiendi appetitive videtur affectus 120, 14 sq.

beneficium: ob -um supplicium tuli (Boethius) 13, 16.

bestia: humanae naturae ista condicio est, ut — infra -as redigatur, si se nosse desierit 35, 5.

bibliothecae (-tecae P biblyoth. [o s. v.] 7) comptos ebore ac vitro parietes non requiro 16, 3 sqq.; cf. 8, 4.

bipes: homo est animal b. rationale 118, 13 sq.

blanditiae poeticarum Musarum 3, 10. fortunae 22, 8; cf. 44, 8.

bonitas: nativa b. 39, 1. cardo atque causa expetendorum omnium b. esse iure creditur 68, 7 sq. deus omnia -tis clave gubernat 74, 22; cf. 76, 2 sq.

bonus subst.: 1. boni: commune -norum omnium stadium 8, 21. -nis felicia contingere 79, 17. numquam -nis praemia desunt 85, 16. -nis dura (deus) tribuit 94, 18; cf. 98, 26. permissum puniendi ius .. exercitii -nis .. causa 101, 13 sq. cognoscere semper .. potentes esse -nos 79, 15; 82, 2. 27; cf. 84, 26. certum est adeptione boni -nos fieri 81, 28. -nos omnes eo ipso, quod -ni sint, fieri beatos liquet 86, 9 sq. (deos fieri 86, 12). -nos esse felices 90, 17. -nos quis nisi stultissimus oderit? 93, 14. supplicia -nos premunt 94, 12 sq. praeterea 8, 17; 11. 12. 14: 12, 5; 13, 19; 39, 2: 81, 26. 28. 29; 82, 22; 83, 10; 84, 7; 89, 4; 93, 31; 94, 13. 17; 99, 3; 100, 7; 101, 2. 21; 104, 8. 25; 113, 13; 127, 2.

2. bonum, bona: proprium atque insitum -num 34, 19. verum 44, 8; 47, 18 (veri -ni cupiditas); 50, 32; 63, 4. 5; 69, 18. -na externa 33, 11; cf. 34, 19 sq. falsa 47, 3; 60, 11. fugacia 27, 28. imperfecta 63, 4. levia 1, 17. mendacia 44, 4. vera 44, 9; 60, 12: vera perfectaue -na 69, 15; vilissima .. vestra -na 35, 1. corporis -na 48, 14; 58, 23; 59, 11. perexile -num est, quod aequo animo feratur amissum 30, 26 sq. nihil horum, quae tu in tuis computas -nis, tuum est b. 34, 4 sq.

quonam lateat ... b., nescire sustinent 60, 5. beatitudo b. est 67, 18; 81, 23; 85, 20 sq.; 86, 8; cf. 68, 15. b., sufficientia, potentia ceteraque veluti quaedam beatitudinis membra sunt an ad -num veluti ad verticem ennota referuntur? 67, 18 sqq.: cf. 67, 20; 68, 1. 3. 4. 12; 69, 10. 26 sq. 29; 81, 21. 23. (deus), qui b. est 69, 11. deus ipsum b. est 74, 13; cf. 74, 23; 76, 1; 86, 25 sq. 77. 28; 98, 20; 102, 5. b. potens est 81, 3. cf. 5. si ipsis dignitatibus .. inesset aliquid naturalis .. -ni, numquam pessimis provenirent 38, 6 sqq. -ni finis 49, 23; 103, 31. fons -ni 64, 11; 76, 19 sq. imperfecti, .. perfecti -ni forma 64, 17 sq.; cf. 64, 21; 65, 4 sq. 13. -ni fructus 48, 2. certum (est) adeptione -ni bonos fieri 81, 28; cf. 81, 31; 82, 1. 24. nonne felicior -ni ammixtione miseria est? 90, 20. cf. 24. 26. in ipsa fortuna populari nonnihil -ni inest 94, 3 sq. omne cuiusque bonum eo, cuius est, constat esse pretiosius 34, 28 sq. nego ullum esse b., quod noceat habenti 35, 11 sq. b. esse, quod desideretur ab omnibus 72, 10. 18 sq.; 81, 24; 85, 1; cf. 72, 20. b. est omne, quod iustum est 91, 8. nonne igitur b. censes esse, quod prodest? 104, 19. -nus non ultra .. vocabitur, qui careat -no 85, 24 sq. bona unde sunt, si deus non est? 11, 11. -na fiunt ... unitatis adeptione 69, 25. sola est .. divina vis, cui mala quo-

que -na sint 101, 24 sq. anxia .. res est humanorum condicio -norum 29, 10 sq. (perfectum bonum est) veluti quidam omnium fons -norum 64, 24. inscitia -norum 83, 18. -norum potens potest omnia 84, 17. servator -norum ... deus 99, 12 sq. -norum omnium auctor 113, 23. -na non esse, quae se pessimis haerere patiantur 38, 11 sq. -na tantummodo volentis dei 79, 8. an in -nis non est numeranda potentia? 49, 7 sq. *praeterea* 23, 8; 24, 20; 34, 5; 51, 5. 7; 59, 14. 15; *al.*

summum bonum beatitudo est 66, 11. (deus) summum est b. 75, 26. s. b. malis bonisque propositum boni naturali officio virtutum petunt, mali variam per cupiditatem 82, 21 sqq. duo summa -na ... esse non possunt 66, 17 sq. *praeterea* 30, 17. 18; 47, 12. 13. 19 sq. 23; 48, 19. 25; 63, 13. 21 sq.; 66, 5. 6. 10. 22; 75, 1. 3. 24; 84, 11 sq.; 98, 24.

optimum: non labuntur hi, qui, quod sit -num, ... reverentiae cultu dignissimum putent 49, 4 sq.

caecumen: summae intelligentiae c. 121, 15. — v. etiam *Ind. verb.*

cadaver hominem mortuum dixeris, non hominem 83, 30 sq.

caducus: caduca felicitas 30, 21. fortunis -cis 27, 27 (-ca fortunae dona 32, 3). in his mortalibus -cisque rebus 63, 1.

caecitas ignorantiae 30, 23; 63, 18 sq.

- caelestis globus 40, 3. siderum motus 97, 12. ordo 8, 10.
- caelitus: Croesus ... rogi flammis traditus misso c. imbre defensus 24, 12 sqq.
- caelum: terrae ambitum ... ad -li spatium puncti constat obtinere rationem 40, 1 sqq. (-li spatium 59, 1). terrarum -lique sator 63, 18. licet -in proferre lucidos dies 24, 1 sq. multos esse ... qui sese -lo proximos arbitrentur 29, 24. vos ... -lo exaequatis 36, 25 sq. pulsare c. ... videbatur, ... ipsum etiam c. penetrabat *Philosophia* 2, 13. 15. rapido c. turbine versat *deus* 13, 27. (mens) c. libera petit 42, 18. (virga) recto spectat vertice c. 50, 20. (anima) simili convertit imagine c. 64, 5. (animas) in c. terramque *deus* serit 64, 8. lacescentes c. Gigantes 75, 9. lati series c. ac sidera movet 98, 7 sq. ultimus c. labor *Her- culis* .. sustulit collo pretium- que rursus .. c. meruit 106, 21 sqq. (mens) -lo fruens 42, 19. — *praeterea* 4, 3; 5, 13; 23, 7; 33, 7; 57, 9; 59, 2; 69, 4; 92, 7 sq.; 102, 16; 122, 2; 124, 21. — cf. amor, pax.
- calidus orbis 68, 29.
- caligare: inscitiae nube (animae humanae) -gant 110, 2 sq. — v. etiam *Ind. verb.*
- calumniae barbarorum 9, 5.
- caminus: ruptis ... vagus caminis torquet fumificos Vesaevus ignes 7, 10 sq.
- canis: qui linguam litigiis exercet, eum -ni comparabis 87, 9 sq.
- non timuit lepus cantu *Orphei* placidum -nem 77, 4. — Palatinas canes 9, 15.
- canus: canis.
- canus: intempestivi funduntur vertice -i 1, 11.
- capessere: haec sapientibus capessendae rei publicae necessaria causa est, ne improbis .. civibus urbium relinquerentur gubernacula 8, 14 sqq.
- caprea: nec vobis -as si libeat sequi, Tyrrhena captatis vada 59, 23 sq.
- carcer: (mens) terreno -re resoluta caelum .. petit 42, 18.
- caritas: sui c. non ex animalium matione, sed ex naturali intentione procedit 71, 29 sq.
- carmen: tacta *Circes* -mine pocula 87, 26. — carmina *Boethii* commemorantur 1, 1. *Orphei* 71, 12. 21; 73, 2. *Philosophiae* 43, 21; 96, 6; 102, 12.
- carpere: nec vite gemmas -itis 59, 20. — c. callem 20, 7.
- casus: quotiens ... aliquid cuiuspiam rei gratia geritur aliudque ... quam quod intendebatur, obtingit, c. vocatur 108, 11 sqq. cf. 17, 25; 107, 18 sq.; 108, 5. 7. repentini -sus 95, 28 sq. mundum temerariis agi fortuitisque -sibus putas 17, 27; cf. 19, 5 sq. (-suum temeritas); 94, 16. 19 sq.
- catena: fatalis c. 109, 16. Cerberum traxit triplici -na *Her- cules* 106, 11. (avidum) libidines insolubilibus adstrictum retinent -nis 38, 22 sq.; cf. 68, 22. — *praeterea* 4, 22; 7, 21; 38, 3; 83, 8.

causa: refluant (amoris) -sae 104, 3. naturae -sae 4, 20. cf. 10. externae 63, 20. -sarum conexio 98, 11 sq.; 107, 18. -sarum ... ordo res mutabiles ... propria incommutabilitate coercescit 98, 15 sqq. (ordo -sarum 111, 21). improvisus inopinatusque (-sarum) concursus 108, 16 sq. cf. 20. 21. sunt, qui horum (i. e. divitiarum et potentiae) fines -sasque permutent 48, 4 sq. hic .. -sas cernere promptum est, illic latentes pectora turbant 95, 13. cf. 20.

celeber: (perfecta felicitas) reverendum, -brem laetumque (perficit) 62, 24. hoc ... -berrium esse confitear 61, 10 sq.

celebritas in expetendis rebus ponitur 48, 16 sq.; 49, 19; 60, 17; 61, 6.

censura regia 9, 25.

Cerealia pabula 88, 16 sq.

cerva: (Orphei modis) iunxit intrepidum latus saevis c. leonibus 77, 2. pavidus ac fugax ... -vis similis habeatur 87, 12 sq.

chordis carmina temperans Orpheus 77, 12.

chorus Musarum 3, 15.

circulus astri 80, 10. (uti) ad punctum medium c., ita est fati series ... ad providentiae ... simplicitatem 98, 5 sqq.

circus: in circo ... multitudinis expectationem triumphali largitione satiavit Boethius 26, 25 sq.

civis: improbi flagitiosique -ves 8, 16. frequentia -vium 15, 24.

(alii) adeptis honoribus reverendi -vibus suis esse nituntur 47, 22. legalium tormenta poenarum perniciosus potius -vibus ... debentur 94, 10 sqq.

civitas: (Romani veteres) regium de -te nomen abstulerant 37, 5 sq.

claritas: optimum ... c. videtur 47, 25.

claritudo: an c. nihili pendenda est? 49, 10 sq. splendidum te, si tuam non habes, aliena c. non efficit 57, 3. — praeterea 48, 10; 56, 25; 57, 1; 61, 8. 12. 20; 68, 2.

classicum: tunc -a saeva tacebant 36, 9.

clementia purgatoria 91, 13 sq.

clipeus: (quisquis pavet,) abiecit -um 7, 20.

coemptio (frumenti, cf. Cassiod. Var. V 13; VII 22; X 18): cum ... gravis ... c. profligatura inopia Campaniam ... videretur, ... ne c. exigeretur, Boethius evicit 9, 10 sqq.

cognitio fragilis felicitatis 44, 4. rerum 121, 1. universitatis 120, 30. divina 96, 1. opinioni opponitur 124, 27. praesentia propriae -nis 126, 18. (dens) omnia ... in sua simplici -ne considerat 124, 4. sensus ... cunctis aliis -nibus destitutus immobilibus animantibus cessit 120, 11 sqq.

colloqui cum deo 113, 30.

color: (Philosophia mulier) -re vivido atque inexhausti vigoris 2, 9.

- commemoratio: ne -ne quidem digna (popularis gratia) 56, 21.
 commercium: inter homines deum-que c. sperandi .. ac deprecandi 113, 27 sq.
 communis: -e commodum 9, 12. -e bonum 16, 7.
 commutatio: alterna c. (elementorum) 98, 9.
 conceptio: communis humanorum c. animorum 65, 9 sq. -nis suae (rationis) universale 118, 12. inanis c. rationis 120, 26. rationalis 118, 16.
 conchae maris *immobiles animales* 120, 13.
 conclusio: qui -ni accedere durum putat, ... collocationem propositionum non esse efficacem necessariae -nis ostendat 90, 1 sqq.
 concordia temperat aequis elementa modis 103, 5 sq.
 confessio delatorum 10, 26. facinoris manifesta c. 12, 1.
 confusio ininsta *appellatur*, quod scelerum supplicia bonos premunt, praemia virtutum malirapiunt 94, 12 sqq.; cf. 98, 25 sq. mixta atque indiscreta 113, 20. perversa 99, 24.
 coniugium: -ii sacrum 45, 12.
 coniunx: -gis incunditas 57, 25.
 coniuratio *contra C. Caesarem facta* 11, 3. (liber quidam vir) adversum *tyrannum* lactae -nis consocios *non prodidit* 37, 22.
 conscientia: foedata probri c. 101, 8. -tiae libertas 8, 23. praestantia 42, 1. minuit ... se probantis -tiae secretum, quotiens ostentando quis factum recipit famae pretium 11, 23.
 sapientis .. c., qui bonum suum non populari rumore, sed -tiae veritate metitur 56, 14 sq. sacrilegio me -tiam polluisse mentiti sunt 12, 13 sq. diserpentibus -tiam vitis 101, 17.
 consequentia rationum 82, 4 sq.
 constantia permanendi 72, 1. nullamne humanis rebus inesse -tiam reris? 27, 7. — cf. fortuna.
 consularis: consules, consulares *Boethii* liberi 26, 21. 25; 28, 21. consulare imperium ... ob superbiam consulum vestri veteres abolere cupiverunt 37, 2 sqq. consulares viri v. Albinus, Paulinus.
 contagio corporea 73, 13. improborum 54, 6. improbi *dignitates* ... -ne commaculant 53, 18 sq.
 contrarius: natura respuit, ut -ia quaeque iungantur 38, 8 sq.; cf. 18 sq. mundus hic ex tam diversis contrariisque partibus in unam formam minime convenisset, nisi unus esset, qui tam diversa coniungeret 73, 23 sqq.
 cor: (superbi) rabie -dis anhelis 85, 6. cur ... recta censetis, nimmersus alto viveret fomes -de? 73, 7 sq. (voluptas) ferit .. -da 58, 10. libido versat avidis -da venenis 85, 9. (gramina *Circes*) -da vertere non valent 88, 25.
 corporalis lacuna 57, 23 sq. -les figurae 120, 31.
 corporeus: -ea contagio 73, 13. -ei morbi 100, 4.

- corpus: effectum c. *Boethii* 1, 12. vilissima fragilissimaque res c. 53, 22. non omne .. mente depulit lumen obliuioſam c. inuehens molem 73, 3 sq. c. beatitudinis 67, 9. cf. 23 sq. clarum est fortuitam felicitatem -oris morte finire 31, 3 sq. -oris voluptates 57, 15. cf. 17 sqq. -oris rotunditas 117, 15. c. gelidum *Agrippinae* visu pererrans *Nero* 39, 8. ad praecipuos viros ... de fama post resolutum morte suprema c. *nihil* attinet 42, 12 sqq. animarum supplicia post defunctum morte c. 91, 11 sq. unica gens hominum ... recto stat -re 121, 30 sq. (ne) inferior sidat mens -re celsius levato 122, 4. -rum languor ... minime dignus odio, sed potius miseratione 93, 15 sqq. (mens) notis subdita -rum 119, 4. (voluptates) morbos et dolores ... solent referre -ribus 57, 17 sqq. sensus et imagines e -ribus extimis credant (senes *Porticus*) mentibus imprimi 118, 27 sqq. in -ribus sentiendis ... animi .. vigorem passio -ris antecedit 120, 1 sqq. 5 sqq. — cf. *Alcibiades*, amarus, bona, fortuna, homo.
- corrigere: -guntur ultione pravi mores 90, 11. 14.
- cortex adversum caeli intemperiem quasi mali patiens defensor opponitur 71, 3 sq.
- crimen, cuius *Boethius* arguitur 10, 9. 13; 12, 9; 13, 1. 2. malestatis c. in *Albinum* delatae 11, 18. dum miseris aliquod crimen affligitur, quae perferunt, meruisse creduntur 13, 13 sq. iustus tulit c. iniqui 14, 30 sq.
- criminatio *Boethii* 6, 3; 16, 14. falsae -nes 5, 26.
- cruciatus ... sapienti (materia) virtutis 37, 24 sq. improbi virtutum sordes poenarum -tibus deponunt 93, 9. 10.
- crudelitas: cruciatus .. tyranno materia -tis 37, 24 sq.
- eruor: priore aetate c. non horrida tinxerat arva 36, 11. si c. horrida tinxerit ora, leonibus redeunt animi 50, 1 sq. *Nero* matris effuso maduit -re 39, 7. (*Atrides*) ventos redimit -re 105, 26.
- culpa morbi 93, 4.
- culpanda fugere 90, 12.
- cupiditas v. bonum (verum b.).
- cupido praeceptus 25, 18. — gloriae .. c. 39, 26 sq. rerum mortalium c. 12, 15.
- cura divina 18, 1 sq. summorum virorum 26, 10 sq. vitae c. retinendae 23, 23 sq. mortalium c. 47, 7 sq. — v. etiam *Ind. verb.*
- curatio *Boethii* 17, 25. doloris *Boethii* 26, 6.
- currere: silvas c. *Orpheus* coegerat 76, 26 sq. c. in stadio 85, 19. 20.
- curulis (sella) 52, 29. (viri -es:) indecores -es 54, 15.
- cutis: tremit effeto corpore laxa c. 1, 12.
- daemonum varia sollertia ... fatalis series texitur 97, 13 sq.
- dedecus: videsne, quantum malis d. adiciant dignitates? 53, 1 sq.

defensor: -rum opera 93, 5. 11. —
v. cortex.
 delatio nominis *Boethii* 9, 23; 10,
 5. perditissimum quemque novis
 -num fraudibus imminuentem *vi-*
det Boethius 13, 18 sq.
 delator: odiis me Cypriani -ris
 opposui 9, 17 sq. mens ne-
 quissimi scurrae -risque 53, 5 sq.
 -rem ... impedisse criminamur
 10, 11. *cf.* 15. confessio -rum 10,
 26. scelera -rum 16, 10.
 delectatio: (amicorum genus) reli-
 quum ... -nis causa assumitur
 48, 13 sq.
 dens *leonis* 50, 5; 88, 5; *cf.* 93, 25.
 designare: omne ... signum tan-
 tum, quid sit, ostendit, non vero
 efficit, quod -at 116, 7 sq. — *v.*
etiam Ind. verb.
 deterior: parcit sapiens dispen-
 satio ei, quem -rem facere possit
 adversitas 99, 28 sqq. -ra velle
 nostri fuerit fortasse defectus
 11, 7 sqq.
 deus: *philosophiam* sapientium
 mentibus inseruit d. 8, 20. si
 quidem d. est, unde mala? bona
 vero unde, si non est? 11,
 10 sq. signat tempora *anni* d.
 17, 16 sq. d. summum bonum
 est 66, 6 sq.; 75, 26. d. malum
 facere non potest 75, 17 sq.
 naturarum omnium proditor d.
 idem ad bonum dirigens cuncta
 disponit 102, 4 sq. (regnum) bona
 .. volentis -i 79, 8. rem omnium
 maximam -i munere ... exegimus
 76, 7 sq. (-i) regnum 79, 14.
 ante oculos agitis iudicis cuncta
 cernentis (i. e. dei) 127, 7 sq.
ἔκαστος 9, 12, 13. consimilem -o

facit *philosophia* 12, 20; *cf.* 31,
 24. sanctus ac -o proximus 100,
 2. -o mundum regi 18, 6; 73, 20.
 — operi suo conditorem prae-
 sidere -um scio 17, 30 sq. -nm
 rerum omnium principem bonum
 esse communis humanorum con-
 ceptio probat animorum 65,
 8 sqq. 12. *cf.* 14. 18; 66, 2; 68,
 19; 69, 11; 74, 13. -um ipsam
 beatitudinem esse necesse est
 confiteri 66, 13. *cf.* 23. 30;
 67, 2; 68, 17; 74, 7 sq. 31 sq.;
 (beatitudo) in summo -o sita
 75, 25. hoc quicquid est, quo
 condita manent atque agitan-
 tur, usitato cunctis vocabulo
 -um nomino 74, 1 sqq. -um esse
 omnium potentem 75, 14. re-
 pugnare videtur praenoscere
 universa -um et esse ullum
 libertatis arbitrium 110, 24 sq.
 apud illum rerum omnium cer-
 tissimum fontem (i. e. deum)
 nihil incerti esse potest 113,
 6 sq.; *cf.* 112, 26. -um aeternum
 esse ... commune iudicium est
 122, 9 sq. *cf.* 24. 29. nihil -o me-
 lius 65, 10. coercente in ordinem
 cuncta -o 107, 21. a -o vel ven-
 tura provideri vel provisae ne-
 cesse est evenire 112, 6 sq.;
cf. 124, 30; 125, 16 sq. 20 sq. 30;
 126, 22. 24. 31. nec frustra sunt
 in -o positae spes precesque
 127, 2 sq. — *deus* auctor (homi-
 num) 57, 13. conditor orbis 13,
 25; 110, 14 (conditor *etiam* 17,
 30; 33, 1; 34, 25; 103, 20; 123, 5).
 rerum pater 57, 7. rerum om-
 nium praecellentissimus 65, 32.
 summus omnium princeps 96, 19.

- servator bonorum vel malorum
depulsor 99, 12 sq. — *plur.*:
victicem causam dis placuisse
99, 21 sq. qui beati sint, deos
esse convenit 86, 10. *cf.* 12. —
cf. bonitas, commercium, pater,
rector.
- dies: ultimus vitae d. 27, 9 sq.
praemium bonorum, quod nullus
deterat d. 86, 11. aves, quarum
intuitum d. caecat 91, 31 sq.
— *v. etiam* Lucifer et Ind. *verb.*
- dignitas vera 36, 25. collata im-
probis d. 38, 23. inest d. propria
virtuti 53, 10. despectiores ...
improbos d. facit 53, 17. d.
vultus 78, 18. ambitus -tis 12,
13. propria -tis pulchritudo 53,
13. vos -tem vestram infra in-
fima quaeque detruditis 34, 27 sq.
non virtutibus ex -te, sed ex
virtute -tibus bonor accedit 37,
8 sq. -tes honorabilem reveren-
dumque, cui provenerint, red-
dunt 52, 24 sq.; *cf.* 54. 5. malis
dedecus adiciunt -tes 53, 2.
umbratiles -tes 53, 21. -tum
possessio 23, 9. si -tibus ...
inisset aliquid naturalis ac pro-
prii boni, numquam pessimis
provenirent 38, 6 sqq. -tibus ex-
tus *Boethius* 13, 15. pessimi
plerumque -tibus funguntur 38,
9 sq. — *praeterea* 36, 24; 49, 17;
53, 24. 28; 53, 16; 60, 17.
- diluvium: quae .. Aetnae .., quod
d. tantae strages dederint? 37,
1 sq.
- disciplinae (Philosophiae) 13, 4.
- dispensatio: sapiens d. 99, 29.
- diuturnitas interminabilis 41, 18 sq.
nominis 41, 14. — *cf.* gignere.
- dives: numquam d. agit, qui ..
sese credit egentem 25, 22 sq. d.
.. non expleturas cogat avarus
opea 52, 18 sq. num -vites
esurire nequeunt? 52, 8.
- divinatio: M. Tullius .. -nem distri-
buit 115, 11.
- divinitas summa 66, 25. *cf.* 31.
-tis adeptione beatos fieri 66,
31 sq.; -tem adeptos deos fieri
67, 1. primae propinqua -ti
stabiliter fixa fatalis ordinem
mobilitatis excedunt 97, 22 sq.
- divinus: divinus intuitus 124, 24;
125, 17 sq.; 126, 17. spiritus
97, 11. — divina condicio 87, 18.
homines -nae curae exsortes
18, 1 sq. -na mens 96, 12; 98,
15; 109, 27; 113, 10; 121. 11. 13;
123, 9. natura d. scientiaque 122,
11 sq.; scientia d. 126, 14. con-
dicio -nae notionis 125, 18; *cf.* 3.
opera 102, 2. praenotio 124, 16.
praescientia 115, 15. providentia
111, 7. 15; 113, 4. ratio 19, 6
(-nae rationi mundi gubernatio
subdita); 96, 19. simplicitas 75,
23; 97, 17; *cf.* 96, 12 sq. (-na
mens in suae simplicitatis arce
composita); 98, 15; 115, 15 sq.;
121, 20; 123, 14; 124, 1. specu-
latio 78, 22 sq.; *cf.* 109, 27 (men-
tis -nae speculatio); -nae forma
substantiae — rerum orbem mo-
bilem rotat .. immobilis ipsa 76,
9 sqq.; -na substantia *etiam* 109,
24; 122, 8. vis 101, 24. — divinum
lumen 124, 10. -nam praesidium
63, 11 sq. (necessitati) vix ali-
quis nisi -ni speculator acces-
serit 125, 1 sq. — *cf.* animal,
gratia, humanus, intelligentia.

- iudicium. praedestinatio, pro-
 iunditas.
 divitiae: divitiarum vel vestrae vel
 sui natura pretiosae sunt? 32, 5.
 d. nisi comminutae in plures
 transire non possunt 32, 15. d.
 possidentibus persaepe nocu-
 erunt 35, 13. pretiosissimum
 -arum genus .. amici 44, 15. o
 angustas inopesque -as 32, 17.
 -as ob potentiam voluptatesque
 desiderant 48, 5 sq. -ias petit
 penuriae fuga 61, 27. consolari
 -iis indigentia potest, auferri ..
 non potest 52, 11 sq. cf. 7. —
 praeterea 34, 10. 11; 38, 27. v.
 etiam *Ind. verb.*
 doctrina: semen veri .. excitatur
 ventilante -a 73, 5 sq.
 documenta (delatoris), quibus se-
 natum maiestatis reum faceret
 10, 11 sq.
 dolor aetatem iussit inesse snam
 1, 10. diversum te d. ira mae-
 ror distrahit 16, 19. nec d.
 adsit 20, 11. iniuriae d. 78, 24.
 -ris fomenta 26, 6. satisfacere
 -re (iniuriam) facientis 92, 24 sq.
 -ribus (beatitudo) non subiecta
 49, 13. quantos .. -res (volup-
 tates) fruendum solent re-
 ferre corporibus 57, 17 sq. multos
 scimus beatitudinis fructum ...
 -ribus quaevisse 31, 6 sq.
 domitor *leonum* 50, 6.
 domus regia 9, 3. (licet) magna
 titulis fulgeat claris d. 43, 7.
 humili -mum memento certis
 figere saxo 31, 24 sq. infernas
 adiit -mos 77, 10. astriferas
 -mos 80, 5. — cf. lares.
 dona fortunae 32, 3.
 draco: poma *Hesperidum* cernenti
 rapuit -ni (Hercules) 106, 9.
 ebur 16, 4 (v. bibliotheca).
 echinus asper 60, 3 sq.
 elegi fletibus ora rigant 1, 4.
 elementa: tu (i. e. deus) numeris
 -ta ligas 63, 26. (fati) series ...
 -ta in se invicem temperat 98, 8;
 cf. 103, 6.
 elephantus: num -tos mole .. supe-
 rare poteritis? 58, 24 sq.
 equitare: salutis causa ... e. 68, 10.
 equi mortis 93, 23. *Solis* 47, 2.
 error: ingenii e. humani 12, 2. e.
 humanus 60, 22. ad falsa devius
 e. abducit 47, 19; cf. 51, 1. pu-
 blicus e. 95, 7. inscitiae nubilus
 e. 95, 17; cf. -ris nubes 73, 1.
 bonum quaerentes pravus e.
 avertit 98, 23. -ris causa 117, 10.
 divina mens sine falsitatis -re
 cuncta prospiciens 113, 10.
 esca: leones ... captant -as 49,
 30 sqq. (aves) pedibus proterit
 -as 50, 14. acceptas -as sine co-
 gitatione transigimus 71, 22.
 eventus: existimatio plurimorum
 fortunae spectat -tam 13, 7 sq.
 necessarium esse -tum praesci-
 tarum rerum 111, 22; cf. 11, 25;
 112, 9; 113, 5. 7. 11; 115, 27; 116,
 32.
 exemplum: celsa magni -pli via
 106, 24 sq. (supplicium) ... e.
 (est) culpanda fugiendi 90, 12.
 cf. 15. quidam supplicii in-
 expugnabiles e. ceteris prae-
 tulerunt invictam malis esse vir-
 tutem 100, 15 sqq. tu cuncta
 superno ducis ab -plo 63, 22 sq.
 ut hoc brevi liqueat -plo 117, 15.

- plena est -plorum vetustas 54,
20. ad caelestis ordinis -pla
8, 10.
- existimatio: e. bona prima omnium
deserit infelices 13, 10. *cf.* 16.
(vilissimis rerum) vosmet vestra
-ne summittitis 35, 1 sq. — *cf.*
eventus.
- experimentum sui 100, 14.
- explicatio: temporalis ordinis e.
96, 24 sq.
- exsilium: longinquum e. (Boethii)
15, 17. -i solitudines 5, 23. ire
in e. regia censura decrevit
9, 25. hic ipse locus, quem tu
e. vocas, incolentibus patria est
29, 26 sq.
- exsul: neque ... sapientum quis-
quam e. inops ... esse malit 94,
4 sq. cernes tyrannos -les 80,
26; *cf.* 15, 16; 16, 1; 18, 28.
- exsulare: ei ius e. non esse, quis-
quis in ea (*i. e. in patria vel in*
Philosophiae civitate) sedem
fundare maluerit 15, 26 sq.; *cf.*
103, 4.
- fabula: accepisti in -lis lacescentes
caelum Gigantas 75, 9. *f. de*
Orpheo 78, 11.
- facultas: omne, quod cognosci-
tur. ... secundum cognoscen-
tium comprehenditur -tem 117,
12 sqq.; *cf.* 118, 21.
- facundia: ingenii gloria -aeque
26, 24.
- falx: (agricola) -ce rubos fili-
cemque resecat 46, 21.
- fama meritorum 39, 27 sq. Ro-
mani nominis 40, 25. Romanae
rei publicae 40, 21. futuri *f. tem-*
poris 41, 12. prolixi temporis
41, 22. (ad plures nationes)
non modo *f. hominum singu-*
lorum, sed ne urbium quidem
pervenit 40, 18 sq.; *cf.* 56, 19.
f. ... diffusa linguas explicet 43,
5 sq. signat superstes *f. tenuis*
pauculis inane nomen litteris 43,
13 sq. nec *f. notos efficit* 43,
18. quotiens ostentando quis
factum recipit -mae pretium 11,
24. -mae immortalitas 41. 7. de
pervulganda -ma cogitatis 40,
11 sq. quid (ad praecipuos
viros) de -ma post *mortem* at-
tinet? 42, 14.
- fames: acerbae -mis tempore 9.
9 sq. adest ... opulentis, quo
-mem satiant 52, 10.
- familiaris: quae ... pestis effica-
cior ad nocendum quam *f.*
inimicus? 55, 23 sqq. -res *Phi-*
losophiae 6, 16; 11, 10; 90, 22.
regum 55, 10. *cf.* 13.
- familiaritas (fortunae) 20, 21. re-
gum 54, 18.
- famula: dominam (*i. e. Fortunam*)
-lae cognoscunt 23, 20.
- famulus: an .. te longus ordo -lo-
rum facit esse felicem? 33. 21 sq.
- fatalis ordo 97, 4. 23; 99, 16.
f. series textitur 97, 14. per -lis
seriem necessitatis 102, 7 sq.
f. catena constringit 109, 16.
- fatum: providentia est .. divina
ratio ... *f. inhaerens rebus*
mobilibus dispositio 96, 18 sqq.
-ti series 95, 28; 98, 6. (-ti
series) actus etiam fortunasque
hominum indissolubili causarum
conexione constringit 98, 11 sq.
-tum sollicitare 93, 21. providen-
tiam -tumve considerare 104,

11 sq. tanto aliquid -to liberum est, quanto .. rerum cardinem vicinius petit 98, 1 sq.
 labor popularis 48, 9. (te) -re prona indulgentius educari (*Fortuna*) 23, 14.
 febris: triduanæ -bris igniculo corpus potest dissolvi 59, 12.
 felicitas: indigne acta f. 101, 13. caduca 30, 21. fragilis 44, 4 sq. imperfecta 65, 5. mendax 60, 13. mutabilis 30, 22. pretiosa 21, 27 sq. vera 46, 10 sq. vera et perfecta 62, 23. (regum) 34, 19. cf. 21, 24. (existimatio plurimorum ea) tantum iudicat esse provisā. quæ f. commendaverit 13, 8 sq. f. amicum facit 55, 23. video, quæ sit vel f. vel miseria in proborum atque improborum meritis constituta 94, 1 sqq. falsæ illecebræ -tis 21, 20 (cf. 62, 18). numerus modusque -tis 26, 9. singularis -tis cumulus 26, 18. inane nomen fortuitæ -tis 28, 7 sq. quis est tam compositæ -tis, ut non ... cum status sui qualitate rixetur? 29, 9 sq. humanæ -tis dulcedo 30, 5. summæ cardo -tis 30, 12. specie -tis (*fortuna*) mentitur 44, 1. forma -tis humanæ 48, 22 sq. -tis perfectio 64, 19. -tis compos 74, 5. contemptus -tis 105, 18. -tem *Boethii* minui (concedit *Philosophia*) 28, 19. quid ... extra vos petitis intra vos positam -tem? 30, 10 sq. -tem corporis morte finire 31, 3 sq. longa -te luxuriant *homines*

100, 10. quid de huius modi -te debeant iudicare, quam famulari sæpe improbis cernant? 101, 3 sq.
 felix: visatur una stratus ac f. hora 23, 4. quis est .. tam f., qui statum suum mutare non optet? 30, 3 sq. f. (*fortuna*) a vero bono devios blanditiis trahit 44, 7 sq. infelici-
 cissimum est genus infortunii fuisse -cem 28, 4 sq. timor non sinit esse -cem 30, 25. an ... ordo famulorum facit esse -cem? 33, 21 sq. nefarios -ces arbitraris 18, 30. bonis -cia (contingunt) 79, 17; cf. 90, 17. felicissimi cuiusque .. sensus ... minimis quibusque prosternitur 29, 20 sq. cf. *fortuna*, mors.
 fetus: (fati series) omnia per ... fetuum seminumque renovat progressus 98, 10.
 figura: sensus -ram in subiecta materia constitutam, imaginatio vero solam sine materia iudicat -ram 117, 22 sq. imaginationis -ram cognoscere 118, 7. corporales -rae 120, 31. animalium (-rae) 121, 21. imaginatio ex sensibus visendi formandique -ras sumpsit exordium 118, 17 sq.
 filia, filius: -lii -liaeve delictis maestus inscribat 29, 16 sq. nescio quis -lios invenit tortores 57, 26.
 filum: vestes (*Philosophiæ*) erant tenuissimis -lis .. perfectæ 2, 16. finis certus 14, 20; 25, 19; 44, 25. rerum 18, 12. 16. 29. rerum omnium 72, 17 sq. 19 sq. mortis 31, 5. te (deum) cernere f. 64,

15. expetendorum f. 83, 14. insperatus 89, 21. qui communem omnium, quae sunt, -nem relinquunt, pariter quoque esse desinunt 83, 23 sqq. -nes causasque (potentiae et divitiarum) alterutro permutant 48, 4 sq.
- finitum, *subst.*: finitis ad se invicem fuerit quaedam, infiniti vero atque finiti nulla umquam poterit esse collatio 41, 19 sqq.
- flagitiosus: -si cives 8, 16. flagitiosus quisque 13, 20.
- flammae Aetnae 37, 1. rogi 24, 13. *solis et siderum* 14, 1; 27, 16; 94, 28; 102, 25. ut frigora -mis convenient 63, 26 sq.; cf. 103, 8. -mas sursum levitas vehit 71, 10 sq.
- flos: vernalium -rum mutabilitas 59, 4. (ver) terram roseis -ribus ornat 4, 16. licet anno terrae vultum -ribus frugibusque redimire 24, 2 sq.
- foedus: f. rerum 102, 17; 114, 8; quisquis rerum -dera nectis 15, 8. pugnancia semina f. perpetuum tenent 44, 18 sq. probis atque improbis nullum f. est 101, 15. firma (, rector,) .. -dere terras 15, 13. (amor) populos lunctos -dere continet 45, 10 sq.
- fomentum: adversum curationem doloris -ta quaedam sunt 26, 6. rationum -ta 32, 1. (perturbationum caliginem) lenibus medicis et -tis attenuare temptat *Philosophia* 19, 12 sq.
- fons: quicquid (Orpheus) .. matris -tibus hauserat 77, 13 sq. v. bonum, deus.
- forenses querimoniae 51, 27 sq.
- forma: -mae nitor ut rapidus est 59, 3 sq. quis repperitam queat ignarus noscere -mam? 114, 25 sq.; cf. 73, 7 sq. ipsam illam simplicem -mam pura mentis acie (intellegentiae oculus) conuetur 117, 27 sq.; cf. 118, 3. 4. 5. (mentis vigor) introrsum reconditis -mis miscet imagines 119, 30 sq.; cf. 120, 5.
- formido: -dinum aculei 55, 4.
- fors: (fortuna,) si manere incipit, f. esse desistit 22, 19. f. patitur frenos 109, 12.
- fortis est, cui fortitudo inest 38, 15. virum -tem non decet indignari, quotiens increpuit bellicus tumultus 105, 8 sq.
- fortuito *adv.* 108, 15.
- fortuitum *subst.* 108, 7. -ti causae 108, 20. -ta 27, 9.
- fortuitus: -ta felicitas 28, 7; 31, 3. res 30, 15. temeritas 17, 29. -ti casus 17, 27; 94, 16. 19 sq. modi 109, 8.
- fortuna aspera 44. 11. fallax 43, 24. male fida 1, 17. horribilis 44, 11. popularis 94, 3. favore prona 23, 14. utraque 7, 6. cur tantas lubrica versat F. vices? 14, 23 sq. quid est aliud fugax (f.) quam futurae .. calamitatis indicium? 22, 4 sq. nondum est ad unum omnes exosa f. 28, 26 sq. quod ... nec f. possit auferre 30, 14 sq. omnis f. bona. cum vel iucunda vel aspera tum remunerandi exercebunt bonos, tum puniendi corrigebunt improbos causa deferatur 104, 7 sqq. -nam vel iustam constat esse vel utilem

- 104, 10. servavit (f.) ... in ipsa
sui mutabilitate constantiam 21,
18 sq.; cf. 24, 6. — adversitas
fortunaē 28, 4. affluentia 33, 16.
area 22, 9 sq. asperitas 8,
2 sq. blanditiae 22, 8. census
28, 9 sq. condicio 29, 18 (con-
dicio incerta 12, 3). -nae prioris
desiderium 20, 18. dona 32, 3.
eventus 13, 8. ictus 46, 1; cf.
24, 17. instabilitas 30, 20.
iugum 22, 10. minae 22, 8.
reliquiae 29, 25. quatinus -ae
salo 15, 10. strepitus 34, 12.
adversae -nae sarcina 13, 13 sq.
caeci numinis (i. e. fortunaē)
ambigui vultus 21, 21. ultimus
vitae dies mors quaedam -nae
est etiam manentis 27, 9 sq.
-nae munera ... ad improbi-
simum quemque .. perveniunt
38, 12 sqq. adversum -nam dolor
16, 15. tragoediarum clamor ..
deslet .. indiscreto ictu -nam
felicia regna vertentem 24,
16 sq. quod infra corpus est.
-nam loquor 37, 17 sq. plus ad-
versam quam prosperam prod-
esse -nam 43, 29. dum -nam
metuit amittere, nequitiam de-
relinquit 101, 11 sq. in qua
(-na) nihil expetendum, nihil
nativae bonitatis inest 38, 29 sq.
— praeterea 22, 16. 20 sqq.; 23,
5; 25, 24; 26, 27. 29; 101, 9. —
fortunaē 9, 1. 7; 27, 27; 98, 11.
-narum vices 18, 31 sq. — cf.
amicus, innocentia, perfidia, rota.
fortunatus: perexigua .. -tissimis
beatitudinis summam detrahunt
29, 23. — praeterea 27, 3; 44, 14.
fraus (compositarum falso litte-
rarum) 10, 25. f. mendaci sompta
colore 15, 3. -des (Opilionis et
Gaudentii) 9, 25. delationum
-des 13, 19. -des delatorum 16,
10. — praeterea 51, 28; 87, 11.
frigus: f. hibernum 52, 9. frigora
24, 4. — cf. 52, 11; 95, 11 et
flamma.
fructus: in aestivos -tus intumescit
ubertas 33, 10. — cf. alimenta.
frutex: qui serere ingenuum volet
agrum, liberat arva prius -ticibus
46, 19 sq.
fuga Anaxagorae 6, 18.
fulmen: ardentis via -minis 7,
12 sq.
futurus: -ra calamitas 22, 4 sq.
nostrorum actuum -ra qualitas
127, 1. -rae res 112, 3; 115,
21. 25; 126, 21 sq. futurum 111,
13 sq. 15; 112, 14. 18 sq.; 124, 6;
126, 16. -ri certa necessitas 113,
17 sq.; cf. 114, 3. -ri praescientia
111, 9; 124, 6. — -ra 112, 4. 10.
30. incerta -ra 112. 26. -rorum
necessitas 114, 3; 115, 23; cf.
116, 4. 28. praescientia -rorum
116, 33. — cf. tempus.
gaudium: g. maestis lacrimis re-
pendit (Ulixes) 106, 4. nefariae
sceleratorum officinae -dio laeti-
tiaeque fuitantes 13, 17 sq.
plurimi boni fructum -dio laeti-
tiaeque metiuntur 48, 2 sq. -dia
pelle 20, 8. quid inanibus -diis
raperis? 33, 10 sq.
gemma: an -marum fulgor oculos
trahit? 32, 20. -marum est lux
illa, non hominum 32, 21 sq.
quicquid usque auri gemma-
rumque est 35, 14 sq. (quis) -mas

latere volentes .. fodit? 36, 22.
 nec vite -mas carpitis 59, 20.
 -mis niveis unda feracior 60, 1.
 generatio: omnium g. rerum ...
 causas, ordinem, formas ex di-
 vine mentis stabilitate sortitur
 96, 10 sqq.
 gens: unica g. hominum celsum
 levat altius cacumen 121, 30.
 diversarum -tium mores inter
 se .. discordant 41, 1 sq. -tium
 aestimatio 54, 7. Parthis ceteris-
 que id locorum -tibus 40, 21 sq.
 ad quas (plures -tes) unius fama
 hominis nequit pervenire 56, 19.
 commovet -tes publicus error 95,
 7. — cf. rex.
 genus: omne mortalium g. 31, 5.
 hominum g. 45, 16; 57, 6. huma-
 num ... g. 25, 10. — quid g. et
 proavos strepitis? 57, 12.
 geometrae solent demonstratis
 propositis aliquid inferre, quae
 porismata ipsi vocant 66, 27 sqq.
 gignere: ad id, quod est, id, quod
 -nitur 98, 4 sq. illud, quo solo
 mortalium rerum durat diutur-
 nitas, -nendi opus, quod natura
 semper appetit, interdum co-
 hercet voluntas 71, 27 sqq. con-
 stat genitum nihil 27, 30.
 gladius: quotiens iniquus additur
 saevo g. veneno! 39, 19 sq.
 pendens super verticem -dii
 terror 55, 2. qui nunc contum-
 -diisque .. pertimescis 35, 16.
 Papinianum ... militum -diis
 Antoninus obiecit 55, 14 sq.
 glans: (prior aetas) sera solebat
 ieiunia solvere glande 35, 24 sq.
 iam sues Cerealia -de pabula
 verterant 88, 16 sq.

globus caelestis 40, 3.
 gloria felicitis .. viridique iuventas
 1, 7. ingenii g. facundiaeque
 26, 24. g. tam angustis exiguis-
 que limitibus artata 40, 13 sq.
 cf. 23. an nbi Romani nominis
 transire fama nequit, Romani
 hominis g. progredietur? 40,
 24 sq. superba 42, 5. fallax,
 turpis 56, 6. praestantes natura
 mentes ... allicere possit -ae
 cupido 39, 24 sqq. (praecipui
 viri) virtute -am petunt 42, 13.
 mors spernit altam -am 43, 8.
 (video) celebritatem -a non posse
 contingere 60, 17 sq. — *prae-
 terea* 42, 16, 22; 48, 23; 49, 17;
 58, 19; 62, 3, 8; 105, 10.
 gloriosus: quem tu aestimas esse
 -sum, proxima parte terrarum
 videtur inglorius 56, 19 sqq. -sa
 mors 100, 15. -sum nomen 48, 1.
 gradi: nulla necessitas cogit in-
 cedere voluntate gradientem
 125, 12 sq. cf. 13, 27.
 gramina Circes 88, 23.
 gratia divina 113, 29 sq. popu-
 laris 56, 21.
 gubernaculum: urbium -la 8, 16.
 quibus -lis mundus regatur 18, 31;
 18, 7; 73, 17; cf. 74, 16; 76, 2 sq.
 gubernare: qui .. mundum ra-
 tione -nas 63, 17. deus omnia
 bonitatis clavo -nare creditur
 74, 22 sq. omnia certo fine
 -nans (rector) 14, 20.
 gubernatio mundi 19, 5.
 harenae ponti 25, 5; bibulae h. 31,
 17; ardentes 39, 16; steriles 70,
 26; Libycae 106, 17; cf. aureus.

herba: somnos dabit b. salubres 36, 3. (herbae) trahunt alimenta radicibus 70, 30. -bae atque arbores... sibi convenientibus innascuntur locis 70, 21 sq. — *praeterea* 70, 19.

hiernus: frigus -num 52, 9.

hiemem defluus inrigat imber 103, 15.

homo rationale animal atque mortale 18, 21 sq. h. est animal bipes rationale 118, 13 sq. n. lamne .. eius -inis potentiam putas, qui, quod ipse in alio potest, ne id in se alter valeat, efficere non possit? 38, 3 sqq. unius fama -inis 56, 19. -inis meritum 87, 6. ipsum saepe -nem velox hora dissolvit 27, 8. *animi* venena ... detrahunt -nem sibi 88, 28 sq. -nem aliter sensus, aliter imaginatio ... contuetur 117, 20 sq. quid, si corpus spectes, imbecillius -ne reperire queas? 37, 13 sq. *mundi* pars non vilis -nes quatinus fortunae salo 15, 9 sq. omnes .. -nes ... ad bonum pervenire nituntur 81, 26 sq. ne -nes quidem necessaria faciunt esse, quae vident 124, 11. hominum solos respuit actus .. rector cohibere *deus* 14, 21 sq. actus fortunasque -num 98, 11. -num consilia voluntatesque 111, 4. inexplata -num cupiditas 24, 7. excellentia 33, 3. facta 111, 3. fama -num singulorum 40, 18. fortunae -num caducae 27, 27. genus 57, 6. vitiosorum -num infirmitas 83, 2. iudicia 91, 27; 99, 1. mensura 2, 12. mentes 3, 8; 31,

2. fallax opinio 53, 27. sceleratorum -num poena 89, 7. sermo communis 104, 14 sq. studia 48, 27; cf. 49, 16. 20 sq. communis -num valentia 2, 8 sq. (aliti) dapes .. ludens -num cura ministrat 50, 10 sq. mali plures -num 83, 26 sq. intus est -num vigor 88, 26. sese ignorare -nibus vitio venit 35, 6. angustissima inhabitandi -nibus area 40, 9 sq. (magistratus) saepe acquissimis -nibus contingunt 52, 28. ambulandi motum secundum naturam esse -nibus num negabis? 82, 13 sq. defensorum opera ... si prodesse hominibus mallet, in accusationis habitum verteretur 93, 5 sqq. -nes .. divinae exsortes curae esse deplorasti 18, 1 sq. nequam -nes atque nefarios potentes .. arbitraris 18, 29 sq.; cf. 11, 12. (deus) -nes terris dedit 57, 9. omne -num genus .. simili surgit ab ortu 57, 6. quanta sceleratos -nes habeat impotentia 83, 6. omnia posse -nes nemo putet 84, 14 sq. ultra -nes provehere sola probitas potest, ... infra -nis meritum detrudit improbitas 87, 4 sqq. cf. 17. necesse est omnes -nes esse mortales 125, 6 sq. — *praeterea* cf. commercium, mortalis.

honor: ex virtute dignitatibus h. accedit 37, 9. honor i. e. consulatus 53, 23. qui .. solum posse desiderat, .. despiciit .. honorem potentia carentem 62, 2 sq. — *praeterea* 58, 17; 61, 7; 94, 6. — honores: nullis -ribus inclarescere 53, 3. — *praeterea*

- 23, 19: 25, 14; 48, 23; 51, 4; 53, 6. 7. 12; 54, 17; 60, 10; 62, 8.
- honorabilis: dignitates -lem red-
dunt 52, 24.
- hospes: an tu in hanc vitae scenam
.. subitus hospesque venisti?
27, 5 sqq. *Mercurius* ducem (i.e.
Ulixem) peste solvit hospitis 88,
12 sq. *Circe* miscet -tibus novis
tacta carmine pocula 87, 25 sq.
Busiridem accepinus necare -tes
solitum ab *Hercule* -te fuisse
maetatum 37, 27 sq.
- hosticus: quid furor h. ulla vellet
arma movere, cum ... praemia
sanguinis non viderent? 36,
12 sqq.
- humanitas: vulgi sermonibus ac-
cedamus, ne nimium velut ab
humanitatis usu recessisse vi-
deamur 104, 17 sqq.
- humanus actus: -norum actuum
effectus 81, 7 sq. intentio 48, 8.
est -nis actibus ipsum bonum
veluti praeminum commune pro-
positum 85, 22. — h. animus:
-norum conceptio animorum 65,
9 sq. error h. 60, 22; cf. 12, 2.
— humana felicitas 30, 5. natura
87, 3; -nae naturae condicio
35, 2 sq.; cf. 87, 5. opinio
113, 4. perfectio 92, 13. pra-
vitas 61, 23 sq. ratio 99, 18.
ratiocinatio 115, 15. res: -narum
divinarumque rerum scientia 8,
6. occasus -narum rerum 113,
12. ullamne -nis rebus inesse
constantiam reris? 27, 7. in-
tentio voluntatis -nae ... ad
beatitudinem festinat 81, 20 sq.
— -norum condicio bonorum
29, 11. -a consilia 113, 9. 22.
- ni corporis species 87, 2; 89, 2.
-num genus 25, 10. generis -ni
decus *Symmachus* 28, 13. ratio
-ni generis 120, 16. genus -num
terrenis omnibus praestare *deus*
voluit 34, 26 sq.; cf. 114, 5 sq. -na
imperia 54, 25 sq. ingenii error
-ni 12, 2. divinum iudicium
-numque 99, 25 sq. divini -nique
praesentis digna collatio 124,
13 sq.
- humidus: cedant -da siccis 103, 7.
humilitas poscendi 58, 17. -tis
pretio .. vicem divinae gratiae
promeremur 113, 29 sq.
- hydra: h. *per Herculem* combusto
perit veneno 106, 14. una dubi-
tatione succisa .. aliae velut
-drae capita succrescunt 95, 25 sq.
- iecur: *Tityi* i. 77, 30.
- ieiunium: (prior aetas) sera sole-
bat -ia solvere glande 35, 24 sq.
ignis numquam calere desistit 53,
25 sq. ne purior i. evolet 63,
27 sq. i. .. omnem refugit
sectionem 71, 19. (animas) ad te
reduci facis igne reverti 64, 9.
sol rutilo concitus igne 102, 19.
mentis i. 95, 27. oppressi luminis
i. 114, 16. (mens) transcendit
-nis verticem 80, 4. -nes *Aetnae*
36, 18.
- ignorantia: devios abducit i. 59,
17 sq. quatenus beata sors esse
potest -tiae caecitate? 30, 23.
quid enervatius -tiae caecitate?
83, 18 sq.
- ignotus: angustia rei familiaris in-
clusus esse mallet i. 29, 14 sq.
imaginandi sentiendique vis (nobis)
inest 121, 3.

- imaginarius: (imaginatio) sensibilia . . collustrat . . . -ria ratione indicandi 118, 18 sqq.
 imaginatio . . . solam sine materia iudeat figuram 117, 22 sq.; cf. 118, 3. 5. 7. i. . . mobilibus beluis (cessit) 120, 14. imaginatio *opponitur* sensui *vel* sensibus 117, 20; 118, 8. 11. 15 sq.; 120, 20. 25.
 imago cogitationis 64, 23. tenuigine vestrum principium somniatis 50, 29 sq. mundum . . simili in -ne formans 63, 24. (anima) simili convertit -ne caelum 64, 5. -nes veri boni 63, 4. fumosas -nes caligo neglectae vetustatis (obducere solet) 2, 19 sq. occupato ad -nes visu 46, 11 sq. sensus et -nes . . credant mentibus imprimi 118, 27 sqq. — *praeterea* 119, 6. 31.
 imbecillis: quod quisque . . . non potest, in hoc i. esse censendus est 31, 17 sq. — *cf.* imbecillns.
 imbecillitas mali 81, 4. (malorum) potentia . . ab -te descendit 84, 5. — *praeterea* 55, 11.
 imbecillus: -li cuiusque fortunae 9, 1. malos . . abiectos semper atque -los esse 79, 16; *cf.* 82, 3. 28. -lior valentia 60, 26. — *praeterea* 49, 9. *cf.* imbecillis.
 imber: hiemem defluus inrigat i. 103, 15. nimborum -bres 5, 12. — *cf.* caelitus.
 immobilis: divinae forma substantiae . . i. 76, 9—13; *cf.* 123, 12. manifestum est -lem . . generandarum formarum rerum esse providentiam 97, 15 sq. i. providentia 98, 12. -les animantes 120, 12.
 immobilitas: (temporalium rerum motus) ex -te deficit in motum 123, 14.
 immortalis animus 89, 19 sq.
 immortalitas famae 41, 7. — *praeterea* 41, 11.
 immutabilis: -les (causae, quarum conexio) ab immobilis providentiae proficiunt exordiis 98, 12 sq.
 impatientia: qui dedit -tiae manus, statum suum mutare . . optat 30, 3. -tia sortem exacerbat 22, 13.
 imperare: num quicquam libero -bis animo? 37, 18 sq. Phoebe noctibus -ret 44, 23. -rante florentisque nequitia virtus . . praemiis caret 79, 4 sq. — *cf.* 54, 27.
 imperfectus: -ta felicitas 65, 5. -tum bonum 64, 17. -ta bona 63, 4. — imperfectum *subst.* 60, 23; *cf.* 64, 25 sqq. (*quater*).
 imperium: Atheniensium (patria) . . multitudinis -o regitur 15, 22 sq. humana -a 54, 26.
 impius: sacerdotes -o iugulare gladio 12, 4 sq. -a vita 2, 2. -os . . . quae speraverint, effecisse . . ammiror 11, 5 sqq.
 impotentia . . miseros facit 54, 28. quanta sceleratos homines habeat i. 83, 6.
 improbitas: probis animis proprium decus aliena non decerpit i. 83, 27 sq. praemium bonorum . . nullius fuscet i. 86, 11 sq. infra hominis meritum detradat i. 87, 6. exuberans retundatur i. 100, 8. impunitos . . videres

- numquam -tis snae carere suppliciiis 91, 18 sq.; *cf.* 93, 19.
- improbus: -bi (dignitates) sua contagione commaculant 53, 18 sq.; *cf.* 54, 6. -bi ... a semet ipsis ... dissentiunt 101, 17 sq. studiis -borum dissimillimi (familiares *Philosophiae*) 6, 23. -bis .. civibus urbium relicta gubernacula pestem bonis .. ferunt 8, 16 sq.; *cf.* 36, 26 sqq. collata -bis dignitas .. non efficit dignos 33, 23 sq.; *cf.* 53, 17. -bis nequitia ipsa supplicium est 86, 18 sq. *cf.* 24. -bis nunc tristitia, nunc optata proveniunt 100, 19 sq. ut probis atque -bis nullum foedus est, ita ipsi inter se -bi nequeunt convenire 101, 15 sq. apud -bos mores lacescita periculis sapientia 6, 5. nihil posse -bos liquet 84, 10. feliciores esse -bos supplicia lucentes 90, 8. 25 sq.; *cf.* 90, 13 sq.; 91, 5. 22; 92, 18. 19; 93, 7 sqq. fortuna ... aspera ... puniendi corrigendive -bos causa defertur 104, 7 sqq. puniri -bos 113, 16. cum -bis ... discordiae 8, 22. fallax (homines) ligat -bis catenis ... libido 68, 22 sq. *nihil* mali causa ne ab ipsis quidem -bis sit 98, 21 sq. — *cf.* felicitas.
- impunitas iniusta 91, 4. *cf.* 22. i. iniquitatis merito malum 91, 2 sq. — *praeterea* 13, 21; 92, 1.
- impunitus: improbi -ti 90, 13 sq.; 91, 6. 18. 24. -ta avaritia 9, 5. -ta mala 79, 2.
- inanimatus: -ta supellex 34, 22. -tae res 70, 19 sq. — inanimata 71, 9.
- incipere: si (fortuna) manere -pit, fors esse desistit 22, 19.
- incommutabilitas: (causarum) ordines mutabiles ... propria -te coercescit 98, 16 sq.
- indigentia: quis ... modus est, quo pellatur divitiis i. 52, 6 sq. consolari ... divitiis i. potest 52, 11 sq. replere -am 93, 15. fugare -am copia 34, 12 sq. opes summovere -am *non* possunt 52, 16.
- indigere: (verum est) permultis eos i. qui permulta possideant 34, 16. summum bonum esse nihilo i. credentes 47, 19 sq.; *cf.* 49, 1; 51, 21; 52, 6; 60, 24; 61, 7.
- infelix: -ciores esse necesse est malos, cum cupita perfecerint 80, 8 sq.; *cf.* 24. -ciores esse improbos arbitror impunitos 90, 13. *cf.* 23; 91, 4. 20. 21; 92, 16. 19 sq. — *praeterea* 13, 10; 23, 4.
- infernus: -nas adiit domos (Orphens) 77, 10.
- infimus: -ma summis, summa -mis montare gaudemus 24, 9. (mors) aequat summis -ma 43, 10. vos dignitatem vestram infra -ma quaeque detruditis 34, 27 sq. ab rebus -mis excellentis naturae ornamenta captatis 34, 24 sq. providentia ... porro a rebus infimis constituta ... cuncta prospicit 124, 7 sq. (mens) nunc summis caput inserit, nunc decedit in -ma 119, 14 sq.
- infinitas temporis 123, 23; 123, 2.
- infinitus: -ta futuri ac praeteriti quantitas 123, 15; *cf.* 124, 2. -ti atque finiti nulla .. poterit esse collatio 41, 20. aeternitatis

- ta spatia 41, 13. providentia cuncta .. quamvis .. -ta conplectitur 96, 22 sq.
- infirmas malorum 84, 26 sq. vi-tiosorum hominum 83, 2. ocu-lorum 59, 9 sq.
- infortunatus: malis semper -ta contingere (cognosces) 79, 17 sq.
- infortunium pravitatis 89, 25 sq.
- i. boni participatione relevatur 90, 24. triplici -io urgueri 89, 13. cf. 15. — cf. amicus, felix.
- ingenium: in pueris *Boethii* vel paterni vel aviti specimen elucet -i 28, 21 sqq. i. artificis 33, 21. -ii error humani 12, 2. *Boethii* uxor -o modesta 28, 16. -o com-prehendere 102, 3. — cf. fa-cundia.
- inimicus: familiaris i. 55, 24 sq. v. amicus.
- initium temporis 123, 4.
- iniuria: -ae dolor 78, 24. (ne) *rota fortunae* descendere -am putes 24, 11. infeliciores eos esse, qui faciant, quam qui patiantur -am 92, 16 sq. cf. 23. 25. 28 sq.; 34, 26. *Triguillam* ... ab incepta, perpetrata iam prorsus -a deieci 9, 2 sqq. animum .. concepta ex qualibet -a confundit anxietas 51, 11 sq. (*Symmachus*) tuis ingemescit -is 28, 15 sq. philo-sophus ... inlatas -as .. patienter tolerat 42, 7 sq. — *praeterea* 9, 7; 23, 8.
- inimicus senatus 16, 13. -sta im-punitas 91, 4. 22. mors 6, 9. -sta vice 14, 28. -stas acies 93, 27. esse ... quod -stum est, malum 91, 8 sq.
- innocentia senatus 11, 20. nihil fortunam puduit ... accusatae -tiae 10, 7 sq. posse contra -tiam 11, 8. -tiam nostram quis exceperit eventus vides 11, 24. animi viribus infirmus ... de-sinet colere .. -tiam, per quam non potuit retinere fortunam 99, 26 sqq.
- inopia: rei familiaris inopia 101, 7. coemptio profligatura -pia Cam-paniam 9, 10 sq.
- inseitia: error vos -aque confundit 30, 11; meminim .. me -am meam fuisse confessum 73, 17 sq. cur ... vitia sectantur, -tiane bo-norum ... an *libidine*? 83, 17 sqq.
- insequor: non -quendi ... sunt, quorum mentes ... urguet im-probitas 93, 18 sq.
- insons: -tes .. non modo securi-tate, verum ipsa etiam defen-sione *sunt* privati 13, 22 sq. premit -tes debita sceleris noxia poena 14, 24 sq.
- instabilitas fortunae 30, 20.
- instantia: scientia numquam de-ficientis -tiae 124, 6.
- instrumenta sensuum 120, 2.
- insula *Circes* 87, 22.
- intellectus: uti est ad -tum ratio-cinatio, ... ita est fati series .. ad providentiae .. simplici-tatem 98, 4 sqq.
- intelligentia divina 96, 14 sq.; 121, 5; cf. 120, 16 sq. i. quasi de-super spectans concepta forma, quae subsunt, etiam cuncta di-iudicat 118, 4 sq. summae -tiae cacumen 121, 15. — *praeterea* 117, 21. 25. — cf. providentia.
- intemperantia fragiles, qui oblu-cari vitio nequeunt 83, 20 sq.

intentio mortalium 49, 7. naturae 18, 12. naturalis 50, 32 sq.; 71, 21. 30; 74, 23 sq.; 83, 3 sq. humanorum actuum .. i. 48, 8. gerentis i. 108, 21. manendi i. 70, 16 sq. boni pariter ac mali indiscreta -ne ad bonum pervenire nituntur 81, 26 sq.

interitus: ad -tum causae 19, 2. venire ad -tum 70, 13. ad -tum sponte festinare 70, 17.

ira: diversum te dolor, i., maeror distrahant 16, 19 sq. flagellat i. mentem 85, 10. irae intemperant 87, 11 sq. exarmentis impotentis iram 7, 17. ridens aetheris iras 31, 31. rabidas leonum imbuit iras 50, 6. Cacus Euandri satiavit iras 106, 18.

iucunditas canendi 45, 24. i. (bonum indicatur) 68, 2; cf. 69, 20. uxor ac liberi .. -tis gratia petuntur 48, 10 sq.; cf. 57, 25. (corporis voluptatum) motus quid habeat -tis, ignoro 57, 19. omnia -tem animo Epicuro videntur affere 48, 26.

iudex cuncta cernens (i. e. deus) 127, 8. nihil opus est -dice praemium deferente 92, 4 sq. -ces ... in severitate concordēs 12, 1 sq. oratores ... miserationem cum excitare conantur 92, 30 sqq. (ipsi quoque improbi) se totos accusatoribus -cibusque permitterent 93, 11 sq.

indiciū: *Philosophiae* sapientiumque i. 10, 21. (admitteantes) ad i. veluti aegros ad medicum duci oportebat 93, 3 sq. divinis substantiis .. perspicax i. 109,

24 sq. i. indicantis actus 118, 22. rationis 120, 23 sq.; cf. 121, 2. divinae i. mentis 121, 11. cunctorum ratione degentium commune i. 122, 10. omne i. secundum sui naturam ... comprehendit 123, 29 sq. quod ratione nti .. potest, id habet i., quo quidque discernat 109, 18 sq. (popularis gratia) non -io provenit 56, 22. hominum -ia 91, 27; 99, 1. *deus* rerum -ia non confundit 124, 18 sq.

ius querelae 23, 17. puniendi 101, 13 sq. an ius postulet, animadvertit 23, 6. sui -ris 7, 19. mei 23, 15. 19 sq. sola (Fortuna) meum ius exercere prohibere? 24, 1. ius sibi ac potestatem prae ceteris vindicare 37, 12 sq. proprio -re vivere 25, 3. pro tuendo -re spreto (a Boethio) potentiorum semper offensio 8, 23 sq. numquam (Boethium) ab -re ad iniuriam quicquam detraxit 9, 6 sq. -ra Tonantis 102, 14. (amor) dictat -ra sordalibus 45, 15. — v. *Ind. verb.*

iustitia: amor -tiae 9, 20. -tiae adptione iusti ... fiunt 66, 32 sq. -tiae poena 90, 9. ratio -tiae 91, 1. obtemperare -tiae libertas est 15, 25.

iustus tulit crimen iniqui 14, 30 sq. puniri improbos -stum 91, 5 sq. divinae sese menti humanam summittere rationem -stissimum censemus 121, 13 sq.

lacrima: acies (Boethii) -mis mersa 3, 17; cf. 7, 23; 28, 26. (uxor Boethii) -mis ac dolore tabescit

- 28, 20 sq. *Nero* ora non tinxit -mis 39, 9. *ultrices* scelerum deae *Orpheo cantante* iam *maestae* -mis madent 77, 23 sq. *Ulixes* gaudium *maestis* -mis rependit 106, 4. *Paulus Persi* regis a se capti calamitatibus *pias* impendit -mas 24, 15 sq.
- laetitia*: (summum bonum) plenum est -tiae 61, 17 sq. (video) non -tiam voluptatibus posse contingere 60, 17. — *praeterea* 13, 18: 48, 3; 49, 19.
- laetus*: quae tunc -ta videbantur, abierunt 27, 3 sq. *numerus* *laetorum* *tristiumve* 27, 1. — nonne hoc etiam (clarum) constat esse -tissimum? 61, 15 sq.
- lapides* . . . , ne . . . dissolvantur, resistunt 71, 15 sqq.
- lapillus*: -lis *niveis* (se composuit *Nero*) 54, 11. (*Indus*) *candidis* *miscens* *virides* -los 68, 30.
- lar. lares* (i. e. domus) *Philosophiae* 5, 22; 8, 5; 21, 13.
- largitas*: *claros* l. facit 32, 9.
- largitio*: multitudinis expectationem triumphali -ne satiasti (*Boethius*) 26, 26.
- latere aliqu.*: an est aliquid, tamen? *meti* *vulgus* -teat? 108, 8 sq.
- laus*: *nobilitas* . . . de meritis *veniens* *laus* *parentum* 56, 26. *regiae* -dis *orator* (*Boethius*) 26, 24. *scis* me . . . in nulla umquam *mei* -de *iactasse* 11, 21 sq. quod *apud* *alios* -de, *apud* *alios* *supplicio* *dignum* 41, 2. qui falso *praedicantur*, *suis* *ipsi* . . . -dibus *erubescant* 56, 12 sq.
- lectulus* (*Boethii*) 3, 21.
- legales* *poenae* 94, 10.
- leo*: *irae* *intemperans* . . . -nis *animum* *gestare* *credatur* 87, 11 sq. *Poeni* -nes . . . *laxant* *nodis* *colla* *solatis* 49, 30 sqq. quos . . . *leo* . . . *dente* *petit* 93, 24 sq. *praeterea* 88, 4; cf. *cerva*, *Nemeus*.
- lepus*: *cantu* *Orphei* *placidum* *canem* *non* *timuit* *lepus* 77, 4.
- lethargum* *Boethius* *patitur*, *communem* *illusarum* *mentium* *morbum* 5, 3 sq.
- lex aeterna* 92, 3. l. (i. e. *deus*) 103, 23. *illa* *tuae* *civitatis* *anti-* *quissima* l., *qua* . . . *ei* *ius* *ex-* *sulare* *non* *est*, *quisquis* *in* *ea* *sedem* *fundaverit* 15, 25 sqq. -gem *pati* *sidera* *cogit* (*deus*) 13, 28; cf. 14, 18. *manendi* *abeundique* *scribere* -gem *Fortunae* *velis* 22, 11. *quis* -gem *det* *amantibus*? *maior* l. *amor* *est* *sibi* 78, 6 sq. -gem *stupebit* *aetheris* 95, 2. *ascende* (*rotam* *Fortunae*), . . . *ea* -ge, *ne* . . . *descendere* *iniuriam* *putes* 24, 10 sq. *constat* *aeterna* *positum-* *que* -ge *est*, *ut* *constet* *genitum* *nihil* 27, 29 sq. -ge *benigna* 64, 8. *fors* . . . -ge *meat* 109, 12. -ges . . . *praemia* *poenasque* *proponunt* 126, 29 sq. (*natura*) *legibus* *orbem* *provida* *servat* 49, 26.
- libellus*: *dextra* *eius* (*Philosophiae*) *libellos* . . . *gestabat* 2, 26 sq.
- liber animus* 37, 18 sq.; 51, 12 sq. *eventus* 116, 32. *vir* 37, 20 sq. -ra *voluntas* 126, 13. -rum *arbitrium* 125, 21 sq. -riores *animae* 109, 26.
- liber*: *in* *qua* (*sede* *mentis* *tuae*) *non* -bros, *sed* *id*, *quod* -bris

- pretium facit, -brorum .. meo-
ram sententias collocavi 16,
5 sq.
- liberi incunditatis gratia petuntur
48, 10 sq.; cf. -rorum incunditas
57, 25. orbus -ris alieno cen-
sum nutrit heredi 29, 16. (Euripides) carentem -ris infortunio
dixit esse felicem 58, 3 sq.
- libertas Romana 10, 24; cf. 11, 1;
37, 3. arbitrii 96, 1 sq.; 111, 5;
112, 7; 115, 22; 125, 16; 126, 28;
cf. 110, 5 (propria -te captivae);
125, 19. conscientiae 8, 23. con-
siliorum actionumque 113, 9.
voluntatis 116, 3. -tis arbitrium
111, 1. — cf. iustitia.
- libido: transversos ... l. prae-
cipitat 83, 19 sq. l. vereat avi-
dis corda venenis 85, 9. victa
-dine colla 55, 28. vitiosae -dines
insolubilibus adstrictum retinent
catenis 38, 22 sq.; quos fallax
ligat improbis catenis .. l. 68,
29. — praeterea 57, 21; 87, 16.
- licentia malorum 91, 19. -tiam vel
impunitatem scelerum putant
esse felicem 92, 1 sq.
- littera: signat superstes fama
tenuis pauculis inane nomen
-ris 43, 13 sq.
- livore carens deus 63, 22.
- luctus: Orpheus carmina tempe-
rans ... quod l. dabat impotens,
... dolet 77, 12 sqq. vultus
Boethii -tu gravis 3, 22.
- luna gelida 4, 6. (nunc) condit
stellas l. minores, nunc .. pal-
lida ... lumina perdat 14, 2 sqq.
palleant plenae cornua -nae ...
commovet gentes publicus error
93, 3 sqq.; cf. 33, 7; 57, 8.
- lupus: alienarum opum ... erep-
tor lupis similis 87, 8 sq.; cf.
88, 6.
- luxus: (prior aetas) non inerti
perdita luxu 35, 23.
- machina mundana 74, 17. faci-
norum 89, 21. divinae operae
102, 2. certent solvere machi-
nam 45, 9 (Prud. Hamart. 248 sq.
Cath. IX 14). in perpetuum per-
manendi veluti .. -nae 71, 8.
- maeror: sensus nostros m. hebeta-
vit 11, 4 sq. memoriam m. he-
betavit 18, 13. insitus animum
m. praegravat 26, 4. unde tali
(i. e. simplici et indiviso) m.
ullus obrepat 61, 16 sq. -ris
mole pressus 73, 13 sq. insiti
-ris oblitus 78, 20. maxima
nostri causa -ris, quod ... esse
.. mala possent 78, 25 sqq.
(fortuna) cum discesserit, alla-
tura -rem 22, 2 sq. vultus ... in
humum -re deiectus 3, 22. — cf.
dolor.
- maesta praetereunt 27, 5.
- magister: Poeni .. leones ... me-
tunt truce soliti verbera ferre
-strum 49, 30 sqq.
- magistratus: ad -tum ... com-
mune bonorum omnium studium
Boethium detulit 8, 20 sqq. num
vis ea est -tibus, ut utentium
mentibus virtutes inserant? 52,
25 sq.
- magnitudo videtur praestare va-
lentiam 48, 15 sq.
- maiestatis crimen 11, 18; cf. 10, 12.
- maiores: imposita nobilibus ne-
cessitudo ... ne a -rum virtute
degeneret 57, 4 sq.

malitia: versi in -tiam humanam quoque amisere naturam 87, 3. -tiam ... mors extrema finit 89, 25.

malus: providentia protulit insigne miraculum, ut -los -li bonos facerent 101, 20 sq. quantum -lis dedecus adiciant dignitates 53, 1. infeliciores esse necesse est -los cum cupita perfecerint 89, 8 sq. bonos ... esse felices, malos vero miseros ... concessimus 90, 17. boni ac mali 81, 26; cf. 99, 3; 101, 14; 113, 13. mali bonis opponuntur 79, 15; 81, 1; 82, 3. 22 sq. 27; 84, 26; 86, 13; 93, 14. 31; 94, 13. 18; 98, 26; 127, 2. — praeterea 81, 30. 31; 83, 26. 28. 31; 84, 4; 85, 26; 91, 17; 104, 28. — pessimus quisque ... alieni magis avidus 35, 14. circumstantibus agitantur procellis, quibus ... propositum est pessimis displicere 6, 25 sq. -mi plerumque dignitatibus funguntur 38, 9 sq. — malum nihil est, cum id facere deus non possit 75, 18; 84, 9. 13; cf. 76, 4. ei, qui cunctis careant bonis, ... aliud adnexum 90, 22 sq. iniustum m. 91, 9. -li fragilitas 81, 4 sq. imbecillitas 81, 4. impunitas 91, 2. poena 86, 16. cf. 14. 19. in fortuna populari non nihil boni -live inest 94, 3 sq. nihil -li causa ne ab ipsis quidem improbis fit 98, 21 sq. deus m. ... eliminat 102, 7; cf. 10. (tristia) -lo meritos 100, 21. praeterea 81, 3; 91, 3. — si ... deus, unde mala? 11, 10 sq.; cf. 79, 2; 99, 13. sola divina

vis, cui -la quoque bona sint 101, 24 sq. miseris -lorum altior sensus est 26, 2 sq. ingruentium -lorum moles 26, 21. -lorum extremum nequitia 86, 22. hic ... nostris -lis cumulus accedit, quod existimatio ... fortunae spectat eventum 13, 6 sqq. si ... -lum nihil est, cum -la tantummodo possint, nihil posse improbos liquet 84, 8 sqq. cf. 6. 16. 18. 19. 24 sq. properata -lis ... senectus 1, 9. (ad beatitudinem viae) implicitae -lis 58, 14. variis -lis ... obsitus *Ulixes* 88, 10 sq. invictam -lis esse virtutem 100, 16 sq. — peiora fovere 57, 14.

manere: nostine ... omne ... tam diu m. ... quamdiu sit unum? 69, 31 sqq. natura ... , ne berbae, dum m. possunt, intereant, elaborat 70, 28 sq. -nendi amor 71, 24. causa 71, 31 sq. intentio 70, 16 sq. tempus 71, 6 sq.

mare: immotis m. fluctibus 27, 22. -ris alta secare 36, 6. -ris conchae 120, 13. quantum -ria premunt 40, 8. — praeterea 19, 19; 24, 4; 33, 7; 44, 24.

masculae proles oportunitas 26, 15.

materia: indissolubilis m. (vestium *Philosophiae*) 2, 17. -iae natura 33, 20. -iae fluitantis opus 63, 21. (mens) -iae modo impressas patitur notas 119, 19 sq. neque ... sensus aliquid extra -iam valet 118, 1 sq. figura in subiecta -la constituta 117, 22. materiale sensibile 118, 7. subiectum 108, 2.

medicamen: acrioris vis 16, 23.

medicator mentium deus 99, 13 sq.
 medicina medicos ... facit 38.

17 sq. haec .. te nosse quaedam -nae tuae portio est 96.
 3 sq. — *praeterea* 4, 25.

medicus sanitatis .. atque aegritudinis modum temperamentumque dinoscit 99, 9 sq. aegros ad -cum duci oportebat 93, 4.
 — *praeterea* 38, 17 sq.; 82, 29.

medietas: (orbis) ad simplicitatem -tis accedit 97, 25.

medulla: mollissimum ... m. est 71, 1 sq. (herbae) per -las robur .. diffundunt 70, 30 sq.

mel rhetoricae ac musicae dulcedinis 26, 1. non Bacchica munera norant liquido confundere -le 35, 26 sq. inlita pocula -le 50, 9. grata -la 58, 8.

membra: nam frigus pecuniosorum m. non sentiunt? 52, 8 sq. beatitudinis m. 67, 19. 23. *cf.* 26 (ex uno -bro). membrorum coniunctio 70, 5. nubes 114, 29. potentia gramina membra .. valeant ... vertere 88, 23 sqq. *deus* clausit -bris animos 57, 10; *cf.* 64, 2. mens caecis obruta -bris 114, 15.

memoria pervetusta nec incelebris 6, 21. illius m. lucis 26, 20. caligante -la 48, 28. — *v. etiam* *maeror*.

mendacium: Socratico decreto fas non est ... commisisse m. 10, 20. -cio scientia caret 112, 23.

mens hebet 3, 25. nubila m. est. .. haec (*i. e.* gaudia, timor) ubi regnant 20, 12 sqq. bene sibi m. conscia ... caelum .. petit 42, 17 sq. scelerata m. bonorum perniciem saevit 89, 3 sq. m.

vigens 119, 1 (*cf.* 26 -tis vigor). (ne) inferior sidat m. corpore celsius levato 122, 4. -tis actus 120, 4. 9. habitus 46, 5. ictus 110, 19; 118, 9. ignis 95, 27. intuitus 62, 19; 124, 19. vigor 119, 26. pura -tis acies 117, 27. supernae -tis firmitas 98, 2 sq. integritas 98, 27 sq. perturbatio 3, 23. sedes 16, 4. effeto lumine -tis 4, 21. da .. augustam -ti conscendere sedem 64, 10. pennas .. tuae -ti .. adfigam (Philosophia) 79, 23. *cf.* 29. num -tem firma sibi ratione cohaerentem de statu propriae quietis amovebis? 37, 19 sq. in *Decorato* -tem .. scurrae .. respexit *Boethius* 53, 5 sq. (anima) -tem profundam circuit 64, 4 sq. in superum diem -tem ducere quaeritis 78, 12 sq. flagellat ira -tem 85, 10. (quis) cum -tem cerneret altam, pariter summam et singula norat? 114, 27 sq. *cf.* 15. deo -te consimiles *homines* 34, 24. mundum -te gerens *deus* 63, 24. profunda -te vestigat verum 72, 21. veritatis notam -te fixisti 72, 15 sq. non omne .. -te depulit lumen obliviosam corpus invehens molem 73, 3 sq. qui -te consistat, nullus prorsus ambigat 75, 15 sq. -te conspicere 96, 18. artifex faciendae -rei formam -te praecipiens 97, 5. a prima -te discedit 97, 31. si vis ... iura Tonantis pura ... cernere -te 102, 15. — ea ... -tium natura est, ut quotiens abiecerint veras, falsis opinionibus

induantur 19, 9 sq. (deus)
philosophiam sapientium -tibus
 inseruit 8, 20. -tibus hominum
 veri boni .. inserta cupiditas 47,
 17 sq.; cf. 52, 26. *Stoici* imagines
 credunt -tibus imprimi 118, 29.
 (poeticae Musae) -tes assue-
 faciunt morbo 3, 8. scio -tes
 hominum nullo modo esse mor-
 tales 31, 2; cf. 42, 15 sq. hoc
 unum .. praestantes .. natura
 -tes — allicere possit, gloriae cu-
 pido 39, 24 sqq. specie bonorum
 (fortuna) -tes fruentium ligat
 44, 3 sq. terrenas habitans
 libido -tes 68, 23. *aurum* ex-
 citat -tes 69, 2. miserandi sunt,
 quorum -tes ... urget improbi-
 tas 93, 18 sq. quid dignum sto-
 lidis -tibus imprecer? 60, 9. —
v. etiam amicus, divinus, medi-
 cator.
 mentiri: sacrilegio *Boethium* con-
 scientiam polluisse -titi sunt
delatores 12, 13 sq. (fortuna.)
 cum videtur blanda, -titur 44, 1.
 — *v. etiam* Ind. verb.
 merces undique lectae 36, 7.
 meritum *fortuna*e 21, 1. infra
 hominis m. detrudat improbitas
 87, 6. iniquitatis -to 91, 2 sq.
 rerum -ta 10, 18; 13, 8. in rem
 publicam fama -torum 39, 27.
 -torum confusio 113, 19 sq. non
 aequa -tis praemia pensantur
 16, 16. -vis aptam -tis vicem re-
 ferre 93, 30. suis quaeque -tis
 praedestinata disponit *deus* 110.
 . de suis in commune bonum -tis
 ... pauca dixit *Boethius* 16, 7 sq.
 metiri: rerum exitus prudentia
 -tur 22, 7. minimum (indigent):

qui abundantiam suam naturae
 necessitate ... -antur 34, 18.
 (plurimi) boni fructum gaudio
 laetitiaque -iuntur 48, 3. (sa-
 piens) bonum suum ... con-
 scientiae veritate -tur 56, 15 sq.
 metus: *Dionysius* regni -tus pen-
 dentis supra verticem gladii ter-
 rore simulavit 55, 2 sq.

miles corusci sideris (*i. e.* Mars)
 80, 8. -itum gladii 55, 15.

ministerium regium 9, 22.

minuere: praemium bonorum ...

nullius -uat potestas 86, 11 sq.

miraculum: fatalis ordinis insigne

m. 99, 16 sq. *quaestio difficil-*

lima de providentia m. nomina-

tur 95, 21 sq.: 99, 6.

miser *Boethius* 15, 16; 26, 9; 27, 4.

-ra beatitudo 30, 8. -rum ingu-

lum 105, 27 sq. -ri fletus 22, 24.

honores 54, 17. populi 80, 25.

-rae querelae 25, 10 sq.: 56, 4.

terrae 15, 7. — nihil est -rum,

nisi cum putes 30, 1. -rum est 89,

11. — miseri 7, 14; 13, 13; 26,

2; 31, 8; 54, 28; 59, 17; 68, 26;

83, 9. malos (esse) -ros 90, 17.

cf. 21, 22. miserior ... iniuriae

inlato quum acceptor 92, 25.

-riores esse improbos iniusta

inoponitate dimissos 91, 22.

— -errima (fortuna) 104, 29 sq.

miseratio: non grave quid ...

perpessis, sed admittentibus ...

m. debetur 92, 31 sqq. (oratores)

-nem iudicum excitare conantur

92, 31 sq. aegros .. dignos ...

-ne iudicemus 93, 17.

miseria singularis 89, 13. m. in

ipsis ... improborum meritis

constituta 94, 2 sq. -riae modus

89, 22. portio 54, 29 sq. si
 ..-riae cuiuspiam bonum ali-
 quid addatur, nonne felicius est
 eo, cuius pura ... m. est? 90,
 18 sqq. *nonne* mortalium genus
 in -riam mortis sine labitur?
 31, 5. regnorum potestas ..., si
 qua parte defuerit, ... -riam
 importat 54, 23 sqq. infinitam
 liquet esse -riam, quam esse
 constat aeternam 89, 26 sq.

mobilis: orbis rerum m. 76, 13.
 fati series m. 98, 6. -le tempus
 123, 2. -les beluae 120, 14. sil-
 vae 76, 26. fatum est inhaerens
 rebus -bus dispositio 96, 20 sq.;
cf. 97, 17.

mobilitas: fatalis ordo -tis 97, 23.

modus: *non* mulcent dominum
 (i. e. Orpheum) -di 77, 8. vultur
 ... satur est -dis (*musicae*) 77, 29.
 mollis: aliquid degustare molle
 atque iucundum 21, 9. -lissimum
 quidque, sicuti medulla est 71,
 1 sq.

momentum: mobile transitorium-
 que m. 122, 20. exiguum vo-
 lucereque m. 123, 20. unius mora
 -ti 41, 15.

morbus: (corporis) 57, 17; *cf.* 100,
 4 (-bi corporei). culpa -bi 93,
 4. mentis 5, 4; *cf.* 3, 8; 19, 2.

mordere: talia sunt (*Philosophiae*
 remedia). ut degustata quidem
 -deant, interius autem recepta
 dulcescant 46, 6 sqq.

mori: toti *non* -iuntur homines 42,
 15 sq.

mors .. felix, quae se nec dul-
 cibus annis inserit et maestis
 saepe vocata venit 1, 13 sq. ult-
 timus ... vitae dies m. quaedam

fortunae 27, 9 sq.; *cf.* 31, 3. 3.
 m. spernit altam gloriam ...
 aequatque summis infima 43,
 8 sqq. secunda m. 43, 22. (im-
 proborum) malitiam m. extrema
 finit 89, 25. Nero Senecam ... ad
 eligendae mortis coegit arbi-
 trium 55, 12 sqq. gloriosae pre-
 tium -tis 100, 15. indefensi -ti
 damnatur 12, 8. -tem ... volun-
 tas amplectitur 71, 25 sq. reso-
 lutum -te suprema corpus 42, 14.
 — *cf.* Socrates, supplicium.

mortalis: necesse est omnes ho-
 mines esse -les 125, 6 sq. opum
 -lium beatitudo 35, 18. ambitio
 -lium rerum 39, 21 sq. -lium r.
 misera beatitudo 30, 8; *cf.* 63, 1.
 nubes 5, 6. rerum -lium cupido
 12, 15. fructus 26, 19. mentes
 hominum nullo modo esse -les
 31, 2. (homo) rationale animal
 atque -le 18, 22. -lis aura nomi-
 nis 43, 20. colla -fi iugo .. levare
 gestiunt 43, 3 sq. — mortales:
nihil fortunae bonorum -lium
 proprium 23, 10. omne -lium
 genus in miseriam mortis sine
 labitur 31, 5. -lium rerum .. diu-
 turnitas 71, 27. fortunae condicio
 cunctis -libus incerta 12, 3. prae-
 cipua sit -libus vitae cura re-
 tinendae 28, 23 sq. (mortales
 caducaequae res) imperfecta ..
 bona dare -libus videntur 63,
 4 sq. manet intemerata -libus
 arbitrii libertas 126, 28. -les ..
 cunctos edit nobile germen 57, 11.

mos: -re Euripi 22, 21. improbi
 -res 6, 5. perversi 14, 27.
 prisci 36, 17. *Philosophiae* 6,
 23; 8, 9; 13, 4. gentium inter se

- res atque instituta discordant 41, 1 sq. an distant quia dissident-que -res, ... fera bella movent? 93, 27 sq. (Fortuna) -res proficitur 43, 26. mutabit ... -res, ac dum fortunam metuit amittere, nequitiam derelinquit 101, 11.
- motus: equitandi 68, 11. ambulandi 82, 13. quarum (*corporis voluptatum*) m. quid habeat iucunditatis, ignoro 57, 19 (*i.e. Erregung, fort. dgg.*). liber ac voluntarius m. animorum 113, 14. temporalium rerum 123, 13. -tus ambitus 117, 18. (anima) secta duos -tum glomeravit in orbes 64, 3. fatum singula digerit in -tum 96, 24. -tu carens 98, 3. -tus longi 72, 24 (*cf. Klingner 36*). siderum -tus 97, 12. an humanorum -tus animorum fatalis catena constringit? 109, 15 sq. pulchris -tibus incitatur mundi machina 45, 8 sq. — *praeterea* 73, 29; 103, 24; 119, 2. 28.
- multitudo: profanae -inis error 6, 17 sq. exspectatio 26, 26. imperium 15, 22 sq.
- mundanus: -na machina stabilis atque incorrupta servatur 74, 16 sq.
- mundus ... ex tam diversis ... partibus in unam formam minime convenisset, nisi unus esset, qui tam diversa coniungeret 73, 23 sqq.; summus vertex -di 102, 21. rara constat forma -do, qui tantas variat vices 27, 25 sq.: *cf.* 44, 16. pulchrum -dum mente gerens deus 63, 24. bonus -dum rector temperat 94, 23; *cf.* 18, 6. 31; 19, 5; 73, 20; 74, 8. (terra) exigua in -do regio 40, 5. — *mundum non aeternum, sed perpetuum esse* (123, 27 sq.) *demonstratur* 123, 3 sqq. — *cf. praeterea casus, opus.*
- munus: eo vallo -ti, quo grassanti stultitiae aspirare fas non sit 7, 2 sq.
- munus: naturale m. dignitatibus non est 53, 23 sq. m., quod nulli umquam privato (Fortuna) commodaverat, abstulit *Boethius* 26, 28 sq. dei munere 76, 7 sq. fortunae -ra 38, 12. autumnopotius sua Bacchus -ra contulit 17, 14 sq.; *cf.* 36, 26 sq. largis ... -ribus finens sitis ardescit habendi 25, 20 sq.
- mus: si inter -res videres unum aliquem ius sibi ac potestatem praeter ceteris vindicantem 37, 11 sqq.
- muscula: saepe -larum .. vel morsus vel in secreta .. reptantium necat introitus 37, 15 sq.
- musica laris *Philosophiae* vernacula 21, 13. rhetoricae ac -cae mel dulcedinis 26, 1. — *praeterea* 38, 17.
- musicus: musica -cos ... facit 38, 17 sq.
- mutabilis: quem caduca ista felicitas vehit, vel scit eam vel nescit esse -lem 30, 21 sq. -les naturae 96, 10. res -les 98, 16.
- mutabilitas florum 59, 4 sq. fortunae 21, 19; 22, 7; 25, 1.
- mutatio rerum 21, 6. temporum 54, 6. (fortuna) se instabilem -ne demonstrat 44, 2 sq. -num varietates 73, 30 sq. (divinus

- intuitus) uno ictu -nes tuas
manens praevenit atque com-
plectitur 126, 19 sq.
- nasci: -entia occidentiaque omnia
98, 9 sq.
- nationes barbarae 53, 22. exterae
53, 29. *terram* plures incolunt n.
40, 15.
- natura potens 49, 25. rationalis
109, 17. rerum 64, 21. paucis
.. n. contenta est 33, 16; *cf.*
52, 14 sq. n. respuit, ut con-
traria .. iungantur 38, 8 sq. *cf.*
18 sq. -rae causae 4, 20. in-
tentio 18, 12. necessitas 34, 17;
125, 15. ordo 73, 28; *cf.* 84, 2.
3. secreta 8, 8. vis 49, 21.
beatitudo est summum -rae bo-
num ratione degentis 30, 17.
excellens -rae ornamenta 34,
24 sq. triplicis media -rae ...
anima 64, 1 sq. invictum prae-
euntis -rae auxilium 83, 5. ca-
rens animae motu ... animatae
rationabilique -rae pulchrum
esse *non* videtur 32, 23 sq. quod
-rae satis est 33, 14 sq. nihil ...
-ram servans deo contra ire co-
natur 74, 29 sq. secundum -ram
82, 6 sq. 13; 123, 29; *cf.* 82, 9.
aeternitas ... nobis -ram ...
divinam .. patefacit 122, 11 sq.;
cf. 123, 11. indivisum -ra 60,
21 sq. quod .. -ra inest 66, 1. *cf.*
6. 8. tota inserviente -ra ...
fatalis series textitur 97, 12 sqq.
nimis e -a dictum est 37, 25 sq.
-rarum diversitas 73, 26. muta-
bilium -rarum progressus 96,
10 sq. -rarum omnium proditor
deus 102, 4 sq. — *v. etiam* amor,
gignere, habere, manere, res.
- naturalis: -le bonum 38, 7. munus
53, 23 sq. officium 82, 7. 15. 17 sq.
20. 24. -les voluptates 61, 29. —
naturaliter 47, 18; 65, 27 sq.; 71,
32; 72, 1; 109, 18. — *cf.* intentio.
- necessarius eventus 111, 22; -os ...
eventus 121, 7. -os futurorum
exitus 116, 6; 117, 2 sq. — neces-
sarium 124, 23; 125, 3. 13. -a
124, 10. 11; 125, 18. 25; 126, 3.
-is eget 62, 5. — necessario
ventura 116, 5. — tam -e quam
non -e ventura 124, 19 sq.
- necessitas communis 112, 1 sq.
futurorum 111. 19. 20; 114, 3;
115, 23; *cf.* 111, 23; (futuri) 113,
18; 115, 21. fatalis series -tis
102, 7 sq. -is .. nexibus abso-
luta 126, 3 sq. motu carens fati
quoque supergreditur -tem 98,
3 sq. num ... quae ex arbitrio
veniunt, ad -tem cogantur? 115,
28 sq.; *cf.* 116, 2. 4. 9. 20. 27. 29;
117, 1. 5; 121, 10; 124, 12. 28.
31 sq. hoc .. de rerum -te de-
scendit 125, 31 sq. duae sunt ...
-tes, simplex una ..., altera con-
dicionis 125, 5 sqq. — *cf.* natura.
- nefarii homines .. bonorum om-
nium ... sanguinem petunt 11,
12 sq. nequam homines atque
-os potentes felicesque arbitraris
18, 29 sq. -ae officinae 13. 17.
- nequitia: improbis n. ipsa sup-
plicium est 86, 18 sq. omnium
maiorum extremum n. 86, 21 sq.
n. miseros facit 89, 23. dum
fortunam metuit amittere, -am
derelinquit 101, 11 sq. imperi-
tante floranteque -a 79, 4 sq.
— *prueterca* 52, 27; 57, 18.
- nex: bonis .. -cem struere 12, 5.

- nexus: fatum ... eorum, quae divina simplicitas gerenda disposuit, mobilis -xus (est) 97, 16 sq. (natura) ligans inresoluto singula -xu 49, 27 sq. rerum tenues noscere -xus 114, 17. quod longius a prima mente discedit, maioribus fati -xibus implicatur 97, 30 sqq. necessitatis .. -xibus absoluta 126, 3 sq.
- nix: nivis dura frigore moles 95, 11.
- nobilis: mortales ... cunctos edit -le germen 57, 11. — cf. nobilitas.
- nobilitas notum facit 29, 13 sq. n. ... videtur quandam claritudinem comparare 48, 9. videtur ... esse n. de meritis veniens laus parentum 56, 25 sq. quam inane ... -tis nomen 56, 24. in -te bonum id esse arbitror solum, ut imposita nobilibus necessitudo videatur, ne a maiorum virtute degeneret 57, 3 sqq.
- nomen magnum 56, 10. cf. 16. venerandum saeculi n. 100, 15. sufficientiae, potentiae, claritudinis .. -ina quidem esse diversa, nullo modo vero discrepare substantiam 61, 20 sqq. — cf. inanis in *Ind. verb.*
- nota: ipsam .. mediae veritatis -tam mente fixisti 72, 15. (mens) -tis subdita corporum 119, 4. (mens) quas intus species tenet, -tis applicat exteris 119, 27 sqq. -tas insigniti frontibus 10, 3. cur (mens) tanto flagrat amore veritetas reperire -tas? 114, 18 sq. pagina, quae nullas habet -tas 118, 31 sq. (mens) impressas patitur notas 119, 20.
- notio divina 125, 3, 18; cf. 126, 26. universalis 118, 14. cernens omnia n. 119, 8.
- notitia 120, 17, 19. divina 126, 2. nubes erroris 73, 1. inscitiae 110, 2. membrorum 114, 29. lumina mortalium rerum -becaligantia 5, 6 sq.
- numen: caeci -inis ambiguos vultus (Fortunae) 21, 21. numen Arcadis alitis (Mercurii) 88, 11.
- obitus: (temperies) -tu mergens orta supremo 103, 19.
- obscuritas: quem recondito. 62, 1 sq.
- oculus: intelligentiae celsior o. existit 117, 25 sq. nequeunt -los tenebris assuetos ad lucem perspicuae veritatis attollere 91, 29 sq.; cf. 110, 1. — v. etiam Lynceus et *Ind. verb.*
- odisse: malos ... o. ratione caret 93, 14 sq. noxiorum odio flagrant -es ... se eis dissimiles student esse, quos oderant 101, 22 sqq.
- odiosus: avaritia semper -sos facit 32, 9. -sa 98, 27.
- odium: apud sapientes nullus prorsus -o locus 93, 12 sq. aegri corpore minime digni -o 93, 16 sq. noxiorum -o flagrant -es 101, 22 sq. -a acerba 36, 10. -a Cypriani delatoris 9, 17.
- offensio: spreta potentiorum semper o. 8, 23 sq. *Philosophiae* o. 13, 6.
- officium: stili 2, 6. sapientiae 94, 8. si hoc naturale manus dignitatibus foret, ab -cio suo quoquo gentium nullo modo cessarent 53, 23 sqq. signat tempora propriis aptans -ciis deus 17, 16 sq. — cf. naturalis.

- opes ... *Fortunae* sunt 23, 19. *non* o. *inexpletam* restinguere *avaritiam* queunt 38, 30 sq. o. .. *nihilo indigentem* ... *facere* nequeunt 51, 21; *cf.* 52, 5. 13. 15. 19. *defunctum* ... *non comitantur* o. 52, 23. -um *possessio* 23, 9. *alienarum* -um *violentus ereptor* 87, 8 sq. *fundit* -es ... *Copia* 25, 8 sq. *amissas* -es *queri* 44, 14. *inter abundantissimas* -es 51, 10 sq. *Seneca* -es .. *suas tradere Neroni* ... *conatus est* 55, 16 sqq. -es, *honores ambiant* 60, 10. *profligat* -es 62, 2. *in tuis* -ibus *aliena prohibita non numerabitur* 34, 3. *cf.* 9. *video* -ibus *sufficientiam* ... *non posse contingere* 60, 16 sqq. — *praeterea* 51, 20; 94, 6.
- opinio fallax 53, 27; 112, 17. *humana* 113, 4. *incerta* 111, 9. *vera* 111, 25. 27. 30. *non* o., *sed veritate nixa cognitio* 124, 27; *cf.* 121, 19. *laesae* -nis *damna flevisi* 16, 14 sq. *quod falsae* -nis *supplicium luas, id rebus iure imputare non possis* 28, 5 sqq. -nis *caligo* 117, 7 sq. -nem *populi sequentes* 104, 30. *quod nihil habet proprii decoris, ne utentium nunc splendorem accipit, nunc amittit* 34, 3 sq. -ne *felix* 62, 23. *quotiens (mentes) abiecerunt veras, falsis* -nibus *induuntur* 19, 10. *falsis vulgi* -nibus 56, 10 sq.
- opus tantum (*i. e.* *mundus*) 15. 9. *operi suo conditorem praesidere deum* 17, 30 sq.
- orator: *regiae laudis* o. *Boethius* 26, 24.
- orbis: *stelliferi conditor* -bis 13. 25 (*cf.* 110, 14). (*mens*) -bis *habenas temperat* 80, 16. *Indus calido propinquus* -bi 68, 29. *quis volvat stabilem spiritus* -bem 4, 12. (*natura*) *legibus* -bem .. *servet* 49, 26. *orbium circa eundem cardinem sese vertentium, qui est intimus* 97, 23 sq. (*cf.* 98, 1 sq.). — *praeterea* 103, 17; 106, 19.
- ordo fatalis 97, 4; 99, 16; *cf.* 97, 23. *stabilis* 103, 28. *temporalis* 96, 25; 97, 18. *traditus* 50, 26. *naturae* 73, 28; *cf.* 84, 2. *indeclinabilis causarum* o. 98, 15 sq. *cf.* 18. 23; 111. 21. *rerum* 91, 32; 113, 21; *cf.* 99, 24. o. ... *quidam cuncta complectitur, ut, quod adsignata* -inis *ratione decesserit, hoc licet in alium tamen* -inem *relabatur* 101. 26 sqq. (o.) *de providentiae fonte descendens cuncta suis locis temporibusque disponit* 108, 28 sq. *gurgitis* ... *lapsi defluus* o. 109, 10. (*quod*) *certum deserit* -inem, *laetos non habet exitus* 17, 21 sq. *cohercente in* -inem *cuncta deo* 107. 21. *nexae sibi* -ine *rationes* 96, 7. *providentia suis quaeque nectit* -inibus 96, 21 sq. — *cf.* *senatorius*.
- ornamentum: *ab rebus infimis excellentis naturae* -ta *captatis* 34. 24 sq. *quantum* -tis *nostris decesserit, vides* 29, 4 sq. *ornari posse aliquid* -tis *existimatis alienis* 35, 7 sq.
- ortas: *hinc* (*i. e.* *caelitus*) *ortus* (*est mihi*) 80, 22. *vitiis pelora*

- fovens propriam deserit -tum 51, 14. omne hominum genus .. simili surgit ab -tu 57, 6. — *praeterea* 4, 14; 14, 6. 8; 39, 13; 50, 23. 27; 95, 1.
- ostrum Tyrium 54, 10.
- Π Graecnm i. e. *practica philosophia* 2, 21.
- paenitentia: (corporis volnptatum) plena .. satietas .. -tiae 57, 16 sq.
- palus: quantum maria -desque premunt 40, 8. alias (herbas) ferunt -des 70, 25.
- panniculi vestis *Philosophiae* 6, 14.
- parens: desolatus -ente 26, 10. laus -entum 56, 26.
- parere: (avidis) nil iam parta videntur 25, 15.
- particeps: rationis -cipes sumus 121, 11.
- passio: vires animi movens vivo in corpore p. 119, 22 sq.; *cf.* 120. 3. 6. 7.
- pater: rerum p. *deus appellatur* 57, 7; 63, 14; 64, 10; 65, 26. *mundus* velut -tris familias dispositissima domus 79, 11 sq. *Agamemnon* exiit -trem 105, 27. — patres i. e. senatores 11, 15; 26, 22; 39, 5; 54, 15.
- patientia: virtutes animi -tiae usu atque exercitatione (dura) confirmant 100, 11 sq. ille (*philosophum simulans*) -tiam paulisper assumpsit 42, 8 sq.
- patria: locus, quem tu exilium vocas, incolentibus p. est 29, 26 sq. haec (i. e. caelum) ... p. est mihi 80, 21. si .. cuius oriundo sis -triae, reminiscere 15, 21 sq. procul a -tria non quidem pulsus es, sed aberrasti 15, 18 sq. — *translate*: ut felicitatis compos -triam sospes revisas 74, 5 sq.; *cf.* 79, 25; 107, 8.
- pax: caelum, terras quoque p. regat 16, 17 sq. -eis artes 48, 1. veterem servant sidera -cem 102, 18.
- pectus: intima -oris fervor urit 71, 5 sq. (animalia) trahunt vi -oris ... sulcum 121, 23. (causae) latentes -ora turbant 95, 14.
- pecudum ... omnis ad explendam corporalem lacunam festinat intentio 57, 22 sqq.
- pecunia: tunc est pretiosa p. cum translata in alios largiendi usu desinit possideri 32, 10 sqq. potentiam .. -niae causa ... petunt 48, 6 sq. collatae -niae remedium 101, 7 sq. (divitias petens) multas etiam sibi naturales quoque subtrahit voluptates, ne -niam, quam paravit, amittat 61, 28 sqq. — *praeterea* 32, 7; 51, 4. 24. 28; 52, 1. 3; 58, 15; 108, 18. 23.
- penetral innocens domus 12, 21.
- pennas .. tuae menti ... adfigam 70, 23 sq. *cf.* 27.
- penuria: qui divitias petit -riae fuga, ... multas sibi .. subtrahit voluptates 61, 27 sqq.
- perfectum: imminutione -ti imperfectum esse perhibetur 64, 25 sq. *cf.* 27; 65, 17. error humanus ... a vero atque -to ad falsum imperfectumque traducit 60, 22 sq.
- perfidia *Fortunae* 21, 23.
- periculum: innocentiam senatus quanta sui -li securitate defen-

- derit *Boethius* 11. 20 sq. expertus sortis suae -lorum tyrannus 55, 1. obiecta -lis auctoritas 9, 6. (quis primus) pretiosa -la (i. e. aurum gemmasque) fodiit? 36, 23. lacessitam -lis esse sapientiam 6, 5 sq. — *praeterea* 53, 4.
- periculum: nil -a, nil nocet iniquis fraus 15, 2.
- permanere: quod ... subsistere et p. petit, id unum esse desiderat 72. 3 sqq. -endi veluti quaedam machinae 71, 8. constantia 72, 1.
- perturbare: divinus intuitus qualitatem rerum minime -bat 124, 25.
- perturbatio mentis 3, 23; cf. 16, 22; 18, 10 sq. 16 sq.; 19, 11; 79, 24.
- Philosophia *describitur* 2, 7 sqq. (*vestium* in extremo margine □ Graecum, in supremo vero Θ legebatur intextum 2, 20 sq.). *verba facit, inde a* 3, 3; 5, 26; 15, 15; 17, 26. 32; 18, 9. 14. 15. 23; 20, 16; 26, 4; 28, 5; 29, 5; 39, 24; 46, 4. 10. 14; 47, 7; 51, 14; 52, 4; 53, 10; 60, 18; 63, 17; 65, 8. 23; 66, 16. 27; 67, 5. 29; 68, 17; 69, 9; 70, 1. 20; 72, 3. 14. 17; 73, 14; 74, 4; 76, 7; 80, 29; 81, 15; 82, 6. 28; 84, 11. 17; 89, 5. 16; 90, 1. 8; 91, 12. 29; 92, 18. 30; 94, 20; 95, 23; 96, 9; 104, 5; 105, 7; 107, 16; 108, 9. 11; 109, 16; 115, 10; 116, 26. poeticas Musas abire iubet 3, 1. cf. 13. in extrema lectuli *Boethii* parte consedit 3, 21. oculos ... siccavit 5, 7 sq. supero cardine delapsa 5, 24 sq. *Boethium* dicturum quid fac-
- turumve ... dirigebat 11. 16 sq. lenioribus (remediis) utitur 16, 21; cf. 19, 12. validioribus 32, 2. Fortunae verbis agitare vult (cum *Boethio*) 23, 5 sqq. velut in augustam suae mentis sedem recepta sic coepit 47, 6 sq. appellatur magistra 10, 13. omnium magistra virtutum 3, 24. nutrix 5, 22. virtutum omnium nutrix 28, 2. lassorum solamen animorum 45, 22 sq. -phiae criminatio 16, 14. familiares 6, 16; 11, 10. familiaris noster *Lucanus* 99, 22. -phiae fas non erat incommittatum relinquere iter innocentis 6, 2 sq. *philosophiam* sapientium mentibus inseruit deus 8, 20.
- philosophus: ph. ... inlatus iniurias leniter patienterque tolerat 42, 7. (quidam) falsum sibi -phi nomen induerat 42, 5 sq. — *praeterea* 42, 10.
- pinus: umbras (dabat) altissima p. 36, 5.
- piscis: quae tenero -sce ... praestent .. litora 60, 3 sq. -sce ditare dapes 59, 22.
- pius: (deus) requies tranquilla -is 64, 15.
- plaustrum: legit tardus -stra *Bootes* 94, 27.
- plebs: -bis alacritas 26, 22 sq.
- poculum: inlita -la melle 50, 9. -la *Circes* 87, 26; 88, 15.
- poena accusationis 9, 17. iustitiae 90, 9. falsi sceleris 11, 26. debita sceleri noxia p. 14. 25. habent improbi ... boni aliquid adnexum, -nam ipsam scilicet 90, 25 sq. sine -na numquam

- esse vitia 79, 16. de malorum
... inseparabili -na dubitare sa-
piens nequit 86, 13 sq. *cf.* 15.
17. 19. 25; 89, 7. praemia
-naeve proponuntur 113, 13: *cf.*
126, 30. -narum cruciatus 93, 9.
tormenta 94, 10.
- poenalis acerbitas 91, 13.
- poeticae Musae 3, 1.
- polus: nimborum p. stetit imbribus
5, 12. stelliferus p. 60, 7. ex-
tremus 80, 12. celsa -li 79, 28.
-lo Phoebus roseis quadrigis
lucem spargere coepit 27, 13 sq.
- poma: -mis gravis autumnus 103.
14. *Hesperidum* p. 106, 9.
- pontus: flatibus incitus p. versat
harenas 25, 4 sq. minae -ti 7, 8.
aequora -ti 4, 11. minantem
curat spernere -tum 31, 14 sq.
- popularis favor 48, 9. rumor 56,
15. gratia 56, 21. -res honores
53, 12. aurae 41, 24.
- populus: -li annona 54, 1. ru-
mores 13, 11. vide, ne opinio-
nem -li sequentes quiddam
valde inopinabile confecerimus
104, 30 sq. *cf.* 28. (reges,) quos
innumeri metuunt -li 15, 5.
(tyranni,) quos miseri torvos -li
timent 80, 25. -los regebat
(Nero) 39, 11. in plurimos -los
nomen proferre non conducit
41, 4 sq. (amor) sancto -los
... foedere continet 45, 10 sq.
in contingentes -los regentium
.. beatitudo transfunditur 94,
8 sq.
- posterus: ne latere -ros (veritas)
queat 10, 22. *divinae* scientiae
vis praesentaria notione cuncta
complectens ... nihil ... -rioribus
debet 126, 25 sqq.
- potens: cum necessariis eget an-
xietatibus mordetur, ... etiam
id, quod maxime petebat, p.
esse desistit 62, 5 sqq. an ...
regna ... efficere -tem valent?
54, 18 sq. an tu -tem censes,
quem videas velle, quod non
possit efficere, -tem censes ...
qui quos terret, ipse plus me-
tuit? 55, 6 sqq. qui se volet
esse -tem, animos domet ille
feroces 55, 26 sq. nequam ho-
mines ... -tes .. arbitraris 18,
29 sq. spreta -tiorum semper
offensio 8, 23 sq. *deus* beatitu-
dinis -tissimus 74, 31 sq. nihilo
indigere ... -tissimum 61, 7.
- potentia malorum 84, 5. 11. 20. 24.
26. summa p. 67, 16. an in bonis
non est numeranda p.? 49, 7 sq.
pellere curas ... non posse p.
non est 56, 3 sqq. ullamne ...
hominis -tiam pntas, qui, quod
ipse in alio potest, ne id in se
alter valeat, efficere non possit?
38, 3 sqq. qui divitias ob -tiam
voluptatesque desiderant vel
qui -tiam seu pecuniae causa
sen proferendi nominis petunt
48, 5 sqq. *cf.* 13. 23. bonis
semper adest -tia 80, 29 sq.
sunt qui summum bonum in
summa -tia esse constituent 47,
23 sq. — *praeterea* 36, 24; 37, 10;
49, 19; 54, 22; 55, 19; 58, 18; 60,
16. 27 sq.; 61, 3. 20. 28; 68, 1;
94, 6.
- potestas efficax optatorum 109, 26.
regia 55, 11 (*cf.* 54, 23). malo-
rum 91, 17. Neronis 39, 17.

regnorum 54, 23. p. sui com-
 potem *non facit* 38, 21. prae-
 tura magna olim p. 53, 30 sq.
 qua parte ... desinit p., hac im-
 potentia subintrat 54, 27 sq.
 verae -tis inscii 36, 25. (mus)
 sibi ... -tem prae ceteris vindi-
 cans 37, 12 sq. ex aliena ., ex
 propria -te 118, 23 sq. in mea
 -te situm est mutare propositum
 126, 6. si ipsis dignitatibus ac
 -tibus inesset aliquid naturalis
 ac proprii boni 38, 6. potestas
 voluntati *opponitur* 81, 8. 11. —
praeterea 55, 3. 6; 86, 12; 126, 1.
 potam (dabat) amnis 36, 4.
practica philosophia 2, 21.
 praecedere: concessis -dentibus...
 de inlatione causari *non licet*
 90, 5; cf. 111, 31; 119, 21. qui
 conclusioni accedere durum pu-
 tat, aequum est ... falsum ali-
 quid praecessisse demonstret
 90, 1 sqq.
 praedestinata 110, 7.
 praedestinatio divina 96, 1.
 praefectus praetorii 9, 12.
 praemium: propter quod una-
 quaeque res geritur, eiusdem rei
 p. esse non iniuria videri potest
 85, 17 sqq. p. laboris 105, 18. bo-
 norum 86, 11. probis probitas ipsa
 fit p. 86, 17 sq. cf. 3. de alienis
 p. sermunculis postulatis 42,
 1 sq. nihil opus est iudice p.
 deferente 92, 4 sq. quos alii -o,
 alii supplicio dignos arbitrantur
 99, 1 sq. -a sanguinis 36, 15.
 virtutis 11, 25 sq. (virtutum
 94, 13): cf. 79, 5. 17. *bonorum*
 85, 16. 22 sq. 25; 86, 4. 5. 15. 16;
 104, 25; 127, 2. *levia* 83, 7.

frustra ... -a poenaeve propo-
 nuntur, quae nullus meruit ...
 motus animorum 113, 13 sq.; cf.
 126, 29 sq. non aequa meritis -a
 pensari 16, 16. ad (facinus) ef-
 ficiendum ... -is incitari 13,
 21 sq.

praenosceret: repugnare videtur p.
 universa deum et esse ullum
 libertatis arbitrium 110, 25; cf.
 111, 4; 112, 27; 116, 18; 125, 21;
 126, 7. 19.

praenotio certa ac definita 121, 18.
 divina 124, 16. — *praeterea* 115,
 25; 116, 9 sq.; 117, 3.

praepositus: regiae p. domus 9, 3.
 praescientia aeterna 112, 8 sq.
 divina 115, 15; 126, 11. futuri
 111, 9; 124, 5. futurorum 111,
 19; 116, 33; cf. 111, 23. nihil impe-
 diri -tia arbitrii libertatem putat
 115, 22. — *praeterea* 112, 31;
 115, 20 sq. 28; 116, 3; 124, 9.

praescire: futura 113, 7 sq.; cf. 121,
 8. eventus praescitarum rerum
 111, 22. eventus -tae rei 112,
 15. cf. 20. — *praeterea* 115, 24;
 117, 5.

praescius: cunctorum p. deus
 126, 31.

praesens aetas 54, 21. p. provi-
 dentiae veritas 126, 10. tempus
 29, 1 sq. -tis oculi ... intuitus
 126, 11 sq. -tes res 116, 32 sq.
 — p. a praeteritis in futura pro-
 cedit 122, 15 sq. divini huma-
 nique -tis ... collatio 124, 13 sq.
 temporarium p. 124, 14 sq. -tia
 124, 12. 17. 25.

praesentia vitae 123, 8. simplici-
 tas -tiae 123, 14 sq.; 124, 1 sq.

- *practerea* 123, 20. 21; 126, 17. 21.
- praesidium alienum 52, 6; 60, 26. extrinsecus petiitum 52, 1. in minimis quoque rebus divinum p. debet implorari 63, 11 sq. an -o sunt amici, quos non virtus, sed fortuna conciliat? 55, 21 sq. vilissimorum spirituum -a 12, 18 sq.
- praetorium: praefectus -ii 9, 12.
- praetura magna olim potestas, nunc inane nomen 53, 30 sq.
- praevidentiam ... non esse praescientiam quasi futuri, sed scientiam numquam deficientis instantiae .. aestimabis 124, 4 sqq.
- pravitas humana 61, 23 sq. -tis infortunium 89, 25 sq.
- pravus error 98, 23. -vi rabies Neronis 39, 18. corrigi ultione -vos mores 90, 11. miserum est voluisse -va, potuisse miserius 89, 11.
- [*prex*]: dulci veniam -ce .. *Orpheus* rogat 77, 18 sq. -ces ... rectae .. inefficaces esse non possunt 127, 3 sq. humiles -ces in excelsa porrigite 127, 5 sq.
- princeps: deus rerum omnium p. 65, 8 sq. 14; 66, 2; cf. 96, 19; 114, 4. affinitas -pum civitatis 26, 11 sq.
- principium (rerum) 18, 15 sq. *deus* 64, 16. vestrum p. somniatis 50, 30. nullius rei natura suo -o melior poterit exsistere, quare .. omnium p. ... summum est bonum 66, 8 sqq. ab alio orsa -o *Philosophia* ita disseruit 96, 9. de operante -o 108, 1. manendi amor ... ex naturae -is venit 71, 24 sq.
- privatus: -tae rapinae 9, 8. munus, quod nulli unquam -to (*Fortuna*) commodaverat, abstulit *Boethius* 26, 28 sq.
- proavos strepere 57, 12. — v. etiam *Ind. verb. s. v.* strepere.
- probitas: in tuis opibus aliena p. non numerabitur 34, 3 sq. p. utentium 37, 7. qua p. luce resplendeat 85, 15. probis p. ipsa fit praemium 86, 17 sq. cf. 3. ultra homines quemque provehere sola p. potest 87, 4 sq. animorum salus videtur esse ... p. 99, 11. (improbi) compensatione adipiscendae -tis ... se .. iudicibus permitterent 93, 9 sqq. necessitas -tis 127, 7. -te deserta homo ... vertitur in beluam 87, 17 sqq.
- probrum: ad beatitudinem -bra non veniunt 83, 2 sq. quanto in caeno -bra volvantur 85, 14. foedata -bris conscientia 101, 8.
- probus: -bi animi 83, 27. mores 83, 25. -borum merita 94, 2. probi et improbi aut coniunguntur aut opponuntur 94, 2: 98, 28; 101, 15; 113, 16. — *practerea* 34, 3; 37, 6; 86, 3.
- profanus: -na multitudo 6, 17. — si quem -num ... blanditiae .. detraherent 3, 9 sq.
- profunditas divina 99, 18 sq.
- propositio: collocatio -num 90, 3. — cf. *CSEL.* III. 403.
- proscriptioni damnatur 12, 9.
- providentia: dedit .. p. creatis a se rebus ... manendi causam 71, 30 sqq. rebus gerendis ...

modus ... in ipsa divinae intellegentiae puritate *statutus* p. nominatur 96, 13 sqq. (sanctum) p. ... ne corporeis quidem morbis agitari sinit 100, 3 sq. *eius, quem* in scelera ... exacerbare potest rei familiaris inopia, morbo p. collatae pecuniae remedio medetur 101, 6 sqq. saepe ... p. protulit .. miraculum, ut malos mali bonos facerent 101, 20 sq. nescia falli p. divina 111, 7. (quidam aiunt) non ideo quid esse eventurum, quoniam id p. futurum esse prospexerit, sed e contrario potius, quoniam quid futurum est, id divinam -tiam latere non posse 111, 13 sqq.; cf. 116, 17 sqq.; 125, 14 sq. quid ... divina p. humana opinione praestiterit, si uti homines incerta iudicat? 113, 4sq. p. ... quasi ab excelso rerum cacumine cuncta prospicit 124, 7 sqq. -tiae intuitus 110, 6 sq. simplicitas 95, 28; 98, 7. specula 99, 14. causarum conexio ... ab immobilis -tiae proficiscitur exordis 98, 11 sqq. ne quid in regno -tiae liceat temeritati 101, 28 sq. ordo ... de -tiae fonte descendens 108, 27 sq. propositum ... potes deflectere, sed ... an facias ..., praesens -tiae veritas intuetur 126, 8 sqq. famulantibus .. -tiae divinis spiritibus fatalis series texitur 97, 10 sqq. quae fato subsunt, -tiae quoque subiecta sunt, cui ipsam etiam subiacet fatum 97, 19 sq. de hoc, quem tu iustissi-

mum ... putas, omnia scienti -tiae diversum videtur 99, 19 sqq. disponentem -tiam spectare 102, 9. -tiam fatumve considerare 104, 11 sq. quaedam ... sub -tia locata ... fati seriem superant 97, 20 sq. de -tia quaestio pluribus aliis implicita est 107, 4 sq.; cf. 115, 10 sqq. evenire necesse est, quod -tia futurum esse praeviderit 111, 2 sq. ex -tia rerum omnis ordo ducitur 113, 21.

providere: non necesse est contingere, quae -dentur 111, 17; sed cf. 112, 6 sq.; 116, 17 sq. quoniam futura sunt, -dentur, non ... quoniam -dentur, eveniunt 112, 4 sq. quodsi, quae incerti sunt exitus, ea quasi certa -dentur, opinionis id esse caliginem 117, 6 sqq. aliorum. quam -visae sunt, (voluntates) detorqueri valent 111, 7sq. existimatio plurimorum ... ea tantum iudicat esse -visa, quae felicitas commendaverit 13, 7sqq.

provincia: Campania p. 9, 11.

provinciales: -lium fortunae ... pessumdantur 9, 7sq.

provocare: passio corporis ... actum mentis -cat 120, 3 sq.

proximus: prius carus quam p. esse coepit *Boethius* 26, 13. — v. prope in *Ind. verb.*

prudentia: rerum exitus p. metitur 22, 6 sq.

publicus error 95, 7. -ca administratio 8, 19. -ca vectigalia 9, 8. — cf. res.

pudicitia *Rusticianae* 28, 16.

pudor: infuturabimur crimen, ne tibi p. simus? 10, 13 sq. est -ri

- degener sanguis 29, 13. -re an stupore situisti? Mallem -re 4, 30 sq. felicissimus *Boethius* ... coniugis -re 26, 14 sq. *Rusticiana* -re praecellens 28, 17.
- pugna fugax *Parthorum* 109, 2.
- pulcher: te -rum videri non tua natura, sed oculorum spectantium reddit infirmitas 59, 9 sq. -rum variis fulgere vestibibus putas 33, 19. -ra ... per se a tuis .. opibus sequestrata placuissent 34, 8 sq. — *cf.* anima.
- pulchritudo agrorum 33, 5. postremae aliquid -inis 33, 2. *externis bonis* nihil inest appetendae -inis 34, 6. (dignitates) quid ... in se expetendae -inis habent? 54, 7 sq. honores ... propriam dignitatis -inem non habent 53, 12 sq. — *praeterea* 48, 16.
- punctum: (terra) ad caeli spatium -ti ... obtinet rationem 40, 2 sq. in hoc ... minimo -ti quodam -to circumsaepi 40, 10 sq. -ti media individuitas 97, 27. ad p. medium circulus 98, 6.
- punire: habent .. improbi, cum -niuntur ... boni aliquid adnexum 90, 25 sq.; *cf.* 91, 4 sq. omnis fortuna ... tum remunerandi exercendive bonos, tum -niendi corrigendive improbos causa defertur 104, 7 sqq.; *cf.* 105, 20 sq.; 113, 15 sq.
- purpura: unda feracior .. rubeantis -ae 60, 2. reges -a claros nitentes 85, 5.
- quadrigae: Phoebi roseae -gae 27, 13. *Hercules* victor immitem posuisse fertur pabulum saevis dominum -gis 106, 12 sq. quae in -gis moderandis atque flec-tendis facere spectantur aurigae 116, 22 sq.
- qualitas status 29, 10. animorum 89, 3; 100, 9. visionis *dei* praesens semper aeternitas cum nostrorum actuum futura -te concurrit 126, 31 sq. forinsecus obiectae -tes 120, 2. — *praeterea* 73, 29 sq.
- quantitas temporis 123, 10. 15 sq.
- querela: vetus .. haec est de providentia qu. M.que Tullio ... vehementer agitata 115, 9 sqq. tempus -lae 4, 25. ius -lae 23, 17; *cf.* 25, 25 sq. quid ... ream me (Fortunam) cotidianis agis -lis? 23, 6 sq. — *praeterea* 25, 11; 56, 4; 79, 19.
- quies: num mentem firma sibi ratione cohaerentem de statu propriae -tis amovebis? 37, 19 sq. portus placida manens -te 68, 25. — *v. etiam Ind. verb.*
- rabies ponti 7, 8. Neronis 39, 18. -e cordis anhelii 85, 6.
- radius: siderum vias -o describere 8, 8 sq. — Phoebi -is 5, 18; 17, 1; *cf.* 39, 12; 57, 8. (visus corpus) iactis -is intuetur 117, 17.
- radix: omnes (herbae) ... trahunt alimenta -cibus 70, 29 sq. — *v. etiam Ind. verb.*
- rapacitas: quaesita vorans saeva r. 25, 16.
- rapinae privatae 9, 8.
- ratio divina 96, 19. humana 121, 5. ita ... bonum esse deum r.

- demonstrat, ut perfectum quoque in eo bonum esse convincat 65, 12 sq. pauca, quae r. valet humana 99, 18. r. ... humani tantum generis est 120, 16. -nis fructus 3, 7. causa 121, 4. (mundo) regimen inest -nis 17, 28; cf. 18, 2 sq.; 19, 6; 63, 17. aut .. -nis verum esse iudicium nec quicquam esse sensibile aut ... inanem conceptionem esse -nis, quae .. sensibile ... quasi .. universale consideret 120, 23 sqq. cf. 28 sq. si .. uti -nis participes sumus, ita divinae iudicium mentis habere possemus, ... divinae sese menti humanam summittere -nem iustissimum censeremus 121, 10 sqq. -ne degens 30, 17; 122, 10. caelum ... qua regitur -ne mirandum 59, 2 sq. malos odisse -ne caret 93, 14 sq. cf. 29; 94, 14 sq. — rationes 32, 1; 69, 9; 73, 22; 75, 11. 21; 76, 14. si quod nostrae -nes credi vetant, toti moriuntur homines 42, 15 sq. summa -num 75, 5. (nihil ex nihilo exsistere) omnium de natura -num ... iecerunt fundamentum 108, 2 sq. — *praeterea* 109, 18. 22. 30; 117, 21. 23; 118, 3. 7. 8. 10; 121, 16; 126, 4.
- ratiocinatio 66, 26; 98, 4; 115, 15; 120, 20.
- rationalis conceptio 118, 16. *non* fuerit ulla r. natura, quin eidem libertas adsit arbitrii 109, 17 sq. -le animal 18, 22. homo est animal bipes -le 118, 13 sq.
- reatus: dignitatem -tus ipsi etiam qui detulere viderunt 12, 11.
- recondere: mollissimum ... in anteriore semper sede -datur 71, 1 sq. — *r. etiam Ind. verb.*
- recordari: quod quisque discit. immemor -datur 73, 10. — *r. etiam Ind. verb.*
- rector i. e. deus 14, 22; 15, 11; 19, 1; (rerum bonus r.) 79, 1; (deus r.) 94, 17; 99, 13 sq. sine -re fluitare 19, 1; 72, 12 sq. (si) rectores (rerum publicarum) studere sapientiae contigisset 8, 13 sq.
- regimen: beatum r. esse *non* videtur, si detrectantium iugum foret, non obtemperantium salus 74, 27 sq. — *cf. ratio.*
- regius: -a censura 9, 25. domus 9, 3. potestas 55, 11. -um de civitate nomen ablatum 37, 5 sq. -o ministerio depulsus 9, 22. — *cf. laus.*
- regnum: commune omnibus r. 25, 2 sq. providentiae 101, 28 sq. -na imbecillitatis plena 55, 10 sq. -norum potestas 54, 23. -nis potentia ... *non* contingit 60, 16 sqq. quid tragoediarum clamor aliud deflet nisi indiscreto ictu fortunam felicia -na vertentem? 24, 16 sq. homines ... regna .. desiderant 49, 16 sqq. — *cf. deus, potens.*
- remedium: collatae pecuniae r. 101, 7 sq. -a acriora 46, 2. firmitiora 19, 8. validiora 16, 20. — *praeterea* 3, 5; 26, 5.
- remiges: mala r. (*Ulixis*) ore pocula traxerant 88, 14 sq.
- res familiaris: angustia -i -is 29, 14. inopia 101, 7. — res publica: hanc sapientibus capessendae -i

-cae .. causam esse .. ne improbis ... urbium relicta gubernacula pestem bonis .. ferrent 8, 14 sqq. deus ... malum omne de rei -cae suae terminis ... eliminat 102, 5 sqq. in rem-cam merita 39, 27 sq. beatas fore res -cas, si eas vel studiosi sapientiae regerent vel earum rectores studere sapientiae contigisset 8, 12 sqq. — res optime reguntur, si manens in divina mente simplicitas ... res ... propria incommutabilitate coherceat 98, 14 sqq. -rum coruscus arbiter 80, 18. cardo 98, 2. effectus 38, 27. contrariarum -rum effectus 38, 19 sq. omnium certissimus fons 113, 6. -rum orbis mobilis 76, 13. princeps 114, 4. rector 79, 1. condicio 34, 20 sq. gerendarum forma -rum 97, 15 sq. generatio 96, 10. omnis -rum natura 76, 2 (cf. 82, 4). series 45, 1. summa 83, 8. temporalium -rum eventus 112, 9. exitus 22, 6. nexus 114, 17. latentium -rum cansae 95, 19 sq. babenae 103, 21. imagines 119, 6. vilissima -rum 7, 1 sq.; 34, 29. -rum omnium praecellentissimus deus 65, 32. quod ... falsae opinionis snpplcium luas, id -bus iure imputare non possis 28, 5 sqq. multiplex -bus gerendis modus 26, 13 sq. inhaerens -bus mobilibus dispositio 96, 20 sq. in ... fortuitis -bus beatitudo non constat 30, 15 sq. ceteris -bus ... homo excellit 35, 4. — cf. meritum, ordo, pater.

reverendus: socer ... aequae ac *Philosophia* ipsa r. 12, 22 sq. mulier -di ... vultus 2, 7 sq. dignitates .. -dum ... reddunt 52, 24 sq. adeptis bonoribus -di civibus suis esse nituntur 47, 22 sq. -dos facere nequit ... dignitas 53, 15 sqq.; cf. 54, 5. — *praeterea* 61, 15; 62, 24; 94, 6.

reverentia *Philosophiae* 13, 5. -tiae cultus 49, 5. veram -tiam per ... umbratiles dignitates non posse contingere 53, 20 sq. -tia dignus 53, 6 sq. 9 sq. — *praeterea* 49, 19; 61, 3. 20; 67, 16; 69, 20.

rex: an ... -gum familiaritas efficere potentem valet? 54, 18 sq.; cf. 55, 10. plures ... gentes relinqui quibus -gum quisque non imperet 54, 26 sq. -gum sceptrum dominus tenet 80, 15. maior -gibus inest ... miseriae portio 54, 29 sq. (deus) summos gaudet subdere -ges 15, 6. (fortuna) proterit -ges 22, 22; cf. 54, 21. quos vides sedere celsos solii culmine -ges, intus artas ... ferunt catenas 85, 4. 8. — cf. Croesus, Perses, Theodoricus.

rhetor: rhetorica -res facit 38, 18.

rhetorica i. e. ars 38, 18. dulcedo 21. 11 sq. r. et musica dulcedo 26, 1.

rogus: (Croesus) -gi flammis traditus 24, 13 sq.

rosae vernae 27, 18.

rota *Ixionis* 77, 25 sq. (Fortunae) volventis -tae impetum retinere conaris? 22, 18; cf. 24, 8 sqq.

- rubor: confessus -re verecundiam 3, 15 sq.
 rubus: -bos flicemque resecat 46, 21.
 rumor popularis 56, 15. -res inanes 41, 24. populi 13, 11.
 rus: -ra centeno scindat opima bove 52, 21.
 sacer: coniugii -crum 45, 12. — cf. aedes.
 sacerdos: *Agamemnon* foederat natae iugulum s. 103, 28. -tes ... iugulare 12, 4 sq.
 sacrilegium: -o *Boethium* conscientiam polluisse *delatores* mentiti sunt 12, 13 sq. (*ad artem magicam rettulit Agri-cola*).
 saeculum: venerandum -li nomen 100, 14 sq.
 saetiger *Erymanthius* 106, 20.
 saevitia: non est iusta satis -tiae ratio 93, 29.
 salubritas: videtur praestare ... s. voluptatem 48, 15 sqq.
 salus obtemperantium 74, 28. animorum s. videtur esse probitas 99, 11. -tis effectus 68, 11. fomies -tis 19, 4. -tis causa ... equitare 68, 10. omne ... animal tueri -tem laborat 70, 17 sq. an optasse illius ordinis -tem nefas vocabo? 10, 15 sq.
 sanctus socer *Boethii* 12, 22. -ta colla 14, 27 sq. cunctis virtutibus absolutus -tusque ac deo proximus 100, 1 sq. (amor) -to populos ... foedere continet 45, 10 sq. amicorum ... -tissimum genus 49, 11 sq.
 sanguis: est pudori degener s. 29, 13. cum *prisci homines* vulnera saeva viderent nec praemia -nis ulla 36, 14 sq. (nefarii homines) senatus -nem petunt 11, 13.
 sanitas: medicus .. -tis .. atque aegritudinis modum .. dinoseit 99, 9 sq.
 sanus: -na corpora 99, 6.
 sapiens arbiter aequi (*i. e. deus*) 103, 23. vir 37, 25; 105, 7. dispensatio 99, 28 sq. de malorum ... poena dubitare s. nequeat 86, 13 sq. vir s. moleste ferre non debet (fortune certamen) 105, 7. -ti ... corona non decidet. non arescet 85, 26 sq. -tium iudicio aestimandum relinquere 10, 21. neque .. -tum quamquam exsul inops ignominiosusque esse malit 94, 4 sq. solos quod desiderant, facere posse -tes 84, 28. apud -tes nullus ... odio locus relinquatur 93, 12 sq. — cf. philosophia, res publica, sapientia.
 sapientia: adeptione ... -tiae sapientes fiunt 66, 32 sq. clarius ... -tiae tractatur officium, cum in contingentes populos regentium .. beatitudo transfunditur 94, 7 sqq. conformandae -tiae difficultas *sapienti* materia est 105, 10 sq. (*Symmachus*) vir totus ex -tia virtutibusque factus 23, 14 sq. -tia dignus 53, 9 sq. — *praeterea* 53, 8. — cf. improbus, res publica.
 sapor malus 46, 24.
 satellites: -ite latus ambit 55, 7.
 satietas: plena est .. s. .. paenitentiae 57, 16 sq. -tem si super-

- quis arguere velis, aut iniucundum, quod infuderis, fiet aut noxium 33, 17 sq.
- sarum: amnis saepe resistit ... obice -xi 19, 30 sqq. humilidomum ... figere -xo 31, 24 sq. aliae (herbae) -xis haerent 70, 35; 120, 13 sq.
- scala: in .. margine *vestium Philosophiae* ... in -larum modum gradus .. insigniti 2, 20 sqq.
- sceleratus: -ta mens 89, 3 sq. -torum officina 13, 17. virtus ... -torum pedibus subiecta calcatur 79, 5 sq. -torum hominum poena 89, 7. quanta -tos homines habeat impotentia 83, 6. -ta moliri 11, 5 sq. *praeterea* 11, 8. — sceleratius 113, 20.
- scelesti 83, 16.
- scelus: -eris ammixtio 12, 12. poenae 11, 26. patrandi -eris possibilitas 84, 22 sq.; 89, 15 sq. premit insontes debita -erinoxia poena 14, 24 sq. triplici infortunio ... urguntur, quos videas sc. velle posse perficere 89, 13 sq. ultrices -erum deae 77, 23. impunitas -erum 92, 1. eur ... -erum supplicia bonos premant 94, 12 sq. nunquam sua -eribus deesse supplicia 85, 16 sq. in -era ... exacerbare potest rei familiaris inopia 101, 6 sq. de -eribus fraudibusque delatorum ... strictim attingendum 16, 9 sqq. (supplicia) ab -eribus deterrent 101, 1.
- sceptrum ... sinistra *Philosophia* gestabat 2, 27. -tro Nero populos regebat 39, 11.
- scientia divina 122, 12; 126, 14 (*cf.* 123, 23; 126, 24). *dei* 122, 8; 123, 31. praesentiarum rerum 116, 32. summae .. -tiae ... simplicitas 121, 19 sq. opinio ... ab -tiae veritate longe diversa 112, 17 sq. *cf.* 20 sq. 23 (-tiae veritas 117, 8). -tiae vis 126, 25. (praevidentiam) -tiam nunquam deficientis instantiae rectius aestimabis 124, 6 sq. nihil -tia comprehendi posse nisi certum 117, 5 sq. — *cf.* humanus.
- scriptor: clarissimos viros -rum inops delevit opinio 41, 9.
- scriptum: quid ipsa -a proficiant, quae ... premit .. obscura vetustas? 41, 10 sq.
- scurrae mens 53, 5.
- securitas periculi 11, 20 sq. -te privati 13, 22 sq.
- securus: relinquit te (fortuna), quam non relicturam nemo .. poterit esse s. 21, 26 sq. quam (beatitudinem) .. adeptus .. s. esse desistis 35, 19 sq.; *cf.* 55, 5; 58, 20. — *v. etiam Ind. verb.*
- sedere: necessitas -dendi 111, 28. *cf.* 25. 27. 29. 31.
- seges: (poeticae Musae) infructuosus affectuum spinis uberem fructibus rationis -tem necant 3, 7 sq. Sirius altus urit -tes 14, 17.
- semen veri 73, 5. cuncta -ine multiplicato propagantur 71, 5 sq. (Circe) Solis edita -ne 87, 24. pugnantia -na 44, 18. -num progressus 98, 10. sulcis -na credere 17, 4 (arvis 22, 15). — *praeterea* 14, 16.

senatorius census 33, 31. ordo
cf. 10, 16; 11, 19.

senatus: (nefarii homines) totius
-us sanguinem petunt 11, 13.
(meministi,) cum rex ... maie-
statis crimen ... ad cunctum
-us ordinem transferre moliretur,
universi innocentiam -us quanta
mei periculi securitate defen-
derim (Boethius) 11, 17 sqq.
iniusti factum -us 16, 13. —
nos accusatores propugnare
bonis -uique viderant 11, 13 sq.
-um dicimur salvum esse vo-
luisse 10, 9 sq. ob studium pro-
pensius in -um morti proscrip-
tionique damnatur 12, 8 sq.
cf. patres.

senectus inopina 1, 9.

seusibilis ratio 118, 19. res 118,
15. -le materiale 118, 7 sq. sen-
sibile 120, 22. 26. 28. -lia 118, 12.

sensus: felicissimi cuiusque delica-
tissimus s. est 29, 20 sq. s. ..
figuram in subiecta materia
constitutam ... iudicat 117,
21 sqq. s. nihil extra materiam
valet 118, 2. s. ... solus ...
immobilibus animantibus cessit
120, 11 sqq. ratiocinationi s. ...
refragatur 120, 20 sq. instru-
menta -suum 120, 2. plura -sibus
et imaginationi sunt subiecta
120, 25. omne, quod -sibus
patet, si ad rationem referas,
universale est 126, 4 sq. -sus
... e corporibus extimis credant
mentibus imprimi 118, 27 sqq.
prona (animalium) facies bebe-
tes valet ingravare -sus 121, 29.
ratio ... -sibus non utens 118,
10 sq. imaginatio .. ex -sibus

... sumpsit exordium 118, 17 sq.
— praeterea 118, 16.

sententia Euripidis 58, 3. Pla-
tonis 84, 27; cf. 8, 11 sq. roga-
tionis 18, 8. vera 107, 23. vera
de mundi gubernatione s. 12,
4 sq. praesentem .. sententia
(iudicium), confessum .. convic-
tumve punisset 12, 6 sq. variae
dissidentesque -tiae 49, 22. libro-
rum -tiae 16, 6. — praeterea 13,
11 sq.; 17, 32; 81, 5; 104, 12.

septem gelidi triones 39, 14.

sermo: hominum s. communis 104,
14 sq. vulgi -nes 104, 17. Pla-
tone sanciente .. cognatos ... re-
bus oportet esse -nes 76, 16 sqq.
servire: ut potens esse videatur.
in -vientium manu situm est
55, 8 sq.

servitus: extrema .. est s. cum
vitiis deditae (animae) rationis
.. possessione ceciderunt 109,
29 sqq.; cf. 110, 4.

servus corporis 58, 22.

severitas 10, 3. iudices in -te
concordes 12, 1 sq.

siccus: -co aestu 39, 15. cedant
humida -cis 103, 7.

sidus Cancrī 17, 2. miles corusci
-eris 80, 8. -era 5, 11; 19, 18; 25,
7; 33, 7; 57, 9; 102, 24. Arcturi
-ra 94, 25. lunae 4, 6. vetereni
servant -ra pacem 102, 18. -rum
viae 8, 8. seu caelestibus -rum
motibus ... fatalis series texitur
97, 12 sqq. nunc caeno, nunc
sideribus interesse videtis 92, 9.
legem pati -ra cogis 13, 28. (fa-
talis) series -ra movet 98, 7 sq.
superata tellus -ra donat 106,
26 sq.

- signum: omne ... s. tantum, quid sit, ostendit, non vero efficit, quod designat 116, 7 sq. — *praeterea* 116, 4. 10. 13.
 simplex: quod .. s. est ..., error humanus separat 00, 21 sq.: *cf.* 61, 23 sq. -cis proprietates naturae 123, 11. in sua -ci cognitione 124, 3 sq.
 simplicitas providentiae 95, 28; 98, 7. — *cf.* *divinus*.
 sis ardescit habendi 25, 21. s. *Tantali* 77, 27 sq. adest ..., quo (divites) -tim depellant 52, 10 sq. -ti vasta regio 40, 8.
 socer *Boethii* 12, 22. *Symmachus* s. 28, 13 sq. splendor *Boethii* -rorum 26, 14.
 sodales *Ulixis* 105, 29. certi -linum vultus ambiguit 44, 11 sq. (amor) dictat iura -libus 45, 15.
 sol *cf.* *Ind. nom.*
 solamen: praesentis s. ... temporis 29, 1 sq. summum laesorum s. animorum *Philosophia* 45, 22 sq.
 solium: celsi -i culmine reges 85, 4. perpetuo nixus -o *deus* 13, 26. perversi resident celso mores -o 14, 26 sq.
 sollicitudinum morsus 55, 3.
 somnus: in -no spiritum ducimus nescientes 71, 22 sq. -nos dabat herba salubres 36, 3.
 sones agitant *Furiae* 77, 22.
 sors: quatenam beata s. esse potest ignorantiae caecitate? 30, 22 sq. promovimus ..., si te nondum totius tuae -tis piget 29, 5 sq. expertus -tis suae periculis (Dionysius) 55, 1. impatientia -tem exacerbans, quam permutare non possis 22, 13. heu gravem -tem, quotiens iniquus additur saevo gladius veneno 39, 19 sq. — *cf.* *aequanimitas*.
 sospitas 18, 27. -tis auctor 19, 3. species v. humanus, universalis. speculatio divina 78, 22 sq. mentis divinae sp. 109, 27.
 speculum: in -li vicem 119, 5.
 spes lubrica 85, 11. magna sp. ... repentino .. saepe sine destruitur 89, 20 sqq. spem fugato 20, 10. futuri spem temporis non abesse patientur 29, 2. in deo positae spes 127, 3. ad rectas spes animum sublevate 127, 5.
 spiritus Boreae 14, 14. quis volvat stabilem -tus orbem 4, 12. tibi tantum ... -tum servat 28, 18 sq. — vilissimorum -tuum praesidia 12, 18 sq. famulantibus ... providentiae divinis -tibus fatum exercetur 97, 10 sq. *cf.* *somaus*.
 stadium: currendi in -o ... iacet praemium corona 85, 19 sq.
 statura discretionis ambiguae 2, 11.
 status mentis 17, 24. propriae quietis 37, 20. divinae substantiae 122, 8. vitae immobilis praesentarius st. 123, 11 sq. *cf.* 31. copiosus bonorum omnium st. 49, 3. -tus qualitas 29, 10. -tum mutare 30, 4. liquet .. esse beatitudinem -tum bonorum omnium congregatione perfectum 47, 15 sq.: *cf.* 48, 20 sq. — *praeterea* 63, 1.
 studium: commune bonorum omnium st. 8, 21. ob st. propensius in senatum morti .. damnatur 12, 8 sq. st. ad peiora deflectere 92, 5 sq. -o florente 1, 1.

- hominum -a 48, 27. *philosophi* -is improborum dissimillimi 6, 23. *qui* -a permutat, nihil avibus differt 87, 15. Academicis studiis innutritus 3. 12. bonum est ... quod tam diversis -is homines petunt 49, 20 sq. intentio ... voluntatis humanae, quae diversis -is agitur 81, 20 sq.
- stultitia: -tiae temeritas 6, 7 sq. quo grassanti -tiae aspirare fas non sit 7, 3. -tiam magna lacerantem sui pudeat 75, 7 sq.
- stultus: bonos quis nisi -tissimus oderit? 93, 14.
- subiectus: -ta materia 117, 22. -ta corpori passio 120, 6 sq. (virtus) sceleratorum pedibus -ta 79, 6. materiale -tum 108, 2. -ta providentiae 97, 19 sq. oculis 116, 21. plura sensibus et imaginationi sunt -ta 120, 25. molestiis 49, 14. -tae rei significatio 107, 19 sq. veritas 64, 22. notitiarum -ta 120, 19. iudicium ... quae sibi -ta sunt, comprehendit 123, 29 sq. -torum insidiae 58, 18. — v. *etiam* Ind. verb.
- subitus: stupet -tis mobile vulgus 95, 16. — v. *etiam* Ind. verb.
- subsistere: humanorum condicio bonorum ... numquam ... perpetua -stit 29, 11 sq. omne .. tam diu .. -stit, quamdiu sit unum 69, 31 sqq.; cf. 10, 9; 72, 3 sqq. — *praeterea* 105, 17.
- substantia *opponitur* nomini 61, 21 sq. dei s. 68, 19 sq. eadem ... s. est eorum, quorum naturaliter non est diversus effectus 69, 29 sq. quasi habentis dei habitaeque beatitudinis diversam cogites esse -tiam 65, 28 sq.; cf. 75, 28 sqq. an sit .. aliquid, quod beatitudinis -tiam compleat? 67, 10 sq.; cf. 68, 16. omnium principium ... sui -tia summum est bonum 66, 9 sq. multiplices cognitiones diversis ac differentibus cessere -tiis 120, 10 sq. — cf. *divinus*.
- sufficiencia: opibus -tiam *non* contingere 60, 16 sqq. nonne in beatitudine -tiam numeravimus? 74, 6 sq. — *praeterea* 49, 18; 52, 17; 60, 27; 61, 2. 20. 30 sq.; 67, 15 sq. 18. 30; 69, 19; 74, 10.
- superbia consulum 37, 4. *regum* 37, 5.
- superbus: Tyrio s. ostro 54, 10. -ba *fortuna* 22, 20. gloria 42, 5. -bum fatum 7, 5. -bi 43, 3. Centauri 106, 6. -bi (reges) 83, 7.
- superi: immites -ros queritur *Orpheus* 77, 9.
- supernus: -na mens 98, 2. -num exemplum 63, 22 sq. -nae substantiae 109, 24.
- supplicare: -candi ratione *cum deo* coniungi 114, 2. danti -cabis 58, 16.
- supplicium: improbis nequitia ipsa s. 86, 18 sq. -i expertes 86, 21. -i terror 90, 11. puniendi ius ... malis .. causa -i 101, 13 sq. cum -o carent, inest *improbis* aliquid ulterius, mali ipsa impunitas 91, 1 sq. cf. 19, 23. improbus -o dignus 92, 18. cf. 20 sq.; 99, 2. culpa morbos -o resecare 93, 4 sq. animarum -a

post defunctum morte corpus 91, 11 sq. -a tum ceteros ... deterrent, tum ipsos, quibus iuvantur, emendant 100, 23 sqq. numquam ... sua sceleribus deesse -a 85, 15 sqq. (deus) malis -a dispensans 127, 2. -is inexpugnabiles exemplum ceteris praetulerunt invictam malis esse virtutem 100, 15 sqq. — *cf.* 92, 22 *et* luere in *Ind. verb.*

sus: qui foedis immundisque libidinibus immergitur, sordidae -is voluptate detinetur 87, 15 sqq. sues cerealia glande pabula verterant 88, 16 sq.

tactus blandior 16, 23. eandem corporis rotunditatem aliter visus, aliter t. agnoscit 117, 15 sq.

taurus: num ... -ros robore superare poteritis? 58, 24 sq.

tellus: hoc, quicquid placet excitatque mentes, infimis t. aluit cavernis 69, 2 sq. Indica t. 53, 30 sq. -re demersi 60, 8. *cf.* sidus.

telum: alternis volunt perire -lis 93, 28.

temperies animorum 99, 4 sq. — *praeterea* 103, 16.

temporalis: -les res 112, 9. -lia 122, 14. — *cf.* ordo.

tempus: futuri spes -oris 29, 2. quod .. -oris patitur condicionem, ..., nondum .. tale est, ut aeternum esse iure credatur 122, 20 sqq. aeternum ... necesse est ... infinitatem mobilis -ris habere praesentem 122, 29 sqq. scientia (dei) .. omnem -ris supergressa motionem —

talia apud se praesentia spectat, qualia in -re olim futura provenient 123, 31—124, 18. tempus ab aeterno ire iubet (deus) 63, 18 sq. quicquid vivit in -re, id praesens a praeteritis in futura procedit nihilque est in -re constitutum, quod totum vitae suae spatium pariter possit amplecti 122, 14 sqq. — mutatione temporum 34, 6.

tenebrae externae 3, 26. fallacium affectionum 19, 13. divitiarum in suas condunt animos -bras 69, 1. latet obscuris condita virtus clara -bris 14, 29 sq. nequeunt ... homines oculos -bris assuetos ad lucem perspicuae veritatis attollere 91, 29 sq. — *praeterea* 5, 9; 47, 1.

terra stolidi 4, 24. -rae declivia 109, 9. vincula 76, 22. viscera 110, 11. -rae ambitus ... ad caeli spatium puncti .. obtinet rationem 40, 1 sqq. (ver) -ram roseis floribus ornat 4, 16. (animas) in caelum -ramque seris 64, 8. -rae miserae 15, 7. vagae 44, 26. -rarum fructus 33, 13. pars 56, 20. sator 63, 18. artus -rum situs 42, 24. nox 80, 23 sq. deus homines ... -ris dedit 57, 9. *cf.* 6. firma stabiles foedere -ras 15, 13. quae caelum. -ras quoque pax reget 16, 17 sq. (ne) mersas deducant pondera -ras 63, 28; *cf.* 71, 11 sq.; 103, 10. (herbae) in -ras ore demerso trahunt alimenta 70, 29 sq. — *cf.* amor.

terrenus carcer 42, 18. -um negotium 42, 19. -nae nebulae molis

- 64, 13. -ni flatus 4, 1. -nas habitans libido mentes 68, 23. nisi -nus male desipis 122, 1. (mens) -nis exempta 42, 20. — *cf.* animal, humanum genus.
- terror gladii 55, 2. discriminis 13, 20. supplicii 90, 11. — *praeterea* 1, 5.
- theoretica philosophia* (Θ) 2, 21.
- tigris: quos .. leo, t. ... petunt, idem se .. ense petunt 93, 24 sq. num -gres velocitate praeibitis? 58, 25.
- timor: continuus t. non sinit esse felicem 30, 25. pelle -rem 20, 9.
- titulus: -is fulgeat claris domus 43, 7.
- tolerare: aequo animo -leres oportet, quicquid intra fortunae aream geritur 22, 9 sq. beata sors omnis est aequanimitate -rantis 30, 2 sq. — *praeterea* 42, 8.
- tonare: celsi iura Tonantis 102, 14. — *v. etiam* *Ind. verb.*
- tormentum: Zenonis -ta 6, 19. legatum -ta poenarum 94, 10.
- tragicus i. e. Euripides 56, 7.
- tragoediarum clamor 24, 16.
- tranquillitas: quae nunc tibi est tanti causa maeroris, haec eadem -tis esse debuisset 21, 24 sq. subita mutatione rerum ... a -te descendit *Boethius* 21, 6 sqq.
- triplex natura 64, 1. infortunium 89, 13. *Hercules* Cerberum traxit -ci catena 106, 11.
- tristis: t. (fortunae) amissio 101, 10. fortuna 105, 15. hora 1, 13. non est anxia -stisque beatitudo 49, 13. -stia arma 85, 5. improbis nunc -stia, nunc optata proveniunt 100, 19 sq. -stes .. sunt voluptatum exitus 57, 20. numerus laetorum -stiumve 27, 1. qui plus aequo metuunt ... hos in experimentum sui -stibus (sapiens dispensatio) ducit 100, 12 sqq.
- tristitiae nebulis dissolutis 5, 19.
- turbo: (conditor orbis) rapido caelum -bine versat 13, 27.
- turpitudine suapte natura miseros facit 92, 27 sq.
- turris: celsas soliti ferire -res ardentis via fulminis 7, 12 sq. (Hor. Carm. II 10, 11).
- tyrannus: quid *homines* ... -nos mirantur sine viribus furentes? 7, 14 sq. quos miseri torvos populi timent, cernes -nos exsules 80, 25 sq. cum caput tot unum cernas ferre -nos 85, 12. — *cf.* *Dionysius*.
- ultio: corriguntur -ne pravi mores 90, 11; *cf.* 91, 5, 23.
- ultor Atrides 105, 23. extra ne quaesieris -rem 92, 6. ultrices deae 77, 23 (*Furiae*).
- umbrarum arbiter 77, 31 sq. domini 77, 19.
- uncus: (Fortuna) adversa .. ad vera bona .. -co retrahit 44, 8 sq.
- unda: vitrea dudum parque serenit u. diebus 19, 22 sqq. quae gemmis niveis u. feracior 60, 1. alterni ... u. vadi 109, 6. *cf.* 8. Hesperiae -dae 4, 13; 50, 21. condens radios sub -das Phoebeus 39, 12 sq.

- unitas: cum . . u. . . dissolvitur,
 interire nec iam esse animal
 liquet 70, 3 sq. ut bona sint,
 -tis fit adeptione 69, 25. humana
 . . species, . . si . . segregatae
 partes corporis distraxerint
 -tatem, desinit esse 70, 6 sq.
 universalis consideratio 117, 25.
 species 118, 2. universale 118,
 10, 13; 120, 21, 27; 126, 5.
 universitatis ambitus 117, 26 sq.
 cognitio 120, 30. ratio 120, 29.
 universus: rationis -sum 118, 7.
 quod . . sensibile vel imagina-
 bile est, id -sum esse non potest
 120, 22 sq. ad quod -sa festi-
 nant 72, 13. praenoscere -sa
 deum 110, 23.
 urbs: Ravenna urbe decedere 10,
 2; v. fama, res publica.
 uterus: matris u. 23, 12.
 uva: gravidae -ae 4, 18; cf. 17, 13.
 uxor *Boethii* 28, 16. u. ac liberi
 . . iucunditatis gratia petuntur
 48, 10 sq.
 valentia perturbationum 18, 16 sq.
 ne sufficientia quidem contingit
 ei, quem v. deserit 61, 30 sq.
 imbecillioris -tiae esse 60, 26.
 oculi (*Philosophiae*) . . ultra com-
 munem hominum -tiam perspi-
 caces 2, 8 sq. robar . . videtur
 praestare -tiam 48, 15 sq. obti-
 nendi, quod voluerit, defuisse
 -tiam dubitare non possis 81,
 13 sq.
 vallum: velut hiantē -li robore in
 animum tuum perturbationum
 morbus inrepsit 18, 10 sq. con-
 ditus quieti . . robore -li 31,
 28 sq. -lo eius (civitatis *Philo-*
sophiae) ac munimine contine-
 tur 15, 28. eo -lo muniti, quo
 grassanti stultitiae aspirare fas
 non sit 7, 2 sq.
 vasa villa 79, 12.
 vates Threicius (i. e. Orpheus)
 76, 24.
 vaticinium illud ridiculum Tiresiae
 113, 2.
 vectigal: fortunae . . publicis
 -libus pessumdantur 9, 8.
 vector *deus* appellatur 64, 16.
 velle: bona tantummodo volentis
 dei 79, 8. an scientes volentes-
 que bonum deserunt? 83, 21 sq.
 — aliquam volendi nolendique
 naturam 70, 15. volentia cuncta
 parere (deo) 76, 3 sq.
 vellera Serum 36, 1.
 velocitas: num tigres -te prae-
 ibitis? 58, 25. — praeterea 38,
 16; 48, 16.
 venenum saevum 39, 20. Tyrium
 36, 2. Socratis v. 6, 19. -na
 avida 85, 9. dira 88, 28 sq.
 dulcia 3, 6. hydra combusto
 perit -no 106, 14.
 venerandus: -dumne barbaris ho-
 nor (i. e. consulatus) faciet?
 53, 23. -dum saeculi nomen 100,
 14 sq.
 veneratione dignissimum 61, 1:
 cf. 47, 21 sq.
 ver: -ris horae 4, 15. -re tepenti
 103, 11.
 verecundia: confessus rubore -am
 3, 16.
 veritas conscientiae 56, 15. rei
 subiectae 64, 23. providentiae
 126, 10. scientiae 112, 18. causa
 -tis 112, 1. lux perspicuae -tis
 91, 30 (cf. 110, 1 lux -tis). ne-
 cessitas -tis 111, 28 sq. mediae

- tis nota 72, 15. res . . soliddissimae -tis 125, 1. -tis scintilla 75, 13. fas *non* est . . . occuluisse -tem 10, 19 sq. -te . . nixa cognitio 124, 27.
- verum 20, 5; 72, 21; 73, 9. haeret . . semen introrsum -ri 73, 5. -ri tectas reperire notas 114, 19. vera 16, 7; 28, 1; 61, 4; 74, 20. quis tanta deus veris statuit bella duobus? 114, 9 sq. *cf.* 13. (mens) veris falsa redarguit 119, 16.
- vestis *Philosophiae* 2, 16. 20. 24; 5, 8; 6, 13. pulchrum variis fulgere -bus putas 33, 19.
- vetustas: scripta . . . premit . . obscura v. 41, 10 sq. plena est exemplorum v. 54, 20. caligo -tis 2, 19 sq.
- vilis: operis tanti pars non v. homines 15, 9 sq. neque . . -le quiddam . . est, quod adipisci omnium fere mortalium laborat intentio 49, 6 sq. esset . . infiniti stuporis . . , si . . . in . . . dispositissima domo -lia vasa colerentur, pretiosa sordescerent 79, 9 sqq. -lia mirari 59, 2. — *praeterea* 61, 28. — vilissima . . res corpus 58, 22. -mi spiritus 12, 18 sq. -ma rerum quaeque rapientes 7, 1 sq. -ma rerum vestra bona esse iudicatis 34, 29 sq.
- violae legere 17, 8.
- vir liber 37, 20 sq. sapiens 37, 25.
- virga 50, 18.
- virilis animus 4, 28. -lia verba 21, 4 sq.
- virtus: ne v. tacita consenesceret 39, 23 sq. imperante . . nequitia v. . . sceleratorum pedibus subiecta calcatur 79, 4 sqq. v. vocatur, quod suis viribus nitens non superetur adversis 105, 12 sq. materiam crudelitatis vir sapiens fecit esse -tis 37, 24 sq. relicta . . -tis praestantia 42, 1 (*cf.* 83, 17; 93, 8 virtus relicta). noxiorum odio . . ad -tis frugem rediere 101, 22 sq. (eorum,) qui . . sunt vel in possessione vel in propectu vel in adeptione -tis 105, 3 sq. in propectu positi -tis 105, 13. inest . . dignitas propria -ti 53, 10 sq. impios . . contra -tem . . , quae speraverint, effecisse . . ammor 11, 5 sqq. invictam malis esse -tem 100, 16 sq. (praecipui viri) -te gloriam petunt 42, 13. a maiorum -te degenerare 57, 5. (fortuna) eorum . . qui vel in -te positi contra aspera bellum gerunt vel a vitis declinantes -tis iter arripiunt 104, 22 sq. si nulla est humanis consiliis actionibusque libertas, nec vitia . . nec -tes *sunt* 113, 9. 18. naturale officium -tum 82, 22 sq. -tum perfectio 39, 26. non -tibus ex dignitate, sed ex -te dignitatibus honor accedit 37, 8 sq. (numquam) *sunt* . . sine praemio -tes 79, 17 (*cf.* 94, 13 praemia -tum). colite -tes 127, 4 sq. cunctis -tibus absolutus 100, 2. — *cf.* amicus, magistratus.
- visionis dei praesens semper aeternitas 126, 31 sq.
- visus intimus 72, 23. (quodsi) v. obstantia penetraret 59, 6 sq.

- tactui *opponitur* 117, 15 sq. -su
in terram defixo ... expectare
.. coepit *Boethius* 3, 19 sq.
defixo -su *Philosophia loquitur*
47, 6. animi -sus 64, 12. (unda)
-sibus obstat 19, 27.
- vita voluptaria 58, 20 sq. ultimus
-tae dies 27, 9 sq. callis 35, 17.
-tae cura retinendae 28, 23 sq. ra-
tio 8, 9; 40, 16. scena 27, 6. salum
6, 24 sq. breves -tae metae 89,
18 sq. (sapientiam et virtutes)
-tae pretio non segnis emeris
28, 14. nihil ... totum -tae suae
spatium pariter .. amplectitur
122, 16 sq. *cf.* 19; 123, 7 sq. -tae
huius exosa 28, 18 sq. — putatis
longius -tam trahi mortalis aura
nominis 43, 19 sq. quicquid
-tam spirat in orbe 103, 17. quae
-ta sunt cariora 28, 25. -tas
minores provehis 64, 6 sq. — *cf.*
aeternitas.
- vitalis calor 19, 7.
- vitiositas quidam est quasi morbus
animorum 93, 15 sq.
- vitiosus: -si (famuli) 34, 1. -sae
libidines 38, 22. -sorum homi-
num .. infirmitas 83, 2. -sos
malos .. esse concesserim, sed
esse .. nequeam confiteri 83,
31 sq. dici video -sos ... in
beluas ... mutari 89, 1 sqq.
- vitium: sese ignorare ... homini-
bus -o venit 35, 6. -orum sor-
des 93, 8. -is deditae (animae)
rationis propriae possessione
cecidierunt 109, 30 sq. sine
poena numquam esse -a 79,
16 sq. — *praeterea* 52, 26; 83,
17, 21, 22; 87, 7; 99, 12; 104, 23;
113, 18, 22.
- vitrum: bibliothecae .. compti
ebore ac -o parietes 16, 4.
- volatus liquidus *avium* 121, 25.
- voluntarius exitus rerum 115,
26 sq. motus animorum 113, 14.
-um necessario *opponitur* 124,
23. (omnia) ... -a reguntur 74,
24 sq. — *cf.* anima.
- voluntas: (mortem,) quam natura
reformidat, v. amplectitur 71, 26.
cf. 28 sq. duo sunt, quibus
omnis humanorum actuum con-
stat effectus, v. scilicet ac pote-
stas 81, 7 sq. *cf.* 10 sq. supernis
.. substantiis ... incorrupta v.
109, 24 sq. necessitati *oppo-
nitur* 113, 17; *cf.* 111, 4, 6; 126,
13, 29. -tis effectus 89, 12. in-
tentio -tis humanae 81, 20. li-
bertas 116, 3. nulla ... necessi-
tas cogit incedere -te gradien-
tem 125, 11 sq. animae -tes
71, 24.
- voluptariam vitam degere 58,
20 sq.
- voluptas beatitudo esse iudicatur
67, 17. Epicurus ... summum
bonum -tem esse constituit 48,
24 sq. (plurimi) felicissimum
putant -te diffuere 48, 3 sq. *qui*
foedis .. libidinibus immergi-
tur, sordidae suis -te detinetur
87, 15 sqq. emarcescere -te 105,
14. corporis -tes 57, 15. natu-
rales 61, 29. tristes ... sunt
-tuni exitus 57, 20. divitias ob
... -tes desiderant 48, 5 sq.
laetitia -tibus non potest con-
tingere 60, 17 sq. — *praeterea*
48, 17, 24; 58, 5.
- votum: -torum intentio 48, 8. —
v. etiam *Ind. verb.*

vox ... pariter multorum replet
auditum 32, 14.

vulgus: Epicureum v. ac Stoicum
6, 10 sq. v. ... beluis simile
92, 10 sq. stupet subitis mobile
v. 95, 16. num (fortunam iucun-
dam) v. malam esse decernit?
104, 25. melius uberiusque re-
cognoscentis omnia -gi ore 16,
11 sq. -gi sermones 104, 17.
falsis -i opinionibus 56, 10 sq.
tametsi v. lateat 108, 8 sq.

vulnus: -nera saeva 36, 14. —
transl. v. *Boethii* 8, 1. mentis
88, 32.

vulpecula: insidiator ... -lis ex-
aequetur 87, 11.

vultur Tityi 77, 29 sq.

vultus fallax *fortunae* 2, 1; *cf.* 22,
23. terrae 24, 3. dignitas -tus
Philosophiae 78, 18. invictum
... tenere -tum 7, 7. -tu placido
Philosophia loquitur 15, 14.
recto caelum -tu petis 122, 2.
pallet albentes hebetata -tus ...
stella 27, 15 sq. deprehendisti
caeci numinis ambiguos vultus
21, 21. horribilis fortuna .. tibi
certos sodalium -tus ambiguos-
que secretevit 44, 11 sq.

V. INDEX VERBORVM ET LOCVTIONVM.

- a, ab: ipsis .. faucibus traxi 9,
15 sq. praestantius ... ab eo 65,
31.
abducere: error -cit ad 47, 19. e.
-cit ab 51, 1. tramite -cit igno-
rantia 59, 18.
abesse: aforet 47, 13. — absente
sensu 118, 18.
abicere: quem vilitas -cit 62, 1.
— abiectus *adi.*: -tior 53, 14.
-tius 54, 2; 61, 10. abiectos at-
que imbecillos 79, 16.
abiungere: abiunctis aquis 109, 4.
abscondere: liquentia in ea rur-
sus, a quibus sunt -scisa, rela-
buntur 71, 17 sq.
abscondere linguam 37, 23.
absolutus *adi.*: cunctis virtutibus
a 100, 2. integra atque -ta liber-
tas 116, 3; *cf.* 65, 2; 125, 19.
liberum prorsus atque -tum 125,
4 sq. — absolute 84, 1. — *cf.*
Ind. rer.
abundans: -tior 81, 6. -tissimus
51, 10.
ac, atque: aequae ac 12, 22; v. alior-
sum, aliter, pariter.
acceptor iniuriae 92, 26.
acerbitas poenalis 91, 13.
acerbus: -bae famis 9, 9. odiis -bis
86, 10. grave quid -bumque
92, 31.
acies: a. lacrimis mersa 3, 17. pura
mentis -e 117, 27.
aculei formidinum 55, 4.
ad morbum, ad interitum causae
19, 2. ad caeli spatium puncti
.. obtinere rationem 40, 2 sq.;
cf. 40, 3 sq.; 46, 11 sq.
adeo perexigua 29, 22. a. nihil est
miserum 30, 1. a., ut 45, 24;
100, 4. a. haec sui caritas ...
procedit 71, 29.
adeptio 51, 6; 66, 30. 31. 32.
adagere pennas menti 79, 23 sq.
- adiectio: condicionis a. 125, 11.
aditus reconciliandae sospitatis
18, 26 sq.
adoriri hominem contumeliis 42, 4.
adquiescere: ne illud quidem -ent
92, 14 sq.
adstringere 38, 23. si ... me ad
hoc nomen necessitatis -gas
124, 32.
adulta res publica Romana 40, 21.
adunatio 97, 1.
adunatus 96, 25.
adversum *praepos.* certamen a.
praefectum praetorii ... suscepi
9, 12 sq. a. fortunam dolor in-
canduit 16, 15; *cf.* 26, 6; 31, 22;
71, 3; 74, 31.
adversus: -sa fronte 86, 15. -a for-
tuna 13, 13; 43, 29. ex -sa
parte 86, 24. si quid eveniat -si
99, 27. in -sum 62, 19. adversa
38, 8. 20; 98, 26; 100, 3; 105, 13.
advertere (*i.e.* animadvertere) 18, 7.
adyton *philosophiae* 21, 5.
aegrotare: in tam salubri sententia
locatus -tes 18, 4.
aequare summis infima 43, 10.
aeque ac 12, 22. quam 49, 2.
aequor: strato -re 24, 5. -ra ponti
4, 11. — mare 27, 24; 31, 27; 59,
26 (recessus -ris); 94, 28. — -re
paginae 118, 31 (*cf.* Auson.
Epigr. 114, 3).
aestuas Euripus 22, 21.
aestus 7, 9; 19, 21; 39, 15; 95, 12.
aeternitas 41, 13. 22.
aetherius: in -os ire mentus 4, 4.
aevum 2, 10; 7, 4; 31, 30; 63, 18.
afficere: (quos) nequitia .. affecit
86, 22. quamvis -ciant instru-
menta sensuum forinsecus obiec-
tae qualitates 120, 1 sq.
affingere crimen 13, 14.
affinis maleficio 13, 3.
affluentia 23, 15; (fortuna) 33, 16.

affluere divitiis 47, 20; 51, 10.
 agere: fatum sub pedibus egit 7.5.
 agit argentes Hesperus ortus 14,
 6. — numquam dives agit 25, 22.
 agilis motus aetheris 80, 3. —les ..
 horae 14, 12.
 ala: alarum levitas 121, 24.
 alacritas plebis 26, 23.
 albens: pallet —ntes hebetata vultus
 .. stella 27, 15.
 alere (dolores) 3, 6. tellus aluit
 cavernis (aurum et lapillos)
 69, 3.
 argentes ortus 14, 6.
 aliorum quam 111, 7sq. atque
 112, 16.
 aliquatenus 123, 19.
 aliter: non a. quam 9, 9. non a.
 nisi 34, 21; 104, 1sq. a. atque
 112, 22. a. ac 117, 8; 125, 9.
 alligare: nos ad constantiam ...
 cupiditas —bit? 24, 7. quas (ac-
 tiones) divina mens ... ad unum
 —at et constringit eventum 118,
 11. —ans se ad .. praesentiam
 ... momenti 123, 19.
 almus dies 103, 1.
 alta gloria 48, 8.
 alternare noscendi vices 126, 16.
 cf. 18.
 alumnus *Philosophiae Boethius*
nominatur 5, 26; 62, 28; 72, 15.
 alvus: immani Polyphemus —o
 106, 2.
 amaritudinibus .. felicitatis dul-
 cedo respersa 30, 5.
 ambiguitas 62, 27; 110, 22.
 ambiguus vultus 21, 21; 44, 12. —a
 discretio 2, 11. nihil —i 115, 17.
 ambire: satellite latus —it 55, 8.
 opes honores —iant 60, 10.
 ambitus: ob —tum dignitatis 12, 13.
 —us superfluitas 34, 18.
 amminiculum *transl.* 34, 14.
 amministrare officium 82, 9. (pro-
 videntia) quae disposuit, ...
 —strat 97, 10.
 ammixtio 12, 12; 90, 20.
 amovere (pectori manum) 5, 2;
 cf. 26, 8; 115, 15.
 amovere mentem de stata pro-
 priae quietis 37, 20.

amplecti: mortem ... voluntas
 —titur 71, 26. superior com-
 prehendi vis —titur inferio-
 rem 117, 29.
 amplexari externa bona 33, 12.
 angi aliquid 51, 13.
 angustia rei familiaris 29, 14.
 angustus limes 40, 13; 96, 4. —a
 gloria 40, 23. —ae divitiae 32, 17.
 —issima inhabitandi area 40, 9.
 anhelus rabie cordis 85, 6.
 annumerare: ea divitiis a. 34, 11.
 annus florifer 103, 12; cf. 24, 3.
 varius 14, 13. pleno —no 4, 17.
 —ni dulces 1, 13. feraces steriles-
 que 22, 16.
 antiqua lex 14, 18; 15, 26. —
 prius atque antiquius esse 65, 16.
 aperta fraus 10, 25. —um caelum
 4, 3. —apertius cognoscere 60,
 20.
 applicare: quas intus species tenet
 ..., (mentis vigor) notis —cat
 exteris 119, 27 sqq.
 apprehendere, *syn.* consequi 62,
 11; 83, 15.
 apud improbos mores lacescita ..
 sapientia 6, 5 sq. — *praeterea*
 6, 6; 9, 19. 20; 30, 8; 32, 9; 53, 29;
 113, 6; 124, 17.
 arbitrari (tuo) 17, 25; 75, 13.
 ardere: —ens fulmen 7, 13. oculis
 —tibus 2, 8 (cf. Verg. Aen. V
 648). —tes harenae 39, 16. —fer-
 vens amor —et habendi 36, 19.
 ardescere: sitis —scit habendi 25,
 21.
 ardore flagrare 46, 9.
 area fortunae 22, 9sq. inhabitandi
 .. a. 40, 10.
 arguere: criminis —imur 10, 9. liber-
 tatem —or sperasse 10, 24.
 argutus cantus 49, 28.
 arrectis auribus 45, 21.
 arripere iter 104, 23; 123, 24.
 ars: —tis effectus 116, 25. —tes
 nostrae 10, 6. belli vel pacis
 —tes 48, 1.
 artare: gloria angustia limitibus
 —tata 40, 13sq.
 artus terrarum situs 42, 24. —um
 textum 50, 12. —ae catenae 85, 8.

- arva: -vis semina credere 22, 15.
 neque ... cruor horrida tinxerat
 a. 36, 11. liberare a. fruticibus
 46, 20. contenta fidelibus -vis
 35, 22.
 aspirare: quo .. a. fas non sit
 7, 3. ad beatitudinem 30, 20.
 ad cognitionem 120, 30.
 assistere: praesens sibi semper a.
 123, 1.
 assumere patientiam 42, 9. ami-
 corum .. sanctissimum .. genus
 ... -mitur 48, 11 sqq.
 astrifer: in -ras domos 80, 5.
 astriger: -rae orae 103, 3.
 astruere severitati 10, 3 sq.
 at vero 13, 6; 111, 29.
 atquin 10, 4; cf. 99, 1.
 atra cura 56, 3.
 atrox mens 89, 3; improbitas 93,
 19.
 attenuare (perturbationum cali-
 ginem) 19, 12.
 attingere: de sceleribus ... -gen-
 dum putasti 16, 11. rogationi-
 bus statum ... mentis a. 17,
 23 sq. num te horum aliquid
 -git? 33, 8.
 auctor sospitatis 19, 3. regnorum
 potestas beatitudinis a. 54, 23 sq.
 — deus a. (hominum) 57, 13.
 auctoritas: hanc -tem secutus (i. e.
 Platonem) 8, 17.
 auctus: terrenis .. flatibus -a ...
 cura 4, 1 sq. -um nomen 43, 2.
 auferre munus 26, 29. magnum
 nomen 56, 11.
 angusta mentis sedes 47, 6 sq.;
 cf. 64, 10.
 aura: mortalis a. nominis 43, 20.
 -rae populares (Verg. Aen. VI
 816) 41, 24.
 anris surda 1, 15. -bus instillare
 12, 17. insonare 26, 3. vox -bus
 instrepat 119, 25. arrectis -bus
 45, 21.
 aversari vitia 127, 4.
 averto: bonum quaerentes pravus
 error -tit 98, 23. (mors) surda
 miseros -titur anre (Stat. Silv.
 II 1. 7) 1, 15.
 avitum ingenium 28, 22.
 bella movere 93, 27.
 bene sibi mens conscia 42, 17 sq.
 b. moratus 99, 25. cum *fortuna*
 b. mereatur 43, 25.
 benignus: lege -a 64, 8. -a forti-
 tudo 75, 10.
 bibliotheca: nec -ae .. comptos
 ebore ac vitro parietes (requiro)
 16, 3 sq.
 bibulae harenae 31, 17.
 bis quini anni 105, 22.
 blandiri: -iens fortuna 21, 4. cum
 (fortuna) -iebatur 21, 20. ius
 est mari ... -ri 24, 5.
 blandus: -a fortuna 44, 1. -a car-
 mina 77, 11 sq. tactu -diore 16,
 23. blandissimam familiaritatem
 20, 21.
 bruma frondiflua 14, 9.
 cachinnus: -o moveri 37, 13.
 cacumen: pronum flectit virga c.
 50, 18. summae intellegentiae c.
 121, 15. naturae 84, 22. rerum
 124, 9.
 caecare: (avium) intuitum .. dies
 -at 91, 32.
 caecus: -o ore (*de Polyphemo*) 106,
 3. *transl.* nescire -i sustinent
 60, 6. -i animi 68, 31. -a mens
 114, 22. mens -cis obruta mem-
 bris 114, 15.
 caelitus: misso c. imbre 24, 14.
 caenum 19, 26; 92, 9. *transl.* 85,
 14.
 calamitosus 22, 3 sq.
 calcare sancta colla 14, 27. (vir-
 tus) sceleratorum pedibus sub-
 iecta -atur 79, 6.
 calculus: cum fortuna -lum ponere
 26, 29 sq.
 caligare: acies lacrimis mersa -gat
 3, 17. -gante memoria 48, 28.
 inscitiae nube (animae humanae)
 -gant 110, 2 sq.
 caligo opinionis 117, 8. neglectae
 vetustatis 2, 19 sq. perturba-
 tionum 19, 11. velatae -gine ...
 rationes 95, 20. *de quaestione*
dubia 115, 14.
 callis: carpere -lem 20, 7. vitae
 huius -lem intrare 35, 17. recto

- le procedere 21, 12: *cf.* 47, 9 (diverso -le procedit); 81, 6 (alterutro c. pr.). — *praeterea* 59, 16.
 calor vitalis 19, 7.
 campus: Aquilonibus stridens c. inborruit 17, 9 sq. (gressibus) virides -os transmittere 121, 27.
 cantare: coram latrone -res 35, 18.
 captare: escas 49, 32. ab rebus infimis .. ornamenta c. 34, 25 sq.
 praesidia 12, 19. Tyrrhena vada 59, 24.
 captivus: (animae) propria libertate -vae 110, 5.
 caput Boethii tristis meraserat hora 1, 18. altius c. efferre 2, 14. (mors) involvit humile pariter et celsum c. 43, 9. c. tot unum .. fert tyrannos 85, 12. nunc summis c. inserit 119, 13.
 cardo summae felicitatis 30, 12. summi boni 98, 24. rerum 98, 2. expetendorum 68, 7 sq. (orbium) extra locatorum 97, 25 sq. orbes circa eundem -dinem sese vertentes 97, 24. supero -ne delapsa *Philosophia* 5, 25. Arcturi sidera propinqua summo -ne labuntur 94, 25 sq.
 carpere: nec vite gemmas -itis 59, 20. — callem 20, 7.
 carptim 114, 11.
 cassus: -a cogitationis imago 64, 22 sq. -ae rerum imagines 119, 5 sq.
 castus: (amor) coniugii sacrum -is nectit amoribus 45, 12 sq.
 causari de infortunio 28, 12. de inlatione 90, 5.
 celebrare: (scelera) vulgi ore -entur 16, 12. Herculem duri -ant labores 106, 5.
 celer: -res ortus 95, 1. -ri stilo 118, 30.
 celeritas caeli 59, 1.
 censor extincti decoris 39, 10.
 census fortunae 28, 10. senatorius 53, 31. i. e. divitiae 29, 12. 16.
 centeno bove rura scindere 52, 21.
 certamen: magnum .. c. certare 6, 7 sq. c. suscipere 9, 11 sqq. in fortunae c. adduci 105, 8.
 certus: domum memento c. figere saxo 31, 24 sq. futuri -ta necessitas 113, 18. -tos vultus 44, 11. -tis sagittis 106, 8. -tissima sedes 8, 4. — *subst.* certum 117, 6. certa 17, 30; 114, 14; 117, 7. — *adv.* certe 37, 2; 97, 14.
 circuire: (anima) mentem profundam -it 64, 4 sq.
 circumdare: (te) affluentia et splendore -dedi 23, 15.
 circumflantes procellae 6, 25.
 circumfluvius utroque (i. e. censu et nobilitate) 29, 15.
 circumsaepi atque conclusi 40, 11.
 citra spem 99, 23.
 clades: in -dem detrabere 6, 22. praecipitare 101, 12.
 clamor tragoediarum 24, 16.
 clarescere 65, 17; 81, 4.
 claritas: optimum .. c. videtur 47, 25.
 claritudo 68, 2.
 classis Graia 105, 25.
 claudere: flentes oculos c. 1, 16. -sum diem 5, 16. ales caveas -ditur antro 50, 8. (rerum pater) -sit membris animos 57, 10.
 clavus atque gubernaculum 74, 16. omnia bonitatis -vo gubernare 74, 22.
 elipeum abicere 7, 20.
 coaeternus: conditori .. mundum .. -num putant 123, 5 sq.
 coartare: intra unius gentis terminos .. famae immortalitas -bitur 41, 6 sq.
 coetus amicorum 12, 21 sq.
 cogitare futuri famam temporis 41, 12. 22; *cf.* 115, 16. cum enuntiato, quod pro obiecto est, coniungitur 61, 17; 65, 29. cogitare de re 40, 12; 66, 7.
 cogitatione subtrahere 40, 9. prospicere 50, 32. *cf.* cassus.
 cognatos ... rebus oportet esse sermones 76, 17 sq. (Hor. Sat. II 3, 280).
 cognitor i. e. iudex 92, 22.
 cohaerere: mentem firma sibi ratione -rentem 37, 19. semper sibi certa -rent 114, 14. (tactus) -rens orbi 117, 17.

- cohibere: ad communem sese hominum mensuram -bat (Philosophia) 2, 12 sq. hominum .. actus .. c. 14, 21 sq.
 coire in unum 70, 2. si (Tigris et Euphrates) coeant 109, 5.
 collatio (infiniti atque finiti) 41, 21. *praeterea* 122, 14; 124, 14.
 collidere invicem rationes 75, 11.
 colligare: (animae) cum terrenis artibus -gantur 109, 29.
 colligere: collecto in vires animo 8, 1. attentionem c. 20, 15 sq. sic collige 30, 16 (Hor. Ep. II 1, 119). in unam veluti formam atque efficientiam -gantur 69, 19. deum summum bonum esse collegimus 66, 23 sq. quod desideratur ab omnibus, .. bonum esse collegimus 72, 18 sq.; cf. 81, 19 sq.; 84, 9 sq.
 collocare librorum sententias in mente 16, 6. *opes* infra hominis excellentiam -tae 33, 2 sq.; cf. 76, 15.
 collum: inflexo -lo 106, 21 sq. pressus -la catenis 4, 22. sancta calcant ... -la nocentes 14, 27 sq. iugo -la summittere 22, 10. -la mortali iugo levare 43, 3 sq. -la iugo retrahere 47, 4. laxant nodis -la solutis 50, 4. onerare bacis -la 52, 20. victa libidine -la 55, 28.
 collustrare: imaginatio -at sensibilia 118, 19.
 color mendax 15, 3. -re vivido atque inexhausti vigoris (Philosophia est) 2, 9.
 comere: fraus mendaci compta colore 15, 3. -pti ebore ac vitro parietes 16, 4. se Tyrio ostro c. 54, 10 sq.
 comitari: defunctum ... non -antur opes 52, 23. -etur iter gelidi senis (Saturni) 80, 7. vide ..., quae improbos poena -etnr 86, 24 sq.
 commaculare 53, 19.
 commemorare vera 28, 1. me horum .. -ras 73, 12.
 commemoratio: ipsarum rerum -ne patefacere 67, 12.
 comminari: (reges) -ntes 85, 6.
 commodare munus 26, 28 sq.
 communicato tecum labore 6, 1.
 communis amor 103, 30. omnium, quae sunt, finis 83, 23 sq. sermo 104, 15. humanorum conceptio animorum 65, 9 sq. boninum mensura 2, 12. necessitas 112, 1 sq. hominum valentia 2, 8. -ne bonum 16, 7. exitium 11, 18. iudicium 122, 10. praemium 85, 23. c. omnibus regnum 25, 2. bonorum omnium studium 8, 21. praeterire -nia 26, 16.
 compages animae 32, 23.
 comparare c. *dat.*: inquietem ... cani -rabis 87, 10.
 compellare: res sese aliter habentes falsis c. nominibus 38, 25 sq.
 compellere in 9, 23: ad 83, 4; *cum inf.* 116, 24.
 compendium fortuitum 108, 20.
 compensatio adipiscendae probitatis 93, 9 sq.
 comperire: (cum) compertum id regi foret 10, 1.
 competenter uti 101, 25.
 complicare divinae simplicitatis orbem 75, 23.
 compos boni 86, 5.
 compositus *adi.* -to aeo 7, 4. -ta felicitas 29, 9. (mens divina) in suae simplicitatis arce -ta 36, 13.
 comprimere fluctus 15, 11. compressa gloria 40, 23.
 computare: quae tu in tuis -tas bonis 34, 5.
 concessus: -u difficilis inlatio 89, 28.
 conciliare: amici, quos ... fortuna -at 55, 22.
 concipere: quae sceleratus quisque -ceperit 11, 9. -cepta ex qualibet iniuria anxietas 51, 11. id quod ab ea (scientia) -tur, esse aliter, atque -tur, nequit 112, 21 sq.
 concitare: Aquilo procellas -tat 27, 23 sq. conditor, quae .. -tat ire, sistit retrahens 103, 24 sq.
 concitus: sol rutilo c. igne 102, 19.

- concordare cum fortunae conditione 29, 18.
 concors: iudices in severitate -des 12, 2. -des vices variare 44, 17.
 concurrere atque confinare causas facit ordo 108, 26 sq. convenit atque -rit (*impers.*) 108, 24.
 concursus (causarum) 108, 17.
 condignum: uti c. fuit 75, 10.
 conectere animam 64, 2. si quid . . . illi se medio -tat 97, 29. summo . . . rerum principi -ti 114, 4; *cf.* 113, 26.
 conexio causarum 98, 12; 107, 18; *cf.* 108, 27.
 conflictatio (rationum) 75, 12.
 confluere: ex obviis sibi et -entibus censis 108, 21; *cf.* 25. -at, alterni quod trahit unda vadi 109, 6.
 conformare melioribus animum 92, 3 sq.
 congerere pecuniam 32, 13. vis congesta pecuniae 32, 7.
 congregare pecuniam 58, 15.
 coniectare 18, 5; 20, 24; 68, 2; 82, 12; 110, 24.
 coniunctio membrorum 70, 5.
 conqueri amissa 23, 22. de . . . mentis perturbatione 3, 23. *cum acc. c. inf.* 16, 16; 29, 8; 79, 9.
 conquirere laudes meritis 56, 13.
 conscendere augustam sedem 64, 10. celsa poli 79, 28.
 conscius: tu mihi et . . . deus -i 8, 20. coniurationis 11, 2; 37, 22. bene sibi mens -a 42, 18.
 consenescere: ne virtus . . . -ret 39, 23 sq.
 consentaneus 71, 13.
 consequens est. ut 56, 17; 86, 26 sq.; 91, 23. *absolute* 81, 27; 82, 26. illis hoc . . . c. esse perspicio 66, 14 sq. ista quidem -tia sunt eis 91, 9 sq. — consequenter 48, 24 sq.
 conservatio sui 54, 22.
 .consilium: de his disserere c. non est 91, 14 sq. -a hominum 111, 4. -a humana 113, 9. 22.
 consimilis deo 12, 20; 34, 24.
 consistere mente 75, 15.
 consolare: -ri . . . divitiis indigentia potest 52, 11 sq.
 consona membra 64, 2.
 constat: c. aeterna positumque lege est, ut -et genitum nihil 27, 29 sq. in his fortuitis rebus beatitudo -are non potest 30, 15 sq.
 constringere fortunas hominum . . . causarum conexione 98, 12. motus animorum fatalis catena -it 109, 16. (divina mens cuncta) ad unum . . . it eventum 113, 11.
 consumptus i. e. mortuus 43, 16.
 consurgere ad superiorem (vim) 118, 1.
 contabescere animo 25, 2.
 contemperatus: convenientia -rataque rectori 74, 26.
 contemptus felicitatis 105, 18.
 contendere certamen 9, 13. quovis indice de opum . . . mecum possessione -de 23, 8 sq. in ulteriora c. 102, 13.
 contexere cetera 82, 19. rationes 96, 7.
 continere: vallo ac munimine -neri 15, 28. populos iunctos foedere c. 45, 10 sq. cuncta intra se bona 47, 12.
 continuus ludus 24, 8. timor 30, 25. — continuo 45, 6.
 contra dicere 65, 22.
 contrahere vestem in rugam 5, 8. copias in arcem 6, 31.
 contra ire 74, 29.
 contueri 74, 21; 117, 21. 28; 118, 3; 125, 17.
 contumax dolor 26, 6.
 contus: -um gladiumque . . . pertimescis 35, 16.
 convellere (hominem) 18, 18.
 conversum: e -o 111, 26.
 coquere: quod recolentem vehementius -it 28, 3 sq.
 cornu (cornua) lunae 13, 29; 14, 3; 57, 8; 95, 3. pleno Copia c. 25, 9.
 corollarium 66, 29; 67, 5; 86, 7.
 corripere: ne Albinum . . . poena -ret 9, 16 sq.
 corrobore: multa . . . quae . . . firma te soliditate -borent 79, 19.

- corrumpere: ne vos ... (fortuna) iucunda -pat 105, 15 sq. ea, quae sunt inimica, -pant 71, 14 sq.
 corruptio: estne ., quod ... venire ad interitum -nemque desideret? 70, 12 sqq.
 coruscus arbiter 80, 18. -scum sidus 80, 8.
 criminare: impedisse -mur (*pass.*) 10, 12.
 cruentus: dente -to 50, 5.
 culmen solii 85, 4. caeli -mina 102, 16.
 cultor agri 108, 18.
 cultus reverentiae 49, 5. vani tegmina -tus 85, 7.
 cumulus: hic . . nostris malis c. accedit 13, 6 sq. (Cic., Sidon. Apoll. I 7, 1). ad felicitatis -lum venire 26, 18.
 cura mordax 52, 22. noxia 4, 2. atra pellere -ras 56, 3. — *cf. Ind. rer.*
 curare: Boethius Musis -andus . . relinquitor 3, 14. c. fletus 22, 24. populi c. annonam 54, 1. -at spernere pontum 31, 15.
 currus: (Phoebus) -rum solitos verit ad ortus 50, 23. voluerem -rum stabilis regit 80, 17. Phoebus . . diem -ru provehit aureo 44, 21. levibus sublimes (animas) -ribus aptans 64, 7.
 cursus: si (Tigris et Euphrates) -sum iterum revocentur in unum 109, 5. prosperitatis velocissimus c. 28, 3. orationis c. 107, 1. aeterni -sus 103, 2.
 curvans (virgam) dextra 50, 19.
 damnare morti 12, 8 sq.
 damnatio praemissa 10, 6 sq.
 dapes: largae d. 50, 10. pisce ditare d. 59, 22.
 de crimine convincere 12, 9 sq. quod ad hos de fama ... attineat 42, 13 sqq.
 debitum promissionis 107, 7.
 decedere nrbe 10, 2. — quantum ornamentis nostris -sserit 29, 5. quod adsignata ordinis ratione decesserit 101, 27. (vis) decedit in infima 119, 14.
 decerpere: proprium decus aliena -pit improbitas 85, 27 sq.
 decidere: sapienti . . corona non -det 85, 26 sq.
 declinare a vitiis 104, 23.
 declivis pondere vultus 4, 23. terrae -via 109, 9.
 decore: censor exstincti -ris 39, 10. decora novimus vocabula 43, 15.
 decrescere: (temporalium rerum motus) ex simplicitate praesentiae -scit in infinitam futuri ac praeteriti quantitatem 123, 14 sqq.
 decretum senatus 10, 17. Socraticum 10, 19.
 decursis omnibus, quae praemittere necessarium puto 79, 21 sq.
 decus: iam spinis abeat d. 27, 20. illud pretiosissimum generis humani d. Symmachus 28, 13. proprium d. 54, 3: 85, 28.
 deducere: (ne) mersas -cant pondera terras 63, 28. ubi in eam -xi oculos 5, 21. ad cerneuda vera oculos -cis 74, 20.
 defectus: deteriora velle nostri fuerit fortasse -tus 11, 8. (mundum) non habiturum esse -tum 123, 4 sq.
 defendere: nesciebas Croesum ... flammis traditum misso caelitus imbre -sum? 24, 14.
 defensio sacrarum aedium 9, 26 sq.
 deficere: (vitae immobilis status) ex immobilitate -it in motum 123, 14.
 defigere visum 3, 19; *cf.* 64, 12. intuitum 5, 21. me ... carminis mulcedo -xerat 45, 22.
 definire 48, 20: 64, 21; 84, 12; 107, 18 sq.; 108, 6. 10 sq. 25; 118, 13.
 dellere: quid tragoediarum clamor aliud -et (nisi)? 24, 16. vitam caelibem d. 29, 15. — (i. e. flebiliter cantare) 77, 17.
 defluus annis 19, 30. imber 103, 15. ordo 109, 10.
 degener sanguis 29, 13. nullus d. exstat 57, 13.

degenerare a maiorum virtute 57.5.
degere vitam 58, 21. *absolute* 98,
28. natura ratione -ens 30, 17;
cf. 122, 10.

dehinc 47, 5; 55, 5; 73, 13.

deinceps 3, 19; 6, 10; 60, 14.

deinde: mox d. 24, 13.

delatrare haec 15, 14.

delere: poteritne .. memoria lucis
... deleri? 26, 21. multos claris-
simos .. viros scriptorum inops
-vit oblivio 41, 8 sq.

delicatus: felicissimi cuiusque -tis-
simus sensus est 29, 20 sq.

deliciae: (Fortuna) te ut -as suas
lovet 26, 28. -as tuas ferre non
possum 29, 7. diffundere -is 105,
13 sq.

demergere: tellure -si 60, 8. (her-
bae) velut in terras ore -so
trahunt alimenta 70, 29; *cf.*
106, 16.

demonstratio 31, 1 sq. astrologi-
cae -nes 40, 2.

demulcere: dum te (fortuna) -et
26, 27.

demum: tum d., cum 91, 23 sq.
ita d. 115, 18.

deorsum: sursum — d. 71, 11.

depositor *pecuniae* 103, 19.

deprehendere caeci numinis am-
biguos vultus 21, 21. falsam
beatitudinis speciem 51, 8 sq.
causas 60, 19; 94, 19.

deprimere: terras ... deorsum
pondus -mit 71, 11 sq.

depugnare: in hoc hominum iudi-
cia -gnant 99, 1.

depulsio civium 15, 24.

depulsor malorum 99, 13.

derelinquere 84, 3; 101, 12.

desciscere a tranquillitate 21, 8.
describere siderum vias radio 8,
8 sq. — *praeterea* 72, 9.

designare causam verbis 46, 13.
— (omne signum) non efficit,
quod -at 116, 7 sq.

desipere: male -is 122, 1.

desolatus parente 26, 10.

despectiores .. improbos dignitas
facit 53, 16 sq.

destinatus finis 51, 3.

destituere: te nondum totum na-
tura -it 19, 4. uno ... vertice
-ta 72, 12. cunctis ... cogita-
tionibus -tus 120, 12.

desuper *proprie* 5, 14. spectator d.
cunctorum praescius deus 126,
30 sq. — *translate* 7, 1; 118, 4.

detegere frontem 43, 26. vulnus
8, 1. amicorum mentes 44, 11.
confusa Phoebe -git astra 95,
6.

deterere: praemium bonorum, quod
nullus -rat dies 86, 11.

detineri voluptate 87, 16 sq.

detorquere (voluntates) 111, 8.

detrudere infra infima 34, 28.
infra hominis meritum 87, 6.

devenire in barbaras nationes
53, 22.

devitare mortem perniciemque 70,
18 sq.

devius error 47, 19. *plur.* devii
44, 8; 59, 17. devia 58, 12. nullis
-is falli 72, 22. -is fatigatus 107,
10.

devorare opes 9, 14 sq.

dictare: mihi ... -ant scribenda
Camennae 1, 3. verba -antes 3,
2. hic (amor) fidis etiam sus
-at iura sodalibus 43, 14 sq.

dies (*masc.*) roseus 44, 20. superus
78, 12. (Boreas) clausum re-
serat -em 5, 16. lucidos -es 24, 2.
(*fem.*) pulchra 47, 2. sera 43, 21.
(*incert.*) -es noctesque moliri
83, 10; serenis .. diebus 19,
23 sq. — *cf. Ind. rer.*

diffundere voluptate 48, 3 sq. de-
licis 105, 13 sq. diffundique
ac d. 97, 30.

diffundere: fama -sa 43, 6. per
medullas robur corticemque
-dunt 11, 1. — *cf.* 97, 30.

digerere: latum ... singula -rit
96, 23. adunatio -sta 97, 1.

dignus: dignus 38, 13. — dignis-
simus, qui habeat 35, 15 sq. re-
verentiae cultu 49, 5; *cf.* 53,
6 sq. 9 sq.; 56, 22.

dilatare gloriam 40, 24.

diligentia naturae 71, 5.

- diligere: in -gendo boni fine 49,
 23. -ge iore bonos 93, 31.
 dimotis fallacium affectionum
 tenebris 19, 13.
 dinoscere 3, 17; 99, 10; 109, 20;
 124, 5. 20.
 dirigere: modus ad bonum -gens
 28, 20. deus ... ad bonum -gens
 102, 5.
 diripere inutiles sarcinulas 6,
 31 sq.
 dirus: -ra venena 88, 30.
 discerpentibus conscientiam vitii
 101, 17.
 discindere vestem 6, 13 sq.
 discordia: an nulla est d. veris?
 114, 13. -ae 8, 22; 9, 19.
 discors causa 114, 8 sq. natura-
 rum diversitas 73, 26. bellum
 103, 4.
 discrepare: nullo modo -at sub-
 stantia 61, 21. quae -pant bona
 66, 18. si membra a se .. in-
 vicem -rent 67, 23; cf. 69, 16. 23.
 discretio: statura -nis ambiguae
 2, 11. d. rei 67, 22.
 discrimen *Boethii* 13, 20.
 discussa nocte 5, 9.
 distinguere: humanum genus ...
 dissaepit atque -ctum suo
 fonte 114, 5 sqq.
 dispensare: (deus) bonis praemia,
 malis supplicia -ans 127, 2. — *id*
qu. examinare, respicere 101, 4.
 dispensatio: sapiens d. 99, 29.
 dispartire: pravitas humana -tit
 61, 24.
 dispositio 94, 22; 96, 21; 126, 14.
 dispositus: -tissima domus 79,
 11 sq. — disposite 100, 17 sq.
 disputare i. e. disputando de-
 monstrare 76, 3.
 dissaepitus: -a suo fonte 103, 29;
 cf. 114, 6.
 dissice nebulas 64, 13.
 dissidere: -dentes sententiae 49,
 22. poenae atque praemium ad-
 versa fronte -dent 86, 15. mores
 -dent 93, 26.
 dissilire: (forsitan) veritatis scin-
 tilla -liat 75, 13.
 dissociare 73, 26; 109, 4.
- dissonae sententiae 13, 11 sq.
 distendere: siti vasta regio -ditur
 40, 8 sq.
 distinctio sui 33, 1.
 distingui vernis floribus 33, 9 sq.
 distare: nationes lingua, moribus,
 totius vitae ratione -ntes 40,
 15 sq.: cf. 93, 26 distant mores.
 distrahere: diversum te dolor, ira,
 maeror -hunc 16, 19 sq. per
 aspera quaeque -ctus 58, 19 sq.
 (si) partes .. distraxerint uni-
 tatem 70, 7.
 distribuere: -tae partes 70, 6. (sin-
 gula) locis, formis ac tempori-
 bus -ta 96, 24. M. Tullius ..
 divinationem -it 115, 11; cf.
 100, 8 sq.
 ditare piseae dapes 59, 22.
 dinturnior nequam 89, 23 sq. li-
 centia 91, 21.
 divellere: coniuncta naturarum
 ipsa diversitas .. -leret 73, 25 sqq.
 diversitas naturarum 73, 26. lo-
 quendi 40, 17.
 divinitus inlaesum .. inviolatum-
 que servatur 28, 10.
 divitiis affluere 47, 20; 51, 10. —
 cf. *Ind. rer.*
 domare animos 55, 27. Centauros
 106, 6.
 domesticae probationes 76, 6.
 domina nominatur Fortuna 22, 12.
 17; 23, 20.
 dominari: scis .. minimum nobis
 ambitionem .. fuisse -tam 39,
 21 sq.
 dominus regum 80, 15. (conditor)
 rex et d. 103, 22. nec ... mul-
 cerent -num modi 77, 7 sq. um-
 brarum -nos 77, 19. -nis pressus
 iniquis 85, 12; cf. 106, 12 sq.
 donec surgat 80, 5; cf. *versus*
sequentes.
 dorsa aetheris 80, 13.
 dotes *Rusticianae* 28, 17.
 dubitabilis: minime d. infirmitas
 84, 26.
 dubitare: hoc ... ipsum -tur, an
 111, 2.
 ductus: meo -a 79, 25.

dulcedo humanae felicitatis 30, 5.
-inis rhetoricae 21, 12; 26, 1.
carminis -inem 102, 12.

dulcescere 46, 8.

dux i. e. deus 64, 16. nostra d. i. e.
mens 6, 30. vela Neritii -cis 87,
20.

ebrius animus 48, 29.

ecquis: ecuius 11, 26.

edere: mortales ... cunctos -it
nobile germen 57, 11. stelliferis
-ita noctibus caelo sidera fulgent
25, 6 sq.

edisserere 95, 22.

educare: nostris -tus alimentis 4,
27 sq. (te) favore prona indu-
gentius -vi 23, 14.

effectus artis 116, 25. salutis 68,
11. voluntatis 89, 12. alicuius
boni 101, 26. operis 97, 6.
humanorum actuum 81, 7 sq.
contrariarum rerum 38, 19 sq.
ipsarum rerum 38, 26 sq.

effetus: -o corpore 1, 12. -o lumine
mentis 4, 21. in haec extrema
atque effeta 65, 3.

efficax necessariae conclusionis 90,
3 sq. optatorum 109, 25. ad
conservationem sui 54, 22 sq.
-cior ad nocendum 55, 24. — *cf.*
115, 20.

efficientia: in unam veluti formam
atque -am colliguntur 69, 19;
cf. 73, 29; 84, 7.

effingere: (motum) c. atque aequare
123, 13.

efflagitare: vehementer -o 46, 3.

effundere divitias 32, 7. matris
-fuso maduit cruore 39, 7.

ehu 1, 15; 59, 17.

elicere effectum 101, 26.

eliminare (malum) 102, 8.

elinguis: -em prorsus mutumque
5, 1.

elucere: specimen -cet ingenti 28,
22

eludere: -sus Cereris fide 17, 5.
quos e. (fortuna) nititur 20, 20 sq.

emarescere voluptate 105, 14.

emere vitae pretio 28, 14. pretio
mortis 100, 15. emptam carmine
coniugem 78, 2.

emetiri iter 107, 11.

emicat ... Phoebus 5, 17.

en 110, 22.

enervatus: -tius 83, 18.

ense se petere 23, 25.

eo usque 20, 20.

ereptor: alienarum opum violentus
e. 87, 9.

ergo 43, 17; 85, 12. — *solis in car-
minibus inveniri testatur Mac
Kinlay* (Harv. Stud. XVIII 123).

erigere: erecta natura 82, 29. in
illius summae intelligentiae ca-
cumen ... -gamur 121, 15 sq.

erubescere landibus 56, 12 sq.

eructare: flammis Aetnae -ntibus
37, 1.

etsi 27, 9; 82, 12. e. caligante
memoria 48, 27 sq.

evacuare providentiam 126, 7.

evadere: in virilis animi robur
-seras 4, 28.

evidens: -tius 84, 8.

evincere: ne coemptio exigeretur,
evici 9, 13 sq.

evolare: ne purior ignis -let 63,
27 sq.

evolvere latentium rerum causas
95, 20.

exacerbare discordias 9, 19. im-
patientia sortem 22, 13. *homi-
nem* in scelera 101, 6.

exaequare: vos ... caelo -tis 36,
25. vulpeculis -quetur 87, 11.

exaggerare stuporem 94, 16 sq.

exagitare: (pontii) -tantis aestum
7, 9.

exarescere atque interire 70, 23.

exarmare: -veris impotentis iram
7, 17.

excellens (*adi.*) natura 34, 24. -tior
92, 5; 100, 5. -tissimum 49,
11 sq.

excellentia: in hanc -am compo-
nere 12, 20. infra vestram -am
collocatae 33, 3.

excelsus: -sa facinorum machina
89, 20. ab -so rerum cacumine
124, 8. — *plur.*: humiles preces
in -sa porrigite 127, 5 sq.

excitus mentis vigor 119, 26.

- exclamare i. e. versus clamantem
 proferre: lihet e. 13, 23 sq. tra-
 gicus -mat 56, 7.
 exercitatio adversitatis 44, 7. pa-
 tientiae 100, 11.
 exercitium 101, 14.
 exercitus pessimorum 6, 27.
 exhausti satis 80, 11; 95, 24 (Verg.
 Georg. II 398).
 exhortatio: recta e. 107, 3.
 exigere: coemptionem 9, 14. rem
 omnium maximam e. 76, 8.
 exilis fama 39, 28.
 eximere: (mens) se .. terrenis
 gaudet exemptam 42, 19 sq.
 exitum: rex avidus -i 11, 17 sq.
 usque in -um dulces 3, 13.
 exoptare: -tandae blanditiae 22, 8.
 vehementer -to 89, 16.
 exordiri: sic -sa est 20, 16.
 exordium capere 65, 2. fundere
 63, 15. sumere 118, 18. a suo
 .. deflectere -o 98, 25; cf. 98, 13.
 exosus vitae 28, 19. -sa fortuna
 28, 26 sq.
 expellere sollicitudinum morsus
 55, 3 sq.
 experiri: inest enim singulis, quod
 inexpertus ignoret, -tus ex-
 horreat 29, 19 sq. -tus sortis
 suae periculatorum 55, 1. -tum
 58, 1. re -rior 107, 5.
 expetibilis potentia 37, 9.
 explere indigentiam 52, 13, 14.
 non -turas cogat avarus opes
 52, 19. ad -endam corporalem
 lacunam 57, 23.
 explicare, *syn.* facere, efficere:
 quae (libidines) si beatos e. pos-
 sunt 57, 22; 73, 30; 81, 9; *poet.*
 95, 1; 119, 2.
 exserere frontem 122, 2. (ius) 37,
 18, sed ius exercere 24, 1. — *cf.*
Ind. gramm. s. v. orthographia.
 existere, *syn.* esse 97, 26.
 exsors: divinae -tes curae 18, 1 sq.
 exspoliatus propriis bonis 18, 28.
 extinctum decus 39, 10.
 extirpare: hominem ... sibi to-
 tum e. 18, 18.
 exterae nationes 53, 29. notae
 119, 29.
 externus: -nae causae 63, 20. res
 34, 19. tenebrae 3, 26. -na
 bona 33, 11. — *subst.* -num 76,
 10. -na 76, 9.
 extimescere 7, 16.
 extimus orbis 97, 27. polus 80, 12.
 -ma corpora 118, 28.
 extrinsecus 47, 14: 52, 1; 65, 27, 30;
 74, 9; 76, 5; 85, 28; 116, 13; 120, 9.
 exuberare 29, 13; 100, 8.
 exuere: dignitatibus -tus 13, 15.
 (Atrides) -it patrem 105, 27.
 fac, obsecro 46, 13.
 fallax fortuna 43, 24. gloria
 56, 6. libido 68, 22 sq. opinio
 53, 27; 112, 17. -cem .. vultum
 2, 1. -ces affectiones 19, 13.
 falsitas 16, 9; 112, 21; 119, 10.
 famulari 97, 10; 101, 3 sq.
 fatigare: maeror -gat 85, 11. ra-
 tionis prolixitate -gatus 102, 11.
 devili -gatus 107, 10.
 fatiscere 103, 29; 114, 7.
 fauces: (Paulinum) ab ipsius hian-
 tium -cibus traxi 9, 15 sq.
 fecundae herbarum harenas 70, 26.
 ferax: -ces anni 22, 16. — quae gem-
 mis niveis unda -cior vel quae
 rubentis purpureae? 60, 1 sq.
 ferire: (Phoebus) mirantes oculos
 radiis -it 5, 18. celsas soliti
 f. turres ardentis via fulminis
 7, 12 sq.
 fertilis autumnus 4, 17 sq.
 ferus (Nero) 39, 6. (Polyphemus)
 106, 1 sq. -ra bella 93, 27.
 fervere: -ens amor habendi 36, 19.
 avaritia -et 87, 8. -ente Phoebi
 ... aestu 95, 12. -entes pro-
 cellae 27, 23.
 fervida aestas 14, 11; 103, 13.
 fervor: intima f. pectoris urit 77,
 5 sq.
 festive illudere 42, 3.
 fidelis Fabricius 43, 11. -les amici
 44, 10. -lia arva 35, 22.
 fides sententiae 81, 5. manendi
 27, 9. -em capere 13, 2. iungere
 103, 8. -em trahere 76, 5. elusus
 -de 17, 5. stabili -de 44, 16. socia
 45, 7. induhitata 107, 14.

- fides: placet -ibus lentis (rerum habenas) promere cantu 49, 29.
 fidus: male f. 1, 17. fortuna mandendi fida 22, 2. -dis .. sodalibus 45, 15.
 filicem rescere 46, 21.
 firmamenta rationum 92, 15 sq.
 firmitas ligni 71, 3. supernae mentis 98, 2 sq. boni 81, 5. invicta -te 4, 30.
 firmiter praescire 113, 8. (res) f. expedire 115, 13.
 firmitudo caeli 59, 1.
 flagellat ira mentem 85, 10.
 flagrare amore 114, 18. ardore 46, 9. odio 101, 23. -antior fervor 77, 5.
 flamina: sonora fl. 4, 11. Cori 95, 9.
 flammata urbs 39, 5.
 flatus 4, 1: 22, 15; 25, 4; 27, 17; 31, 13.
 flebilis 1, 2 (Hor. Carm. II 9, 9. Ovid. Trist. V 1, 5). -les modi 76, 25.
 florere: studio -ente 1, 1. -cate nequitia 79, 4 sq. in sua urbe f. 94, 7.
 florifer annus 103, 12.
 fluctus *proprie*: 27, 22; 31, 14; 44, 24 sq.; 59, 25 sq. *transl.*: -us animorum 21, 7. ira ... -us turbida tollens 85, 10. (*de fortuna*) -us comprimere 15, 11.
 fluere muneribus 25, 20. -ens fortuna 44, 5. -ente auri gurgite 52, 18. res .. temere -iturae 98, 16 sq. cui non praeteriti quicquam -xerit 122, 28 sq.
 fluitare: gaudio laetitiaque -ntes 13, 18. permissis f. habenis 109, 11. sine rectore f. 19, 1; 72, 12 sq. materiae -antis opus 63, 21.
 flumen: vulsi -ine trunci 109, 7. spernit -iua Tantalus 71, 28.
 fodere humum 108, 14. *cf.* 18, 24. pretiosa pericula 36, 23.
 foederare: -at natae iugulum sacerdos 105, 28 (i. e. foedere facto ferit, sacrificat).
 foeditas 35, 11.
 foedus: -ae habenae 55, 29. libidines 87, 15. -um iudicare 56, 17.
 fomes salutis 19, 4. ni mersus alto viveret f. corde 73, 8.
 fons: quicquid (Orpheus) .. matris -tibus hauserat 77, 13 sq.
 forinsecus 120, 2.
 formaliter, ut ita dicam 118, 9.
 formare ad caelestis ordinis exempla 8, 9 sq. in imagine 63, 24.
 fortunam 105, 19. -andi figuras ... exordium 118, 17 sq.
 formidabilis: Croesus Cyro ante f. 24, 13.
 formidare: -ndae fortunae minae 23, 7. non metuenda -at 87, 13.
 formidolosus (Parthis) 40, 22.
 forsitan 75, 12; 89, 17; 99, 27; *cum ind.* 101, 5. 9.
 fortasse 11, 7.
 forte 43, 26; 53, 22; 83, 26; 89, 8; 126, 8.
 fortitudo benigna 75, 10.
 fortuitus 94, 16. 19. — *cf. Ind. rer.*
 fovere dolores 3, 5. te ... meis opibus -vi (*Fortuna loquitur*) 23, 13. te ut delicias suas -vet 26, 28. peiora f. 57, 14.
 fragilis felicitas 44, 4; 65, 5. possessio 58, 23. intemperantia -les 83, 20. -lissima res (i. e. corpus) 58, 22.
 fremere: irae intemperans -it 87, 12. -ens fluctus 95, 10.
 fremitus (iconum) 50, 3.
 frenum *translate* 15, 24; 20, 13; (-na libidinum) 25, 18; 45, 1. -nos 109, 12.
 frigere: defensorum opera ... -ret 93, 5 sq.
 frondiflua bruma 14, 9.
 frustrari intuitum 2, 16.
 [frux]: ut nova -ge gravis Ceres eat 46, 22. ad virtutis frugem redire 101, 23.
 fucus: multiformes illius prodigii -ci 20, 20.
 fuga penuriae 61, 27. — *cf. Ind. rer.*
 fugax (fortuna) 22, 4. pugna 109, 2. bona -cia 27, 28. -rior 59, 5.

- fulgor gemmarum 32, 20.
 fumificus: torquet -os Vesaevus
 ignes 7, 11.
 fumosae imagines 2, 19.
 fundamentum rationum 108, 2 sq.
 fundare exordium 63, 15.
 fungi: multiplici consulatione -ctus
 53, 22.
 furentes tyranni 7, 14 sq.
 furibundus 106, 3.
 furiosus tumultus 7, 2.
 furor hosticus 36, 12.
 fuscare dignitatem 12, 12 sq.
 praemium 86, 12.
 futile nobilitatis nomen 56, 24.
 garrula ales 50, 7.
 gelidus senex (i. e. Saturnus) 80, 7.
 -a luna 4, 6; cf. 102, 20. -um
 corpus 39, 8. septem -i triones
 39, 14.
 gemere funera coniugis 76, 23 sq.
 monstra, quae patitur, -it 88, 21.
 — *praeterea* 25, 22.
 geminare: luctum -ans amor 77, 16.
 generatim 71, 7.
 gestare 2, 27; (vincula) 49, 31;
 (leonis animum) 87, 12; (prae-
 sentiae imaginem) 123, 21.
 gestire 43, 4, 27.
 glomerare: praecipiti -rantur si-
 dera Coro 5, 11. (anima) secta
 duos motum -vit in orbes 64, 3.
 gradus stabilis 2, 4. sistere -um
 80, 22.
Graeca: 2, 21 (H. 6); 7, 23 (*Pro-*
logos cf. Diogen. VII 33. Hieron.
Epist. 61, 4: CSEL. LIV 581, 7.
Stob. III 1, 42. Norden, *Jahrb.*
Suppl. XVIII 283. Wilamowitz. Berl.
S.-Ber. 1914, 234, 2); 7, 23 sq.
 (A363); 12, 18 (*ἔπος θιῶν*): 15, 23
 (B 204); 24, 18 (Ω 527); 56, 8 sq.
 (Eur. Andr. 319); 76, 12 (Par-
 men. VIII 43): 100, 6 (Par-
 men.?): 102, 1 (M 176); 110, 8
 (Γ 277). — cf. *Ind. locorum*.
 grassari: -ans stultitia 7, 3.
 grates 19, 3.
 gravata mens 122, 3 sq.
 gravidæ uvae 4, 18.
 gravitate oris servata 78, 18 sq.
 gurges auri 52, 18. -gitis ... lapsi
 defluus ordo 109, 10.
 habenae: colla -nis snmmittere
 55, 28 sq. flectere rerum -nas
 49, 24; 103, 21. -nas mutare 14,
 7. orbis -nas temperare 80, 16.
 permissis -nis 109, 11.
 habitaculum: hoc ipsum brevis -li
 saeptum 40, 15.
 habitare: terrenas -ans libido men-
 tes 68, 23.
 habitus aegritudinis *Boethii* 20, 17.
 mentis 46, 5. nostri (i. e. Philo-
 sophiae) -us vestigia 6, 16; cf.
 8, 7. in accusatoris -um verti
 93, 7. neutro est -u 115, 4 sq.
 hactenus 60, 13; 91, 16; 115, 13.
 haud aliter 5, 19. ideo 25, 10.
 igitur 126, 1. immerito 35, 2.
 iniuria 11, 9. multum 21, 3. sic
 110, 14.
 haudquaquam 115, 13.
 haurire caelum 5, 19. h. . . ac de-
 gustare molle atque incundum
 21, 9 sq. quicquid .. matris
 fontibus -serat 77, 13 sq.
 haustus: -um accipere 102, 13. -us
 validiores 21, 10 sq.
 hebere: mens -et 3, 25.
 hebetare: sensus nostros maeror
 -vit 11, 5. memoriam maeror
 -vit 18, 13. (stella) albentes -ta
 vultus 27, 15.
 hebetes sensus 121, 29.
 herbitotens manus *Circes* 88, 2.
 hereditas *Socratis* i. e. philosophia
 6, 10.
 hesternum iam perdidit 122, 18.
 heu 1, 2; 3, 24; 59, 19; 78, 8.
 hiare: ab ipsis hiantium faucibus
 9, 16. velut hiantie valli robore
 18, 10. hians semper (indigen-
 tia) 52, 13.
 hiatus pandere 25, 17.
 hicine: 8, 4, 10; 17, 27; 18, 21;
 67, 18.
 hiscere: contra h. 25, 25.
 horribilis fortuna 44, 11. omnibus
 -lius monstris 79, 10.
 horrida arva 36, 11. ora 50, 1.

- humilis vultus 22, 23. -le caput 43, 9. saxum 31, 24. -les preces 127, 5.
- humus: deiecit humi vultum 3, 15. vultum in humum deiectum 3, 22.
- iactare: me felicem ...-astis 2, 3. in nulla unquam mei laude -avi 11, 21 sq.
- icta corda 58, 10.
- ictus fortunae 24, 17; 46, 1. mentis 110, 19; 118, 9. uno -u 126, 19 sq.
- idcirco 27, 2; 29, 18; 34, 9; 67, 29. 30; 69, 15; 86, 4; 111, 29; 112, 4.
- igitur *centies quinquagies bis teste Mac Kinlay et primo et altero loco (cf. in hoc i. 40, 10. quis illos i. 54, 16) ponitur.*
- igniculus febris 59, 12.
- ignominiosus: inops -susque 94, 5.
- ignorabilis: prorsus -es 43, 17.
- illabi animo 7, 22.
- illacrimare filii filiaeve delictis 29, 17.
- illebrae: falsae i. felicitatis 21, 20.
- illucescere: vitalis calor -xerit 19, 8.
- imaginabile: -ia vel sensibilia 118, 11. -em sensibilemque rem 118, 14; cf. 120, 22, 29.
- imbres nimbosi 5, 12.
- imbriferi coni 46, 26.
- imbuere: domitor rabidas -it iras 50, 6. tuis -ti disciplinis 13, 3 sq.
- immanis Polyphemi alvus 106, 2.
- immergere: libidinibus -gitur 87, 16.
- imminere fraudibus 13, 19.
- imminutio perfecti 64, 25 sq.
- immobilitas 123, 14.
- immundae libidines 87, 15.
- immutare rerum merita 10, 18.
- impatiens nostri 23, 14.
- impellere: quo flatas -rent 22, 15.
- impendere lacrimas 24, 15 sq.
- imperiosa auctoritas 3, 18.
- imperitare: caelo -ans amor 45, 3.
- impermixtus: scientia ipsa -a est falsitati 112, 20 sq.
- impetus: rotae -um retinere 22, 18.
- implicare: -citae malis (viae) 58, 14. fati nexibus -catur 97, 31 sq. quaestionem pluribus aliis -citam esse 107, 4 sq. mixtaque fortuitos -cet nuda modos 109, 7.
- imponere digna rebus nomina 123, 26. necessitudinem 57, 4.
- importuna natura 101, 6.
- impotens luctus 77, 15. -tis ira 7, 17.
- imprecari: quid dignum ... -cer? 60, 9.
- imprimere sensus et imagines mentibus 118, 29; cf. 119, 20.
- imprudencia (i. e. Unverstand) 6, 17. rerum 10, 18.
- imputare: id rebus iure i. 28, 7.
- in commune bonum merita 16, 7.
- in quantum 70, 12. in locum facinorosi supplicia luere 79, 6 sq. in praemium tribuitur 104, 26 sq. — in ea (i. e. fortuna) pulchrum habuisse 21, 1. in levitate illudere 42, 2. in beatitudine numerare 74, 6 sq.
- inaccessa lux 114, 1.
- inaestimabilem vicem divinae gratiae 113, 29.
- inaestuarie: Cancrī sidus -at 17, 2.
- inanimatus 70, 19.
- inanis vox 107, 20. -e nomen (Hor. Epist. I 17, 41) 28, 7; 43, 14; 53, 31; 56, 24. -nes rumores 41, 24. -nia gaudia 33, 11.
- incandescere: dolor -duit 16, 15.
- incelebris: nec i. memoria 6, 21.
- incessere: blandientem (fortunam) virilibus i. verbis 21, 4.
- incessui pervium 83, 13.
- incitare: ad efficiendum ... prae-miis -ri 13, 21 sq. (machinam) i. 45, 8. animalia 121, 23.
- incitus: rapidis flatibus i. pontus 25, 4 sq.
- inclarescere nullis honoribus 53, 3.
- incomitatum relinquere iter 6, 2.
- incommutabilitas: propria i. 98, 17.
- inconstans 87, 14 sq.
- inconsummata *neutr. pl.* 63, 1.

- inconvulsus: -a servantur 79, 13.
 increpare factum senatus 16, 12 sq.
 quotiens -uit bellicus tumultus
 105, 9. chorus -itus 3, 15.
 incumbere (*de pessimorum exer-*
citu) 6, 30. (*de affectuum tu-*
multu) 16, 19. — nec tibi nimium
 valida tempestas incubuit 28, 27.
 indeclinabilis causarum ordo 98,
 15 sq.
 indecores curules 54, 15.
 indefensus: muti atque -i ... dam-
 namur 12, 8.
 inflexus: series -a 113, 26.
 indignum esse, si 126, 24. -issima
 .. videbatur malorum potestas
 91, 16 sq.
 indiscretus *fortuna*e ictus 24, 17.
 -a confusio 113, 20. intentio 81,
 26 sq.
 indissolubilis causarum conexio
 98, 11 sq. materia 2, 17.
 individuitas: puncti media i. 97,
 27 sq.
 indivisum naturae 60, 21 sq.
 indubitatus: -a fide 107, 14. -to
 cernere 72, 2.
 induere: falsis opinionibus -i 19,
 10. falsum sibi philosophi no-
 men i. 42, 5 sq. (pennas) sibi ..
 velox mens -it 79, 29.
 indulgentius educavi 23, 14.
 indurescere: in tumorem -ruerunt
 16, 22.
 inefficaces preces 127, 3 sq.
 iners luxus 35, 23. cur -tes terga
 nudatis? 106, 25 sq.
 inevitabilis conexio 108, 27. —
 inevitabiliter 112, 27.
 inexhaustus vigor 2, 9 sq. -a
 aeternitas 41, 22.
 inexorabile bellum 43, 23 sq. -les
 discordiae 8, 22.
 inexpertus: quod i. ignoret 29, 19.
 inexplata avaritia 38, 21. cupidita-
 tas 24, 6.
 inexplicabilis coemptio 9, 10.
 inexpugnabilis: supplicis i. 100, 16.
 inextricabilis labyrinthus 75, 20.
 inficere: (quos) nequitia ... infecit
 86, 21 sqq. cornua lunae infecta
 metis noctis opacae 95, 3 sq.
 infinitas temporis 122, 23.
 infitiari crimen 10, 13. prosperi-
 tatis .. cursum 28, 2.
 inflammare sacras aedes 12, 4.
 torvis -ta luminibus 3, 3.
 inlectere motus in orbem 72, 24.
 influere: autumnus gravidis -at
 avis 4, 18. perturbationibus
 -entibus 16, 22.
 informare (causam) 46, 16.
 infortunium 89, 13. 15. 26; 90, 24.
 infructuosae affectuum spinae 3, 7.
 ingemescere 23, 18; 28, 15.
 ingenuus ager 46, 19.
 inglorius videri 56, 21.
 ingratae morae 2, 2.
 ingravare hebetes sensus 121, 29.
 ingruentia mala 26, 20 sq.
 inhabitare c. acc. 16, 1. — angustis-
 sima -andi area 40, 9 sq.
 inhaerens rebus mobilibus dis-
 positio 96, 20 sq.
 inhorrescere: campus -ruit 17, 10.
 (mare) fluctibus -scit 24, 5 sq.
 iniungere: nihil rebus necessitatis
 i. 116, 1 sq.
 iniurius: nonne i. fueris? 22, 12.
 inlatio: concessu difficilis i. 89,
 28. de -ne causari 90, 5.
 inlator iniuriae 92, 25.
 inlaesus: -m adhuc inviolatumque
 28, 10.
 inlita pocula melle 50, 9.
 inluminare: (avium) intuitum nox
 -at 91, 31.
 inlustrare aciem 68, 31. nequi-
 tiam 52, 27.
 innlescere: tota tibi prorsus -tuit
 21, 22.
 innumerus: ob -ras .. fraudes 9,
 24. innumeri .. populi 15, 5.
 innutritus Eleaticis atque Aca-
 demicis studiis 3, 12.
 inopinabilis: (sententiae) -les 104,
 13. quiddam valde -le 105, 1.
 inopinatus: improvisus -que con-
 cursus 108, 17. -um ... eventum
 108, 25.
 inopinus: -a senectus 1, 9.
 inops oblivio 41, 9. (pecunia)
 ceteros sui -pes fecerit 32, 13.

iniques linguam litigiis exercet
87, 9 sq.

inquisita *neutr. pl.* 18, 8.

inreflexo collo 106, 21 sq.

inresolutus nexus 49, 27 sq.

inrubescere: nemus ... -buit rosis
27, 17.

insanus: spiret -num nebulosus
auster 27, 19.

inscitiae nubes 110, 2.

inseparabilis poena 86, 13.

inservire: tota -lente natura 97, 12.

insidere: eisdem in curia curules
-ntibus 26, 23.

insidiator 87, 10.

insigne miraculum 99, 16; 101,
20 sq.

insolens adversitatis 29, 21 sq.

insolentia commercii 40, 17.

insolubiles catenae 38, 22 sq.

insonare auribus 26, 3.

instabilitas fortunae 30, 20.

instar necessitatis 125, 26.

instillare auribus (Hor. Epist. I 8,
16) 12, 17.

instrepere: vox auribus -it 119, 25.

insufficientia: -am ... sustinebas
51, 20.

integritas mentis 98, 27 sq. scien-
tiae 117, 9.

intemerata arbitrii libertas 126,
28.

intemperans irae 87, 11 sq.

intemperies caeli 71, 4.

intempestivi cani (capilli) 1, 11.

intendere: totis in me -ta lumini-
bus 4, 26. — (i.e. *beabsichtigen*)
quod -batur 108, 12 sq. -dit, ut
108, 23.

interminabilis diuturnitas 41, 18 sq.
vita 122, 13, 27; 123, 6 sq. 1 sq.

intimus cardo 97, 24. visus 72, 23.

-a temperies 99, 4 sq. -a vi-
scera terrae 110, 11. -a pectoris
77, 5.

intrepidum *cervae* latus 77, 1.

intrinsecus 120, 4 sq.

introrsum 73, 5; 119, 30.

introspectere viscera 59, 7.

intuitus providentiae 110, 7. ho-
minum 2, 16. avium 91, 31.
perturbationum caligo verum

illum confundit -um 19, 11. de-
flectere mentis -um 62, 19. —
cf. 92, 12; 124, 13. 19, 24; 125, 17.

intumescere: -it ubertas 33, 10.

invicem 41, 20; 45, 5; 67, 23; 69,
16; 73, 26; 75, 11; 98, 8.

invidia *Philosophiae nominis* 5,
27.

inviolabiliter probare 65, 23 sq.

itaque *septies decies teste Mac
Kinlay; altero loco* 51, 20; 99, 28.

itus: rectos revocans i. 103, 26.

iugum *fortunae* 22, 10. mortale
43, 3. i. detrectare 74, 28. colla

-o retrahere 47, 4.

ius exserere 37, 18. tellus tua -ra
tremescat 56, 1.

iuventa viridis 1, 7.

labyrinthum inextricabilem ra-
tionibus texere 75, 20 sq.

lacte *Philosophiae nutritus* 4, 27.

lacrimabilis querimonia 2, 5 sq.

languor: corporum i. 93, 15. omnis
i. 93, 19.

lassare crebris pulsibus aera 95, 8.

latus satellite ambire 55, 8. dispu-
tationis 107, 13 sq.

lavare: lota 102, 23.

legere: -at tardus *plaustra Bootes*
94, 27.

lentus: fidibus -is 49, 29.

ligare rerum seriem 45, 1. mentes

44, 4. numeris elementa 63, 26.

inresoluto singula nexu 49, 27 sq.

limes: gloria tam angustis -tibus

artata 40, 13 sq. angusto -te

temporis saepti 96, 4 sq.

linquere 5, 9; 14, 19; 78, 4 (*in car-
minibus*).

liquidus volatus 121, 25. -um mel

35, 27. — liquida 63, 27. —

liquido monstratur 34, 5. de-

prehendere 51, 8. apparet 68, 15.

litigium: linguam -iis exercere 87,
9 sq.

liventi oculo 26, 30.

lubricus annis 36, 4. -a *Fortuna*

14, 23. spes 85, 11 (*Stat. Ach.
I 547*).

lucidus fons 76, 20. -a luna 13,

29. -i dies 24, 2. -a vellera 36, 1.

luctuosus atque anxius 29, 8.
 ludicra praemia 83, 7. — *subst.*
 ludicrum 24, 10.
 ludum continuum ludimus (*de Fortuna*) 24, 8.
 luere supplicium (-a) 28, 6; 79, 7; 90, 9.
 lumen i. q. oculus 3, 3; 5, 6; 78, 5, 15.
 lastrare fontem boni 64, 11. divino lumine -ri 124, 10.
 lux intimi visus 72, 23. mentis 3, 23. veritatis 91, 30; 110, 1. gemmarum 32, 21. inaccessa dei 114, 1. vera 19, 14. -ce reperta 64, 11; *cf.* 26, 20 sq.; 60, 6.
 luxuriare: longa felicitate l. 100, 10.
 lymphans error 6, 29.
 madere matris effuso cruore 39, 7. lacrimis 77, 24.
 mage 46, 23 (*Verg. Aen. X* 481).
 male fida fortuna 1, 17. m. desipis 122, 1.
 maleficio affines 13, 3.
 manare lacrimis 7, 23.
 manifesta confessio 12, 1. -um est, quin 30, 19. *cum acc. c. inf.* 38, 16; 39, 1; 66, 21. 32; 84, 19; 97, 15; 123, 9.
 manus dare impatientiae 30, 3 sq. victorum catenis -us praebere 38, 3. nondum ad extremam -um ... perductus 39, 25 sq.
 meare: fama per populos -ans 43, 5. (anima) in semet reditura -at 64, 4. penitus m. 88, 30. lege m. 109, 12.
 meatus: in aetheris ire m. 4, 4. flectit rapidos ursa -us 102, 22.
 medicator mentium deus 99, 13.
 mellifui canit oris Homerus 110, 10.
 memorare cunctis nota 16, 9.
 memoriae fixum 81, 25. — *cf. Ind. rer.*
 mendax color 15, 3. felicitas 60, 13. -cia bona 44, 3.
 mentiri: sibi semper -iens imprudentia 10, 18. quae ... beatitudinem -iantur 63, 7 sq. — *prae-terea* 35, 12.

metae breves vitae 89, 18 sq. noctis 95, 4.
 minae ponti 7, 8. fortunae 22, 8. misere languere 80, 12.
 miserescere malis 93, 31.
 mollescere 16, 24.
 momentaria fortunae dona 32, 3.
 monstri simile 11, 9. -a, quae patitur, gemit 88, 21. omnibus horribilius -is 79, 10.
 mordax condicio 58, 1. enra 52, 22. — mordaciter: nimium m. .. inquit 42, 11.
 morsus muscularum 37, 15. sollicitudinum 55, 4. (voluptas) ferit icta corda -su 58, 10.
 mos: more Euripi 22, 21.
 motus (*corporis voluptatum*) 57, 19 (*Erregung; cf. Ind. rerum*).
 mulcedo carminis 45, 21.
 multiformis: -es .. fucus 20, 20.
 multipliciter 92, 20; 97, 9.
 munimen 15, 28.
 munusculum: quasi m. dare 75, 28.

namque et primo et altero loco legitur; tertio: non omne n. 73, 3.

nata: -ae iugulum 105, 28.

nativa bonitas 39, 1.

nebulae tristitiae 5, 19. terrenae -las et pondera molis 64, 13.

nebulosus Auster 27, 19.

nec non 60, 3.

necare: (affectus) rationis segetem -ant 3, 7 sq. muscularum ... -at introitus 37, 15 sq.

necessitudo: imposita nobilibus n. .., ne ... degeneret 57, 4 sq.

nedum 18, 8; 54, 8; 98, 23.

negotium: confessio delatorum .. in omnibus -is maximas vires habet 10, 26. omne terrenum n. 42, 19.

nenus purpureum 17, 7. -orum gratiae umbrae 50, 13. — *praeterea* 27, 17.

necessarie 124, 19. 20.

nequam 18, 29; 89, 24. — nequissimus 52, 28; 53, 5.
 neququam 104, 26.

nescius 114, 23. -a falli 111, 7.
 nex: bonis omnibus -cem struere 12, 5.
 nihil unum 72, 11. n. meis questionibus mota 15, 15. -li pendere 49, 10 sq.; 62, 4. -lo minus 35, 11; 98, 20. de -lo 108, 4.
 ni 10, 2; 57, 14; 65, 13; 73, 8.
 nil 15, 2; 25, 15.
 nimbozi imbres 5, 12.
 nimbus: terrae vultum ... -is .. confundere 24, 3 sq.
 nimio: aestimate quam vultis nimio corporis bona 59, 10.
 nitere: melius n. (Hor. Carm. IV 5, 8) 32, 8. gratus astra -ent 46, 25. purpura nitente 85, 5.
 nitor formae 59, 4.
 nivei lapilli (Hor. Sat. I 2, 80) 54, 11. -ae gemmae 60, 1.
 nodus: laxant -is colla solutis 50, 4. quaestionis -um dissolvere 111, 12.
 noxia cura 4, 2. poena 14, 25. — subst. noxium 33, 18. -orum odium 191, 22.
 nubilus error 95, 17. -a (fortuna) 2, 1. -a mens est 20, 12.
 nullus prorsus ambigat 75, 15 sq.
 numerosus exercitus 6, 27.
 nutrire: conchae maris ... -untur 120, 14. alieno censum -it heredi 29, 16. nostro (i. e. Philosophiae) .. lacte -tus 4, 27.
 nutrix Boethii Philosophia nominatur 5, 22. virtutum omnium n. 28, 1 sq.
 obambulare (Verg. Georg. III 538) 88, 9.
 obducere: (vestes Philosophiae) caligo quaedam neglectae vetustatis -xerat 2, 19 sq.
 obex (= obier) saxi 20, 2.
 obiacet: buic o. 83, 16.
 oblectamenta musici carminis 96, 6.
 oblectare 26, 2.
 oblinere: -ta rhetoricae ac musicae melle dulcedinis 26, 1.
 obliuio: tui -ne confunderis 18, 27.
 viros scriptorum inops delevit o. 41, 9.

obliviosa corporis moles 73, 4.
 obliviscor: oblitus pass. 78, 24; 115, 7.
 obluctari vitio (Augustin. Civ. II 5) 83, 21.
 obrepere: maeror .. -pat 61, 16 sq.
 obruere pecuniam 108, 19. 24. aurum 108, 22.
 obsistere: summo bono ... o. 75, 2.
 obsitus: malis ... obs. 88, 10 sqq.
 obstupescere 3, 19.
 obtemperare: -antim salus 74, 28.
 obuius excepi 9, 2. (luna) fratris -a flammis 14, 1. ex -is sibi .. causis 108, 20 sq.
 occidere: Eurydicen suam vidit, perdidit, -dit 78, 9 sq. — occidentia 98, 9.
 occiduo lota profundo 102, 23.
 ocus quam 89, 17.
 oculus: liventi -lo 26, 30. -lorum infirmitas 59, 9 sq. -los claudere 1, 16. -lis ardentibus 2, 8. — cf. Ind. rer.
 officinae sceleratorum 13, 17.
 officium sapientiae 94, 8. stili 2, 6.
 onerare bacis colla 52, 20. ponere quaestionis -atus 102, 11.
 operari bella 105, 22. -ans principium 108, 1. (causarum) inopinatus concursus casum videtur -atus 108, 17.
 opima rura 52, 21.
 opinari: ut -nor 11, 16; 26, 27; 116, 2.
 opportunitas masculae proles 26, 15.
 opprimere: te .. stupor -essit 4, 31 sq. ne vos .. tristes (fortuna) -mat 105, 16. -essi luminis igne 114, 16.
 ora: astrigeris bellum .. exsulat oris 103, 3 sq.
 oratio: nisi tua prodidisset o. 15, 17 sq. quae .. tua fudit o. 78, 22. -nis cursus 107, 1.
 ordiri: ab alio orsa principio 96, 9. sic -sa est 107, 16 sq.
 origo i. e. dens 103, 22.
 oriri: cuius -undo sis patriae 15, 21.

ornare terram floribus 4, 16. clari-
 ris avidos -et honoribus 25, 14.
 -ri ornamentis alienis 35, 7 sq.
 ossa Fabricii 43, 11.
 ostensum est 63, 3.
 ostentare factum 11, 23 sq. (digni-
 tas) -at indignos 38, 24. — *cf.*
 53, 16; 87, 2.
 ostentum: magnuni su(ae v)is
 monstrat (fortuna) -um 23, 3.

paetum: quo -to 93, 5.
 pallere: -et stella 27, 15 sq. -eant
 plenae cornua lunae 95, 3. -ens
 Lucifer 14, 8.
 pallida luna 14, 2 sq.
 palmes: vernos stringere -ites 17,
 12.
 pandere hiatus 25, 17.
 papae 18, 3; 80, 27.
 pariter atque 69, 33 sq.; ac 81,
 26 sq.
 participatio 67, 3; 69, 27; 90, 24.
 particulas vestis auferre 2, 25 sq.
 patetacere *id q. explicare, osten-*
dere 67, 12; 69, 12 sq.; 122, 12.
 paternum ingenium 28, 22 sq.
 patrandi sceleris possibilitas 84,
 22 sq.; 89, 15 sq.
 pauculi 17, 23; 43, 13.
 pecuniosus 52, 9.
 pelagus 45, 2; 87, 21; 110, 12.
 pendere: nihili p. 49, 10 sq.; 62, 4.
 pendulus ignis 103, 9. -um pon-
 dus 31, 20 sq.
 penetrare caelum 2, 15. se p. 26,
 7. ut .. visus obstantia -raret
 59, 6 sq.
 pensare aequa meritis praemia 16,
 16. feraces inter se annos ste-
 rilesque 22, 16. providentiam
 dei 124, 4.
 percurrero cetera 70, 8.
 perditissimus quisque 13, 18.
 perducere ad extremam manum
 39, 26. — *praeterea* 53, 12, 13.
 perdurare 30, 9; 35, 11. perpetuo
 p. 53, 30; 54, 19 sq.; 56, 23.
 peregrinari: nec Zenonis tormenta,
 quoniam sunt -na, novisti 6,
 19 sq.
 perennis sedes 31, 10 sq.

pererrans visu 39, 8.
 perexiguus 29, 23.
 perexile bonum 30, 26.
 perfectio felicitatis 64, 19. virtu-
 tum 39, 26. humana 92, 13. —
praeterea 64, 28.
 perhorrescere 6, 4. — perfidiam
 21, 23. remedia 46, 3.
 periculosa sors 31, 22 sq.
 perimere arbitrii libertatem 112, 7.
 permeare terras 121, 21.
 permittere: se .. accusatoribus
 iudicibusque p. 93, 11 sq. qui-
 basdam -ssum puniendi ius 101,
 13. -ssis habenis 109, 11. — *cf.* 3, 4.
 permultae demonstrationes 31,
 1. — permulta 34, 16.
 perosus: (mens) terras -a despicit
 79, 30.
 perpetrare iniuriam 9, 3 sq.
 perrarus: -m est 37, 6.
 personare verum 73, 9.
 perspicax cogitatio 50, 31. indi-
 cium 109, 24. -ces oculi 2, 9. —
 perspicaciter 60, 14. -cius 73, 2.
 perstringere: ut pauca ... de di-
 vina profunditate -gam 99, 18 sq.
 persuadere: ratio -det 67, 7. *tibi*
 -sum atque insitam 31, 1.
 pertractare 41, 13.
 perutilia cognitu 107, 9.
 pervagata inter suos gloria .. con-
 tentus 41, 5 sq.
 perversa confusio 99, 24. — per-
 versi 14, 26.
 pervertere 6, 18; 20, 19.
 pervetusta memoria 6, 21.
 pervincere: *Camenas* nullus potnit
 p. terror 1, 5.
 pervinim iacere incessui 83, 12 sq.
 pervulgare famam 40, 12.
 pessum: gravata p. .. mens 122,
 3 sq.
 pessumdare: (provincialium for-
 tunas) p. 9, 8.
 pestis: ducem -e solvere hospitii
 83, 12 sq.
 piare: *Atrides Menelai* amissos
thalamos -vit 105, 24.
 pingitur nox 80, 9.
 pisce ditare dapies 59, 22. — *cf.*
Ind. rer.

pius: -ae lacrimae 24, 15. — *cf. Ind. rer.*

placidus canis 77, 4. vultus 15, 14 sq. -a quies 68, 25. -dae horae 4, 15.

plagae aetheris 42, 23 (*cf. Verg. Aen. I 394*).

plenitudo vitae 122, 27; 123, 16. 24 sq.

plenus opibus 51, 20. bonum, quo p. esse perhibetur 65, 26 sq. -na exemplorum vetustas 54, 20; *cf. 55, 10 sq.*; 57, 16. deum summi .. boni esse -nissimum 65, 18 sq. plenissime 18, 25.

plures hominum 83, 27.

poenalis acerbitas 91, 13.

pollens opibus 94, 5 sq.

polluere conscientiam 12, 14.

porisma: sive p. sive corollarium vocari mavis 67, 5. -mata ipsi (geometrae) vocant 66, 28.

porrigere preces in excelsa 127, 5 sq.

portio exiguae regionis 40, 6. pulcherrimi operis pulchra p. 33, 6. miseriae 55, 1. medicinae tuae 96, 4. — *cf. 41, 17*; 61, 25.

portus placida manens quiete *i. e. summum bonum* 68, 25.

poscere: ratio -it 24, 11. -endi humilitas 58, 17.

positio (*i. e. Annahme*): -nis gratia ... statuamus 115, 28.

possessio fragilis 58, 23 sq. ratio- nis 109, 30. suppellectilis 34, 22. virtutis 105, 3. interminabilis vitae tota simul et perfecta 122, 13. opum 23, 9.

possibile 108, 5; 112, 28.

possibilitas 84, 7. 22 sq. 25; 89, 15 sq.

posthac 46, 1 (post haec 20, 15).

postergum 80, 2.

postremus dolor 16, 15. -ma pulchritudo 33, 2.

postulare: an ius -let 23, 6. de alienis praemia sermunculis -latis 42, 1 sq.

praecellentissimus 65, 32.

praecellere 28, 17; 30, 19.

praeceptor Platonis Socrates 6, 8 sq. Senecam .. -em (Neronis) 55, 13.

praecipitare: transversos eos li- bido -tat 83, 19 sq. alios in cladem meritam -vit indigne acta felicitas 101, 12 sq.

praecognitio 116, 6.

praecognoscere: -gnita liberos ha- bent eventus 116, 31 sq.

praecurrere: recte -ris 82, 28. omne .. futurum divinus -rit intuitus 126, 16 sq.

praedestinata disponere 110, 7.

praedicatio (famae) 41, 3; 57, 1.

praegravare: animum maeror -vat 26, 4.

praecire: invictum -euntis naturae auxilium 83, 5.

praeiudicata accusatio 9, 17.

praenosce 110, 25; 111, 4; 112, 27; 116, 18; 125, 21.

praenotio 115, 24; 116, 9 sq.

praeposterum 112, 8.

praescientia 111, 9. 19. 23; 112, 9. 31; 115, 14. 19 sq.

praescire: -ri 112, 20. praescita res 112, 15. -ae res 111, 22.

praescriptus dies 10, 2.

praesentarius status 123, 12. 31. -a notio 126, 25 sq. — -tarie prospicere 97, 6.

praesentire: nisi quam .. pro- videntia divina -serit 111, 7.

praesidere operi 17, 30 sq. ani- malibus 37, 11.

praestringere: te primum (For- tuna) liventi oculo -xit 26, 30.

praevenire mutationes 126, 20.

praevia veri luminis *Philosophia* 78, 21.

praevidentia: non p., sed provi- dentia 124, 7.

praevidere 111, 3; 117, 4.

precari: haereant. -or 29, 3. quam cito finire -baris 91, 19 sq.

primordia vestra .. spectare 57, 12.

prisci mores 36, 17.

privatae rapinae 9, 8. — *cf. Ind. rer.*

prodere: eadem prodente cognovi 2, 17 sq. nisi tua -didisset ora-

- tio 15, 17 sq. consensio p. 37, 22.
(dignitas) -it ... indignos 38, 24 sq.
- prodigium *fortuna nominatur* 20, 20.
- prodigus: multi p. auri 25, 13.
- prodire: ne in infinitum ratio -eat 65, 17 sq.
- proditor (*syn.* auctor): naturarum omnium p. deus 102, 4 sq.
- producere: cum te matris utero natura -xerit 23, 12. (eventum) nulla causarum conexione -ctum 107, 18.
- proficere: quid ipsa scripta -iant 41, 9 sq. — (*synon.* *proficisci*) quos (improbos) bonum quaerentes pravus error avertit, nedum ordo de summi boni cardine -iens a suo quoquam delectat exordio 98, 23 sq. — *praeterea* 74, 31.
- proficisci ab immobilis providentiae exordiis 98, 12 sq. quaedam de libero -scuntur arbitrio 123, 21 sq.
- profligare opes 62, 2. coemptio -tura inopia Campaniam 9, 10 sq.
- profunditas: divina p. 99, 18 sq.
- progressus mutabilium naturarum 96, 10 sq. fetum seminumque 98, 10.
- proles: masculae -lis opportunitas 26, 15. -le laetatus 29, 17.
- prolixitas: rationis pr. 102, 11.
- prolixum tempus 41, 21 sq.
- promerere: Socrates iniustae victoriam mortis .. -ruit 6, 9. in-aestimabilem vicem divinae gratiae -mur 113, 29 sq.
- promovere *intr.* 22, 15; 29, 5.
- promptus: -um est, ut 48, 14. causas cernere -um est 95, 13. -issima ratio 60, 21. ad intellegendum -issimus 82, 30 sq.
- prope: noctis p. terminos 78, 8. — Phoebo -ior 14, 4. -simus 26, 13; 29, 25; 56, 20; 100, 2.
- propensius studium 12, 8.
- properata malis senectus 1, 9.
- propitii accusatores 93, 2 sq.
- prosternere: discriminis terrore -stratos 13, 20. minimis quibusque -ni 29, 22. quos .. regia potestas ... -nit 55, 11 sq.
- proterere: (ales) pedibus -it escas 50, 14. (Fortuna) tremendos .. -it reges 22, 22.
- protervus Auster 31, 18.
- protrahere moras 2, 2.
- proventus futurarum rerum 126, 21 sq.
- provida natura 49, 25 sq.
- provocare actum mentis 120, 4.
- pudibunda ora *Acheloi* 106, 16.
- pugnantia semina 44, 18. elementa 103, 6.
- pulsare caelum 2, 13.
- pulsus: lassant crebris -sibus aera 95, 8.
- pungit molestia 62, 1.
- puniendi ius 101, 13. *cf.* *Ind. rer.*
- pure atque simpliciter nego 83, 29.
- purgatoria clementia 91, 13 sq.
- puritas divinae intelligentiae 96, 15.
- purpureum nemus 17, 7.
- quaeso, inquam (inquit), te 65, 23; 91, 11. — *praeterea* 95, 21.
- quaestio: pondus -nis 102, 11; de providentia q. 107, 4. -nis notus 111, 12.
- quamlibet: numerus annorum q. multiplex 41, 18. q. prolixi temporis fama 41, 21 sq.
- quantalibet .. mole 26, 20. -umlibet 85, 26.
- quare 26ies *legi Mac Kinlay l. l. testatur.*
- quasi 19ies *teste Mac Kinlay l. l.* (q. accideret 6, 3 sq. quodam q. fluctu animorum 21, 7; 93, 16).
- quatinus fortunae salo 15, 10.
- querimonia 2, 5 sq. -ae forenses 51, 27 sq.
- quernae arbores 15, 6.
- questus: meis -ibus mota 15, 15.
- qui fieri potest 18, 15; 104, 6 sq.; 116, 16.
- quicumque: quam sit mordax quaec. condicio 58, 1.
- quidem — vero 2, 26 sq. ego q. 13, 15. id q. 15, 20. q. — autem 34, 14*

23. et q. 104, 15. nunc q. —
nunc vero 2, 12 sq. non q. —
sed 15, 18 sq.
- quidni 18, 20; 33, 5; 51, 21, 26;
54, 19; 101, 16, 21.
- quies: -tis mihi loco fuerit ea ...
agnoscere 107, 12. — *cf. Ind. rer.*
quiescere: -entes intrinsecus for-
mae 120, 4 sq.
- quietum vallum 31, 28 sq.
- quilibet 32, 18; 66, 3; 84, 30; 100,
3; 111, 6.
- quin etiam 4, 10; 59, 25.
- quingentis ... passuum milibus
12, 7.
- quini: bis -is annis 105, 22.
- quippe 3, 11; 34, 14; 35, 3; 46, 6.
quire: non q. 51, 13; 66, 13 sq.
- quisque *liberius adhibetur*, v.
flagitiosum quemque 13, 20.
meliora quaeq. 28, 11; *cf.* 32, 10;
34, 28; 37, 15; 38, 18 sq.; 41,
5 sq. *et.*
- quo: quonam lateat 60, 5. quo ..
babitet 65, 8. introieris 75, 22.
sita sit 79, 21. inueniat 114, 25.
- quoad 71, 32.
- quoquo gentium 53, 24.
- rabidae irae 50, 6.
- radiare: tranquillo -at sereno ..
mare 27, 21 sq.
- radix: causis ea -ce nitentibus 92,
27; *cf. Ind. rer.*
- rapere verba 46, 4 sq.
- rapidus formae nitor 59, 4. turbe
13, 27. -i flatus 25, 4. fluctus
15, 11. meatus 102, 22.
- raptari errore 6, 23 sq.
- rara aetas 95, 15. forma 27, 25.
r. est fortuitis manendi fides
27, 9.
- rates: vagae pelago r. 87, 21.
- ratiocinari 62, 7; 112, 3; 121, 3.
- rationabilis natura 32, 24.
- reapse 66, 25.
- recessus aequoris 59, 26.
- recognoscens omnia vulgus 16,
11 sq.
- recolere: hoc .. -lentem vehemen-
tius coquit 28, 3.
- recolligere 119, 11.
- reconciliare ospitatem 18, 26 sq.
- recondere: quem -it obscuritas 62.
1. introrsum -ditae formae 119,
30 sq. — *cf. Ind. rer.*
- recoquens harenas Notus 39, 15 sq.
- recordari: minime .. -or, quoniam
id memoriae fixum teneo 81, 25.
- recurere astri circulum 80, 10.
- recursus exercere 4, 7. repetere
50, 24.
- redimere ventos cruore 105, 26.
- reditu suo singula gaudent 50, 25.
- redux 44, 9; 80, 19; ignis 64, 9.
- refert: quid .. referre putas, tunc
illam .. deseras an te illa ..?
27, 11. (*synon. differt*) quid hoc
-fert vaticinio .. Tiresiae? 113,
1 sq.
- reficere aeternos cursus 103, 2.
-fectus 102, 13.
- reformidare: natura (mortem) -at
71, 26.
- refovere, *transl.* 45, 24.
- refragari propositis 66, 14. sen-
tentiae 107, 23. ratiocinationi
120, 20 sq.
- refugere: ignis omnem -it sectio-
nem 71, 19. -it, quod aestimat
esse fugiendum 109, 21.
- regnare: haec (*i. e.* gaudia timor.
spes, dolor) ubi -ant 20, 14.
- relabi in contrarium 52, 4. in
contrariam partem 111, 16. in
ordinem 101, 28. in ea cursus.
a quibus sunt abscisa, -untur
71, 18 sq.
- relevare poenam 89, 7 sq.
- reliquiae fortunae 29, 25.
- remeat pomis gravis autumnus
103, 14.
- remittere frena 45, 4. (virgam) si
.. dextra -sit 50, 19.
- remordere: quosdam (providentia)
-det 100, 10.
- remorari equos 93, 23.
- reuiti: reclamantem -tentemque ...
traherent 6, 12.
- renuntiare potentiae 55, 16.
- rependeret: gaudium maestis la-
crimis -it 106, 4.
- repetere 23, 11; 49, 28; 50, 24; 51,
29; 103, 31.

- replere brevem ambitum 43, 1.
 indigentiam 33, 15. vox ... mul-
 torum -et auditum 32, 14.
 reptare: (muscularum) reptantium
 necat introitus 37, 16.
 repugnare, *transl.* 110, 24 sq.
 requies tranquilla piis 64, 15. la-
 borum 68, 24.
 rescare rubos filicemque 46, 21.
 culpa morbos supplicio 93, 4 sq.
 reserare diem 5, 16.
 reservare: qui mihi .. nihil apud
 aulicos, quo magis essem tutior,
 -vi 9, 20 sq.
 residues animi 50, 2.
 respectus: nullus r. habeatur
 exempli 90, 14 sq.
 respergere: amaritudinibus .. dul-
 cedo -sa est 30, 5.
 resplendere: qua probitas luce -eat
 85, 15.
 respnere: hominum solos -is actus
 .. cohibere 14, 21 sq. natura
 -it, ut contraria quaeque iungun-
 tur 38, 8 sq.
 retentare cupidinem 25, 18 sq.
 retorquere futurum ... ad prae-
 sentiam .. cognitionis 126,
 16 sqq.
 retrudere 72, 26.
 retundere: -datur improbitas 100, 8.
 revehere diem 103, 1. frondes
 14, 15. — domum r. 79, 22. via,
 qua patriam -haris 107, 8.
 revisere patriam 74, 5 sq.
 revolvat in se intimi lucem visus
 72, 23.
 rigare fletibus ora 1, 4.
 rigidus Cato 43, 12.
 rimari naturae causas 4, 19 sq. se-
 creta 8, 8.
 rimula 60, 19: 93, 8.
 rite fundatur exordium 63, 15.
 rixari cum status sui qualitate
 29, 10.
 robur valli 18, 10: 31, 29. per
 medullas r. corticemque diffun-
 dant 70, 30. virilis animi 4, 28.
 rogare (i. e. *bitten*) 77, 19. (i. e.
fragen) 17, 26: 73, 7.
 rogatio, *syn.* interrogatio: 17, 23;
 18, 8.
 roseus dies 44, 29. sol 4, 5. -i
 flores 4, 16. equi 47, 2. -ae
 quadrigae 27, 13.
 rotare rerum orbem 76, 13; *cf.*
 97, 27.
 rotunditas 117, 15, 18.
 rubens purpura 60, 2.
 rubrum litus 52, 20.
 ruere: ruituri 55, 18.
 ruga: contracta in -am veste 5, 8.
 rumpere: ruptis caminis 7, 10.
 rupes Achaemenia 109, 1. -pe so-
 lutum saxum 20, 1.
 rutilans ripa: Hermus -ante r. 68, 28.
 rutilus ignis 102, 19. ortus 4, 14.
 saetiger 106, 20.
 salire: (ales) arto -iens texto 50, 12.
 salubris sententia 18, 4. -es somni
 36, 3.
 salum fortunae 15, 10. vitae 6,
 24 sq.
 sancire: sententiam Platonis ore
 -xisti 8, 11 sq. (lege) -ctum est
 15, 26. Platone -iente 76, 16.
 quid aeterna lex -iat 92, 3.
 sancte probare 65, 23.
 sarcina, *transl.* 5, 27. adversae for-
 tunae s. 13, 13. perniciose do-
 mus s. 34, 2. senatorii census
 gravis s. 53, 31 sq.
 sarcinulae inutiles 7, 1.
 satiare multitudinis expectatio-
 nem 26, 26. famem 52, 10. iras
 106, 18.
 sator: terrarum caelique s. 63, 18
 (*cf.* Verg. Aen. I 254: Eucler. 2).
 satar: vultur, dum s. est modis
 77, 29.
 scena vitae 27, 6.
 scilicet 6, 3: 39, 27: 43, 25: 90, 26;
 113, 23.
 scindere vestem 2, 24 sq. rura
 52, 21.
 scintilla veritatis 75, 13.
 scintillula 19, 7.
 secare maris alta 36, 6. (anima)
 secta duos .. in orbes 64, 3.
 secretum conscientiae 11, 23. -a
 37, 15.
 secretus trames 50, 22. -a otia
 8, 18.

- sectari vitia 83, 17. -anda novisse 83, 19.
 sectionem ignis refugit 71, 19.
 secunda mors 43, 22. — secundo 73, 12.
 securus totius .. tumultus 7, 2.
 suarum s. (iniuriarum) 28, 15. —
cf. Ind. rer.
 segnis vita 28, 14. s. ac stupidus
 torpet 87, 14.
 semet: in s. reditura 64, 4. a s.
 ipsis 101, 16.
 semita 79, 25; (*de deo*) 64, 16.
 senex *Boethius* 1. 8. gelidus *i.e.*
Saturnus 80, 7. obsceni -nes
(i.e. Stoici) 118, 26.
 sensibile vel imaginabile 120, 22.
 sententia (indicum) 12, 6. — *cf.*
Ind. rer.
 sepositae res 34, 20.
 sequestrare: a tuis opibus -ta 34,
 8 sq. -ri nequit. quin 49, 11.
 serenus dies 19, 23. -um mare 33,
 6. tranquillo -o 27, 21. — *deus*
serenum nominatur 64, 14. —
praeterea 7, 4: 31, 30.
 serere agrum 46, 19. animas 64, 8.
 sermunculus 42, 2.
 servantissimus: aequi s. 99, 19 sq.
 servator bonorum 99, 12.
 si etiam 30, 6. minus 10, 7. qui-
 dem 5, 3; 11, 10; 32, 8; 42, 7: *al.*
 siccare oculos 5, 7 sq. lacrimas
 28, 26. aestas cererem fervida
 -at 103, 13.
 sidere: terraeque graves pondere
 -ant 103, 10. inferior -at mens
 122, 4.
 signare querimoniam stili officio
 2, 5 sq. tempora 17, 16. -at
 .. fama .. pauculis inane nomen
 litteris 43, 13 sq.
 significatio: subiectae rei s. 107, 20.
 sia vero 34, 3; 42, 17.
 singulariter 97, 8.
 sistere gradum 80, 22. (*conditor*)
 quae motu concitat ire, sistit
 103, 24 sq.
 situs terrarum 42, 24.
 sobria (fortuna) 44, 6.
 socia fide 45, 7.
 sociare adversa 38, 8. se medio
 97, 29.
 solida felicitas 65, 5. -issima veri-
 tas 125, 1.
 soliditas firma 79, 19.
 solitaria miseria 90, 20.
 solitudines exsilii 5, 23 sq.
 sollicitare fatum 93, 21. aequora
 ponti 4, 11.
 somnare felicitatem 46, 11. ve-
 strum .. principium -tis 50, 30.
 sonorus Eurus 31, 12. -a flamina
 4, 10 sq.
 sopitis querelis 79, 19.
 sordes vitiorum 93, 8 sq.
 sordescere: vasa -unt 79, 12; *transl.*
 54, 6.
 sortiri *idem fere quod* accipere 96,
 12; 126, 23.
 sospitas: aditus reconciliandae -tis
 18, 27; -tis auctor 19, 3.
 spargere lucem 27, 14 (*cf. Verg.*
Aen. IV 584). -sae escae 50, 14.
 specimen beatitudinalis 46, 17. pa-
 terni ... ingenii 28, 22 sq.
 speciosus 25, 27.
 spectator ... cunctorum ... deus
 126, 30 sq.
 specula providentiae 99, 14.
 specus Tartareum 78, 14.
 spicula pectoribus figere 109, 2.
 spinae rosarum 27, 20; affectuum
 infructuosae 3, 7.
 spirare: -at Auster 27, 19. -at
 florifer annus odores 103, 12.
 vitam 103, 17.
 spoliū (Hercules) abstulit suevo
 sp. leoni 106, 7.
 spuma apri 106, 20.
 stabilitas divinae mentis 96, 12.
 stabiliter 97, 8, 22.
 stare: nimbosus polus stetit im-
 bribus 5, 12.
 statio *i.e.* tempus anni 14, 19.
 stellifer orbis 13, 25. polus 60, 7.
 -ae noctes 25, 6.
 sternere: una stratus ac felix hora
 23, 4. strato aequare 24, 5.
 stilus: -li officium 2, 6. -lo man-
 dare 10, 23. celeri -lo 118, 30.
 strages dare 37, 2.

- strepere (*i. e. lärmend preisen*):
 quid .. proavos -itis? 57, 12.
 strepitus (*i. e. lautes Preisen*):
 quid .. tanto fortunae -tu de-
 sideratis? 34, 12.
 strictim attingere 16, 10.
 stridens campus inhorruit 17, 10.
 stringere lucem breviori mora 14,
 10. avida manu vernos str. pal-
 mites 17, 11 sq. inresoluto sin-
 gula nexu 49, 27 sq.
 struere aciem 6, 20. necem 12, 5.
 struua 52, 20.
 studiosi sapientiae 8, 12 sq.
 stupere 45, 21; 77, 20. legem -ebit
 aetberis 95, 2: *cf.* 16. quod -eant
 ignorantes 99, 17.
 stupidus torpet 87, 14.
 suadela rhetoricae dulcedinis 21,
 11 sq.
 suapte natura 51, 24; 92, 27; 120,
 18.
 subdere summos reges 15, 6.
 mundi gubernatio ... divinae
 rationi -dita 19, 5 sq. mens notis
 -dita corporum 119, 4.
 subiacere periculis 58, 19.
 subiectus: molestiis -a 49, 14.
 (virtus) sceleratorum pedibus -a
 79, 6. materia 117, 22. corpori
 passio 120, 6 sq. materiale -um
 108, 2. -ae rei significatio 107, 19;
 rei -ae veritas 64, 22. notitiarum
 -a 120, 19. plura sensibus et
 imaginationi esse -a 120, 25; *cf.*
 123, 29 sq. -orum insidiae 58, 18.
 subigere: cuncta -egerant .. modi
Orphei 77, 7.
 subintrare: impotentia -at 54, 28.
 subitus hospesque venisti 27, 6. -a
 mutatio rerum 21, 6. -o lumine
 5, 17.
 sublimes (animae) 64, 7. in -e
 feras animum 122, 3.
 subnixus: probatio firma ratione
 -xa 116, 12 sq.
 subripere fraudibus 87, 10 sq.
 subtilia: vestes ... -li artificio ..
 perfectae 2, 16 sq.
 succidere: una dubitatione -sa in-
 numerabiles aliae velut hydrae
 capita succescunt 95, 25 sq.
- succincta fortuna 44, 6.
 succinere modos 21, 14.
 succrescere 95, 26; *cf.* succidere.
 sufficientia *subst.* 60, 16: 61, 2.
 30 sq.: 67, 15 sq. 18: 74, 7, 10.
 summa beatitudinis 62, 12. cri-
 minis 10, 9. rationum 75, 3.
 redigere in -am 59, 13. -am et
 singula novisse 114, 28.
 super haec 66, 27; *adv.* 88, 20.
 superficies: Alcibiadis -e pulcher-
 rimum corpus 59, 7 sq.
 superfluitas 34, 18.
 superfluous 33, 17.
 supergredi universitatis ambitum
 117, 26. omnem temporis motio-
 nem 124, 1. necessitatem 98,
 3 sq.
 superus: -o cardine delapsa 5,
 24 sq. in -um diem 78, 12 sq.
 suppetere (ad nutum) 29, 21.
 supra verticem 2, 7; 55, 2.
 supremus (margo) 2, 21. obitus
 103, 19. -a mors 42, 14.
 surgere: sidus -at 4, 14: *cf.* 80, 5:
 103, 9. omne hominum genus ..
 simili -it ab orta 57, 6.
 suspicio criminis 13, 1. tenuis
 74, 19.
 susurrare: (ales) silvas dulci voce
 -at 50, 16.
 sustinere ab alio 37, 26. insuffi-
 cientiam 51, 20. nescire -ent
 60, 6.
 tabescere affectu desiderioque 20,
 18. lacrimis ac dolore 28, 21.
 taciturnitas modesta 20, 16.
 tacta carne pocula 87, 26.
 tamen ne 25, 2 (*cf.* verumtamen).
 tegmen: vani -ina cultus 85, 7.
 temerarius casus 17, 27. motus
 107, 17. -um 94, 21.
 temperamentum: sanitatis ipsius
 atque aegritudinis modum -tum-
 que dinoscere 99, 9 sq.
 temperies: illa intima t. ... ani-
 morum 99, 4 sq.
 tempestas, *transl.* 28, 27.
 temporaliter 97, 9 sq.
 tenax morsus 58, 9. -ces ancorae
 29, 1. -cissime 71, 16.

tenebrosae noctes 24, 2. -a 110, 2.
 tepens Zephyrus 27, 17. ver 103, 11.
 tergeminus (Cerberus) 77, 20.
 tergere: (lumina) -amus 5, 7.
 testatus sapientiae tractatur officium 94, 7.
 textum artum 50, 12.
 thalamos amissos *Menelai Agamemnon* piavit 105, 24.
 tonare: -at ruinis .. ventus 31, 26 sq. — *cf. Ind. rer.*
 torpere: segnis .. -et 87, 14.
 torquere: ruptis .. caminis -et ..
 Vesaevus ignes 7, 10 sq. spes ...
 -et 85, 11.
 torret Notus 39, 13 sq.
 tortor: filios invenisse -es 57, 26.
 torus: assistentes -o 3, 1.
 torvus: -vis inflammata luminibus
 3, 3. -vos .. timent 80, 25. ore
 -vo 85, 6.
 traducere: error ... a vero .. ad
 falsum .. -cit 60, 23.
 tragoediarum clamor 24, 16.
 trames 20, 6; 47, 17; 48, 29; 50, 22;
 (-te devius) 59, 17; (propositi t.)
 107, 9.
 transabire polum 60, 7.
 transcendit ignis verticem 80, 4.
 nondum Caucasum ... fama
 -derat 40, 20 sq. ratio *figuram*
 quoque -dit 117, 23 sq.
 transformare 87, 7; 98, 9.
 transfundere 53, 11; 94, 9.
 transigere: -acta (felicitas) 31, 8.
 futura .. -acta 122, 26. — (escas)
 71, 22.
 transitorium momentum 122, 20.
 transmittere campos 121, 27. ad
 interiora 21, 10.
 transversos eos libido praecipitat
 83, 19.
 tremescere intra 56, 1.
 triduana febris 59, 12.
 triones: septem gelidi tr. 39, 14.
 triumphalis largitio 26, 26.
 trux magister *leonum* 49, 32 sq.
 tumultus affectum 16, 19. bel-
 licus 105, 9. furiosus 7, 2.
 tundere litus fluctu 95, 10.
 turbidus Anster 19, 20. ira -a
 83, 10.

turpare: fronte -tus Achelous 106,
 15.
 ubique gentium 32, 13. terrarum
 53, 25.
 ultimus cortex 71, 3. labor 106,
 21. -a Thyle 56, 2.
 ultra *adv.* 83, 14; 85, 24; 105, 17.
 — *praep.* ult. communem homi-
 num valentiam 2, 8 sq. homines
 87, 4. — ulterius 47, 11; 83, 12;
 91, 2. firmiter in ulteriora con-
 tendas 102, 13.
 ultro 13, 5; 23, 1; 38, 20; 54, 5.
 ululare 88, 7.
 umbratiles dignitates 53, 21.
 undantes fletibus oculi 5, 7 sq.
 universitas: -tem regere 76, 3.
 usitato cunctis vocabulo 74, 2.
 usque 3, 13; (eo u.) 20, 20; (ad
 eum locum u.) 83, 12.
 usquequaque 51, 18 sq.
 usurpare: id hominum sermo com-
 munis -at 104, 15.
 nsus largiendi 32, 11. virtutis
 42, 5.
 utrumne — an 67, 8 sqq.
 vacuus viator 35, 17. ponderis
 39, 28.
 vada Tyrrhena 59, 24. unda -di
 109, 6.
 vagatur montibus altis defluus
 amnis 19, 28 sqq.
 valentia 18, 17; 48, 16; 61, 31; 81, 13.
 valentior 82, 11.
 vanescere: -scunt ilico 53, 27.
 variare: (mundus) -at vices 27, 26;
 44, 17 (Verg. Aen. IX 164; Pru-
 dent. C. Symm. II 318).
 vastus: alti -a regio 40, 8 (*cf.* Verg.
 Aen. IV 42). -um *Polyphemi*
 antrum 106, 1.
 vehere: quem caduca ista felicitas
 -it 30, 21. flammis .. sursum
 levitas -it 71, 10 sq.
 vehicula *Philosophiae* 79, 25 sq.
 vela ventis committere 22, 14.
 Neritii ducis 87, 20. Graiae dare
 v. classi 105, 25.
 velare (*de fortuna*) 21, 22; 35, 10.
 -tae rationes 95, 20 sq.
 vellere: vulsi trunci 109, 7.

- venia: -m prece umbrarum domi-
 nos rogat 77, 18.
 ventilante doctrina 73, 6.
 ventosa *fortuna* 44, 5.
 veraciter praestare 62, 26.
 verberare ventos 121, 24. (ter-
 ram) si... Boreas... -et 5, 15 sq.
 vernacula laris nostri musica 21,
 14.
 vernaes flores 59, 4.
 verni flores 33, 9. palmites 17, 12.
 -ae rosae 27, 18.
 verrere pulverem 121, 22.
 vertex, *transl.*: veluti ad -titem
 referri 67, 20. uno veluti -tice
 72, 12. transcendit ignis -titem
 80, 4. circa ipsam rerum... -titem
 deficient 83, 9. summo -e mundi
 102, 21.
 verumtamen ne 26, 8. — *cf.* tamen.
 vestigare 62, 16; 72, 21.
 vicinus petere 98, 2.
 viciis: parem -cem reddere 53, 18.
 aptam meritis -cem referre 93,
 30. -cem divinae gratiae pro-
 mereri 113, 29sq. iniusta -ce
 14, 28. versa -ce 94, 12. prae-
 noscendi -ce 126, 19. noscendi
 -ces alternare 126, 15sq. mi-
 sceri -ces 17, 19. variare -ces
 27, 26; 44, 17. tantas -ces ver-
 sare 14, 23sq. vertere -ces 22,
 20. fortunarum -ces 19. 1. -cibus
 92, 7. -cibus aequis 102, 26.
 victrix causa 99, 21.
 vigilantius 74, 20.
 vilesce 32, 5; 54, 7; 58, 18.
 vilissima rerum 7, 1 sq.; 34, 29.
 vineta frenis (mens) 20, 13.
 vincula (leonum) 49, 31. terrae
 76, 22. in -cla conicere 38, 2.
 vindicare: ius sibi v. 37, 12 sq.
 violentia allata 23, 19.
 violentus Notus 30, 15. alienarum
 opum v. ereptor 87, 8sq. -torum
 .. manus 2, 24sq.
 viridis arbor 59, 19. iuventa
 (Verg. Aen. V 295) 1, 7. -es
 campi 121, 27. lapilli 68, 30.
 viscera Alcibiadis 59, 7. terrae
 110, 11.
 vitio venit 35, 6. — *cf.* *Ind. rer.*
 vitrea unda 19, 22sq.
 vivacissimus mentis ignis 95, 27.
 vividus color 2, 9.
 vocabulum: usitato cunctis -lo 74,
 2. decora -la 43, 15. — *cf.* 108, 9.
 volare: apium par -antum 58, 7.
 volentia cuncta parere 76, 3sq.
 volubilis: rotam -li orbe versamus
 24, 8sq.
 volueris currus 80, 17. -e momen-
 tum 123, 20. -es *Harpyiae* 106,
 8. pennae 79, 27.
 vosmet ipsos... summittitis 35, 1.
 vota excipere 25, 12. ponere 16,
 18. in his... actuum -orumque
 versatur intentio 48, 8.

VI. INDEX GRAMMATICVS, RHETORICVS, PROSODIACVS, METRICVS.

In indicem ea sola troporum et figurarum exempla recepimus, quae alicuius momenti esse videbantur. — Stellulis loci carminum indicantur.

ablativus: felicior (infelicior) eo 90, 19. 25. — *cf.* acc. et abl. permut., gerundium, praepos. 2.

accusativus: limen excessit 3, 16. patriam reveharis 107, 8. *veniam .. dominos rogat 77, 18 sq. — latere *aliquem*: 108, 8 sq.

— o meritos! 12, 9; *cf.* 28, 24; 32, 17. — *pressus gravibus colla catenis 4, 22. notas insigniti frontibus 10, 3. *albentes hebetata vultus 27, 15. — multaue id genus 79, 18. in id aetatis pueris 28, 21 sq. illud quidem acquiescent 92, 14 sq. — *cf.* figura etymologica et synonymica.

accusativi et ablativi permutatio: an ubi Romani nominis transire fama nequit, Romani hominis gloria progredietur? 40, 24 sq.; *cf.* *Ind. verb. s. v.* humus, in, quo et Engelbr. p. 27.

adiectiva poetice composita *cf.* poetica.

adiectivum pro adverbio ponitur: *debilis heu maestos cogor inire modos 1, 2; *similiter* *1, 9. *11 (intempestivi cani); 3, 15; 6, 29 sq.; 16, 15. 18 sq.; *31, 11. 24 sq. 30; *36, 12; *54, 10; 89, 23 sq. (diuturnior nequam); *94, 28; *121, 31. *cf.* Bednartz II (1907), 2.

adverbii vel enuntiati adverbialis attributiva positio: *gloria felicitis olim viridisque iuventutis 1, 7; *cf.* 53, 30 sq. Sirenes usque in exitium dulces 3, 13. nostro quondam lacte nutritus 4, 27; *cf.* 16, 6. impunita barbarorum semper avaritia 9, 5. suis de me de-

cretis 10, 16 sq. divinum merito rationis animal 34, 21. clarissimos suis temporibus viros 41, 8. temperiem, velut in corporibus dici solet, animorum 99, 4 sq.; *cf.* traectio.

allegoria v. metaphora.

allitteratio (eos tantum locos dabimus, ubi non fortuito duae pluresve voces ab eadem littera incipiunt): c: *corpore laxa cutis 1, 12; *colla catenis 4, 22; *14, 26 sqq. (ter): *15, 3; 19, 11; 24, 15; *pleno Copia cornu 25, 9; coram latrone cantares 33, 18; *43, 9; *50, 8; *59, 23 sq.; 62, 11 sq.; *64, 1 sq. (ter), 5 (ter). 22 sq.; 67, 9 sq. 24 sq.; 68, 7; 69, 8 sq.; 71, 25 sq.; 73, 13; *77, 12. 21 *alia*; ter *78, 1 sq.; 98, 11 sq.; 115, 13. — d: *dente .. domitor 50, 5 sq. 10; *59, 22; 66, 26; 71, 27. — f: *fida .. fortuna faveret 1, 17; 11, 24; *14, 9; *15, 13; 21, 20; 24, 17; *27, 27 sq. *al.*; ter 28, 4 sq.; 31, 3; 51, 6; *58, 8 sq.; 62, 18; *103, 8; *quinquies* *95, 9 sqq. — l: levata aut ludicra 83, 7; 81, 9 sq.; *121, 25. — m: *maestos .. modos 1, 2; 10, 23; *14, 22; 18, 13; 26, 2; ter 26, 20 sq.; 31, 2; *64, 1 sq. 3 sq.; *93, 20 sqq.; 94, 15 sq.; *septies* 93, 16 sqq. — n: nobilitas notum 29, 13 sq.; 57, 4 sq.; ter 56, 24; 57, 25 sq.; 71, 20; *110, 17; 125, 15. — p: *praecipiti .. profundo 3, 24; 8, 17; 22, 13; 26, 7. 12; 28, 10. ter *28, 16 sq.; 32, 11 sq.; 52, 3; 61, 27 sq.; 68, 25 sq.; *quater* 48, 6 sq.; 83, 12 sq.; *series* 67, 3 sq. — qu: *qui quondam 1, 1; 4, 27 *al.* — r: *Rapidos, rector

15, 11; 17, 28; *50, 19 sq.; 59, 3; *68, 28 al. — s: *solantur senis 1, 8; *sonora .. sollicitent 4, 10 sq. *13 sq.; 11, 13; *14, 16 sq.; *15, 6; *17, 4; *ter* 120, 26 sq.; 121, 19 sq. — t: *tendit ... tenebras 3, 26; *44, 27; *quinquies* *56, 1 sqq. — v: *vocata venit 1, 14; *14, 13; 22, 14; *verterit vices 22, 20 (*cf.* *27, 26; *44, 17; 94, 12); *ter* *88, 25 sqq.; *121, 24; *quater* *50, 17 sqq.; *series* 105, 12 sqq. — *binæ litterae iterantur*; *praeire* .. honore .. *poscendi humilitate* 58, 17. **pennae* ... celsa consendant poli 79, 27 sq. **currum* ... regit rerum cornuscus arbiter 80, 17 sq. nulla ratio ... nullus respectus 90, 14. — *cf.* figura etymologica, praepositiones, synonymorum compositio.

anacoluthon: *tunc me .. liquerunt .. tenebrae ... ut, cum ... glomerant sidera ... sol latet ac ... in terram nox funditur; hanc si .. Boreas ... verberet ..., emicat ... Phoebus 5, 9 sqq. *Quid, o superbi, colla mortali iugo frustra levare gestiunt? 43, 3 sq. *quod mundus stabili fide concordēs variat vices, quod ... quod ..., hanc rerum seriem ligat ... amor 44, 16—45, 3; *cf.* *45, 5 sqq.; *72, 21 sq.; 73, 12 sqq.; 75, 16 sq.; 98, 11 sqq.; 102, 8 sqq.; 120, 27 sqq.; 125, 26 sqq.

anaphora (*et variatio*): *aliae* .. *aliae* .. *alias* .. *aliarum* 70, 24 sqq. *alii* plus aequo (*bis*) 100, 12 sq. *aliter* (*bis*) 117, 16. (*quater*) 117, 20 sq. — *crede (*bis*) 27, 27 sq. *cur* (*bis*) 99, 6 sq. — *da (*ter*) 64, 10 sq. *dedit (*ter*) 57, 8 sq. — *felix, qui potuit (*bis*) 76, 19 sqq. — *hic (*ter*) 45, 10 sqq.; haec (*ter*) 44, 11; *haec ... hinc ... hic 80, 21 sq.; *huc ... haec ... hic ... hoc 68, 21 sqq. haecine (*bis*) 8, 4, 10. — *iam

(*bis*) 88, 14 sqq. idcirco ... quoniam (*bis*) 67, 29 sqq. eadem ... eadem 67, 15 sq. *ille (*bis*) 57, 8 sq. illa ... haec (*bis*) ... illum ... hanc 44, 3 sqq. inest (*bis*) 109, 22. — licet (*bis*) 24, 1 sq. — mei ... mecum .. me 23, 19 sq.; 79, 25 sq. — nihil (*bis*) 112, 31 sq.; *nil (*bis*) 15, 2. non (*bis*) 85, 27. nullus ... nullius (*bis*) 86, 11 sq.; nullus (*bis*) 90, 14. numquam (*bis*) 85, 15 sq. nunc (*ter*) 24, 4 sq. — plena (*bis*) 54, 20. potentem censes (*bis*) 53, 6 sq. — quamvis (*bis*) 96, 22 sq. qui (*ter*) 55, 7 sq. quae 55, 3 sq.; *60, 1 sqq.; 64, 17; *quae vis ... quae 119, 9 sqq.; quod (*ter*) 61, 7, 13 sq.; *quod luctus ... quod luctum 77, 15 sq. *quis (*ter*) 114, 23 sqq.; quid (*bis*) 7, 23; 33, 10 sq.; 70, 19; 99, 10 sq.; quid quod (*bis*) 70, 29 sqq.; quid si (*ter*) 24, 19 sqq. quoniam (*bis*) 18, 29 sqq.; 67, 30 sq. quotiens (*ter*) 9, 1 sqq. — *saepē (*bis*) 27, 21 sqq. *sic (*bis*) 23, 2; 33, 6 sq.; *103, 2 sq. *silvas (*bis*) 50, 15 sq. — talis habitus talisque vultus 8, 7. *tu ... tu ... tua 14, 9 sqq.; *cf.* *64, 14 sq. tuis (*bis*) 13, 3 sq. — *unus (*bis*) 57, 7. ut (*bis*) 59, 4; 62, 5; *ut ... ut ... ne 44, 22 sqq. al.

antithesis: ab iure ad iniuriam 9, 6 sq. privatis rapinis ... publicis vectigalibus 9, 8. depulsus ... compulsus 9, 22 sq. pro verae virtutis praemiis falsi sceleris poenas subimus 11, 25 sq. ut principio cognito, quis sit rerum finis, ignores 18, 15 sq. quid ... extra petitis intra vos positam felicitatem? 30, 10 sq. dignos ... indignos 38, 23 sqq.; *cf.* 53, 7. praesentiam ... absentiam 51, 16. taceo, quod naturae minimum, quod avaritiae nihil satis est 52, 14 sq. pulcherrimum ... turpissimum 59, 8. mobilem ... immobilem 76, 13 sq. rationes non extra petitas, sed

intra rei ... ambitum collocatas 76, 14 sq. compotem ... expertem 86, 5 sq.; cf. 54, 21; 91, 8 sq.; 91, 22 sq.; 98, 6 sq.; 99, 23 sq.; *106, 4; 113, 6 sq.; *115, 2. — cf. asyndeton, paradoxon.

assonantia: *amor ardet 36, 19. angustissima ... area 40, 9 sq. assumpsit acceptaque 42, 9. — incommittatum ... iter innocentis 6, 2 sq. indiscreto ictu 24, 17. infra infima 34, 27. — odiis ... opposui 9, 17 sq. *ordo ... ortum ... orbem 50, 26 sqq. al. — cf. praepositiones 1).

asyndeton: a) *singularum vocum*: tenuissimis filis subtili artificio indissolubili materia 2, 16 sq. dolor, ira, maeror 16, 19. *trepidus gemens 25, 22. pudicitia pudore 28, 16 sq. spatium, firmitudinem, celeritatem 59, 1. *opes honores 60, 10. reverentia, claritudine, iucunditate 63, 2. *vidit, perdidit, occidit 78, 10. *voce corpore 88, 19. *serpens, leo, tigris, ursus, aper 93, 24. pollens opibus, honore reverendus, potentia validus 94, 5 sq. causas, ordinem, formas 96, 11 sq. — *enumerationes bonorum, malorum, virtutum, vitiorum non recipimus*. — b) *enuntiatorum*: nihil .. periculi est, lethargum patitur 5, 3: *nec speres aliquid nec extimescas, exarmaveris impotentis iram 7, 16 sq. bonis omnibus pulsus, dignitatibus exutus, existimatione foedatus 13, 15 sq.; 13, 17 sqq.; *20, 5 sqq. tu fortunam putas erga te mutatam esse: erras 21, 17. si probas, utere moribus, ne queraris 21, 22 sq.; cf. 23, 16 sq. 20 sq.; 24, 1 sqq.; 25, 26 sq.; 26, 16 sqq.; *27, 19 sq.; 32, 5 sqq.; 38, 8 sq.; 44, 14 sq.; 52, 26; 54, 24 sq.; 72, 1 sq.; al. Cf. Bednarsz I 25 sqq.

caesurae cf. prosodiaca (metrica).

chiasmus: dextra .. libellos, sceptrum .. sinistra gestabat 2, 26 sq. si eas vel studiosi sapientiae regerent vel earum rectores studere sapientiae contigisset 8, 12 sqq. si quidem deus ... est, unde sunt mala? bona vero unde, si non est? 11, 10 sq. aut materiae naturam aut ingenium ... artificis 33, 20 sq.; cf. 55, 12 sqq.; 71, 26 sqq.; 97, 15 sqq.; 109, 20 sq. al.

climax: non modo tacitum, sed elinguem prorsus mutumque 5, 1 sq. incepta, perpetrata iam prorsus iniuria 9, 3 sq. suscepi ... contendi ... evici 9, 13 sq. pluribus maximisque 28, 8. paucis minimisque 33, 16; cf. 38, 23 sq.; 83, 3 sq. 22 sq.; 112, 28 sq. al.

coniunctivus: a) *hortativus*: *nec speres ... nec extimescas 7, 16. *numquam ... petas 17, 8. *nec quaeras 17, 11. sed 21, 23 ne queraris. — b) *potentialis*: fas non sit 7, 3: cf. 11, 12; 15, 21. quae nunc tibi est .. causa maeroris, .. tranquillitatis esse debuisset 21, 24 sq.; sed debui 9, 19. nonne iniurius fueris et ... sortem exacerbes? 22, 12 sq. retineri non possit 30, 7; praeterea 11, 7; 13, 12; 17, 29, 31; 21, 3; 22, 6 al. —

c) *optativus*: respondeas velim 18, 19. *spiret ... Auster, iam spinis abeat decus 27, 19 sq. — d) *deliberativus*: quidni meminerim? 18, 20. — *Coniunctivus* 1) *cum impersonalibus*: oportet detegas 7, 24 sq. reputes licet 28, 9. metuat necesse est 30, 23 sq. aequum est ... demonstrat ... ostendat 90, 2 sqq. — 2) *post pron. indefin.*: id quoquo modo sit 10, 20 sq. utcumque se res habeant 29, 4. quicquid videas 99, 23.

constructio κατά ἀντίθεσιν: homine .. quos ... necat? 37, 14;

- cum a semet ipsis ... quisque dissentiat faciantque 101, 16 sq.; cf. 102, 8 sqq.; 111, 6 sqq.; 126, 4 sq.
- cum*: *cum ... venerit aestas, ... dividis 14, 11 sq.; cf. 26, 3; *27, 13 sq. *cum verterit .. et .. fertur 22, 20. tum ... cum deserit cumque ... succinat 21, 12. est, cum ... mereatur 43, 24 sq. iam .. finiverat, cum ... mulcedo defixerat 45, 20 sqq. Cf. Eng. 33.
- dativus*: est pudori degener sanguis 29, 13; *sed* ne tibi pudor simus 10, 13 sq.: vitio venit 35, 6. morti .. damnatur 12, 8 sq. multitudo gestorum tibi 16, 8. mundum .. deo regi 73, 20 (cf. 18, 6). abesse aliquid beatitudini 29, 7 sq.; rebus quidem rectus ordo est, opinioni vero tuae perversa confusio 99, 23 sq. materiam gerendis rebus optavimus 99, 22 sq. — decem milibus conferatur annis 41, 15; inaccessae luci coniungi 114, 1 sq. cani comparabis 87, 10. nihil avibus differt 87, 15: cf. conectere p. 196. — eadem caeco putare 92, 14. memoriae fixum 81, 25.
- deminutiva*: meretriculas 3, 4. lectuli 3, 21. panniculis 6, 14. sarcinulas 7, 1. scintillula 19, 7. igniculo 59, 12. rimula 60, 19; 93, 8. muscularum 37, 15. vulpeculis 87, 11. sermunculis 42, 2. *lapillos 63, 30. circulus 98, 6. munusculum 75, 28. — vernacula 21, 14. — paululum 47, 6. pauculis 17, 23; *43, 13.
- dum cum indic.* 13, 13; 26, 27 sq.; 55, 18; 61, 24; 62, 22; 70, 9, 28. — *cum coni.* *1, 17; 2, 5; 20, 21; 59, 11; *78, 4; *al.*
- ellipsis*: medicinae tempus est quam querelae 4, 25. qui nunc populi rumores, quam dissonae multiplicesque sententiae, piget reminisci 13, 10 sqq. sospitatis auctori grates, quod ... 19, 3. quod ad praecipuos viros 42, 12. *quid Brutus aut rigidus Cato? 43, 12; cf. 53, 21 sqq. sed hoc apud exterarum nationes 53, 28 sq. id te paulo ante dicturam ... prospexi 74, 18 sq. ut quidam me quoque excellentior 100, 5. concursus (causarum) casum videtur operatus 103, 17. — *cani (capilli) 1, 11 *al.* Cf. Bednarz I 22 sq.
- enallage adiectivi*: maiestatis crimen in Albinum delatae 11, 18 sq. non aequis meritis praemia pensari 16, 16. ab hac sententiae veritate 17, 31 sq. in hanc vitae scenam 27, 6. *(Ursa) numquam occiduo lota profundo 102, 23.
- epanastropha*: *gaudia pelle, pelle timorem 20, 8 sq.
- eperegesis*: hoc tantum dixim ultimam esse adversae fortunae sarcinam *eqs.* 13, 12 sqq.: cf. 56, 16; 59, 11; 61, 19 sqq.; 66, 16 sq.; 90, 10 sq.; 117, 2 sq. 28 sqq. *operis tanti pars non vilis homines 15, 9 sq.: cf. 44, 14 sq.; 62, 6 sq.; 71, 27 sq.; 81, 30 sq.; 86, 11 sq.; 90, 25 sq.; 91, 2; 125, 27. an etiam causas, cur id ita sit, comprehendisti? 60, 18 sq. bonum ... ita describas licet, bonum esse, quod desideretur ab omnibus 72, 9 sq.; cf. 81, 6 sq. 26; 83, 17 sqq. *alia.*
- epiphora*: praesentem tamen .. confessum tamen 12, 6. gestorum tibi ... obiectorum tibi 16, 8 sq. scientis omnia, potentis omnia 79, 7 sq. *quos serpens, leo, tigris, ursus, aper dente petunt, idem se tamen ense petunt 93, 24 sq.: cf. 37, 25 sqq.; 52, 12.
- esse*: foret 2, 10; 53, 24. compertum foret 10, 1. obversatus fueram 5, 22 sq.; cf. 35, 19; 39, 2 sq. 22. — aforet 47, 13.
- et secundo loco*: *fixit et certis volucres sagittis 106, 8.
- etenim primo, raro altero loco* (41, 14; *79, 27; 81, 10 *al.*), *rarisime tertio* (125, 5) *legitur.*

figura etymologica: magnum saepe certamen ... certavimus 6, 7 sq. ad efficiendum (facinus) 13, 21. hunc continuum ludum ludimus 24, 8. — *cf.* assonantiam.

figura synonymica: perniciose ludentem 21, 24. *magnumque su(ae vi)s monstrat ostentum 23, 3. *miseras... flere querelas 25, 10 sq. curules insidentibus 26, 23. *spiret insanum nebulosus Auster 27, 19. *vitam spirat 103, 17. *tantas variat vices 27, 26. *silvas dulci voce susurrat 50, 16. *proavos strepitibus 57, 12. asinum vivit 87, 14. *monstra, quae patitur 88, 21; *cf.* *77, 15.

lore cf. esse.

formae rariores: *magnum su(ae vi)s monstrat (fortuna) ostentum 23, 3 (*cf.* Engelbr. 56). *specus neutr. 78, 14. sapientum 94, 4. — ammirare 6, 24; 76, 16. querere 44, 14. arbitrare 107, 6. perturbare 110, 24. reminiscere 15, 22. vereare 107, 12. movebare 18, 3. fatebare 115, 26. loquebare 75, 25. querebare 91, 18. — venere 34, 19. cessere 120, 11. — memorasti 16, 9. — *solvier 95, 12. — pass. consolari 52, 11. criminamur 10, 12. oblita 78, 24; *115, 7.

genetivus 1) *appositivus* saepe ornandi sermonis causa ponitur. *cf.* *sidera lunae 4, 6. in hoc vitae salo 6, 24 sq. in hanc vitae scenam 27, 6. gladii terrore 55, 2. — *practerea* 5, 6 sq. 23 sq.; 8, 19; 12, 15; *15, 10; 16, 14; *17, 2; 18, 10 sq. *al.* — 2) *obiectivus*: sui distinctio 33, 1. me horum... commemoras 73, 12. — *relationis*: securi tumultus 7, 2. manendi fida 22, 2. mali patiens 71, 4. vitae huius exosa 28, 18 sq. *al.* — 3) *partitivus*: nti mentis es 16, 20. tantum animi 20, 18 sq. id aetatis 28, 22; id locorum 40, 22. eo

loci 108, 18. ubique gentium 32, 13. quid praecipui 32, 20 sq. (*sed* 6, 4 novum aliquid, *cf.* 21, 2; 40, 12 sq.; 41, 15 decem milibus annis). plures hominum 83, 27. vilissima rerum 1, 1 sq.; 34, 29. — 4) *possessoris*: nostri fuerit fortasse defectus 11, 1 sq. propria dignitatis pulchritudo 53, 13. — 5) *pretii*: quanti... emissas 44, 13 sq. — 6) *qualitatis*: *luxuriae Nero saevientis 54, 13.

gerundium: cuius oriundo sis patriae 15, 21 sq. — moriendo... fugiendo 27, 11 sq. accedendo consentiendoque 110, 3 sq.; 123, 24 sq. — *genet.* 109, 22 sq.; 126, 21, *al.*

hendiadys v. praepositiones, synonymorum compositio.

homoeoteleuton 1) *in caesura et in fine versus*: *debilis heu maestos cogor inire modos 1. 2. *protrahit ingratas impia vita moras 2, 2. *defunctumque leves non comitantur opes 52, 23: *cf.* *50, 2 sq. — 2) *alia exempla*: reputarem... signarem 2, 5 sq. depulsus... compulsus 9, 22 sq. ob beneficium supplicium tuli 13, 16. indigentiam... affluentiam 33, 15 sq. necessitate... superfluitate 34, 17 sq. Romani nominis... Romani hominis 40, 24 sq. suos... tuos 44, 12 sq. egens... sufficiens 49, 3 sq. excellentissimum... clarissimum 49, 11 sq. praesentiam... absentiam 51, 16. sordescunt... vilescent 54, 6 sq. volendi nolendum 70, 15; *cf.* 71, 29 sq.; 74, 28; 79, 7 sq.; *83, 23; *31; 102, 10 sq.; 113, 23 sq. 124, 23: *cf.* gerundium.

hyperbaton v. traiectio.

hyperbole: (Albinum) ab ipsis hiantium faucibus traxi 9, 15 sq. monstri simile est 11, 9. vir totus ex sapientia virtutibusque factus 28, 14 sq. qui sese caelo proximis arbitrentur 29, 24 sq.

*candidos Phoebi radios negabit 69, 7. et esset ... infiniti stuporis omnibusque horribiliis monstris 79, 9 sq. triplici infortunio necesse est urgeantur 89, 13.

inconcinnilas v. variatio.

indicativus: intellexeram, si tacuisses 42, 11. — *post* forsitan 101, 5, 9. — *cf.* coniunctivum. variationem.

infinitivus 1) *subiecti loco*: ne esse quidem cuiquam permanebit 72, 5 sq. — 2) *objecti loco*: a) id unum esse desiderat 72, 4 sq. nescia falli 111, 7. — b) *pro particula ut cum coni.* permisit accedere 3, 4; 8, 13 sq.; 9, 24 sq.; 105, 13 sq. — *post* facere 22, 8; *64, 9; 108, 26 sq.; *cf.* *quem non externae pepulerunt fingere causae ... opus 68, 20. — c) *pro quin*: deo mundum regi non ambigis 18, 6; *cf.* 28, 25; 30, 24; 38, 10; 75, 14. — 3) *nom. c. inf.*: delatorem impedisse criminamur 10, 12. libertatem arguor sperasse 10, 24. omnia ... perfecta minus integris priora esse clauerunt 65, 16 sq.; 67, 25; 74, 13. (quae) facere spectantur aurigae 116, 23.

interrogatio rhetorica: *2, 3; 3, 3 sqq.; 4, 26 sqq.; 5, 23 sqq.; *7, 14 sq. 22 sq.; 8, 1 sqq.; 9, 21 sq.; 10, 3 sqq. 9 sqq.; 23, 6 sqq. 18, 22 sq.; 24, 6 sq. 11 sqq. *et saepissime.*

ironia: praeciara illa famae immortalitas 41, 6 sq. o praeclara potentia, quae ne ad conservationem quidem sui satis efficax invenitur 54, 22 sq. fingat, qui potest, quis haec diversa coniunxerit 66, 2 sq.; *cf.* 12, 9 al.

litotes 1) *angustiore sententia*¹⁾: nec pervetusta nec incelebris memoria 6, 21. non sine .. fluctu .. animorum 21,

6 sq. non deserit 21, 13. neque enim vile ... contemnendumque est 49, 6. non impune 53, 17. non ininria 56, 7; 85, 18 sq. *nec non 60, 3. negari nequit 64, 24; *cf.* 69, 31 al. nec mirum 94, 20. non de nihilo est 108, 16. nullus ignorat 118, 15; *cf.* 78, 24 sq. nec frustra 127, 2. — minime miratur 99, 10. — 2) *latiore sententia*: *nil ... nil nocet 15, 2. nec ... nimium valida tempestas 28, 27. non dubitat 30, 24; *cf.* 38, 10, 15; 58, 11; 61, 1 sq.; 65, 6; 67, 28 al. nullus ambigat 82, 21; *cf.* 92, 24; 107, 14 sq. non abnuo 83, 28 sq. nihil differt 87, 15. *nec nocentia 88, 31. non minus 74, 21; 90, 6. non nihil 94, 3. nihil non 116, 9. *non ... impedit 102, 19 sq. *non ... obstat 110, 17. — haud multum ... laboraverim 21, 3. — minime aliud 70, 11.

usus verborum: faciam ... tui causa libenter; sed quae tibi causa notior est, eam prius designare verbis ... conabor 46, 14 sqq.; *cf.* 108, 20 sq. (v. adnot. crit.). *constat ... ut constet genitum nihil 27, 29 sq. *fugare querelas non posse potentia non est 56, 4 sq. *quem, quia respicit omnia solus, verum possis dicere solem 110, 20 sq.

metaphora: infructuosis affectuum spinis uberem fructibus rationis segetem necant 3, 7 sq. *lumen mentis 4, 21; *cf.* *72, 23. mortalium rerum nubes 5, 6 sq.; *cf.* 19, 11. *minae ponti 7, 8; *cf.* *31, 14 sq. fomes salutis 19, 4; *cf.* *73, 8. *ob(i)ex saxi 20, 2. fluctus animorum 21, 7. vitae scena 27, 6. *aetheris iras 31, 31. *fluente ... auri gurgite 52, 18. senatorii census gravis sarcina 53, 31 sq. sollicitudinum morsus 55, 3 sq. formidinum

¹⁾ De dispositione *cf.* F. Porstner-Rüsel, Stud. Vind. XLIX 70 et Opusc. phil. V (Viadob. 1931) 18.

aculei 55, 4. *(animi) thesauri 72, 26. divinae simplicitatis orbis 75, 23. *boni fons 76, 19 sq. *terrae vincula 76, 22. *viscera terrae 10, 11. *fervor pectoris 77, 6. — *studium florens 1, 1. *viridis iuventa 1, 7. acerba fames 9, 9. *fidelia arva 35, 22. *mens praeceps 42, 21. *cura mordax 52, 22. *improbæ catenae 68, 22. *volucer currus 80, 17. *avida venena 85, 9. *mellifluum os 110, 10. affines fuisse maleficio 13, 3 *al.* — fortunarum vices ... fluitare 18, 31 sq. *sitis ardescit habendi 25, 21. maeror praegravat 26, 4. natura respuit 38, 8 sq. *(Notus) recoquens harenas 39, 16. *liberat arva ... fruticibus 46, 20. *oneret bacis colla 52, 20. (herbae) saxi haeret 70, 25. propositum ... deflectere 126, 8 sq. — inextricabilem labyrinthum rationibus texens 75, 20 sq. *fors patitur frenos ipsaque lege meat 109, 12. querimoniam ... stili officio signare 2, 6. — *allegoria*: *terrenis quotiens flatibus aucta crescit in immensum noxia cura 4, 1 sq. si in hoc vitae salo circumflantibus agitemur procetlis 6, 24 sq.; *cf.* *15, 10 sq. *al.*

metonymia: Musa saeviens 16, 17; *cf.* *Platonis Musa 73, 9. *Bacchica munera 35, 26. *apium ... labor 46, 23. *gelidus senex (i. e. Saturnus) 80, 7. *Arcas ales (i. e. Mercurius) 83, 11; *cf.* lar p. 161.

metrica cf. prosodiaca.

necessae est c. conl. 30, 23 sq.; 32, 16; 89, 13. *c. inf.* 54, 26, 29; 58, 2. *nt c. conl.* 87, 5 sq.; 118, 23 sq.

negatio: nec (neque) ... et (-que): *1, 13 sq.; *31, 12 sqq.; 32, 18; (nemo ... et) 38, 15 sq.; 51, 7; 52, 15 sq. *29 sq.; 55, 20; 66, 13 sq.; 91, 20; (nec ... nec ... -que) 122, 22; 124, 13 sq.

minime ... -que 76, 7. non (nec, neque, ne — quidem) posse (quire): 28, 2; 37, 27; 38, 5; 47, 13; 51, 13; 53, 6, 21; 55, 1, 21; *56, 5 *al.* nihil est, quod ullo modo queas dubitare 71, 33, *saepius*. nullo modo *ad vim simplicis negationis accedit* 2, 10; 23, 22; 31, 2; 33, 3 sq.; 41, 4 sq.; 53, 25; 61, 21; 62, 16; 66, 21; 68, 5. nec (neque) ullo modo 81, 14 sq.; 111, 1 sq.

neutra substantivorum loco in casibus obliquis: manifestum est immobilem .. gerendarum formam rerum esse providentiam, fatum vero eorum, quae divina simplicitas gerenda disposuit, mobilem nexum 97, 15 sqq. in his .. quae singula quaedam expetendorum praestare creduntur 62, 15 sq. omnium .. expetendorum summa atque causa 68, 2 sq.; 68, 8 sq. *al.*; *cf.* *devis* p. 198.

nominativus cum infinitivo v. infinitivus.

oportet c. conl. 7, 24 sq.; 23, 9, 11; 25, 26 *al.*

orthographia (respectis patissimum principalium codicum variis lectionibus): abundantia (h PV) 34, 17. abundare (h PT²V) 28, 8; (h T¹) 102, 8. abundans (h PL¹V) 51, 10; (ab. T, h T¹) 81, 6. adfirmare (aff. V¹) 23, 21. admittere (T²L, amm. cet.) 93, 1. ammiror 32, 22 *al.* ammovit 5, 2 *al.* ancora (anch. PLV² *cf.* Serv. Aen. II 69) 39, 1. attendere (adt. PL¹V) 104, 7. attentio (adt. PV¹) 20, 15. attentus (adt. V¹) 46, 4. — bibliotheca (-teca P, biblyoth. T) 8, 4; 16, 3. *cohercere 17, 18; *44, 25; 71, 28 sq.; *78, 3 (coerc. *codd.*); 90, 9 (coerc. *codd.*); 95, 27; 98, 17; 104, 28; 107, 21. contemnere (contempnere PFL¹V) 49, 6. cotidie (quotidie P) 12, 17. — exserere ius 37, 18 (s. om. LV², sed 24, 1 ius exercere). ex-

sul 15, 16 (PTV); 16, 1 (TLV); 18, 28 (T); *cel.* exul. *exuere (exs. LV) 105, 27. — futille (futile PVE) 56, 24. — *inmensus 4, 2 (PT); *15, 12 (T²); *49, 25 (PFCLD); *80, 1 (PTD). im-merito (iun. PTLD) 35, 2. im-patientia (LV) 22, 13; (V) 30, 3 (*cel. inp.*). *impotens (inp. PT²V¹) 7, 17. irridere (intr. PT²V¹) 7, 1. — obticescere (opt. PT²V¹) 20, 15. obtinere (opt. PFD) 40, 3; 81, 13 (PLD); 83, 8 (PL). — periculum: nihil cbi est 5, 3. — querela: *querella 25, 11 (T); *56, 4 (FL²V¹D). — *rep²p¹ortam 114, 25; *sed* rep²p¹erire 114, 19. supellex (supp. PT², subp. ut *vid.* L¹K) 34, 15; (supp. PT²V¹K, subp. L¹) 34, 22. — *totiens (toties TL¹) 2, 3. torus (th PT²K) 3, 1. — *urguere 31, 19 (P); 89, 13 (PE); 91, 24 (TDE); 93, 19 (KE); *cf.* Prolegom. p. XXIV.

oxymoron: cuius dignitatem reatus 12, 11. misera beatitudo 30, 8. *pretiosa pericula 36, 23. familiaris inimicus 55, 24 sq. laudibus erubescant 56, 12 sq. infortunio... esse felicem 58, 4; *cf.* 70, 26; *73, 10; 110, 5; v. paradoxon.

paradoxon: an illos accusatores iustos fecit praemissa damnatio? 10, 6 sq. ob beneficium supplicium tuli 13, 16. cuius agi frenis atque obtemperare iustitiae libertas est 15, 24 sq. *constat aeterna positumque lege est. ut constet genitum nihil 27, 29 sq. infelicissimum est genus infortunii fuisse felicem 28, 4 sq.; 29, 17. 26 sq.; 32, 10 sqq. 22; 34, 16; 40, 12 sqq.; 53, 6 sq.; 55, 8; 57, 26; 58, 12 sq.; 81, 24 sq.; 84, 5 sq.; *88, 7; 93, 5 sqq.; 101, 21.

paronomasia: ab iure ad iniuriam 9, 6 sq. deferentibus eisdem... delatio suscepta est 10, 4 sq. *cf.* 11. accusatae innocentiae... accusantium villitas 10, 8. fae fuerit nefarios homi-

nes... nos... perditum ire voluisse 11, 12 sqq. *hae pendulum solutae pondus ferre recusant 31, 20 sq.; 49, 22 sq.; 84, 17. ex... specula respexit 99, 14. remedio medetur 101, 8. *Cf.* 40, 24 sq. *al.*

personificatio: *dolor aetatem iussit inesse suam 1, 10. caligo... obduxerat 2, 19 sq. (fortuna) tantum animi tui... mutata pervertit *eqs.* 20, 18 sqq. clamor deflet 24, 16. quod nostrae rationes credi vetant 42, 15. *mortales... cunctos edit nobile germen 57, 11. *pepulerunt fingere causas 63, 20. cogentibus causis 71, 25 sq. ad beatitudinem probra non veniunt 85, 2 sq. *superata tellus sidera donat 106, 26 sq. — *praeterea* 4, 31 sq.; 8, 16 sq. 20 sqq.; 11, 4 sq.; 13, 10; 18, 11; 19, 3 sq. 11; 22, 6 sq. 7 sq. *20 sqq.; 23, 12; 24, 7; *25, 5. *16 sq. *al.*

pleonasmus: *requies tranquilla 64, 15. magis tutior 9, 20 sq. defensione tuerentur 10, 1. *sed* — o nefas! illi vero 13, 2; *dulcior mage 46, 23. *stringatque ligans inresoluto singula nexu 49, 27 sq. crebras coacervabo rationes 83, 1. malit potius 94, 5. *efficiens magis longe causa potentior 119, 17 sq. — *cf.* 108, 1 sq.; 112, 29 sq.; Bednars I 21 sq., Engelhr. 21 sqq.

pluralis: quae flammis Aetnae eructantibus... tantas strages dederint? 37, 1 sq.

poetica: 1) *cf.* figuras, metaphoram (personificationem), metonymiam, synecdochen. — 2) *imagines, descriptiones poeticae*: *1, 3 sqq. 13 sqq.; *5, 9 sqq.; *7, 4 sqq.; *13, 25 sqq.; *14, 24 sqq.; *17, 1 sqq.; *19, 15 sqq.; *27, 13 sqq.; *35, 26 sqq.; *44, 20 sqq.; *47, 1 sq. *al.* — 3) *comparationes poeticae*: *22, 20 sqq.; *25, 4 sqq.; *58, 5 sqq. — 2, 6. 19 sq.; 4, 27 sq.; 5, 24 sqq.

18, 10 sq.; 19, 7 sq. 13 sq.; 21, 7 *al.* — 4) *adiectiva poetice composita*: *astrifer 80, 5. *astriger 103, 3. *florifer 103, 12. *frondifolius 14, 9. *berbipotens 88, 2. *imbrifer 46, 26. *mellifolius 110, 10. *occiduus 102, 23. *stellifer 13, 25; 23, 6; 60, 7. *tergeminus 77, 20; *alia.* — 5) *cf.* *linquere* p. 206.

polyptoton: tibi te 30, 12 sq. quibus qui 37, 11. ut malos mali bonos facerent 101, 21. quae cuius rei causa sit 111, 18 sq. — pulcherrimi operis pulchra portio 33, 6; *cf.* 34, 16; 40, 11; *63, 23 sq. *25; 65, 24 sq.; 81, 2, 28; *106, 21 sqq.

polysyndeton: 60, 15 sqq. (nec); 66, 25 sqq. (nec); *68, 27 sqq. (aut); 70, 24 sqq. (aliae); *72, 23 sqq. (-que); *80, 7 sqq. (aut ... vel ... atque; *cf.* *variatio*); 97, 10 sqq. (sive ... sen ...); 105, 3 sq. (vel *quater*); 109, 24 sqq. (et); 117, 20 sq. (aliter); 118, 6 sqq. (et ... nec).

postquam ... coegerat iunxitque *76, 25 sqq.

praepositiones 1) *allitteratio, assonantia*: a, ab: abscidit ... abiecit 37, 23 sq. — ad: aggrediamur, agnosceres 46, 9 sq. affectat, assequitur 61, 26. — cum: communis commodi ... cognoscente contendit ... coemptio 9, 12 sq. conscius contra se factae coniurationis 11, 2 sq.; 37, 22; confessum ... convictumve 12, 6; *cf.* 12, 20; 29, 18; 30, 16; 32, 13 sqq.; 51, 11 sq.; 53, 19; 65, 9 sq.; 71, 12 sqq.; 73, 25, 27; 74, 25 sq.; 75, 11 sq. *saepius.* — de: deduxi ... defixi 5, 21. desolatum ... delectus 26, 10 sq. *degener... deserat 57, 13 sq. — dis: diversum ... distrahit 16, 19 sq. diversitas .. discors dissociaret atque divelleret 73, 26 sq. *distant ... dissidentque 93, 26; *cf.* 97, 30; 114, 6. — e, ex: *extimescas, examnaveris 7,

16 sq. exigeretur, evici 9, 14. exsulem et exspoliatum 18, 28. expertus exhorreat 29, 19 sq. — in: incommittatum ... innocentis 6, 2 sq. insonare ... insitus 26, 3 sq. infelicissimum ... infortunii 28, 3 sq. inlaesum ... inviolatumque 28, 10 sq. inexpertus ignoret 29, 19. inieundum ... infinderis 33, 18. *improbis ... indecores 54, 14 sq.; *cf.* 81, 26 sq.; 90, 13; 92, 25; 94, 5. — ob: oblita ... oblectant 26, 1 sq. — per: perfidiam perborrescit 21, 23. perpetua perdurat 30, 9; 53, 30; 54, 19 sq.; *cf.* 31, 1; 39, 26. — prae: praeposterum ... praescientiae 112, 8 sq. — pro: providentiae ... procedit 97, 4. providentiae proficiscatur 98, 12 sq. proveniant ... providentur 116, 16 sq. — re: reclamantem remittentemque 6, 12. reduces ... retrahit 44, 9. *repetunt .. recursus redituque .. gaudent 50, 24 sq.; *cf.* *50, 2; 52, 24 sq.; 71, 19 *al.* — sub: subiectionum ... subiacebis 58, 18 sq. — *cf.* *alliterationem.* — 2) *omissae*: *canit altis garrula ramis ales 50, 1 sq.; beatitudine incipiens 75, 24; bonis omnibus pulsus 13, 15; possessione ceciderunt 109, 30 sq.; ornamentis nostris decesserit 29, 4 sq.; *cf.* 101, 27. — 3) *variorusus*: in praemium tribuitur 104, 24 sq.; *cf.* 102, 6 *et Ind. verb. s. v. a, ad, apud, de, in, super.*

praeteritio: quid attinet dicere? 10, 23 sqq. qui nunc populi rumores ... piget reminisci 13, 10 sqq. praetereo — libet enim praeterire communia — ... negatas senibus dignitates 26, 16 sq. taceo, quod ... 26, 10 sqq.; 52, 14 sq. quid dicam liberos consulares? *eqs.* 28, 21 sqq.; *cf.* 55, 9 sqq.; 70, 29 sqq. *prius quam c. coni.* 114, 1 sq.; 116, 27, 30 sq.; 125, 23 sq.

prolepsis: *(fortuna) fallacem mutavit nubila vultum 2, 1. *protrahit ingratas impia vita moras 2, 2. *(Phoebus) mirantes oculos radiis ferit 5, 18. *minae ponti versum funditus exagitantis aestum 7, 9. *tua vis varium temperat annum 14, 13; cf. *15, 13; *36, 11; 48, 1 sq.; *50, 1; *55, 28 sq.; *58, 10; *63, 28; *76, 26. crebras coacervato rationes 83, 1; cf. 96, 7 sq.; *118, 33; *119, 20; *121, 29.

**prosodiaca*, *metrica*: *syllaba brevis ante caesuram producitur*: 1, 7 (feliciis ||); 7, 5 (pedibūs ||); 14, 1 (fratris ||); 106, 15 (turpatūs ||). — *caesura post praepositionem compositorum*: 7, 9 (ex||agitantis). 17 (im||potentis); 114, 13 (dis||cordia); cf. 63, 27 (arida con||veniant liquidis ||). *caesura ante coni. -que*: 46, 21 (filicem||que). — *spondeus vel anapaestus pro iambo in hendecasyllabo post caesuram*: 7, 5 (ēgit). 14 (saevos). 9 (ex||agitantis). — *hendecasyllabus caesura regulari carens*: 7, 13, 15. — *caesura in tetrametro dactylico post tertiam arsin* 110, 12, 18. — *anapaestus et tribrachys in primo alteroque pede choliambi*: animūm quē dōcēt 72, 25. — *dactylus in secundo pede Sapphici*: 68, 22. — *trochaei in initio versus glyconei*: 87, 20 sqq. *praeter* 88, 32 (mentis vulnere). — *iambus in initio glyconei*: 27, 28 (bonis); cf. 77, 20; 119, 2, 4, 29. — *creticus pro anapaesto*: 14, 25. — *in fine dimetri anapaestici*: pugnātia 103, 6. — *in secundo pede penthemimeris trochaicae dactylus pro spondeo*: 95, 1; *in secundo pede penthemimeris iambicae tribrachys pro iambo*: 95, 16. — *synizesis*: 23, 3 (suae vis; suis librī); 95, 17 (insectiae). — *ante pr vocalis producitur*: 39, 18 (verterē pravi); 95, 15 (rarā || provehit). — *praeterea* 46, 22 Cērēs (pro ~); 58, 5 volaptās; 88, 6 nūper; 93, 24 āper; 118, 28 corporibus.

quam: aequē qu. 49, 2. alio modo qu. 82, 9. aliud qu. 108, 12 sq. — aestimate qu. vultis nimio 59, 10.

quamquam id. q. doch, freilich 41, 9. c. *coni.* 108, 1 sqq. c. *participio coniuncto*: qu. saepti 96, 4 sq. qu. conspectum 124, 22.

quamvis c. coni.; fortasse c. *ind.* qu. te ... converteris 126, 12 sq. — c. *adi.* qu. diversa, qu. infinita 96, 22 sq.

qui secundo loco *23, 1; 48, 29.

quin: qu. ... regerentur, nihil movebare 18, 2 sq. manifestum est, qu. 30, 19. duhitari nequit, qu. 31, 4 sq.; 58, 11; 74, 24; 80, 27 sq.; — cf. 49, 11; 51, 12 sq.; 57, 22; 61, 10; 64, 23 sq. *al.*; cf. infinitivum.

quisque liberius adhibitum 13, 20; 38, 18; *praeterea v. ind. verb.*

quod: nihil invenio, qu. ... ad interitum sponte festinent 70, 15 sqq. dicturum, quod ... eventura non fuerint 116, 30 sq.

repetitio: at si ita, uti sunt, ita ea futura esse decernit 112, 29 sq. *repetitio verbo inquam adiecto*: meministi ... meministi, inquam 11, 15 sqq. vivit ... vivit, inquam 28, 16 sqq.; cf. 42, 11 sqq.; 120, 1 sqq.

supinum: raptum ire 6, 11. perditum ire 11, 14. — perutilia cognitu 107, 9. concessu difficilis inlatio 89, 28. grata intuitu species 33, 20. res omnium quaesitu maxima 93, 23.

synecdoche: 1) *pars pro toto*: *flentes oculi 1, 16; cf. 5, 7 sq. *18. *avida manus 17, 11. *rabiidae irae 50, 6. *Tyrium ostrum 54, 10; cf. *85, 5. *ore torvo comminantes 83, 6; cf. *106, 16. *21 sq. — 2) *singul. et plural.*: *facili ... glande 35, 24 sq. *dente cruento 50, 5. *colla 52, 20. *centeno ... bove 52, 21. *viridi arbore 59, 19. *vite 59, 20. *pisce 59, 22; *60, 3. *rutilante ripa

68, 28. *funera coniugis 76.
23. — 3) *neutrum adiectivi vel substantivum cum genet. substantivi velut* *maris alta 36, 6. *celsa poli 79, 28. *solii culmen 85, 4. *numen Arcadis alitis 88, 11. debitum promissionis 107, 7. *terrae declivia 109, 9. *alarum levitas 121, 24. — villissima rerum 7, 1 sq.; 34, 29. — Cf. Bednarz II (1907) 2.

synizesis cf. prosodiaca.

synonymorum compositio: curaudum sanandumque 3, 14. elingruem ... mutumque 5, 1 sq. improbis flagitiosisque 8, 16. graves inexorabilesque discordiae 8, 22; cf. 12, 7 sqq.: 15, 15 sq.; 16, 11; 17, 27; 19, 12 al. pestem ... ac perniciem 8, 17. spe atque ambitione 9, 15. stilo ... memoriaeque mandavi 10, 23. vallo ac munimine 15, 28. sceleribus fraudibusque 16, 10. in maestitia luctumque 21, 15. attingere atque temptare 17, 24. convellere ... sibiipsum totum extirpare 18, 18. perspectum consideratumque 32, 5 al.; v. figuram synonymicam et praepositiones. Cf. Bednarz I 10 sq.

tametsi c. ind. 6, 26; 33, 1; 118, 17. c. coni. 89, 2; 90, 14; 98, 18; 105, 6; 108, 8; 125, 15.

tempora v. cum, postquam, priusquam, ut.

traiectio (hyperbaton): meisque cum Musis ... relinquit 3, 13 sq. *varios flexa per orbes 4, 8; cf. *4, 13, 14. *aut celsas soliti ferre turres ardentis via fulminis movebit 7, 12 sq. instillabas ... auribus cogitationibusque cotidie meis 12, 17. *at perversi resident celso mores solio sanctaeque calcant iniusta vice colla nocentes 14, 26 sq. propriam ... in ipsa sui mutabilitate constantiam 21, 18 sq. *constat aeterna positumque lege est 27, 19. *utinam ... nostra redirent in mores tempora prisca?

36, 16 sq.; cf. *39, 19 sq.: *52, 20; 57, 23 sq. veri praevia luminis 78, 21. — *praeterea* *1, 2, 3 sq. 18; 3, 7 sq.; 5, 24; 6, 9; 8, 23 sq.; 10, 24; 11, 20; 12, 19, 21 sq.; 13, 8; 17, 29; 18, 1 sq. 12; *19, 16—18; 21, 4 sq. *alia*; corporis bona promptum est ut ... referantur 48, 14 sq.: cf. adverbii positionem et Bednarz I 6 sqq.

ut responsurum rogato 17, 26. *ut videbaris tibi, fortunatus* 44, 13 sq. — nullo existimaverim modo. ut ... tam certa moveantur 17, 29 sq. *constat ... ut constet genitum nihil 27, 30. videsne, ut 118, 20. promptum est, ut 48, 14 sq. mirum videtur, ut 83, 26 sq. necesse est. ut 87, 5; 118, 23. praeposterum est, ut 112, 8. — formae nitor ut rapidus est, ut veloci 59, 4. — *Lucifer ut tenebras pepulerit, ... dies ... agit equos 47, 1 sq. — cf. infinitivum et variationem.

ut cumque se res habeant 29, 4. *variatio*: mulier reverendi ... vultus oculis ardentibus ... colore vivido atque inexhausti vigoris 2, 7 sqq. *unde ... sollicitent ... quis volvat ... cur ... surgat. quid ... temperet ... quis dedit ... rimari solitus 4, 10 sqq. cf. 15, 23 sqq.; 21, 19 sq.; 38, 21 sq.; 68, 31 sq.; 69, 23 sq.; 99, 6 sqq. — pudit si minus accusatae innocentiae, at accusantium villitas 10, 7 sq. vultu placido nihilque meis questibus mota 15, 14 sq. *cum ... verterit ... et ... fertur 22, 20 sq. (Eng. 31). subitus hospesque 27, 6. *ubi nunc fidelis ossa Fabricii manent, quid Brutus aut rigidus Cato? 43, 11 sq. *quod ... variat ... quod ... tenent, quod ... provehit ... ut ... cohereat, ne ... liceat ... banc rerum seriem ... 44, 16 sqq. *geret et ... cortent 45, 6 sqq. *gemmis ... feracior vel ... purpureae 60, 1 sq. *postquam ... coegerat

iunxitque 76, 25 sqq. *cf.* 34, 16 sq.; 41, 19 sq.; *80, 5 sqq.; 81, 10 sq.; 82, 2 sq. 22 sq.; 90, 8 sqq.; 98, 1 sq.; 109, 22 *al.*; *pelle timorem spemque fugato nec dolor adsit 20, 9 sqq. *Cf.* anaphoram; *praeterea* Bednarz 1 3 sqq.
zeugma: pro verae virtutis praemiis falsi sceleris poenas subimus 11, 25 sq. quid quod mollissimum quidque, sicuti me-

dulla est, interiore semper sede reconditur, extra vero quadam ligni firmitate...? 71, 1 sqq. *hic causas cernere promptum est, illie latentes pectora turbant 95, 13 sq. *(Phoebus,) qui tamen intima viscera terrae non valet aut pelagi radiorum infirma per-rumpere luce 110, 11 sqq. *aut quis valeat nescita sequi quove inveniat? 114, 24 sq.; *cf.* 32, 17 sq.